Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/bwb_T5-CUU-773

79 10885
$24.95

LIVETS STRAND

GUNNAR GUNNARSSON

Vorljóð. 1906.
Móðurminning. 1906.
Sögur. 1913.
Fóstbræður. 1919.

Digte. 1911. (Udsolgt.)
Ormarr Ørlygsson. Af Borgslægtens Historie. I. 1912. (Udsolgt.)
Den danske Frue paa Hof. Af Borgslægtens Historie. II. 1913. (Udsolgt.)
Gæst den enøjede. Af Borgslægtens Historie. III. (1913). 2. Oplag. 1914. (Udsolgt.)
Den unge Ørn. Af Borgslægtens Historie IV. (1914). 2. Oplag. 1914. (Udsolgt.)
Borgslægtens Historie. Roman. Samlet Udgave. (1915). 11. Oplag. 1928.
Livets Strand. Roman. (1915). 6. Oplag. 1921.
Varg i Veum. Roman. (1916). 7. Oplag. 1930.
Smaa Historier. (1916). 2. Oplag. 1917. (Udsolgt.)
Drengen. (1917). 5. Oplag. 1924.
Smaa Skuespil. 1917.
Smaa Historier. Ny Samling. 1918. (Udsolgt.)
Edbrødre. Roman fra Islands Landnamstid. (1918). 7. Oplag. 1932.
Salige er de Enfoldige. Roman. (1920). 12. Oplag. 1923.
Ringen. Syv Historier. (1921). 5. Oplag. 1930.
Smaa Historier. Samlet Udgave. 1922.
Dyret med Glorien. (1922). 3. Oplag. 1922.
Den glade Gaard og andre Historier. (1923). 4. Oplag. 1930.
Leg med Straa. Af Uggi Greipssons Optegnelser. (1923). 10. Tusinde. 1924.
Skibe paa Himlen. Af Uggi Greipssons Optegnelser. (1925). 7. Tusinde. 1925.
Natten og Drømmen. Af Uggi Greipssons Optegnelser. (1926). 8. Tusinde 1926.
Den uerfarne Rejsende. Af Uggi Greipssons Optegnelser. (1927). 7. Tusinde 1927.
Hugleik den Haardtsejlende. Af Uggi Greipssons Optegnelser. (1928). 6. Tusinde 1928.
En Dag tilovers og andre Historier. (1929). 2. Oplag 1929.
Svartfugl. (1929). 7. Oplag 1930.
Rævepelsene eller Ærlighed varer længst. 1930.
Jón Arason. (1930). 4. Oplag 1930.
Verdens Glæder. En Tylvt Historier. (1931). 2. Oplag 1931.

GUNNAR GUNNARSSON

LIVETS STRAND

ROMAN

SYVENDE OPLAG

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KØBENHAVN - MCMXXXII

COPYRIGHT 1915 BY GYLDENDALSKE
BOGHANDEL NORDISK FORLAG - COPENHAGEN

HERMED IALT TRYKT I 18.250 EKSEMPLARER

PRINTED IN DENMARK
GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KØBENHAVN

I

Der laa stille døsig Sol over Dagen. Ingen Vind rørte sig. Fjorden laa blank langt udover — et mægtigt Spejl for Himmel og Land, med en gylden Stribe af Middagssolen tværs over.

Fra Præstegaarden i Udkanten af Byen kom Blid, Præstens Datter, hoppende, dansende og syngende ad Stien, der førte over Tunet ned til Stranden. Hun havde af sin Moder faaet Lov til at gaa derned og lege med sine kulørte Sten — stort Barn som hun var, sagde Moderen — indtil hendes Fader kom hjem og der skulde spises til Middag.

Maane, Maane hent mig
og bær mig højt mod Sky,
der sidder Mor og karter
den Uld saa hvid og ny,

sang hun med sin spæde klare Barnestemme, mens hun løb nedover. Hun havde Stenene gemt i en Hule i Klipperne nedenfor Tunet. Hun samlede dem i sit Forklæde, løb videre nedover og satte sig i det lyse Sand. Der sad hun saa og legede med sine Sten; kastede og fangede dem med bløde Bevægelser, — havde et Kælenavn til hver og én; løftede kun en Gang imellem Hovedet, strøg med et rask Kast af Armen det gule Haar fra Panden og lod et agtsomt Blik fra de glade kloge graa Øjne glide udover Fjorden.

I Fjordens Spejl saa hun de af Byens Huse, der laa nærmest Stranden og hele Bjergkæden paa den anden Side Fjorden — kun stod Bøndergaardene langs Fjældet paa Hovedet i Vandets Spejl, og Røgen fra deres Røghuller snoede sig i

luftige Spiraler nedad mod Fjordens Himmel. Thi hele Midten af Fjorden var Himmel, blaa — uendelig blaa Himmel, med hvide Skydotter, der svævede enkeltvis eller i lange, løst sammenkædede Rækker.

Midt i al denne blaa Himmel laa der en Baad og drev. Og i Baaden stod der en Mand, der svingede taktfast med den ene Arm.

Det endte altid med, at Blids Øjne blev hængende ved Manden i Baaden derude — om han fangede noget; thi det var hendes Fader, Præsten, der var ude og fiske paa Snøre.

Blid vidste nok, at disse regelmæssige Sving med Armen hørte med til Fiskeriet, — men hun vilde da meget hellere forestille sig, at nu stod hendes Fader og vinkede til Vorherre. Og naar hun saa ham trække en blank Fisk op i Baaden — fra den blaa Himmel i Fjorden — sagde hun hen for sig, stille og barnealvorligt:

„Vorherre er god mod Far ... Nu faar vi ny Fisk til Middag, — en Gave fra Vorherre“ ...

Og saa gav hun sig igen i Lag med sine røde og gule og grønne og spraglede Sten, og hendes klare Stemme bar Folkevisens enkle Ord endnu gladere og højere end før udover Fjordens stille Vand.

Men da hun havde siddet og leget i nogen Tid, begyndte hun at løfte Hovedet oftere og oftere, for at se udover mod Manden i den drivende Baad, — for nu var hun begyndt at blive sulten.

Og endelig saa hun sin Fader hale Snøren ind for sidste Gang og sætte sig til Rette ved Aarerne, — nu roede han lige ind i Solens gyldne Stribe ...

Da sprang hun op, hoppede i det lyse Sand og sang jublende:

Maane, Maane hent mig ...

Som Præsten — sjera Sturla Steinsson — kom roende der indover i Solskinnet, dyppende Aarebladene varsomt i den oljeblanke Flade, syntes han, at han var Verdens lykkeligste

Menneske, — eller i hvert Fald *burde* være det. — For det var desværre kun sjælden, han havde denne trygge Følelse af Fred og Lykke, som i Dag fyldte hans Sind. Straks da han i Morges slog Øjnene op og saa Solen og Himlen og den blanke Fjord, var der vaagnet noget i ham, — noget glad og stærkt og sundt, — noget der pludselig fejede hans Sind rent. Der var ligesom sket et Mirakel med ham; og hans Tanke strejfede virkelig et Øjeblik den Helligaand; — men gøs straks tilbage, bange for at gøre sig skyldig i en Helligbrøde.

Men en saadan Sindstilstand, — denne Lykkefølelse, der pludselig bemægtigede sig ham saa helt og udelt, — mindedes han kun at have oplevet i sin tidligste Ungdom.

Dog var den denne Gang langt dybere og mere bevidst. Ja, han følte sig ligefrem som genfødt, — som et nyt og bedre og stærkere Menneske.

Denne vidunderlige Lettelse af Sindet, denne fuldstændige Glemsel af alle Bekymringer og Tvivl, som hans Sjæl ellers var saa fuld af, begyndte næsten at forurolige ham, da han greb sig i, smaanynnende, forglemmende al præstelig Værdighed, at løbe ned til Baaden.

Og nu havde han siddet derude og fisket i snart to Timer. Og saa langt fra at tage af, syntes denne Sindets Frejdighed tværtimod blot at have vokset sig stærkere og sikrere.

Kun et Øjeblik havde han haft ligesom Anelsen af et Tilbagefald; — det var da han trak den første Fisk, og efter at have løsnet den af Krogen saa den ligge og sprælle i Baaden. Denne Dødskamp midt i Solskinnet, dette brutale Livran, som han selv var Skyld i, var faret over hans Sind som en Sky, — men kun som en af de lette Skyer paa Himlen, der blot et Nu fordunkler Solens klare Skin. Thi han var straks kommet i Tanker om, at selv Disciplene havde fisket. Og for ydermere at berolige sig, mindede han sig selv om den af Kristus' egne Undergerninger, da han mættede Tusinder med to Fisk og fem Brød. Men saa maatte jo Fiskene først have været fangede og dræbte. Og naar Kristus havde mættet andre med og rimelig-

vis selv spist af Fiskene, havde han dermed paa en Maade godkendt Fiskeriet ...

Ja, han maatte virkelig være forandret. Thi ellers plejede han sjælden helt at kunne berolige sig med den Slags Overvejelser. Men i Dag lykkedes det øjeblikkelig og til Fuldkommenhed.

Og som han der kom roende indover mod Stranden med sin Fangst, saa forunderlig glad og let i Sindet, og saa sin Datter, hvem han omfattede med den ømmeste Kærlighed, hoppe og springe derinde paa Strandbredden, mens hendes klare jublende Barnestemme bar Folkevisens simple Ord udover mod ham, blev han saa betaget og overvældet af Guds Godhed, at han uvilkaarlig trak Aarerne ind, foldede Hænderne og bad, — bad og takkede. Bad først og fremmest Gud tilgive ham den store Synd, at han hidtil ikke fuldt havde vidst at skatte hans Gaver, eller modtage dem paa rette Maade. Takkede dernæst Gud for den store Naade, han havde vist ham uværdige Synder, ved at gøre hans Liv saa rigt paa Lykke, og den Overbærenhed, han havde udvist imod ham, ved — trods hans Utaknemlighed og Mangel paa sand Tro og Tillid — ikke forlængst at have berøvet ham denne Naadegave. Og bad tilsidst i et Anfald af pludselig opdukkende Angst, at Gud i sin Alkærlighed vedblivende vilde bevare ham hans Lykke, vilde holde den samme Mildhedens Haand over hans Liv som hidtil. Thi fra denne salige Stund vilde han saa helt og fuldt give al sit Liv, al sin Lykke, hver Fold af sit Hjerte og Sind i hans Faderhaand, som det bør sig en sand Kristen, der i alle Ting stolede paa ham, og ham alene. Han vilde sætte al sin Lid til *ham*, — den almægtige, den alvidende, den algode Himlens og Jordens Hersker, — for saa at kunne sige, helt og fuldt som aldrig før: Ske din Vilje, — din, *din* Vilje. Amen.

Og da han havde bedt, rejste han sit Hoved og aandede ud. Han havde lettet sit Sind for en Byrde, — en Byrde, som tilsidst havde været ved at knuge ham ned i Syndens, Tvivlens og Vantroens Afgrund; — det følte han nu.

Den blaa Himmel, den blanke Fjord og det solbeskinnede Land, — alt samlede det sig i hans Sind, dobbelt modtageligt

paa Grund af den nyvundne indre Sikkerhed, til en Sjælens Højsang, en Salighedens Hymne, som forekom ham at maatte være en Forsmag paa Himmeriges evige Glæder.

Og da han stødte mod Land, sprang han let ud af Baaden; hev den med et Ryk langt op i Sandet, som var hans legemlige Kraft taget til sammen med hans aandelige; trak i en Fart Fiskene — gennem Gælleaabningerne — paa en Tovende; tog saa sin Datter ved den ene Haand og Fiskebundtet i den anden, og gik muntert snakkende og leende op mod Præstegaarden.

Da han stødte Køkkendøren op, saa han straks, at hans Kone var alene. Han holdt triumferende Fiskebundtet op.

„Femten!" raabte han i en kaad overlegen Tone, der pludselig blottede noget drengeagtigt ved den høje magre Skikkelse, — noget, som ellers skjulte sig under den urokkelige Værdighed og lidt tunge Alvor, der til daglig var ham egen.

Det var da ogsaa langt mere hans forandrede Væsen, der overraskede Fru Helga, end den rigelige Fangst, han i strakt Arm holdt hen imod hende. Han saa nok hendes Overraskelse; men lagde i Øjeblikkets Stemning ikke Mærke til, at den var større end Anledningen var til — hvis Anledningen var Fangsten; og han vidste ikke, at der pludselig hulkede noget i hendes Bryst; noget, som hun, da hun mærkede at hun fik Taarer i Øjnene, skyndte sig at skjule under et smilende:

„Det var da en rig Guds Velsignelse!"

Sjera Sturla lod sig skuffe. Og pludselig vendt tilbage til sit eget Indre, lagde han tankespredt Fangsten fra sig paa Køkkenbordet. Han saa hen paa hende, — de blidt alvorlige Øjne omfattede hende som et Kærtegn, — og sagde med en noget adspredt Mine, som talte han mere til sig selv end til hende:

„Ja, Gud har været god mod mig i Dag, Helga."

Hun havde staaet og set paa ham. Men ved disse Ord blev hendes Blik mere agtpaagivende. Og hun saa pludselig, at den Forandring, der var sket med ham, var langt større end hun ligestraks havde lagt Mærke til.

Hendes Hjerte tog til at banke, — uroligt, trangt, indestængt. Et underligt hedt og saligt Haab gennemrislede hendes Legeme

med en Fryd, der var saa stor, at hun syntes næsten den maatte være brødefuld: og hun slog sine Øjne ned.

Sjera Sturla rørte sig ikke.

Da hun lidt efter saa op paa ham igen, stod han der, midt paa Gulvet, — hensunken, fjern, med indadvendt Blik, der lagde sig som Kulde omkring hendes Hjerte. Men ved at se nærmere paa hans Ansigt vaagnede Haabet igen, — for det lidt bitre, haarde Drag i Ansigtet, der i ti af de elleve Aar de havde været gift havde ligget over hans kære Træk som en Maske, — en Maske, som hun havde slaaet sig til Ro med, at det var haabløst at fjerne, — det var der ikke mere!

For ikke at overvældes af sin Bevægelse, vendte hun sig hastigt fra ham, og greb, vendt mod Køkkenbordet, med Ryggen til ham, hurtig en Fisk, som hun med skælvende Hænder skilte af med Hovedet.

Han vaagnede af sin Adspredthed ved hendes Bevægelser: og da han saa hende saa travlt beskæftiget, nøjedes han med at sige, idet han forlod Køkkenet:

„Jeg har noget at tale med dig om senere i Dag, Helga."

Selv hans Stemme var forandret. Den havde faaet noget blidt sløret, noget sagte, næsten stakaandet, som hun mindedes — fra *den* Tid.

Og knap havde han lukket Køkkendøren efter sig, før hun sank sammen paa en Stol og græd, — en Graad saa voldsom og saa længe indestængt, at den rystede hendes stærke Legeme som i Feber: men en Graad, der samtidig var saa forunderlig livsalig og lettende: — hun følte, at hun kunde ikke blive rigtig glad, før hun havde faaet grædt ud, — grædt ud alle disse ti Aars Ensomhed og Anfægtelser ... For nu kunde der ikke være Tvivl ... Hun havde læst det i hans Ansigt, — hørt det i hans Stemme ... Livet, — ja, ja! hun vilde sige det, selv om det maaske var Synd! — *Livet* var vendt tilbage. Og saa vilde hun blot bede Gud tilgive sig sin Synd, — hvis det var Synd at tænke og sige saadan: — og saa vilde hun takke ham, — takke ham af sit inderste Hjerte: ogsaa mod hende havde Gud været god i Dag.

II

Den lille By laa der saa middagsøde, med alle sine smaa Træhuse strøet ligesom tilfældigt om mellem Klipperne. De eneste Huse, som havde en rimelig Beliggenhed, var den danske Handels O. Scheving & Sønners lange rødlængede, tjærepaptækkede Pakhuse, der strakte sig over det meste af Kystlinjen foran Byen, med det store gule toetages Beboelseshus i Midten, lige overfor den faste Baadebro med den lille galgelignende Kran længst ude paa Brohovedet. Dette Hus, der rummede Kramboden, Kontoret, et Vareloft og Faktorens vidtløftige Beboelse, var Byens Stolthed. Og saa var der Præstegaarden, Syd for Byen; den laa der, omgivet af sit store grønne Tun og sine spredte Udhuse, noksaa trygt og selvfølgeligt, — støttet i sin Værdighed af den bredbugede graa Kirke med det latterlig lille Spir, der laa i Udkanten af Tunet midt imellem Grave med og uden Kors og Stakitter. Alle andre Byens Huse syntes at staa der mere af Naade og Barmhjertighed end fordi de egentlig havde Ret dertil, — klyngende sig til en Klippe, halvt gravede ind i en Skrænt; selv Lægens Hus, der laa ved et Vejsving, stod der og hang saa ydmygt med Tagskægget. Og de sølle Fisker- og Daglejerhytter af Sten og Græstørv, der kantede Byen, gjorde sig saa smaa, krøb saa tæt ned mod Jorden, enten det nu var for at undgaa at blive bemærket af Gud eller Mennesker — eller blot Stormen —, at man lagde ikke Mærke til dem uden særlig Agtpaagivenhed og Anstrengelse.

Da Præsten og hans Datter var gaaet opover mod Præstegaarden, laa Stranden igen en Stund øde hen og uden Liv.

De faa Terner, der fandt det Umagen værd at forfølge Fiske-

yngelen, i Stedet for at vente til Fiskerbaadene kom i Land og Fisken skulde gøres i Stand, fløj tavse frem og tilbage. Selv Æderfuglene paa Holmene udenfor Havnen syntes smittede af Byens Stilhed og Ro, — de faa brune Hunner, der svømmede paa det blanke Sund mellem Holmene og Land, flød uden at fremkalde den mindste Sitren i den stille Flade, dvaske og værdige — kun med et hurtigt Løft af Vingen og Næbbet farende efter noget der bed, en Gang imellem.

Det første Tegn til at Byen begyndte at vaagne af Middagsdøsen var nogle Drenge, der samledes i Strandkanten nedenfor den danske Handels Pakhuse og gav sig til at slaa Smut over til Æderfugleholmene og kaste Sten efter Ternerne.

Saa pludselig blev der Bevægelse paa Tørrepladserne, hvor den flækkede Torsk laa spredt udover Stenene og Klipperne, med den hvide Inderflade opad, skinnende i Solen. Sale Pakhuskarl var kommet et eller andet Steds fra og gik nu rundt, lavstammet og hjulbenet, løftede nu og da en Fisk og lod den falde igen med et Grynt. Saa rejste han det buskede foroverludende Hoved med den snavsede Kasket, snusede Luften til sig gennem den klumpede Næse, — og da der ingen Mulighed syntes for Regn, besluttede han at Fisken, skønt tør nok til at stakkes, skulde vente til Fiskerne var kommet i Land og den nye Fangst gjort i Stand og vejet, — saa kunde han sætte dem og Børnene til at stakke den, og Kvinderne kunde saa blive ved deres Arbejde — at vaske den gamle Fisk ud. Da denne Beslutning var taget, hjulede han mod Kramboden, hvor den arrige Klokke ved hans Indtræden vækkede Krambodsvenden af en sød Slummer over Kladden — Drengen sad som sædvanlig i Vinduet, dræbte Fluer og spiste Rosiner til; men Sale Pakhuskarl saa ingen af dem, eller lod som han ikke saa dem; han nærede en dyb Foragt for det indvendige Personale, der efter hans uforgribelige Mening „aldrig bestilte noget“, og var desuden altid i daarligt Humør naar Baadene kom saa sent hjem som i Dag — og forøvrigt næsten altid alligevel. Uden at se til højre eller venstre styrede han hen og tog et stort

Nøgleknippe fra et Søm ved Pulten — til hans utrættelige Forargelse, skulde det altid hænges dér, naar han forlod Pakhusene, om det saa blot var for et Kvarter — og trampede saa ud af Butiken igen, døv for Drengens Drillerier og Svendens kollegiale Bemærkninger, blind for deres blotte Eksistens, — og smækkede med Døren, saa den arrige Klokke fik Lyden galt i Halsen.

Da han kom ud fra Butiken, fik han endelig Øje paa den første Baad, langt ude i Fjorden. Han saa paa sit Ur — ja, nu var Middagstimen da ogsaa forbi. Og saa hjulede han, stadig misfornøjet knurrende, hen til en Klokke, som hang og dinglede paa en Plankeende, der stak ud ovenover en af Pakhusdørene.

Klingeling! klemtede han med Klokken. Klingelingelingelingeling! — Den var en paalidelig Ledetraad med Hensyn til Sales Humør.

Og nu var Stilheden med engang brudt.

Næppe havde Klokken lydt, før det vrimlede med Koner og Piger fra alle Kanter, — Sale kunde blive saa urimelig naar de ikke mødte hurtigt nok. De kom vaggende nedover Gaderne, selv de yngste blandt dem havde noget af den vedtagne Gaasevralten i Gangen. Munden stod ikke paa dem et Øjeblik. De velsignede Vejret; de gættede paa, hvor meget Baadene mon havde fisket i Dag; de spurgte hinanden, hvorfor Faktorens mon havde Flag ude — ingen vidste det; de raabte til en Dreng eller en Pige og gav vidtløftige Ordrer paa en Afstand af hundrede Favne; de korsede sig højlydt over en eller anden forunderlig Nyhed — og alle Nyheder var forunderlige; og saa kunde pludselig Samtalen mellem to og to synke ned til en Hvisken, ledsaget af en alvorlig Hovedrysten — de hurtige Kast med Øjnene viste, at nu gik der en Sladderhistorie videre.

... Baadene kom langsomt indover, taktfast blinkende med Aarebladene. Den første var allerede et godt Stykke inde i Fjordens Spejl, som den søndrede, hvor den kom frem. Lange

lave Dønninger — men nok til at bryde Spejlet — trak sig skraat bagud til begge Sider af dens Stævn. De Terner, der havde fisket i Sundet indenfor Holmene, fløj udover for at møde. Flere kom til, fra alle Sider, — de var pludselig en hel støjende og skrigende Sværm. Der var ingen mere, der skænkede Fiskeyngelen en Tanke, — thi naar nu Fisken om lidt skulde gøres i Stand, blev der nok at bestille med at slaas om Indmaden. De fløj hid og did omkring Baadene, med sejge, taktfaste Tag af de spidse Vinger, — roligt ventende. Men hvis Fiskeyngelen blev for dumdristig og begyndte at lege i Vandskorpen, var der pludselig en af Flokken, der standsede et Nu i Luften og tog Sigte — med hastige Slag af Vingerne — styrtede sig lodret ned, brød i et pilsnart Hug af det lange Næb Vandets blanke Spejl, og snappede en af de forvovne — mens den holdt sig oppe med rappe Slag af Vingerne og vidt udspredte Halefjer. Men hvis den maatte flyve op med Byttet i Næbbet og ikke var saa heldig at faa det slugt med det samme, blev den straks omringet af en sulten skrigende Skare, der enigt anfaldt den. Byttet faldt og blev snappet i Luften, — faldt igen og blev snappet. Og saa fløj Sværmen roligt paany.

Baadene kom jævnt glidende indover den stille Fjord. De laa saa let paa Vandet.

„Fangsten tynger dem nok ikke mere i Dag end ellers," knurrede Sale Pakhuskarl i Skægget — han var paa Vej opover mod Pakhusene for at gøre i Stand til Vejningen af den nye Fisk, efter at have sat Kvinderne i Arbejde ved de store Kar nede paa Strandbredden.

Snart tog den første Baad Land; Besætningen sprang ud, og ved forenede Anstrengelser lykkedes det at trække Baaden saa højt op i Stranden, at Stævnen laa tørt. To Mand hentede straks et Trug til Fisken, en tredje en Balje til Leveren. Saa blinkede Knivene, — Hovederne faldt for to raske Snit, og blev liggende i Sandet for senere at samles op, — et Risp aabnede Bugen. Leveren kom i sin Balje, og Resten af Indvoldene kastedes paa Maa og Faa henimod nogle store Stampe,

der senere tømtes i de forskellige Ajlekuler, eller fløj i Haandfuldevis agterud bag Baaden, til Føde for de under Skrig og Skraal kæmpende Terner.

Snart laa der Baad ved Baad i Række langs Stranden. En Mangfoldighed af Stemmer blandede sig imellem hinanden. Baadlag raabte til Baadlag, — spurgte og svarede; eller haanede og drillede, og blev haanet og drillet igen. Kvinderne raabte til Mændene og Mændene til Kvinderne, — ofte ret tvetydige Ting. Ordrer raabtes fra Pakhus til Baad. Og to Sømænd, der havde travlt og skulde i hver sin Retning, kom op at skændes rigtig for Alvor. De gik hastig, hver i sit Ærinde, men blev ved at vende Hovedet og give ondt af sig, — selv efter at de ikke længer kunde se hinanden for de mellemliggende Huse, og kun kunde høre hinandens Stemmer — Ordene skelnede de ikke længer.

Men det hele druknede i Latter og samstemmige Haansord, da Markus kom selvanden i sin lille Baad, langt bagefter de andre, og landede udenfor Enkens Hus paa Bakken.

„Der har vi „Enkens Trøst"!" raabtes der af mange Stemmer. „Hvordan har du fisket, Flynderdræber? — Aa, I kan da se at Baaden slaar Smut hen over Vandet, — han har ikke andet end Tanglopper indenbords! — Nej, nu maa I heller ikke fornærme „Enkens Trøst", — han har skam den *rigtige* Slags!"

Og saadan videre i det uendelige.

„Enkens Trøst" dukkede langtfra Hovedet. Han svarede frejdigt tilbage; men alle hans Svar gik under i Skraalet og Latteren inde fra Stranden.

Under alt dette viste det sig imidlertid, at han dog ikke var den sidste, — for dér kom Krite roende ene i sin Jolle, skrævende vidt ud med Benene, og slidende med Aarerne, som færgede han Sten, skønt han kun havde siger og skriver tre Fisk paa Bunden af Baaden; — den gamle raadne Jolle laa altid saa forbandet tungt paa Vandet.

„Nu maa vi skynde os!" var der en der raabte. „For kom-

mer Krite først til Vægten med *sin* Ladning, bliver der ikke Plads til os andre før over Midnat!"

Fra dette Øjeblik fordelte de Vittighederne ligelig mellem Krite og „Enkens Trøst"; — paa dem var der frit Slag, de var alles Syndebukke.

... Under alt dette stod Sale Pakhuskarl ved Vægten, muggen og knurrende, og ænsede intet udover sit Arbejde. Det bestod i at veje Fisken og notere hver Baads Vægt for senere Afregning, og holde vaagent Øje med Kvinderne, at ingen skulde sløje af.

Det var forresten en Ting, der kun sjælden hændte. For skønt Mundene uafladelig løb, gik Hænderne samtidig lige saa flittigt. De havde opnaaet en utrolig Færdighed i paa engang at udnytte baade Mund og Hænder til det yderste. De vidste, at de under Arbejdet overvaagedes af et Øje, der saa alt, bogstavelig *alt*, gennemskuede enhver Krigslist, og saavel paa Ryg som paa Hænder kunde se, om der arbejdedes.

Skete der den mindste Forsømmelse, var han over dem som et Tordenvejr. Ellers gik han jo altid omkring og murrede og gav ondt af sig uden nogen egentlig Anledning, — men det var de saa vant til; det regnede de ikke. Men naar han først for Alvor aabnede Munden, og stod der, dirrende over hele Kroppen, blaa i Ansigtet, med stive Øjne, og i afsindig Hidsighed lod det regne over dem med Ukvemsord og Trusler, — og det Trusler, som han ikke var bange for at gennemføre, — da skjalv alle de pjaltebedækkede Kvindekroppe i Skræk — baade de skyldige og de i Øjeblikket uskyldige.

Slap de med Skældsordene, var det godt; — hvor grove de end kunde blive, de fandt sig uden Knurren deri. Men jagede han de skyldige fra Arbejdet, med Trusler om Dages, Ugers, ja Maaneders Lediggang og Tab af Løn, — ja, saa var der heller ikke andet at gøre, end at finde sig ogsaa i *det* uden Mukken, — hvis de da ikke for bestandig skulde udelukkes fra alt Arbejde ved Handelen.

Thi alle vidste de, at det nyttede ikke noget at gaa til Fak-

tor Thordsen og klage eller beklage sig, — det gjorde kun ondt værre. I alt hvad der angik Kvinderne der arbejdede for Handelen og som Sale Pakhuskarl førte Overopsyn med, var han den absolut enevældige, og han brugte tyrannisk sin Magt og taalte ingen Indblanding, ligesaa lidt som han var til Sinds at finde sig i nogen Indskrænkning paa *det* Omraade, — det havde han tydeligt ladet Faktor Thordsen forstaa, de Par Gange han havde forsøgt at mildne en af Sale tagen, særlig haardhændet Bestemmelse. Han havde sagt rent ud, at var Faktor Thordsen ikke tilfreds med ham, saa kunde han, Sale Pakhuskarl, gaa.

Og det vilde Faktor Thordsen ikke — af flere Grunde. For det første var Sale Pakhuskarl uerstattelig, som de ret vanskelige Kvinders Opsynsmand; — han havde et Tag paa dem, som var enestaaende, og var i Grunden mere frygtet blandt dem end egentlig forhadt. Desuden var han den personliggjorte Samvittighedsfuldhed i al sin Gerning.

Men foruden disse to vægtige Grunde, var der endnu en Omstændighed, som gjorde, at Sale Pakhuskarl, trods sit koleriske Sind og sin noksom bekendte Umedgørlighed ikke saadan uden videre kunde jages. Sagen var den, at han i en ganske ung Alder var traadt i Handelens Tjeneste som sin længst afdøde Forgængers Medhjælper. Ved hans Død havde han overtaget hans Stilling, den han siden havde røgtet med den yderste Omhu. Det havde været hans store Drøm, gennem sit Arbejde at svinge sig op til Faktor ved en af den danske Handels mange Filialer langs Kysten. Der var slet ikke noget usædvanligt i, at O. Scheving & Sønner lod deres underordnede Personale efterhaanden stige til mere betroede Stillinger. Paa den Maade opnaaede de at faa dygtige Faktorer, der foruden at være stedkendte og inde i alle Landets Forhold, ogsaa talte Befolkningens Sprog. Men — saa underligt kan det føje sig — i dette Tilfælde var det netop Sales gode Egenskaber, der holdt ham nede; han havde den Ulykke, at have gjort sig uundværlig paa sin Plads. Faktor Thordsen, som jo skulde have været den første til at hjælpe

ham frem, vilde ikke af med ham. Hver Gang Sale saa sig forbigaaet ved Besættelsen af en ledigbleven Bogholderpost, havde han snakket til Faktor Thordsen. Og Faktor Thordsen havde stadig slaaet det hen. Naar Sale saa blev utaalmodig, var Faktoren altid saa god og medgørlig: „Jaja; vi maa saa se til næste Gang, Metusalem.“ Men denne „næste Gang“ kom aldrig; og imens blev Metusalem gammel; — ikke saa gammel som sin berømte Navne, men dog for gammel til at forfremmes. En Dag, da Pakhuskarlen var særlig paatrængende, var Ordene tilfældigt faldet Faktoren i Munden: „De er jo nu blevet noget gammel, Metusalem.“ — „Gammel! — ja, jeg er snart fyrre,“ svarede Pakhuskarlen forarget. — „Fyrre! — ja véd De hvad! Tror De ikke, De er blevet for gammel til rigtig at sætte Dem ind i alt dette uvante? Desuden skriver De jo ikke nogen god Haand.“ — Den Dag røg Sale Pakhuskarls store Drøm i Lyset. Og fra den Dag skrev sig i Grunden hans strenge Regimente over Kvinderne. Fra den Dag syntes han, at hans Liv var fattigt og mislykket; men *den* Myndighed reddede han da ud af Skibbrudet, og det til Gavns. Den var han ikke til Sinds at opgive en Tøddel af. Før fik Faktor Thordsen give ham Løbepas.

Og Faktor Thordsen, der i sit stille Sind gik og bar paa lidt Samvittighedsnag overfor sin Pakhuskarl, afskedigede ham ikke.

... Vejningen af Fisken var forbi. Fiskerne havde været hjemme og spist den fremsatte Mad, og varmet og drukket den Kaffetaar, Kvinderne havde levnet paa Kanden. I et Hjørne af Pakhuset var et Par af dem i Færd med at flække og borttage Rygraden paa den nye Fangst, — Resten var gaaet i Lag med at stakke den tørre Fisk paa Tørrepladsen.

Omkring de store Kar, hvor Kvinderne vaskede den gamle Fisk ud og rensede den for Hinder og Blodpletter, gik det stadig livligt til.

De stod tre og fire omkring hvert Kar, iført de mest besynderlige Dragter, thi til Paaklædning ved Fiskerensningen

blev hver Krog og hvert Loft i Hus og Hytte raserede for Aarenes opsamlede Klude. Jerseytrøjer og pjaltede Herrejakker, holdt sammen omkring Livet med en Snor; Sækkelærredsforklæder og stribede Dowlasskørter; spraglede Sirtsesbluser og hullede Silketørklæder; lasede Uldtørklæder og storrudede Sjaler — alt i en broget og herlig Blanding. Det eneste, som var nogenlunde ens paa dem alle — naar Farverne fraregnes —, var Uldstrømpeskafterne, der skulde skaane Underarmen for Sprøjt af Saltlagen, og som var bundne til med Sejlgarn ovenfor Albuen og omkring Haandleddet; og saa Bælgvanterne, der beskyttede de ferme Hænder, der arbejdede støt og jævnt, mens Mundene gik og Øjnene var ved Arbejdet, og samtidig alle andre Vegne — oplysende, spørgende, bejaende, benægtende — aldrig i Hvil.

Især i Dag havde Øjnene travlt — med at meddele videre og forarges over noget, som Tungerne endnu kun hviskede om. Og i Dag gjaldt alle Blikkene den ene og samme Ting, — baade de oplysende og de vidende og de forargede og de forbavsede og de helt himmelfaldne og de indviede og de overlegne: „hvad har jeg ikke forlængst sagt!“ Men foruden alle disse Blikke, var der endnu to — et Par uindviede, og et andet Par, som skjulte sig, frygtsomt og skyldbevidst.

Nu og da gik et Par af Kvinderne op til Tørrepladsen, med en Haandbør med færdigvasket Fisk imellem sig; — paa disse Ture fik Mændene Underretning. Og nu og da kom der en Mand — som tilfældigt, uden noget Ærinde — slentrende ned til Stranden; saa ligesom ingen Vegne hen; og allermindst dérhen. Men de skyldbevidste Øjne blev stadig mere skyldbevidste.

Og for de uindviede dæmrede der pludselig et Lys.

Og da gamle Lauga endelig havde faaet Øjnene op, lagde hun — forglemmende Sale Pakhuskarl og hans naadeløse Nidkærhed — Kniv og Skruppe fra sig, satte Hænderne i Siden og *saa* — til Gavns — paa sin Datter Bjørg, — hende med de skyldbevidste Øjne.

Og — før nogen anden — udtalte hun, højt og skraldende, Dommen — og dét, de andre altsaa forlængst havde set, mens hun gik der saa blind som en Muldvarp —:

„Det er svært saa du lægger dig ud, lille Bjørg!“ ...

Bjørg slap sit Værktøj og den Fisk, hun var i Færd med at rense, ned i Karret, og løb hulkende bort, løb hjemover — med Hænderne for Ansigtet.

Sale Pakhuskarl kom farende. Men da han mødte hende i fuldt Løb, blev Ordene siddende ham i Halsen af Arrigskab. Han stod lidt og saa efter hende; men da hun var forsvunden, inden det lykkedes ham at faa Luft for sin Vrede, hjulede han videre nedover mod Kvindeflokken — der, trods hans Nærhed, stod og glanede uden at røre en Haand. Og dér stod gamle Lauga, med Hænderne i Siden, — og nu gik ogsaa hun sin Vej; — hjemover, langsomt og værdigt, med løftet Hoved.

„Hva'! hva'!“ — Sale Pakhuskarl var lige ved at kvæles.

„Hvad Fanden gaar her for sig!“ busede han endelig ud. „Er I allesammen bleven splitter-pinende-rivende-ruskende gale! Jeg — jeg —,“ — afskediger jer allesammen, vilde han have sagt, men stoppede op i Tide, — det gik jo ikke an. Saa fortsatte han, lidt roligere men endnu rystende over hele Kroppen og med vrededirrende Stemme: — „I faar to Timers Fradrag i Lønnen, hver en og eneste!“

Han ventede lidt, da han havde afsagt Dommen; men ingen mukkede; de var alle ivrigt i Færd med deres Arbejde igen. Saa gik han sin Vej, mumlende Eder og Trusler, — stærkt rystet over Begivenheden.

Og igen løb Mundene. Standsede kun et Øjeblik, mens Faktor Thordsen gik forbi oppe paa Bakken, — værdig, med det furede, skarpe skægløse Ansigt højt hævet, og de store vandblaa Øjne — der altid var ligesom spærrede op i haanlig Forbavselse — stivt stirrende ud for sig. Men tog saa fat igen, saasnart han var udenfor Hørevidde. For nu var her endelig noget at snakke om. Og Mundene løb omkap med de ferme Fingre.

Ja, Kvinderne omkring Karrene var saa optagne af denne

nyopdagede Begivenhed, og af at give deres Forargelse saa enigt og højlydt Luft, at alle skulde se, at *de* rigtignok ikke var af *den* Slags, at de nær ikke havde bemærket Eyjolf, den vattersotige Brugsforeningsbestyrer, der kom hinkende, slæbende sin tykke Krop af Sted ved Hjælp af et Par Kæppe, nedover mod Stranden, for at opsamle de Torskehoveder, der var blevet liggende, — de mindste, som ellers ingen gad have den Ulejlighed at samle op.

Brugsforeningen var i sin Tid blevet stiftet af Oplandets Bønder, i et Anfald af oprørslysten Energi, — og Eyjolf var blevet ansat som Bestyrer, da han intet andet duede til og var saa rart beskeden i sine Fordringer. Mer end et Skur blev der ikke Raad til — til Beboelse, Butik og Lager. Men Bønderne var glade. De bestilte Varer, og de tog paa Kredit, og alle Ting var billigere end hos O. Scheving & Sønner! Ja, nu skulde den danske Handel mases! Handelen i Skuret blomstrede, — til en Tid; — der var allerede Tale om et Hus. Men da Bønderne var villigere til at hente Varerne end til at betale dem, sagde Leverandørerne en skønne Dag Stop. Dér stod de saa, Bønderne — uden Varer. — Nu havde Skuret længe staaet tomt. Men den vattersotige Bestyrer blev ved at bo der — opholdt sin Eksistens som en Slags Inkassator. Bønderne bragte ham nu og da en eller to Faarekroppe — som Afbetaling paa gammel Gæld. De Smaatterier, der indkom paa den Vis, medgik uden Afkortning i Inkasso-Omkostninger. Bestyrelsen, der en Gang havde været, var delvis afgaaet ved Døden, delvis længst løbet træt — den Vattersotige fik Lov at regere. Det var en yndet Sport paa Stedet, at indgaa Væddemaal om, hvem der vilde leve længst — Bestyreren eller Brugsforeningen. Og der blev sagt mange daarlige Vittigheder om den magre Brugsforening og den fede Bestyrer. Faktum var imidlertid, at Skuret stod og Eyjolf stadig blev tykkere. Men nu var han sunket ned til at opsamle smaa Torskehoveder og Affald ved Stranden og hugge sig en Torskelever, naar han kunde komme til det.

Denne Tur ned til Stranden om Eftermiddagen var en bitter Gang, — Kvinderne kunde aldrig lade ham i Fred. Heller ikke i Dag oversaa de ham — han var nu heller ikke let at overse. Og ikke før var han indenfor Hørevidde, end de var over ham.

„Hvordan har du det, lille Eyje? — Lever du endnu, dit Skrog? — Har du sovet godt i Nat? — Har der været travlt i Butiken? — Kan vi snart komme ind og se paa de nye Kjolestoffer?“ — alt i en nederdrægtig blid og medynksfuld Tone, som gjorde ham dobbelt rasende. I Dag var der endda et nyt Spørgsmaal føjet til de sædvanlige: — „Hvad er det jeg hører om dig og Bjørg paa Berg? — Aldrig havde jeg troet *det* om dig, Eyjolf!“ — en skraldende Latter belønnede den vittige. Eyjolf lod som han hverken saa dem eller hørte deres Drillerier, — han kunde jo alligevel ikke klare sig mod dem, — samlede blot sine Torskehoveder og forsvandt igen op til sit Skur.

Saa snart han var gaaet, var han glemt, — de rappe Tunger tog igen fat paa Dagens Emne.

Og at Verdens Fordærvelse var stor, — men at der dog heldigvis og gudskelov endnu fandtes ordentlige Mennesker, — det var de allesammen saa rørende enige om, Kvinderne omkring Karrene.

III

Solen gled langsomt ned bag Bjergene i Vest; dens sidste skraa Straaler kastede Guldskær over den stille Fjord. Da den var gaaet ned, laa Fjorden der med sin blanke Flade vekslende i Farven fra Bly til gammelt Sølv. Enkelte Kastevinde fo'r over det glatte Vandspejl nu mod Aften; men de smaa Bølger, de rejste, gled hurtig ud igen. En tæt Skybanke rykkede frem fra Nordøst, jagende Dagens sidste Skær foran sig. Langt ude, hvor den skyggede, saa man Havet sortne. Skybanken gled højere og højere op over Himlen. Indtil hele Fjorden laa sort og stille i det svindende Lys, — sort, som havde den sænket i sig al Nattens dybeste Mørke, — stille, som rugede den løndomsfuld over Mørkets kolde Gru og klamme Uhygge.

Mens Aftenen faldt paa, sad sjera Sturla i sit Studereværelse, hensunken i mangehaande Tanker. Han havde sat sig til Rette i Sofahjørnet med sin lange Pibe, som han Gang paa Gang tændte, men som hele Tiden gik ud.

Han sad og ventede paa sin Hustru. Thi dette nye, — — denne Beslutning, han havde taget ... Han kom vist til indgaaende at forklare hende det hele, for at hun skulde kunne forstaa det. Forstaa, at dette var galt, som det var; — — at man burde lægge *alt* i Guds Haand. Forstaa, at dette var at mistro Vorherre ... At maaske nok alle *andre* kunde gøre det, — — men en Herrens Tjener ... *han* maatte først og fremmest sætte al sin Lid til det himmelske Forsyn, — al sin Lid. I al sin Vandel og al sin Færd, — i smaat som i stort. Det andet var Halvhed, — Mangel paa sand Tro, — Mangel paa

sand Tillid ... Mangel paa den absolute Tillid, som det først af alle tilkom Herrens Tjenere at vise ham, den almægtige ... den algode. Ja netop — den *algode*. Man burde i alle Forhold stole paa hans Godhed, — hans uudtømmelige Naade og altovervældende Kærlighed. Og desuden, — alting skulde jo ske som det var *hans* Vilje. Det var formasteligt, naar den kortsynede Menneskeforstand vilde sætte sig til at forandre og forbedre hans Anordninger. Thi i Liv og Død *var* der — og *burde* der kun være — én Vilje, — *hans* Vilje, — *Herrens* Vilje.

Og Tankerne gled videre.

Ja visselig, — vi havde kun at lystre hans Vilje. Der burde ingen Tvivl og ingen Indskrænkning være i vort Gudsforhold. Ingen Skygge af manglende Tro eller Tillid. Hvor der ikke var den fulde og uindskrænkede Tillid, var der heller ingen sand Tro ...

Det var blot besynderligt, at dette ikke før var gaaet op for ham; — at han havde kunnet gaa i ti Aar i denne Vildfarelse. At hans Tvivl aldrig havde vendt sig i *denne* Retning før. — Visselig havde han været ude for selve den Ondes Fristelser, — ja saa godt som fangen i Fristerens Snare. Ellers var denne Forblindelse, han havde været hildet i, uforklarlig. Ellers var det uforstaaeligt, at alle hans bange Tvivl hidtil havde vendt sig udad, — mod Gud. Aldrig var det faldet ham ind, at det var mod sig selv, han først og fremmest burde vende sin Tvivl, — saa snublende nær det dog i Virkeligheden laa. Aldrig var det faldet ham ind, at Bristen var at søge i hans eget Sind og i hans eget Liv ... Nok havde han ofte beroliget sig med, naar Tvivlen overfaldt ham og der var Ting, han ikke med sin redeligste Vilje kunde forstaa, at det var noget, han — med sin kortsynede Menneskeforstand — hverken skulde eller burde forstaa. Fordi det var noget, som Gud havde forbeholdt Menneskene til senere Erkendelse, — med fuldkomnere Sanser. Fordi Guds Væsen og Vilje nu engang var *over* al menneskelig Forstand. Først hinsides ventede der os den forjættede Klarhed og Fuldkommengørelse. Men han var aldrig gaaet dybere ind i

sit eget Indre. Han var ikke — før i Dag — naaet til at forstaa, at fordi han i sit Liv, i sin Vandel, handlede imod Guds Bud, maatte han blive splittet og vaklende i sin Tro. For omend ikke Troen absolut kræver de gode Gerninger, saa kræver den dog Viljen til gode Gerninger, — den redelige Vilje til i al vor Skrøbelighed at underordne os Gud og holde hans Bud.

Tankerne gled videre.

Af sig selv fandt de tilbage til *den* Dag, for ti Aar siden ... den Dag, der var blevet ved at staa saa klar og levende for ham, som havde det været i Gaar ... Den Dag, da han stod uden for Døren til Soveværelset, lænet mod Dørkarmen, og lyttede og lyttede. Han huskede saa tydelig, at han hele Tiden havde maattet tørre Panden, for at ikke Sveden skulde løbe ham ned i Øjnene. Og han huskede hvordan han havde følt, at Sveden i Strømme randt ham nedad Kroppen under Tøjet ... Hver mindste Lyd indefra Soveværelset havde faaet ham til at fare sammen. Og hver Gang Skrigene kom igen, — disse forfærdelige Skrig, — havde det givet et Jag igennem ham, fra øverst til nederst. Det havde gjort ondt i Brystet, som om Hjertet skulde sprænges og han skulde kvæles. Men det havde ogsaa været de skrækkeligste Dage i hans Liv, — i to Døgn havde han ikke lukket et Øje; — i halvandet Døgn havde Skrigene derinde varet ved, kun afbrudt af en kort Morfinsøvn. Og hele Tiden havde det kørt rundt i hans Hoved: — Vil hun overstaa det? — vil hun leve? — Det var som en Kværn uafladelig malede de to Spørgsmaal rundt i hans Hjerne. Nu og da havde han gennem Skrigene hørt Lægen og Jordemoderen veksle hastige hviskende Bemærkninger; og han havde lagt sit Øre mod Døren og anspændt sin Høreevne til det yderste, for om muligt at opfatte hvad de sagde. Men forgæves ... Og saa stod han igen lænet mod Dørkarmen, og blot lyttede og lyttede, og tørrede Sveden af Panden. Han havde følt et Oprør i sit Indre, uden at han klart vidste mod hvem. Og hele Tiden malede og malede det rundt i hans Hjerne: — Vil hun overstaa det? — vil hun leve? ... Saa var Lægen kommet ud til

ham; og havde sagt, at nu *maatte* Afgørelsen snart komme; og hvis den ikke kom — — han havde lagt sin Haand paa hans Skulder, — han følte den endnu — —: „Vi maa jo ofre Barnets Liv for Moderens, — hvis det bliver absolut nødvendigt" ... Og han havde nikket; — han, sjera Sturla, havde nikket; — Ord kunde han ikke faa frem; — og uvilkaarlig syntes, i det samme han nikkede, at nu — *nu* dræbte han sit Barn, — sit eget Barn; det Barn, som han havde længtes saadan efter, og som de havde drømt og fantaseret saadan om, Helga og han. Og lige efter havde dette Nik, han gav med Hovedet, uvilkaarlig henledt hans Tanke paa Økse og Huggeblok, — nu strakte han Halsen, — *nu* faldt Hugget. For han havde følt sig som en Forbryder. Men han havde rystet det af sig ... Det *maatte* jo saadan være. *Hun* maatte skaanes, — *hun* maatte leve ... Hun var dog et voksent Menneske. Og Barnet gav kun faa og svage Livstegn, havde Lægen sagt. Maaske levede det slet ikke mere engang, naar ... Ja, han mindedes det endnu. Han havde pludselig grebet sig med begge Hænder for Munden, og var styrtet ind i Værelset paa den anden Side af Gangen. Og endnu inden han havde faaet Døren lukket, var det brudt frem, — denne forfærdelige Hulken, tør og hostende, — disse krampagtige Sammentrækninger af Brystet, — disse paa engang saa ubegribeligt komiske og forfærdelige Lyde — en fortvivlet Mands taareløse Graad ... Hver Nerve i hans Bryst mindedes de Øjeblikke, skønt der var gaaet ti Aar ... Han var pludselig kommet til at forestille sig, at maaske stod Lægen nu — i dette Øjeblik — og skar med en Kniv ... rev med en Tang ... det ene lille Lem fra det andet. Men han var hurtig blevet roligere; og samtidig ligesom koldere. Og han havde indtaget sin Plads igen, — udenfor Døren. Og Skrigene derinde blev ved. Lægen og Jordemoderen hviskede, — han lyttede, — nu kom der som en Befaling fra Lægen, — skarpt, brutalt, forekom det ham. Saa lød der et saart Skrig fra hans Kone; og lige efter et Støn — som af Lettelse. Saa hurtige Skridt, og Lægen aabnede Døren: „Overstaaet!" ...

Han havde blot stirret paa Lægens glade Ansigt; — havde troet, det kun gjaldt hans Kone; — og det sortnede for hans Øjne, og han greb for sig — fik fat i Dørkarmen ... For han havde ingen Lyd hørt, — ingen spæde Skrig, ingen klynkende Graad. — Da han saa kom til sig selv, havde han set sin Kone ligge bleg og smilende henne i Sengen; — men hans Ansigtsmuskler havde ikke villet lystre til et Gensmil. Da pludselig havde han hørt Jordemoderens frejdige, kun af den lige overstaaede Angst endnu let dirrende Stemme: „Leve gør hun da!" Og han var straks klar over, at den Bemærkning maatte gælde den lille Bylt, som hun sad og puslede med. Straks var han derhenne ... Køn havde hun ikke været, den lille, — ikke lige straks. Jo — Øjnene, — saa stille, nærmest graa, og allerede kloge, syntes han. Og saa var han løbet hen til sin Kone, og han havde bøjet sig over hende; og var blevet ved i det uendelige at kysse hende paa Panden. Og da saa Jordemoderen havde lagt den lille Pige i Moderens Arm, havde han sat sig paa Stolen foran Sengen; og i lang Tid havde han siddet ganske stille og blot stirret paa det lillebitte Ansigt ... Men saa var Angsten der igen, — den Angst, som havde varet i Dage og Uger. For Lægen havde raadet til at døbe den lille Pige straks. Og han havde døbt hende, — han maatte smile endnu, naar han tænkte paa sin Kones Overraskelse, da han foreslog Navnet — de var jo blevet enige om, at hun skulde hedde Margrjet; — han havde døbt hende Blid. Det var pludselig faldet ham ind, som han sad der og saa paa hende, — hun skulde hedde Blid. Og da det først var faldet ham ind, syntes han at han umulig kunde kalde hende noget andet, — umulig kunde døbe hende andet ... Hvor havde han gaaet i Angst for hendes Liv! For da han nu havde hende, syntes han ikke han *kunde* miste hende igen, — syntes umulig han kunde undvære hende. Helga havde i Grunden altid været saa tryg, — helt fra det Øjeblik, hun fik Barnet lagt i sin Arm. — Og da saa hans Angst begyndte at fortage sig, — da var Lægen en Dag kommet til ham, og havde betroet ham, at hans Kone vistnok

næppe vilde overstaa flere Barnefødsler. *Denne* Gang var det gaaet; — men, som sagt, — — ja han vilde blot advare ham ... det var hans Pligt. — Og nu havde de i ti Aar haft hver sit Soveværelse.

Tankerne gled videre ...

Strejfede de mange vaagne Nætter, da han laa stille paa Ryggen og stirrede ud i Mørket, mens Angst og Tvivl og Anfægtelser martrede hans Sind. — Det havde været tunge Aar ... tunge Aar. Især de mange Tvivl havde ligget som en ond Byrde paa hans Sjæl. Disse Tvivl, som han ikke rigtig turde lukke op for, — ikke *turde* vedkende sig. Disse Tvivl om alle Ting, — fra den mindste til den største. Stadig nærede og holdt vaagne af hans Gerning. Hvor ofte var han ikke, naar han stod paa Prækestolen, pludselig standset tvivlraadig overfor en Sætning, — en Sætning i sin Tanke, for han skrev aldrig sine Prækener ned. Tænkte blot i Forvejen over det Emne, han vilde tale om; og gav sig saa hen i sin Tale. Hvor ofte havde han ikke faaet denne tomme mugne Smag i Munden, som en Løgn eller en Frase, selv endnu uudtalt, giver. Men han havde, trods alle Anfægtelser, aldrig rigtig turdet slippe sine Tvivl løs. Var derfor aldrig blevet klar over deres Rækkevidde. Og hans Følelse, hans Instinkt, var stadig blevet paa Troens, paa Religionens Side. Og endelig — *endelig* var han naaet til Klarhed, — paa denne velsignede Dag ...

Han rejste sig hastigt fra Sofaen, da hans Kone stille aabnede Døren og langsomt traadte ind.

Han havde i Grunden slet ikke faaet tænkt over, hvordan han skulde fremstille alt dette for hende, — saadan, at hun straks vilde forstaa ham, — for hun *maatte* forstaa ham, — maatte forstaa ham *ret*. Og det var saa vanskeligt ...

Hun var blevet staaende indenfor Døren.

Han gik hurtigt op og ned ad Gulvet, gnidende sine Hænder, — uden at se paa hende.

„Det har været en stor Naadens Dag — — en stor Naadens Dag for mig i Dag," begyndte han, stadig vandrende.

Men saa gik han i Staa. Det var endnu vanskeligere end han havde troet. Og pludselig standsede han og saa paa hende; og begyndte saa, endnu lidt aandsfraværende:

„Helga ... Helga ...“ Nu *saa* han pludselig hendes Ansigt; — hendes Udtryk af angstfuld Lykke; — hendes taareblanke store brune Øjne ... Og han standsede, — blev rød, — vaklede ... Hun havde vist allerede forstaaet ham?

Men Fru Helga lagde sig pludselig ind til ham og græd. Han følte hende skælve i sine Arme, — som i Ungdommens Dage. Og han fornam en underlig Trykken i Halsen, der vanskeliggjorde al Tale. Dog fik han frem, — afbrudt, stammende — selv i de allerkorteste Ord:

„Vil du ogsaa ... Tør du ogsaa ... give alt i Herrens Haand?“ ...

Hun blot knugede sig ind til ham

Saa sagde hun pludselig — heftigt:

„Aah, Gud ske Lov!“

Han stod og strøg hendes Haar og klappede hendes Kind.

„Saa sætter vi vor Lid til Vorherre,“ sagde han.

Og han blev ved med at klappe hendes Kind og stryge hende over Haaret. Han følte i sit Hjerte en overmægtig Glæde. En urokkelig Tro og Tillid. En sikker Forvisning om, at naar han nu lagde alt i Herrens Haand, saa vilde han holde sin naadige Haand over ham, — som altid hidtil. I hans Sjæl formede der sig en brændende Bøn. Og Troens Styrke gennemrislede hans Sind.

IV

Dagen efter, tidlig paa Formiddagen, gik sjera Sturla frem og tilbage i sit Studereværelse, let paa Fod og glad i Sind. Der var Plads nok. De fattige Møbler, den lave Stue, de slidte Bøger — han saa det hele i et nyt og underfuldt Skær. Selv Dagens tunge graa Regnluft formaaede ikke at lægge noget Tryk over hans Sind.

Han gik allerede nu, midt i Ugen, og tænkte over sin Tale til om Søndagen. Han vilde tale om Menneskenes Tillidsforhold til Gud; — han vilde med haarde Ord revse al kortsynet Menneskeklogskab, der kun førte til Selvtægt og Selvretfærdighed, Synd og Tvivl; han vilde formane Menigheden til, helt og uden Forbehold, i alle Ting, saavel til Aand som Legeme, at give sig hen i Gud og hans Vilje.

Det bankede paa hans Dør, — med en benet Kno. Og da han netop var ved at passere Døren paa sin tankefulde Vandring, lukkede han selv op.

Gamle Lauga traadte ind. Hendes Ansigt var roligt. Men Ophidselsen lurede i Øjenkrogene.

Sjera Sturla gav hende Haanden.

„God Dag og velkommen, Gudlaug. Det er ellers ikke ofte, *De* søger mig."

Han satte en Stol frem til hende. Hun satte sig, stivt, — hun var i Stadstøjet. Og hun sad og kunde ikke faa begyndt, uvant som hun var med at tale til andre end sine Lige.

Præsten satte sig ogsaa.

„Kan jeg paa nogen Maade hjælpe Dem eller være Dem til Nytte,' sagde han hjerteligt, „saa sig bare trygt frem."

Gamle Lauga *kunde* ikke faa begyndt. Og Præsten blev ved:

„Det er maaske, — De vil maaske — hm, hm. De bor jo stadig der i Hytten, sammen med denne Fridbjørn, uden at være gift, Gudlaug?"

„Ja," svarede hun sagte og med undvigende Øjne; men saa fik hun Luft: „— Pastoren maa undskylde, — men min Datter er med Barn," skreg hun op, — hun sad og rystede paa Stolen.

Sjera Sturla sprang op og gav sig igen til at gaa hurtigt frem og tilbage. Det ramte ham saa smerteligt, — netop nu. Han huskede hende godt, hendes Datter. Bjørg hed hun, og var atten Aar. Ganske køn. Han havde konfirmeret hende; — egentlig aldrig kunnet lide hende. Der var noget ved hende, noget — han vidste ikke hvad. Men det voldte ham altid Ubehag at røre ved hende, blot at tage hende i Haanden, — skønt hun kun var et Barn. Han havde gaaet og haft Samvittighedsskrupler, paa Grund af denne sin Modvilje. For en Gang imellem, især naar hun lo, lyste der i hendes Øjne noget kønt, barnligt, — det forsvandt blot altid saa hurtigt; — og saa var der det igen, dette sky, forjagede — noget lumsk, — syntes han.

Gamle Lauga sad og græd. Han gik hen og klappede hende paa Skulderen.

„Det er sørgeligt," sagde han mildt. „Det bedrøver mig meget at høre. Men De, Gudlaug, har jo ikke foregaaet Deres Datter med det bedste Eksempel."

„Nej, nej," svarede hun ydmygt; „det er sandt nok." Men saa blev hun haard i Stemmen: „— Men jeg har aldrig skjult noget, — alle har vidst det."

Det slog ham, at der var noget rigtigt i hendes Betragtning. Han satte sig ned.

„Men hvorfor har De dog ikke giftet Dem med Fridbjørn? De har jo boet sammen med ham nu i mange Aar. Og *første* Gang var De da rigtig gift."

„Ja!" svarede hun heftigt; „det var jeg. Og derfor vilde jeg

ikke gifte mig igen. For *han* var god imod mig — indtil vi blev gift, — saa begyndte han at prygle mig."

Præsten rejste sig igen og gik.

„De har altsaa ogsaa levet sammen med Deres forrige Mand, inden De blev gift med ham?" sagde han barsk. „Kunde De saa i Grunden vente, at det skulde gaa Deres Datter anderledes?"

„Det er ikke dét," sagde hun; „— ja, Pastoren maa undskylde, men det er ikke dét. Det er jo nok Synd; — men Gud tilgiver saa mange Synder. Og naar man saa blot gifter sig eller holder sammen bagefter ... Men naar jeg siger til hende, at hun skal gifte sig med ham, saa græder hun blot og siger: Aldrig! — intet andet; bare: *Aldrig!*"

„Men hvem er det da?" spurgte Præsten.

Gamle Lauga gav sig igen til at græde.

„Ja, vidste jeg blot dét! Jeg har saamænd pryglet hende, til jeg ikke kunde længer; men hun vil ikke ud med det. Og naar man nu ikke aner, hvem det er ... Folk vil jo sige, at det saa nok er en gift Mand. Eller at hun er en Tøjte; — og maaske slet ikke véd hvem det er. Og det synes jeg er saadan en stor Skam," — hun græd stadig, — „og derfor vilde jeg bede Pastoren, om De ikke vilde snakke med hende, og prøve at faa hende til at tilstaa, hvem der er Fader til Barnet."

Sjera Sturla følte Lyst til at undslaa sig, eller i hvert Fald udsætte Sagen; — men fandt, at det blot var en Svaghed, som han burde bekæmpe. Saa gik han med gamle Lauga.

... Hytten var en almindelig Fiskerhytte. Væggene byggede op af Sten og Græstørv, Græstørvtag; et lille Vindu i den ene Gavl. Sjera Sturla maatte bøje baade Knæ og Nakke, for at slippe ind ad den lave Dør. Luften derinde var kvælende tung — en Blanding af Petroleumstank, Os, Madluft og Sengedunst. Et laset blomstret Sirtsesforhæng delte Hytten, — Vrangen vendte ud mod det yderste Rum, hvor der paa det stampede Lergulv stod Kasser og Køkkenredskaber hulter til bulter, og hang Garn og Fiskegrejer paa store Søm og Skafter, der var stukket ind

i de bare Jordvægge; — Retten vendte ind mod „Stuen", hvor der var Brædegulv, og hvor Vægge og Loft var beklædt med Bræder af forskellig Bredde, Længde og Farve. Der var lige netop Plads til to Senge, med en smal Gang imellem, — under Vinduet i Gavlen var der fastspigret en Bordklap.

Paa den ene af Sengene sad Bjørg, endnu kun halvt paaklædt. Hun var rolig; men der var noget tvært og forpint i Ansigtet, der var ophovnet af Graad, og Øjnene skulede rædde og usikre.

Gamle Lauga fulgte ind med Præsten, og tvang ham til at tage Plads paa Sengekanten overfor Datteren. Det gjorde ham saa ondt, at se den unge Pige. Han var utilpas, og usikker, hvordan han burde forholde sig. Han kunde ligesom ikke finde frem sin præstelige Strenghed. Det faldt ham saa vanskeligt her *blot* at revse og dømme, — især mens han endnu vidste saa lidt. Det var mest gamle Lauga, som førte Ordet. Men hun gjorde det ogsaa med Kraft og Fynd, — lod det regne over Datteren med Skældsord og skrappe Formaninger. Bjørg sad blot og blev endnu mere tvær; — svarede ikke et Ord; — løftede ikke engang Øjnene mere. Sjera Sturla saa, at dette førte ikke til noget. Saa bad han gamle Lauga gaa ud og lade ham være lidt ene med Datteren; — hvad hun kun modstræbende gik med til. Da hun var gaaet, sad han lidt og betragtede den unge Pige. Hendes Ulykke greb ham saa skærende; — for der var noget over hende, — et Udtryk af noget, der var mere end almindelig Anger og Fortrydelse. Ved at betragte hendes Ansigt, fandt han Træk, der var altfor haarde og modne til hendes Alder. Og der var i det Blik, han nu og da skimtede et Strejf af, en saadan Frygt og Mistro, at han pludselig fik en Følelse, som om ogsaa *han* var Skyld i, hvad der var sket. — Hvad kunde han dog gøre for dette vildfarne Barn, — denne unge Synderinde? Hans jammerlige Afmagt blev ham med ét saa indlysende. Blot han havde Magt, — blot han var — — Gud! — Han blev helt skrækslagen over dette pludselige

Ønske. Han sad ogsaa saa indeklemt her, — kunde slet ikke røre sig. Men dette gik ikke an, — han maatte finde noget at sige. Blot han kunde gøre hende forstaaeligt, hvor langt det var fra, at han sad her som hendes Dommer! Han saa paa hende, at hun troede, han blot foragtede og dømte hende.

Da pludselig, som ud fra et Instinkt, greb han hendes Haand, — af Trang; — og forbavsedes samtidig over, at han *nu* kunde røre ved hende uden Overvindelse. Han tog hendes Haand og klappede den; og endelig fandt han Ordene:

„Jeg kommer ikke som din Dommer." sagde han, „og jeg kommer heller ikke for at forkynde dig nogen Straf. Jeg ser, at du ved, du har syndet, og da bærer du Straffen i dit eget Indre. Jeg kommer for at fortælle dig, at din Ulykke har gjort mig saa ondt, som kunde du have været mit eget Barn. Og for at sige dig, at der gives Tilgivelse for din Forvildelse, hvis du blot ikke forhærder dit Hjerte. Du maa ikke tro, at der nu ingen Redning gives. *Det* er den største Fare ved den første Synd, at man saa let faar den Tro, at nu er man blevet et saa daarligt Menneske, at nu kan det ikke nytte at holde igen, — og saa følger de andre Synder efter."

Bjørg sad og græd stille.

„Vil du ikke sige mig," begyndte sjera Sturla igen, „hvem der ..."

„Nej, nej!" afbrød hun ham, heftig og angst, inden han kom videre, — og hun trak sin Haand ud af hans.

Tog han fejl? tænkte sjera Sturla; var hun maaske allerede mere fordærvet, end han vilde tro?

„Holder du meget af ham?" spurgte han, mere for at sige noget end egentlig med nogen bestemt Hensigt.

„Nej!" svarede hun; og den Afsky, han læste i hendes Ansigt, løj ikke.

„Er det maaske sket uden din Vilje?" spurgte han, end mere hjerteangst end før.

„Ja," hulkede hun. „Fra Begyndelsen af, — og for det meste" ...

„Hvad mener du, Barn?“ spurgte han forfærdet, — hendes Jammer var lige ved at faa ham til at græde.

Og hvad det nu var, — den korte Afstand mellem Sengene, der pludselig slog ham — eller Fridbjørns Ansigt, der med engang stod saa lyslevende for ham: — det sanselige Underansigt, de lumske Træk ved Øjnene, og det — ikke helt ubevidst — noget dumme Udtryk, — han fik en forfærdelig Mistanke.

„Stakkels, stakkels Barn,“ sagde han blødt, og nu havde han Taarer i Øjnene.

Da forstod hun, at nu *vidste* han alt; og hendes Graad øgede til Fortvivlelse.

„Hvorlænge er det siden?“ spurgte han med skælvende Stemme.

„Mange Aar,“ hulkede hun.

„Mange Aar,“ gentog han blot — Tungen blev ham saa underlig tør i Munden. Længe sad han og kunde ikke sige mere.

Hendes Graad stilnede i en tung Hikke.

Pludselig slog hun Øjnene op og saa paa ham.

„De maa — ikke — sige det — til nogen,“ sagde hun bønligt, stadig afbrudt af Graaden. „Saa dør jeg!“

Han sad stum, forfærdet. Og den Følelse af Medskyld, han før havde haft, voksede, — blev til en sviende Pine i hans Sjæl. Han *var* jo ikke medskyldig i dette, — *kunde* ikke være det, beroligede hans Forstand ham. Men hans Hjerte blev ved: Din Skyld! — din Skyld! — din Skyld! hamrede det. — Aa, hvor saadan et Umenneske som Fridbjørn fortjente at pines! — — Og dog ... Nu dømte han ... Og der er kun én, hvem Dommen tilkommer.

Hun fik intet Svar. Og pludselig kastede hun sig højt hulkende ned paa Sengen.

„Hvis De siger det til nogen, saa dræber jeg mig!“ raabte hun gennem Graaden.

Han rev sig ud af sine Tanker.

„Jeg siger det ikke til nogen," sagde han. „Du kan være rolig, — jeg skal ikke sige det til nogen."

Men saa maa jeg jo lyve; — lade, som jeg ikke ved det, tænkte han. Og saa slipper det Udyr for Straf ... Men han vaklede ikke; for han forstod, at det, at det blev bekendt, kunde hun ikke taale; *det* vilde hun ikke overleve; — hvordan det saa end hang sammen, at hun syntes netop dét var den største Skam. Gud maatte tilgive ham, at *nu* gjorde han sig medskyldig, — hvis det var Synd at tie i en saadan Sag. Jaja, vist — Løgn var jo altid en Synd. Men Gud maatte tilgive ham. Her *maatte* han handle, som hans Hjerte bød ham. — Men hvad skulde han gøre? Her kunde han ikke lade hende blive ... Der var kun ét; — han tog sin Beslutning uden Vaklen.

„Du maa bort herfra," sagde han. „Du kan godt faa Plads hos mig. Du kan gaa min Kone tilhaande i Køkkenet. Vil du det?"

„Ja," svarede hun taknemligt. „Men De maa ikke sige det til nogen, — ingen maa vide det; — ikke hun, ikke Mor; ingen maa vide det; — De har lovet mig det."

„Ja," sagde han; „jeg skal ikke sige det til nogen;" han følte, at han *maatte* føje hende.

Men dette er vist galt, tænkte han; — han havde villet fortælle sin Kone det, som det var; det kunde han saa godt have gjort — det vidste han. Det vilde ogsaa have styrket ham. Men naar alt kom til alt, — det var vist blot Svaghed, Halvhed. Vilde han hjælpe, maatte han gøre det helt.

„Gud hjælper nok," sagde han, idet han gav hende Haanden til Farvel. „Nu gaar jeg og taler med din Mor; saa kommer du senere idag."

Og saa gik han, mumlende hen for sig: „— Gud hjælper nok, — Gud hjælper nok." —

Da han havde talt med gamle Lauga, — det var ikke let at faa hende til at forsone sig med, at de intet kunde faa at vide, men lidt trøstede det jo, at Præsten vilde tage hendes Datter

i sit Hus, selv om det var saadan fat med hende; han var og blev en Gudsmand, — gik han hjem med bøjet Hoved. Han var saa nedtrykt og daarlig tilpas, at han følte sig ligefrem legemlig uvel. Luften i Hytten havde næppe været til at udholde. Og straks han kom udenfor, mødte han den raadne Stank af gæret Tang og fordærvede Fiskeindvolde, som altid paa stille Dage eller med Paalandsvind laa som en Pest over Byen, nu i den varme Tid. Og Udsigten til at skulle lyve for sin Kone, for første Gang skulle skjule noget for Helga, var heller ikke egnet til at gøre ham bedre tilpas eller hans Sind lettere. Han havde i Dag set saa dybt i Smuds og Elendighed, at han selv følte sig tilsmudset. Selv den rene og hellige Stemning fra Dagen og Aftenen i Forvejen fik pludselig et Tvivlens Skær over sig. Og som havde han kastet Blikket ned i en svimlende Afgrund, der truede med at sluge ham, hvis han blot *tænkte* videre, gav han sig til at bede højt, dér han gik paa Vejen, — bede, bede — alt hvad der faldt ham ind. Det gjaldt om at holde fast paa Gud. Til sidst gik han og gentog blot:

„Forlad mig ikke, Herre. Forlad mig ikke, Herre." —

Samtalen med hans Kone gik lettere, end han havde ventet. Da han stod overfor hende, var han saa oprevet af sine indre Kampe, at han slet ikke tænkte paa at han løj — eller fordulgte. Og paavirket af hans dybe Sorg, fik hun en saadan Medlidenhed med den stakkels vildfarne Pige, — følte en saadan Trang til at hjælpe hende, — at det endogsaa var hende kært, at hun kunde gøre det paa en haandgribelig Maade, ved at tage hende i sit Hus og under sin Opsigt.

Da hun var gaaet og sjera Sturla igen var ene i sit Studereværelse, var han derfor roligere til Sinds.

Men Feststemningen fra om Morgenen var og blev borte.

Dog — Tilliden, den stærke og urokkelige Tillid til Gud, som han vilde bygge sin Præken til om Søndagen over, den havde han beholdt. Ja, nu klamrede han sig til den stærkere end nogen Sinde. For hvad kunde han — hvad kunde Mennesket af egen Magtfuldkommenhed? *Intet!* — mindre end in-

tet! Hvor var han ikke selv svag, baade indad og udad! Svag i sin Tro, — svag i sine Gerninger. Nej — intet, intet var der at stole paa, undtagen Gud, — hans Miskundhed, hans Naade. Han bad af sit inderste Hjerte om Styrke til at holde fast ved Herrens største Naadegave — Troen. Menneskets dyreste Klenod. Det eneste, der i Længden kunde bære over al Sorg og Jammer. Hvis man ikke havde Troen, maatte man synke i Fortvivlelsens Afgrund, — gaa til Bunds i Haabløshedens sorte Mørke. Han kendte det fra sig selv, saa han kunde tale med derom. Og naar han tænkte paa Livet, som det levedes omkring ham —: Smuds og Elendighed, Slid og Slæb, Sorg og Nød, Raahed og Ligegyldighed, — afbrudt af enkelte Strejf af Godhed og Glæde, — saa maatte han klamre sig fast til det Haab, at der — trods alt — dog var en Mening med det. Blot en højere Mening, — en Mening, vi ikke kunde fatte. Men der var en Mening. Gud var over alle; og ledede alt til det bedste. Hans Veje var uransagelige; — men de var kun tilsyneladende Vildspor i Mørket; — i Virkeligheden førte de alle fremad — frem til Lys, frem til Herlighed. Og alle fulgte vi disse Veje, — med eller uden vort Vidende, — ledede af hans Vilje, førte af hans faderlige Haand. Og blev Vejen tung, havde han givet os et Middel, — Naadens største —: Bønnen. Thi det, af Hjertet at kunne bede — og bagefter lægge Hovedet i hans Skød og sige: Ske din Vilje, — vidende os trygge i Alkærlighedens Favn; det, og det alene, forlenede os med den Styrke, der kunde bære over Modgangen — Sorgen, Smerten — Modgangen i alle Former; — baade den Modgang, som skulde vederfares os personlig, og den, vi uvægerlig blev Vidne til omkring os — blandt vore Medmennesker. Og det hjalp ikke alene over Modgangen; det gjorde ogsaa Glædens Stunder lysere, Lykkens Øjeblikke rigere. Ja, Bønnen var den evige Naadens Sol, — alle Sjælens Rørelser blev dybere og inderligere i Lyset fra den, i Varmen fra dens Straaler.

Og sjera Sturla blev ved at bede.

V

Sale Pakhuskarl var urokkelig; — det hjalp ikke, hvor meget end gamle Lauga tiggede og bad, — det var blot: nej, nej. — Hun stod der med den stridige Nakke bøjet og med den skarpe Tunge tøjlet; — ydmygede sig endog i den Grad, at hun ligefrem bad ham om Forladelse; — men nej, nej. Hun og hendes Datter var gaaet fra deres Arbejde midt i Arbejdstiden, uden at indhente Tilladelse, uden saa meget som et Ord til Forklaring, — ja Lauga havde ikke engang villet se til den Side, hvor han stod, da hun struntede forbi ham ... „Nej, nej, — den Skik kan vi ikke indføre;“ — han stod halvt bortvendt, lyttede uvillig til alle hendes Forklaringer og Bønner, rystede utaalmodigt det store Nøgleknippe, — men var ellers slet ikke hidsig, bare ubøjelig ... Hun kunde ikke undvære den Fortjeneste, saa lidt som Fridbjørn tjente i dette daarlige Fiske, anførte hun ydmygt ... Det blev hendes Sag, — det hele var hendes egen Skyld, svarede han blot ... Jamen, — hun maatte have Arbejde; og der var ikke andet Arbejde at faa, — det vidste han selv saa udmærket godt ... „Vi har ikke Brug for dit Arbejde, — vi kan ikke indføre den Uskik, at Folk render fra deres Arbejde og bliver borte midt i Arbejdstiden“ ... Om hun da slet ikke kunde faa noget at bestille? ... „Nej,“ — han rystede fremdeles Nøgleknippet ... Ja, saa var der ikke andet for, — saa maatte hun forsøge at gaa til Faktoren ... Ja, det kunde hun saa. —

Hun gik til Faktor Thordsen. Hun blev vist ind paa Kontoret, hvor han sad ved den store Pult, med Bogholder Magnus Jonsson lige overfor sig. Faktor Thordsen lod hende vente,

staaende henne ved Døren; — hørte uvillig paa hende, da han endelig fik Tid. Rystede saa blot paa Hovedet. Jaja, — det var jo noget Metusalem bestemte ... Om da ikke Faktoren kunde ... Blandede sig aldrig i den Slags Ting, — havde saa meget andet; — naar Metusalem ikke havde noget Arbejde til hende, eller ikke kunde bruge hende, — saa var der altsaa intet Arbejde, — han kunde desværre ikke skabe Arbejde ... Ja, men der var Arbejde; — alle de andre havde Arbejde ... Ja, hun maatte saa tale med Metusalem om det ... Ja, men det var jo netop det, hun stod og fortalte, — hun havde talt med ham; men han vilde ikke, — der var jo det, at hun saadan var gaaet, — gaaet hjem, uden at spørge; — var bleven saa aldeles forfærdet, — og nu gav hun sig til at græde. Om Faktoren dog ikke vilde tale et Par Ord med Sale Pakhuskarl ... „Jeg har jo sagt Dem, min gode Kone, at jeg blander mig aldrig i den Slags; — vil Metusalem ikke give Dem Arbejde, saa hverken vil eller kan jeg tvinge ham dertil. Han har Ansvaret i de Ting, — saa maa han jo ogsaa have Lov til at antage og afskedige hvem han vil. Kan han ikke bruge Dem, maa han vel have sine Grunde.“ — Med den Besked maatte Lauga gaa.

I sin Raadløshed vidste hun ingen anden Udvej end at gaa til sjera Sturla. Han havde jo taget sig af hendes Datter, — var derigennem blevet en Slags Beskytter for hende ogsaa, syntes hun. Det kunde være, at det hjalp, hvis han vilde tale med Faktoren. — Hun fortalte ham, hvor ringe hendes Mands — „ja, saadan er jeg jo vant til at kalde ham“ — Fortjeneste var, — at de ligefrem maatte sulte, hvis ikke hun ogsaa kunde tjene noget. Og ellers var der jo intet Arbejde at faa, der paa Stedet. Sjera Sturla hørte taalmodigt paa hende. Han havde faaet noget tilovers for hende, trods al hendes Skraphed. Og det gjorde ham ondt at se hende saa fortvivlet og hjælpeløs. Han holdt ikke af at gaa til Faktor Thordsen og blande sig i Ting, som strengt taget ikke angik ham, — Faktor Thordsen og han var ikke Venner, skønt hidtil heller ikke det modsatte;

— undgik for det meste hinanden, — var høfligt elskværdige, naar de traf sammen. Men han syntes ikke, han kunde undslaa sig. Kunde et Par mæglende Ord fra ham hjælpe den stakkels Kone, var det sikkert hans Pligt at gaa. Han kunde heller ikke forstaa, at det kunde være Meningen, at hun af en saa ringe Grund, som at hun var gaaet fra sit Arbejde — under saadanne Omstændigheder — skulde miste sit Arbejde hos Handelen. Det var ganske sikkert ikke Faktor Thordsens Mening, at lade Sale Pakhuskarls onde Lune raade i en Sag, hvor det saa at sige gjaldt Konens Eksistens. Maaske havde hun blot truffet Faktor Thordsen i et ubelejligt Øjeblik, eller gjort et ufordelagtigt Indtryk paa ham, — været klodset og ubehændig i sin Henvendelse; og han var saa blevet utaalmodig, og havde afvist hende uden at kende Sagen tilstrækkeligt; — den var jo ogsaa af en saa ringe Betydning for ham og Handelen, naturligvis. Men det gik dog ikke an, saadan pludseligt — og for en slig Bagatel — at berøve Konen hendes fattige Levebrød. Han vilde prøve, om ikke et Par rolige Ord kunde bringe Sagen i Orden. Og — ja, han skulde se hvad han kunde gøre, lovede han gamle Lauga; hun forlod ham med lettet Hjerte.

... Faktor Thord Thordsen — saaledes var han selv gaaet over til at stave sit Navn, da hans danske Overordnede fandt dets islandske Form, med de fire dem ubekendte Bogstaver, altfor vanskelig — var en Mand først i Treserne. I Konfirmationsalderen var han gaaet i det danske Handelshus O. Scheving & Sønners Tjeneste, som simpel Krambodsdreng, og var efterhaanden blevet forfremmet til Svend, Bogholder og til sidst til Bestyrer — eller Faktor, som det kaldtes — for Filialen her paa Holmefjord, hvilken Stilling han nu havde indehaft i henved tredve Aar.

Faktor Thordsen var af de Mennesker, der tidlig kommer til at se gamle ud, men som siden ligesom slet ikke ældes mere. Da han i Tredveaarsalderen overtog Stillingen som Faktor i Holmefjord, allerede den Gang rynket og graa i Ansigtet, med vidtopspilede, kolde vandblaa Øjne, der gjorde deres til at lade

ham synes ældre end han var, og lidt krum i Ryggen af at sidde Dag ud og Dag ind ludet over Bøger og Regnskaber, saa han saa gammel — og Folk syntes grim — ud, i Forhold til sin unge og blomstrende Frue, at Kvinderne omkring Karrene straks bryggede en Røverhistorie sammen om, hvordan den smukke Frue var blevet tvungen til at ægte den grimme og modbydelige Faktor. Tilsidst troede de selv paa Historien og græd deres modige Taarer over den. I Virkeligheden var Faktorens Ægteskab baade frugtbart og lykkeligt; og Aarene tog da ogsaa saa omtrent Livet af Historien — som der aldrig havde været et sandt Ord i. Men Aarene tog ogsaa Roserne af den unge Frues Kinder. I lange Tider skrantede hun og saa bleg og elendig ud. Men saa fik vel Aarene daarlig Samvittighed, — for pludselig blomstrede hun paany — det var da hun holdt op at føde Børn. Tilsidst blomstrede hun blot saa altfor rigeligt; svulmede ud paa alle Leder og Kanter, og Roserne bredte sig fra Kinderne ud over det ganske Ansigt. Kvinderne omkring Karrene stak Hovederne sammen, og sagde at hun drak. Det var der heller ikke et sandt Ord i. Et Glas Øl eller Vin — til Maaltiderne, det var alt. Trives gjorde hun imidlertid. Og naar der nu blev talt om den gamle Frue og den ungdommelige Faktor, var det fuldt berettiget. De havde i Aarenes Løb byttet Roller. Men naar Kvinderne omkring Karrene nu opfriskede en gammel Historie, — de kaldte den gammel, — altsaa en gammel Historie om, at den stakkels Faktor i sin Tid, paa Grund af en Ungdomsletsindighed, var blevet nødt til at gifte sig med den gamle lede Kælling, — de sprang Udviklingen over — huskede ikke engang mere, at hun nogen Sinde havde været ung, — var der altsaa heller ikke et sandt Ord i det. Men de fik da Brug for deres gode Hjerte. Og deres Fantasi. Hvor var det dog Synd for den stakkels Faktor! Det var vel ogsaa derfor, han altid saa saa alvorlig og bedrøvet ud, — de mindedes ikke, at have set ham smile.

Faktor Thordsen var imidlertid ret tilfreds med Livet. Der var ingen Konkurrenter at slaas med, — mod Brugsforenings-

bevægelsen i sin Tid havde han ikke behøvet saa meget som at løfte en Finger, — havde straks fra Begyndelsen set, at den vilde besørge alt fornødent selv, — og havde Raad til at være hjælpsom og beklagende, da de oprørslystne Bønder igen kom skamfulde og krumbøjede af Ydmyghed ind paa Kontoret, for underdanigst at anmode Faktoren om paa ny at aabne dem en Konto — som straks blev dem tilstaaet. Og den lille Handel, Enken drev paa sin afdøde Mands Borgerbrev, — det vil altsaa sige: Sognets og Faktor Thordsens Naade, — var saamænd ikke egnet til at forskrække nogen; — det var tvivlsomt, hvad hendes Butik var mest tom for — Varer eller Kunder. Men O. Scheving & Sønner trivedes. Og Faktoren oppebar sin ret store Gage og sine rigelige Procenter. Ganske vist var han ikke meget afholdt af Bønderne, — men saa klarede han sig uden! De vidste — og han vidste godt, at de vidste det — at han snød dem, — at de betalte altfor høje Priser, og fik altfor lidt for deres Produkter. Men da han snød dem efter gamle og hævdvundne Principer, og da de jo nu engang ikke kunde faa Varer til andre Priser eller paa anden Maade, var der forsaavidt intet at sige til det. I deres stille Sind og aabenlyst sig imellem, havde de nok ofte ønsket ham et Sted hen, hvorfra han — hvis deres Ønsker havde ejet Magt — næppe var vendt tilbage. Men stod de overfor ham, var de ydmyge, ja ofte klynkende og krybende. Og han viste dem en vis lurende Venlighed, hvori der nok var en god Del Foragt, — men godt skjult. Paa Overfladen blev der holdt gode Miner, — og begge Parter stod sig jo faktisk ved at bevare Forholdet, som det var.

Saa utroligt det end skulde synes, med Faktor Thordsens nuværende Fremtræden og Skikkelse for Øje, havde han dog i sine unge Dage været en Fantast, som gik omkring med store Drømme; — nærede højtflyvende Planer om at knuse den danske Handel; samle Bønderne over hele Landet til et mægtigt og enigt Oprør, — som han selv skulde organisere og lede, — for tilsidst at staa som den mægtige Leder af hele Islands

Handelsliv. Han gik imidlertid ganske ene med disse sine ærgerrige Drømme, — betroede dem ikke til nogen, selv ikke til sine bedste Venner. Grunden var dog ikke den, at han ikke vilde delagtiggøre nogen i dem; — nej, han kunde blot ikke; — led af en Mangel paa Evne til at meddele andre sine Tanker, og af en altfor tidlig udviklet negativ Forfængelighed, der gjorde, at han altid var bange for at blive til Latter, — aldrig turde foretage sig noget paa egen Haand, naar han ikke i Forvejen var sikker paa, hvordan det vilde blive bedømt. — Aarene gik, uden at han foretog sig noget, — ja Drømmene blev blot mere og mere virkelighedsfjerne, — mere og mere fantastiske. Han blev Bogholder; — øjnede allerede Faktorgagen; — giftede sig; — begyndte at tænke alvorligt over Procenterne ... Og da Pladsen som Faktor paa Holmefjord blev ledig, og blev ham tilbudt, modtog han den uden Betænkning — og var glad til ... Men Ungdommens overmodige Drømme fæstnede sig i en Særhed, som efterhaanden blev ham en Vane: Han stod altid tidlig op; Sommer og Vinter, i al Slags Vejrlig, var han paa Færde før nogen anden paa Handelsstedet; gik sig en Tur ud langs Pakhusene, drev lidt omkring langs Stranden; gik gerne et Svip ud paa Baadebroen, helt ud til Kranen — og saa tilbage igen og ind paa Kontoret; — det var ikke velset, at Bogholderen mødte før den fastsatte Tid, — saa forstyrrede han blot Faktoren, og satte ham i daarligt Humør for Resten af Dagen; — var der Ekstraarbejde, maatte det udføres om Aftenen. De mumlende Enetaler paa disse Morgenvandringer — ledsagede af en og anden flot Haandbevægelse, naar han helt glemte sig — og de indbildte Konferencer paa Kontoret i de første ensomme Timer, var alt, hvad der var tilbage af Ungdommens Oprørsfantasier.

Nej, ikke alt. I Aarenes Løb var der spiret en lille Drøm frem af Ruinerne, — et Haab, men et ganske svagt et. Og da han heller aldrig kunde faa sig til at føre det paa Tale, — selv ikke overfor sin Kone, selv ikke overfor sin bedste Ven, Lægen, — blev det vel heller aldrig til noget. Og Drømmen, — det

svage Haab, — — det var, at han muligvis en Gang kunde blive Altingsmand. Udsigterne var ikke just store. Sjera Sturla Steinsson havde i mange Aar været Kredsens Altingsmand, valgt med en overvældende Majoritet; — der var ikke synderlig Udsigt til, at han skulde trække sig tilbage; og ligefrem stille sig imod ham, — nej, det var ugørligt; saa blev man bare til Latter.

At det var det, at sjera Sturla saaledes paa en Maade stod ham i Vejen, der fra Faktorens Side var Grunden til det køligt forbeholdne Forhold mellem ham og Præsten, er ikke utænkeligt. Saa naturligt det end vilde have været for en Mand i hans Stilling, paa et saa ensomt Sted, at søge Omgang med Sognepræsten, gjorde han dog aldrig noget Skridt i den Retning. Personligt havde han i Grunden intet imod Præsten! — det skulde da være, at han var saa forbandet lidt Forretningsmand, og ret ofte lod sig misbruge. For ellers kunde sjera Sturlas gode Hjerte, og hans aabenlyse og uegennyttige Retskaffenhed i alle Forhold, ikke undlade at øve sin Virkning paa Faktor Thordsen, saavel som paa andre. Ja, i sit stille Sind maatte han beundre sjera Sturla; — og kunde af den Grund ikke rigtig med ham. Og at Præsten paa sin Side holdt sig tilbage, — Faktor Thordsen vidste meget vel, hvori det laa. Det var saamænd blot, fordi Faktor Thordsen var „Forretningsmand" — som han selv kaldte det, — ikke tog det saa nøje med, hvordan eller hvorfra Fortjenesten kom, naar den blot kom — og han samtidig var tro mod sine Overordnede, hvorom der vistnok et Steds i Skriften fandtes et Bud. Det Bud holdt han da, — nøjedes, som det sig bør en tro Tjener, med de beskedne Procenter. At han — hvis han ikke vilde udsætte sig for Fare, og det var han altfor klog og forsigtig til — var tvungen til at nøjes med Procenterne, — det brød han sig aldrig om rigtig at gøre sig klart. Udfra hans eget Syn var hans Standpunkt uangribeligt, ja mere —: hæderligt, rosværdigt, retskaffent; — men det kunde man selvfølgelig ikke forlange at sjera Sturla, ud fra sin Bondeforstand, skulde begribe.

Faktor Thordsen løftede uvilligt det graasprængte Hoved med den skarpe Profil fra Hovedbogen, da det om Eftermiddagen bankede beskedent paa Kontordøren, og hans „Kom ind" prægedes tydeligt af, at han sad midt i Sammentællingen af en lang Række Tal — mumlende den Sum, han var naaet til, med Pegefingeren plantet midt paa Siden, mens han saa efter hvem Fredsforstyrreren var.

Men da Præstens lange knoglede Skikkelse kom til Syne, idet han langsomt aabnede Døren, rejste Faktor Thordsen sig straks fra sin Plads, lod Summen i Stikken og gik sin Gæst i Møde.

„God Dag, sjera Sturla," gengældte han Præstens Hilsen; „— hvad skaffer mig Fornøjelsen?" Faktor Thordsen lagde nøjagtig det Kvantum Forekommenhed, han fandt passende, i de formelle Ord, — Haandtrykket blev endda lidt mere forbeholdent, end han havde ønsket. Et Stænk af Usikkerhed i Præstens Væsen lod ham straks være paa sin Post, — det var næppe Forretninger, det gjaldt; — Præstens Mellemværende med Handelen var desuden altid i Orden.

„Jeg kommer vist og forstyrrer Dem," undskyldte sjera Sturla sig.

„Nej, paa ingen Maade, sjera Sturla! Paa ingen Maade. Værsaagod og sid ned!" Faktor Thordsen viste mod sin egen Stol, som den bekvemmeste.

Sjera Sturla satte sig. Faktor Thordsen hentede Cigarkassen fra dens Plads paa Pengeskabet; bød, tændte; og anbragte sig saa ligeoverfor sin Gæst — lidt afventende; — de var ene i Kontoret.

Sjera Sturla tog et Par langsomme Drag af Cigaren.

„Det er en Sag, jeg gerne vil tale med Dem om, Faktor Thordsen, — blot en Bagatel," — sjera Sturla var stadig lidt usikker. Og denne Usikkerhed, som han meget godt var sig bevidst, var ham saa uvant, at han virkelig i dette Øjeblik syntes det var en ubehagelig Mission, han havde paataget sig.

Saa tog han sig sammen.

„Hør, Faktor Thordsen," sagde han paa sin venligt alvorlige Maade. „Der var en Kone hos mig før, — De maa ikke blive vred paa mig, selv om De maaske finder at jeg blander mig i Ting, der strengt taget ikke angaar mig, — men der var en gammel Kone hos mig før — —"

„Naa, gamle Lauga — ja," indskød Faktor Thordsen, lidt forlegen; men ogsaa irriteret, — bandende i sit stille Sind. Og forskansende sig endnu sikrere bag det køligt elskværdige Smil.

„Ja, gamle Gudlaug paa Berg, ja. Hun fortalte mig en Historie om, at Deres Pakhuskarl Metusalem ikke mere vilde give hende Arbejde, fordi hun i Gaar — forresten af en ret trist Grund, som muligvis er Dem bekendt," — Faktor Thordsen nikkede, — „var gaaet fra sit Arbejde, uden forud at have indhentet Tilladelse. Hun fortalte mig, at hun havde været hos Dem. Og da jeg tænkte mig Muligheden af, at Sagen fra Deres Side blot beroede paa en Misforstaaelse, eller muligvis paa en tilfældig Uvilje — hun har jo sit Væsen imod sig, den gamle Kone — gav jeg efter for hendes Bønner om at opsøge Dem paa hendes Vegne. De ved jo, Faktor Thordsen, hvor meget det drejer sig om for saadan en stakkels Kone, hvis hun pludselig mister sit Arbejde, og al Udsigt til Arbejde, — saadan forstod jeg hende, — her ved Handelen. Hun vil næppe kunne faa noget at bestille andre Steder her i Byen."

„Ja, men saa kan hun jo rejse et andet Sted hen; — der er saamænd Arbejde nok at faa, oppe i Landet, for en Kvinde, der gider tage fat!"

„Ja, De véd jo, Faktor Thordsen," — sjera Sturla mærkede til sin Ærgrelse, at han skiftede Farve. „— hun har jo i mange Aar boet sammen med en af Deres Arbejdere."

Faktor Thordsen smilede lidt spydigt.

„Ja, men det er dog næppe et Forhold, som det kan være Dem, sjera Sturla, særlig magtpaaliggende at bevare?"

Sjera Sturla rettede sig, det venlige Smil forsvandt fra hans Ansigt.

Faktor Thordsen angrede lidt sin skarpe Ytring og vilde slaa det hen.

„Ja undskyld, sjera Sturla, at jeg nu gør som De — blander mig i noget, som strengt taget ikke angaar mig," lo han — men Latteren blev lidt vel tør.

„Ja, det er der intet at sige til," svarede sjera Sturla fast og uden Smil. „Blot maa jeg have Lov til at svare, at jeg i alle Dele er mig bevidst, at røgte mit Kald efter Evne og Samvittighed," — han saa Faktor Thordsen lige i Øjnene.

Faktor Thordsens Smil gled bort under sjera Sturlas Blik. De rejste sig begge.

„Det tvivler jeg ikke om," svarede Faktor Thordsen, knirkende tørt, mens han et Øjeblik saa bort og med en ligegyldig Mine slog Asken af sin Cigar. Saa gengældte han atter Præstens Blik.

„Det samme er Tilfældet med mig," svarede han — han var ikke helt Herre over sin Stemme.

„Ja," svarede sjera Sturla roligt, og tog sin Hat, som han havde lagt fra sig paa Pulten; „i saa Fald maa De have andre og vægtigere Grunde, end dem jeg kender, til at afskedige en gammel fattig Kone, som har tjent Handelen i mange Aar."

„Maaske," svarede Faktor Thordsen, nu igen helt behersket. „Forøvrigt er det mig Grund nok, at Handelens betroede Mand, Metusalem, som har med de Sager at gøre, ikke mener at kunne bruge hende mere."

„Metusalem er sikkert nok en tro og paalidelig Mand; men at han undertiden kan være noget urimelig og halsstarrig, kan mindst af alle være Dem ubekendt, Faktor Thordsen."

„Han passer sit Arbejde til Handelens fulde Tilfredshed. Til Gengæld fordrer han at have frie Hænder i visse Ting af underordnet Betydning. Det er kun rimeligt! Og det er jeg en Gang for alle gaaet ind paa."

Sjera Sturla gik mod Døren og gjorde ikke Mine til at række Haanden til Afsked, saa Faktor Thordsen blev et Øjeblik staaende henne ved Pulten. Saa besluttede han sig til alligevel at følge Præsten til Døren.

Sjera Sturla vendte sig halvt om, med Haanden paa Dørvrideren.

„Jeg beklager meget, Faktor Thordsen, at være gaaet — jeg kan vel sige værre end forgæves, første Gang jeg saa at sige paa egne Vegne henvender mig til Dem. Jeg beder Dem undskylde, at jeg har spildt Deres Tid."

Han bukkede let til Afsked.

„Farvel."

„Farvel, — jeg kunde ønske —," men inden Faktor Thordsen kom videre, var sjera Sturla gaaet.

Faktor Thordsen lukkede Døren lidt haardt, — utilfreds med sig selv, og utilfreds med sjera Sturla, — mest med sjera Sturla.

Saa smed han Cigaren; satte sig igen til at tælle sammen; men kom ingen Vegne. Han maatte have nogen at lade sit Humør gaa ud over, — tænkte et Øjeblik paa Fruen; men kom saa pludselig i Tanker om Sale Pakhuskarl, — han kunde have godt af en lille Omgang! Han rev Døren til Butiken op:

„Pjese! løb og hent —."

Videre kom han ikke; han mødtes i Døren af sin Ven Lægens smilende, spøgefulde Ansigt.

„Kom lige forbi, og saa Præsten spanke ud herfra! Noget af en Begivenhed! En lille Kaffevisit, hvad? Lader ikke til at have været ublandet behagelig. Han saa noget stram ud, Gudsmanden!"

Pall Brandsson lo; og smed uden Opfordring sit rigelige Korpus i Faktorens Stol.

„Naa, I har dog haft Cigarerne fremme." Han greb Lejligheden til at forsyne sig; — tændte; kiggede nysgerrig hen paa Faktor Thordsen, som med Hænderne i Bukselommerne maalte Gulvet med lange vrede Skridt.

„Ja, han kommer her og vil blande sig i mine Anliggender, — i Handelens Anliggender!" fik Faktor Thordsen endelig Luft, — det gjorde formelig godt, at kunne tale lige fra Leveren.

„Saa—aa?“ Lægen gjorde store Øjne. „Ogsaa et nyt Træk, — en Forandring, om jeg saa maa sige! Han plejer da ellers at passe sig selv, og lade hver passe sit.“

„Der har været noget Vrøvl med gamle Lauga paa Berg,“ busede Faktoren ud.

„Véd det hele,“ afskar Lægen smilende al videre Forklaring.

„Naa; — og nu kommer han og ævler op om Samvittighed og Sludder og Vrøvl, — som om jeg ikke havde Lov til at afskedige mit Personale, naar det passer mig. Jeg fik da givet ham et lille Hip!“ lo han pludselig, lidt mere tilfreds. „ — Tager du et Glas med, Læge?“ — og mens han fortalte videre om, hvor udmærket han havde aalet Præsten, hentede han Glas og Flaske fra et Skab. „— En gammel, drikkelig Madeira?“ — han holdt Flasken henimod Pall Brandsson.

„Ja Tak.“

„Forresten,“ blev Lægen ved, da de venskabeligt havde hilst paa hinanden, „— som jeg antydede før —: Præsten forandrer sig! Ja, du ved vel, at han har taget sig af Bjørg paa Berg?“ — Faktor Thordsen nikkede —; „ja, og saa var jeg saa letsindig at tro,“ — Lægen kluklo paa Forhaand af sin egen Vittighed, — „at da han nu var begyndt med de faldne Kvinder, vilde han fortsætte, og udstrække sin Omgang til ligeledes at indbefatte Toldere og Syndere, hehehe! Jeg var sgu lige ved at tage Benene paa Nakken og skynde mig hjem, — i Tilfælde af en gejstlig Visit, — da jeg ser ham komme ud fra dig; — men jeg blev da i Tide opmærksom paa hans Udtryk! — Hør, hvad er det forresten for en Historie med Bjørg paa Berg?“

„Aa, hvad ...“

„Naa, javist! Sligt hænder paa Sø! sagde Hajen, den brak en Tand. Men at man ikke kan faa at vide, hvem der er den skyldige?“

„Nej, hør nu Læge,“ — Faktoren lo hjerteligt ud af en god Samvittighed; „— du mistænker da vel aldrig mig!“

Pall Brandsson lo drillende.

„Jeg? — jeg gør lige som Fiskerkællingerne dernede ved Stranden — jeg hørte tilfældigt her før noget af deres Sludder — jeg mistænker alle! — lige fra den Vattersotige, „Enkens Trøst" — og opefter! Jeg tror paa *alt* i saa Henseende — undtagen Jomfrufødsel!"

„Hys, hys!" Faktor Thordsen lod forarget, men lo dog med, paa sin tørre Maade.

„Men — ja, Fiskerkællingerne har travlt — ved du den anden Nyhed?" — Lægen blinkede megetsigende.

„Hvilken anden Nyhed? — Nej; er der flere!"

„Ja; — har du ikke hørt, at der er sket en Forandring i Præstegaarden?"

Faktor Thordsens Øjne blev blot endnu større.

Lægen lænede sig over mod ham — hviskede, — skønt der ingen andre var i Kontoret. De lo — men blev dog begge lidt flove bagefter, — undgik hinandens Øjne.

„Saa—aa?" sagde Faktoren. „Tja, — den gamle Adam."

„Nej, nu begynder saagu ogsaa du at sige Vittigheder! Det troede jeg du var kemisk fri for!" — De lo begge og kom sig derved af Generetheden.

Saa blev Pall Brandsson igen alvorlig.

„Ja, jeg har da vist fortalt dig, at jeg i sin Tid advarede ham? Sagde ham lige ud, at — naa ja, at hun ikke vilde overleve flere Fødsler. Det er jo saaledes, paa en Maade, overlagt Mord! Gav ham forresten den Gang, for at mildne Meddelelsen, et lille menneskekærligt Vink, — hvad han, yderst menneskeligt, har belønnet mig, med aldrig at tilgive mig!"

„Aa, han har saamænd bare villet tænke over det," — Faktor Thordsen lo.

„Tænke over det, — i ti Aar? Nej, saa kender du endnu ikke sjera Sturla rigtigt. For ham er alting — — naa ja, Religion, simpelthen!"

„Hvad der saa omtrent er det værste, *du* kan sige om et Menneske," — Faktor Thordsen var usædvanlig lattermild i Dag, — hans tørre Latter knirkede mellem hvert andet Ord.

„I saa Henseende — ja! Man skal da for Fanden bruge sin sunde Fornuft, saa langt — eller, desværre — saa kort, den rækker!“ docerede Pall Brandsson ivrig og ærgerlig. „Giver du mig ikke Ret? — Ja, jeg er gal paa den Præstesnude. Og forresten paa alle Præster. De forkvakler os Menneskene, — forkvakler os alting. Skræpper op om Tro og Tro og Tro, og Bøn og Ævl og Sludder; — hvad skal vi med al den Snak? Den fordærver Menneskene langt mere end alle Apotekervarer! — ja, nu bandte jeg min dyreste Ed. — Men Folk vil jo have begge Dele; — og man maa vel føje dem! Men da jeg synes en af Delene kunde være nok, saa — som Læge — holder jeg paa Apotekervarerne! Nej, lad os blive fri for det Præstevrøvl.“

„Aa, de er vel ikke saadan at blive af med — jeg mener Præsterne. De er jo overalt; og alle Vegne ved de at trænge sig frem. Se nu for Eksempel paa Altinget,“ — Faktor Thordsen rystede paa Haanden, da han tog sit Glas og hans Ansigtslød blev endnu en graa Tone dybere, — det var saa omtrent det dristigste, han i hele sit Liv havde sagt, fandt han, — angrede det allerede; det kunde se ud som — — blot Lægen ikke gennemskuede ham og i sit stille Sind lo ham ud?

Men Lægen lo ikke.

„Ja, paa Altinget — Præstetinget kunde man ligesaa godt kalde det! Lad os begynde dér;“ — Lægen var helt ivrig. „Stil dig imod sjera Sturla ved Valgene nu til Foraaret!“

„Aa, hvor vil du hen!“

„Hvor jeg vil hen? Synes du ikke, vi har Præster nok der, maaske? Og Resten er Jurister — og Bønderfæ! Nej, vi trænger til Forretningsmænd; praktiske Folk, som ikke bare sludrer op om Fædreland og nye Lønningslove — meler deres egen Kage, — og forøvrigt pranger indbyrdes om Kredsenes Anliggender — for at sikre sig Genvalg! Lav du dig et ordentligt Program; du har jo ikke deltaget i Politik før — saa du har frie Hænder. — Det er virkelig min Mening!“

„Nej, Læge; — nu vil du lokke mig paa Glatis,“ lo Faktor

Thordsen; han vilde ikke vise, hvor smigret han i Virkeligheden følte sig, og havde en lang Øvelse i at skjule sin Ærgerrighed. „Sjera Sturla er sikker paa Genvalg, — han fik jo omtrent alle Stemmer ved sidste Valg."

„Naa," svarede Lægen, „— ingen er sikker! Du har jo da Handelsstedets Vælgere i din Lomme. — Og O. Scheving & Sønners Bøger har du i Skabet dér — saa vidt jeg ved. Med lidt Behændighed kan de komme til at veje tungt — blandt Bønderne! Det er praktiske Folk; — véd, at de lettere kan undvære aandelig end legemlig Velsignelse!"

„Det er da ikke din Mening? Jeg skulde ligefrem —;" — Faktor Thordsens Øjne blev større og større; — de Muligheder havde han aldrig taget under Overvejelse — de huede ham i Grunden ikke.

„Du skulde ingenting ligefrem. Selvfølgelig ikke. Du skulde blot *stille* dig, — optage Kampen. Maaske bliver den *haard* — maaske ikke. Jeg tilbyder mig herved, som en af dine Stillere! Du har Tid nok til Forberedelse. Der kan ske meget! Og skulde det blive absolut nødvendigt: — en Smule Valgtryk øver alle, — naar det kniber. Det duer saagu ikke, at gaa til Politik med en altfor sart Samvittighed, — det er nu min Mening. Naa, hvad siger du saa? Er det et Ord? Skal vi skaale paa det?"

Faktor Thordsen betænkte sig et Øjeblik; — noget usigeligt tungt og smertefuldt trak sig pludselig gennem hans Sind; — det var ikke frit for, at de store Øjne blev fugtige. Saa tog han sit Glas — og de klinkede, — drak ud.

Faktor Thordsen vilde — med en ikke helt sikker Haand — fylde Glassene paa ny. Men Pall Brandsson rejste sig.

„Kun en Draabe! — nu maa jeg gaa. Dét fik da Præsten ud af sit Besøg!"

Han tog sin Hat, greb Glasset.

„Naa, Tak for Skænken! Og Farvel — — Hr. Altingsmand!"

„Naa, naa! — lad os nu først vente og se," — Faktor Thordsen fulgte Vennen til Døren.

Da han var blevet ene, satte han sig hen i en Stol, — men glemte rent Sammentællingen.

Saa var det altsaa kommet, — — dog! — — omend ikke paa den Maade, han kunde have ønsket det. Og — han følte sig slet ikke glad. Nærmest det modsatte! Var han blevet for gammel? Var det alligevel en Overilelse? Skulde han skynde sig at indhente Lægen? — sige, at det kunde alligevel ikke blive til noget; — at han havde betænkt sig?

Men — han kunde det ikke. Han blev siddende. For første Gang i sit Liv havde han en Følelse af, at han havde indladt sig paa noget, han ikke burde, — noget, han blev ringere ved. Da han i sin Tid modtog Faktorposten, — lod Drømmene fare, — han havde ikke haft denne Følelse. Selv ikke, da han havde maattet sige til sig selv, om enkelte Forhold, — at — at, ja det kunde kun en „Forretningsmand" tillade sig. Han havde aldrig skammet sig før; — nu var det, som om han skammede sig.

Var det fordi han vidste, at begyndte han først, saa vilde han, i Nødsfald — — bruge alle Midler? ... Fordi han vidste, at han ikke kunde taale at tabe ...

Men da han mærkede, at Tankerne begyndte at kredse om Bøndernes forskellige Gældsposter, — hvor meget dén og dén og dén skyldte, — da brød han pludselig overtvært: Det blev maaske slet ikke nødvendigt! — Nej, nej, — nu var det gjort. Nu vilde han ikke tænke mere paa det. Se Tiden an, — se Tiden an.

Han tog igen fat paa den store Talkolonne i Hovedbogen; — tvang sine Tanker til kun at lægge Tal til Tal; — mumlede halvhøjt de voksende Summer.

Da Bogholder Magnus Jonsson noget efter kom ind paa Kontoret, saa han et Syn, som han ikke glemte hele sit Liv: Faktor Thordsen sad og raderede i Hovedbogen! Han havde talt galt sammen.

Bogholderen lod selvfølgelig som han ikke saa det; — men hans Ansigt skjulte, under det paatagne Udtryk af fuldstændig Optagethed af egne Sager, en lille ondskabsfuld Glæde og et hoverende: Godt, det ikke er mig!

VI

Kirken i Holmefjord var gerne jævnt godt besøgt. Siden sjera Sturla Steinsson for elleve Aar siden som ung Kandidat blev viet til Embedet, et af Landets mere beskedne, var det i de fleste af Landets Kirkejournaler almindelige og ret hyppigt forekommende: „Messefald paa Grund af manglende Tilslutning", med engang forsvundet fra Holmefjordkirkens Bøger. Forsaavidt som sjera Sturla var almenkendt som en af Landets ypperste Prædikanter, og anerkendt af alle som en af Altingets bedste Talere, var det gode Kirkebesøg i Holmefjord intet at undre sig over. Men des forunderligere fandt Folk det, at han ikke forlængst var søgt derfra, til et bedre Præstekald, — et bedre „Brød", som det kaldtes, saavel indensom udenfor Præstestanden, — for det var baade Folkets, hans Embedsbrødres og hans Overordnedes Mening, at han var selvskrevet til et af Landets bedste. Naar Folk førte Sagen paa Tale overfor ham selv, svarede han, at han befandt sig godt, hvor han var, — ønskede ingen Forandring. En fortrolig Henvendelse fra Bispen havde han besvaret med, — ganske privat, — at meddele, at han ikke agtede at søge bort fra Holmefjord, saalænge han mente at have Grund til at antage, at Menigheden i det store og hele var tilfreds med ham. Var Kaldet end ringe, gav det ham dog rigeligt til Livets Ophold, — hvad der turde have været en mild Overdrivelse. Desuden havde de fleste af hans Embedsbrødre større Familie at forsørge, end han havde, hvad det ikke var mere end rimeligt at han tog Hensyn til, i Tilfælde, hvor han kunde tænkes at ville blive dem en farlig Medbejler. Det var derfor ikke alene af Lyst, men ogsaa af Pligt, han blev paa sin Plads.

Dette med Pligten var vist mere for at forebygge mulige fremtidige Henvendelser, end fordi han egentlig følte det saadan; — men i denne Sag var forøvrigt Pligt og Lyst saa indfiltrede i hinanden i sjera Sturlas Sind, at han vilde have haft meget vanskeligt ved at afgøre, hvad der var Pligt og hvad der var Lyst.

Han talte aldrig derom til nogen — men det var med en Følelse af varm og inderlig Glæde, han Søndag efter Søndag fulgte sin Tales Virkninger paa de kendte Ansigter, hvis vekslende Udtryk var blevet ham en sikker Maaler paa hans Ords Lødighed, — for han regnede kun den Tale for lødig, der fik Tag i Hjerterne. Disse Ansigter, som han gennem Aar havde studeret, — hvis saa at sige indvendige Udtryk han kendte til Punkt og Prikke, lige saa godt som det udvendige, fordi han gennem Samtaler og personligt Samvær havde sat sig ind i hver enkelts Føle- og Tænkemaade, og fordi han i hvert enkelt Tilfælde kendte de til Grund liggende Forhold og Skæbner, — disse Ansigter havde, fordi de var ham saa nøje bekendt, altid noget at fortælle ham — især naar de selvforglemmende henreves af hans Tale, — noget, som Ord ikke vilde kunne udtrykke, — noget, der som intet andet formaaede at gøre ham glad til Bunden af hans Sjæl, — og noget, som mere end alt andet beskærmede ham mod de nagende Tvivls Angreb — sluttede som et Panser af andres tillidsfulde Tro omkring hans Sind. Det var ham altid en Sorg, og en Svøbe til stadig at yde sit bedste, naar disse Ansigter holdt sig kolde under et respektfuldt Udtryk af villet Opmærksomhed. Hvor havde han ikke kæmpet med mange af dem, inden han fik Tag i dem! Hvor havde han ikke udfoldet al sin Opfindsomhed, tænkt sig Hjernen træt, og under de mærkværdigste Paaskud søgt Samkvem med Ansigtets Ejer, — for at han — eller hun — ikke skulde gennemskue hans Hensigt og paa Forhaand gardere sig mod hans Forsken af Tanker og Følelser; og naar det saa lykkedes, — naar han en Dag saa det ydre Ansigt svinde, og Sjælen træde frem i Øjne og Furer, — hvor havde han saa ikke

glædet sig og af sit ganske Hjerte takket Gud for den forundte Sejr! Og ligesaa inderligt, han glædede sig over sine Sejre, lige saa tungt følte han Nederlagene. For der var Mennesker, i hvis Hjerter det slet ikke var lykkedes ham at faa Tag; — dels fordi de ikke søgte Kirken, eller da kun yderst sjældent — kun naar saa at sige Pligt og Velanstændighed ligefrem forlangte det; — og dels fordi de ikke vilde høre; kun opfattede hans Tale som en Tunges Lyd, — hverken vilde eller kunde komme i nogen Kontakt med Sjælen bag Ordene. Blandt disse var Lægen og Faktoren. Og der var flere.

I Dag havde Menigheden fyldt Kirken; — de brunmalede Bænkerader paa Gulvet var tæt pakkede; og paa det lille Halvloft over Døren — hvor Harmoniet havde sin Plads — var hver Fodsbred optaget af siddende og staaende.

Det var vel tildels det gode Vejr, der havde lokket endnu flere til Kirken end vanligt. Muligvis spillede dog Præstens huslige Forandringer, der allerede — ad Rygtets besynderlige Veje — var naaet ud over hele Sognet, en vis Rolle.

Solen brændte ind gennem de høje Vinduer, hvor store Spyfluer vrimlede tæt og fyldte Kirken med deres højlydte Summen, saa snart der indtraadte en Pavse. I den hvide Vinduskarm laa der spredt en Del Fluelig, der blev liggende og tørrede hen og samlede Støv og Spindelvæv.

Det var meget varmt i Kirken. Og under den første Del af Gudstjenesten var der adskillige, der var lige ved at lade sig overvælde af Døsigheden, — denne ganske særegne Døsighed, der altid ligger paa Lur i Kirker og Forsamlingshuse. Det var knap nok, at Salmesangen og Messen kunde holde de mest angrebne fra ligefrem at falde i Søvn.

Men da Præsten saa endelig aabnede Altergrinden, gik der som et Ryk gennem Menigheden. Og lutter vaagne og opmærksomme Øjne fulgte sjera Sturla, da han skraaede over Gulvet hen mod Prækestolen.

Som han gik der over Kirkegulvet lignede han heller ikke nogen, man til Hverdag har for Øje. Det var som om alting

hos denne Mand stræbte i Højden. Hovedet med det skarpe langagtige Ansigt og den høje smalle Pande, havde ligesom kun udviklet sig opefter. Det brune Haar stod op — i en høj Kam. Og dette mere sjældne og ejendommelige end egentlig smukke Hoved sad saa underlig ensomt paa den lange, magre senede Hals; Hoved og Hals hørte ligesom ikke sammen med de brede, stærke Skuldre, der trods Mandens ualmindelige Højde og Kroppens knogleblottende Magerhed forlenede Skikkelsen med et Udtryk af bred Kraft. Ned omkring Skuldrene hang den sorte Præstekjole; den daskede saa slattent om den magre Figur; efter vedtagne Regler var det dens Pligt at dække den paa det nærmeste til Anklerne; men allerede ved Knæene opgav den Ævred. Dog — skønt sjera Sturla paa sin Vej over Kirkegulvet allermest lignede en sørgmodig Vadefugl, var der ikke et Ansigt der fortrak sig til Smil.

Da han stod paa Prækestolen ragede han opover den omtrent til Hofterne, saa han — hvis han vilde støtte sig til Kanten uden at synke i Knæene — kun naaede den med de yderste Spidser af sine lange senede Fingre. De lidt fyldige Læber — det eneste bløde i Ansigtet — var sammenpressede i et Øjebliks forberedende Eftertanke. De blaa Øjne, hvori det rene hvide stak saa stærkt af mod Ansigtshudens vejrbidte brunlige Lød, lyste allerede af en indre Ild. Som han stod der paa Prækestolen var der mange, selv blandt Bønder og Almue, som tænkte i deres stille Sind, at saadan maatte vist en af Herrens gamle Stridsmænd — især maaske Saulus — have set ud.

Sjera Sturla talte i Dag om Nødvendigheden af et helt og fuldt Tillidsforhold til Gud. Uden Tillid ingen sand Tro. Gud er vor Fader og vor Moder. Som Børnene i al Ting trygt kan stole paa deres Forældre — det vil sige de gode Forældre, saaledes kan vi ogsaa trygt stole paa Gud. Kun saa meget desto tryggere, som Gud er bedre end selv de bedste Forældre, — omhyggeligere, ved bedre, hvad der baader os bedst. Hvad vi desværre ikke altid forstaar. Og Gud forlanger denne Tillid af os. Det er hans, om ikke eneste, saa dog vigtigste Forlan-

gende. Uden sand Tro, uden fuld Tillid intet Gudsforhold. Men hvor ofte gaar det ikke os Mennesker i Forholdet til Gud, som det gaar Børnene, naar de vokser til, i Forholdet til deres Forældre. Se de smaa Børn, — endnu inden de kan tale eller forstaa nogen Tale, rækker de, hvis de bliver bange eller har det ondt, Armene ud mod deres Moder. Tilliden er der, hel og fuld, — den er dem medfødt; maaske det første af deres medfødte Instinkter, som deres umodne Sjæl omsætter i Handling. Og saa snart Moderen tager Barnet i sine Arme, føler det sig trygt, — som hos Gud, — som det endnu ikke kender; for Moderen er Barnets Gud. Men dette forandres med Aarene, — naar Barnet faar Forstand til at indse den menneskelige Magts Begrænsning. Og selv om det nu, hvis det har gode og kærlige Forældre, vil vedblive at stole paa deres gode Vilje, saa kommer der dog uvægerligt en Dag, da det indser, at i mange, og det de vigtigste Ting, kan Forældrene ikke yde det Hjælp, — maaske fordi det er Ting, hvori ingen menneskelig Magt kan hjælpe, hvori kun én kan hjælpe — Vor Herre. Men saa udvider altfor ofte det kortsynede Menneskebarn sin Mistro til *menneskelig* Magt til ogsaa at gælde *Guds* Magt! Og dét, skønt det véd — eller dog burde vide — at Gud er almægtig. Dog — dette sker ikke altid bevidst. Det er tit en lønlig og os selv ubevidst Hensygnen. I Sygdom og Nød er Vorherre ofte den sidste, vi søger. Skønt han burde være den første! Den eneste! Naar der er noget i Vejen med os, søger vi først Menneskene, vore Medbrødre og Medafmægtige! — den fattige henvender sig til den bedre stilledes Barmhjertighed, den syge søger Lægen! — skønt vi saa ofte har set Lægens Kunst komme tilkort, og skønt den fattige saa ofte er gaaet fra den rige med tomme Hænder! — blot endnu mere fattig end han kom! — fattigere paa Tro, fattigere paa Haab! Hvis vi ikke gik den forkerte Vej, hvis vi straks henvendte os til Gud den Eneste — i brændende Bøn, enfoldigt og oprigtigt stolende paa saavel hans Magt som hans Vilje, — hvem véd, maaske vilde Vorherre bønhøre os! Er der nogen, som kan

sige, at hvad han har *bedt* om af *hele sin Sjæl*, er blevet ham nægtet? Lad ham ransage sig selv! Har han bedt af hele sin Sjæl? — Og saa maa man ikke glemme, at hvis Gud ikke *vil* opfylde vore Bønner, saa er det vor egen Tarv, han har for Øje. — Vi skal *bede* — og vi skal *lide* paa Gud. Denne vanemæssige Selvtægt, som vi alle i større eller ringere Grad gør os skyldige i, og som kan paavises selv blandt Herrens Tjenere, Præsterne, — den maa ikke længere finde Sted, — *maa* ikke længere finde Sted! Thi langsomt, men desmere sikkert, vil den undergrave *Troen*, — tilsidst ligefrem udrydde al sand Tro! For naar der først er én Ting, hvori vi ikke stoler paa Gud, — hvori vi egenmægtigt selv tager Styret, maaske ligefrem imod Guds klare *Bud* — hvor er saa Grænsen? Sandheden er, at saa er der ingen Grænse mere; for saa er Grænsen brudt. Saa er vi inde paa Vantroens Vej; enhver af vore Handlinger og Tanker vil fra den Stund være et Skridt fjernere fra Gud. Derfor bør det enhver, at ransage sin Sjæl nøje. Og finder han en saadan Ting hos sig selv — i sin Sjæl eller i sin Livsførelse, lønlig eller aabenbar, — et skjult Forbehold eller en vanemæssig Handling, saa — enten Tingen synes ham stor eller ringe — maa han rette den, hvor store indre eller ydre Vanskeligheder og Overvindelser, det end maatte være forbundet med. For vi maa ikke glemme, at Undladelsen af at rette en saadan Ting, er — fra det Øjeblik, denne vor Pligt bliver os klar og bevidst — aabenbart at *trodse* Gud og hans Vilje. Og hvem tør udsætte sig for Følgerne af en saadan Trods? Hvem tør sige til Gud: — Jeg tror paa dig! — jeg tror, at du er Himlens og Jordens Skaber! jeg tror, at du er almægtig, alkærlig, alvis! — og samtidig med denne sin Bekendelse — som han haabede at enhver af hans Tilhørere af sit ganske Hjerte kunde gentage — unddrage sine Anliggender, selv de allermindste, Herrens Vilje? — hans, som gransker Hjerter og Nyrer, og for hvem intet er skjult, — hans, som gennemskuer selv vor lønligste Tanke med sit altseende Blik?

Sjera Sturla hævede Stemmen:

„Husk, at I alle engang skal stedes for Herrens Aasyn. De, som da frimodigt kan løfte deres Ansigt og sige: — Herre! jeg har efter den Evne, du gav mig, handlet efter dine Anordninger; aldrig med Vilje undladt at holde dine Bud; aldrig med Vilje overhørt min Samvittigheds Stemme, den du nedlagde i mit Bryst, — dem vil Naadens Gud af sin store Miskundhed unde Del i sin Herlighed. Men de, som da ikke tør møde Herrens Aasyn, fordi de, skønt de var advarede af Herrens Stemme — enten den saa kom inde fra dem selv eller naaede deres Øren gennem hans Ords Forkyndelse —, har undladt at følge hans Bud, har fortsat ad Vantroens Vej, og saaledes, i aabenlys Trods, har vendt ham Ryggen, — dem vil der ingen Plads være beredt ved Herrens Bord. For Gud er ikke alene en naadig Gud, — han er ogsaa en *nidkær* Gud. Vandrer du gennem Livet, uden at ville se hans fremstrakte Haand, eller vil du, i ubegribeligt Hovmod, ikke modtage Støtte af den, skønt du ser den og den bliver dig rakt, da vil Herren heller ikke vedkendes dig paa Dommens Dag. Men tager du trygt hans Haand, i barnlig Tillid og Tro, vil han lede dig, som en kærlig Fader sit Barn, gennem Livets lyse og mørke Dage og gennem Dødens ensomme Nat."

Saadan var sjera Sturlas Tale. Den indre Kamp, der var gaaet forud for den, og hvoraf den var født, gav hver Sætning en Styrke og Lidenskab, saa selv de almindeligste Ord lyste med Glansen af en friskblussende, nytændt indre Ild. Og saa længe han talte i Almindeligheder, saa længe hans Ord saa at sige gjaldt alle og enhver, straalede et Genskær af hans Glød op imod ham fra de fleste Ansigter dernede paa Bænkeraderne. Hans Hjerte bævede derved, — samtidig med at han derfra hentede ny Styrke og endnu sikrere Forvisning. Ligeledes da han i en paafølgende Bøn bad Herren forlene sig selv og sine Tilhørere, ja hele Menneskeslægten, hver enkelt, med Kraft og Udholdenhed til, uden at trættes og uden at lade af, at ransage sig selv og rense sin Sjæl, at de altid med lydigt Sind maatte kunne bøje deres genstridige Hjerter og Vilje under Gud Her-

rens Vilje, straalede Menighedens Øjne i Bøn og Trosiver. Men da han til Bønnen knyttede en Tak til Herren, fordi han havde aabnet hans Øjne og givet ham Kraft — i et bestemt Livsforhold, — og hele Menigheden forstod hvilket, — da sank der som en Skygge over det klare Lys, som Talens varme Ord havde gydt i deres Hjerter. Dette var altfor ligefremt, — altfor haandgribeligt, — altfor nærliggende. Desuden, — — der kunde være saa meget —, saa mange Meninger ... Maaske ytrede dette sig i deres Ansigter, maaske ikke. Sjera Sturla, med sit nøje Kendskab til selv den mindste Udtryksforandring paa disse Aasyn, havde maaske set Forandringen, — hvis han ikke, mens han bad, havde staaet med sænket Ansigt og lukkede Øjne. Og det kunde have faaet sin Betydning. Nu undgik Virkningen af denne Ytring ham. Og han bad sin Bøn til Ende, glad i Sind og sejrssikker, — de magre, senede Hænder var foldede i et fast Greb.

Da Gudstjenesten var forbi, fulgtes sjera Sturla med sin Hustru ud af Kirken, — sin Datter havde han ved den anden Haand.

Men saa snart de kom udenfor Kirken, skyndte Fru Helga sig hjem, smilende og nikkende til alle Sider; — hun maatte ind, for at gøre det store Kaffebord i Stand; — og Blid slap sin Faders Haand, — hun havde faaet Øje paa sin Ven og Jævnaldrende, Sølve — Repstyreren Finnur paa Vads Søn — og skyndte sig hen til ham.

Men Præsten blev staaende paa Kirkegaarden og udvekslede Hilsner — ledsagede af Forespørgsler til de fraværende Familiemedlemmers Befindende og Indbydelser til det sædvanlige Søndagskaffebord — til alle Sider.

De fleste Kirkegængere oppe fra Landet var blevet staaende; ogsaa enkelte af Handelsstedets Beboere lod optagne af en Samtale, indtil Præsten naaede hen hvor de stod, med den sikre Indbydelse. Dog gik de fleste af Byens Folk straks hjem fra Kirken, medtagende enkelte Venner og Bekendte blandt Bønderne. Men det blev dog altid en anselig Flok, der ledsagede

Præsten hjem over Tunet, til det ventende Kaffebord i Præstegaardens store Stuer.

Det var en Skik, sjera Sturla havde indført, hver Helligdag at traktere alle de Kirkegængere, han kunde faa fat i, med en Kop Kaffe med hjemmebagte Kager til. Især om Vinteren var Præstens Kaffe en kærkommen Hjertestyrkning, inden man igen skulde af Sted den ofte milelange Vej hjemover — i Frost og Uføre, i Blæst og Slud. Men heller ikke om Sommeren blev den forsmaaet. Skikken var opstaaet paa den Maade, at sjera Sturla, der ved Vintertid havde overtaget Embedet, havde haft ondt af de langvejs tilrejsende, undertiden ret forkomne Kirkefolk og indbudt saa én, saa en anden paa en Kaffetaar, inden de igen begav sig paa den lange Vej. Disse i Begyndelsen spredte Indbydelser blev efterhaanden flere og flere, — i Slutningen af den første Vinter var det faste Kaffebord allerede indført. Saa kom Sommeren. Vejret blev godt; og strengt taget trængte Folk ikke længer til nogen Forfriskning. Men nu var det livlige Kaffebord blevet baade Præsten og hans Gæster en saa kær Indretning, at begge Parter vilde have følt det som et Savn, hvis det var blevet ophævet. Og Præstens Savn vilde ingenlunde have været ringere end Menighedens. Derfor blev Kaffebordet opretholdt, selv om som sagt de oprindelige Forudsætninger, ved Sommerens Komme, ikke længer var til Stede. Men Sommeren varede kun kort; — saa indtraadte igen det blæsende og kolde Efteraar, fulgt af den strenge Vinter; — og Kaffebordet var igen fuldt paa sin Plads. Selv i et saa koldt og nordligt Land var dette et saa sjældent og storstilet Udslag af Gæstfrihed, at Folk i Begyndelsen ligefrem trykkede sig ved at modtage Præstens Indbydelse. Men da de med lidt ond Samvittighed havde drukket Præstens Kaffe i ét Aar, drak de den med god Samvittighed i ti. Det var slet ingen ringe Del af Præstens Indtægter, der medgik til Menighedens Søndagskaffe; — en mere paaholdende Husmoder end Fru Helga vilde have holdt igen, — maaske i Tide sagt Stop. Men intet laa Fru Helga fjernere. Det hændte, at hun — der førte alle Regnskaber —

undertiden i Enrum rystede paa Hovedet, naar hun saa, hvilket Skaar det ugentlige — og ved de store Fester daglige — Kaffebord gjorde i den ringe Indtægt; men saa mindedes hun sin Mands Glæde. Og Resultatet af hendes Overvejelser var, at hun til næste Gang blot gjorde Opdækningen endnu rigeligere. Og hun var aldrig lykkeligere, end naar hun bagte til Søndagen — Julekager, Smaakager, Klejner, Klatter med Rosiner i, Æbleskiver og Pandekager; det skulde da være, naar hun gik omkring ved det tætbesatte Bord, med den mægtige Kaffekande i Haanden, iskænkende ny Forsyning, forklarende de ivrige og begejstrede Husmødre smaa Finesser og Forbedringer ved Bagningen, — Fru Helga var kendt videnom for sine Kager.

Og Samtalen omkring Bordet gik, med sjera Sturla som Leder, Landet rundt, ja undertiden hele Verden rundt. Præsten følte sig saa lykkelig der i den glade Kreds af sine Sognebørn. Der var næppe ét af disse Mennesker, der ikke kom til ham, naar de havde noget paa Hjerte. Selv i de mindste Smaating søgte de ham. Og det var ikke alene i aandelige Sager; — ofte havde han laant en fattig Bonde sin sidste Skilling til Hjælp ved Købet af en Ko eller lignende, — det var, hvad Faktoren kaldte at lade sig misbruge. Naa, misbrugt blev han vel; nu og da. Især maatte han, da det var ham umuligt at faa sig til at kræve nogen, ofte vente længe paa sine Penge — som han siden modtog uden Renter. Men da Bønderne kendte hans trange Kaar, var de forbavsende samvittighedsfulde overfor ham, — Gæld til Præsten gik forud for den meste anden Gæld, saavidt det var dem muligt at ordne det saaledes. Og skønt de i Aarevis ikke kunde betale ham en laant Sum, var hans Væsen saadan, at de sad lige trygge og glade omkring hans Kaffebord, enten de skyldte ham eller halvvejs følte sig som hans Velgørere, ved at have kvitteret en gammel Regning.

Og naar saa Kaffen var drukket, sad der ofte en tilbage,

som saa fulgte ham ind i hans Studereværelse, for paa Tomandshaand at lette sit Hjerte. Eller et Par af hans gode Venner blev tilbage og spiste til Aften. Men hvordan saa end Dagen sluttede, — den efterlod altid i Præstens Sind et Indtryk af Fest, et mere eller mindre højtideligt Indtryk; men altid et Indtryk, der gjorde godt i Hjerte og Sind.

VII

Faktor Thordsen sad ved Vinduet i sin Dagligstue og saa ud. Hans Blik gled nedover Skrænten, udover det lyse Sand paa Stranden. De tangbevoksede Sten, som den stærke Ebbe blottede; de flyvende Terner, med Solens Blink paa Vingerne; Holmene, hvoromkring Stranden var vokset under Ebben, spraglede af Ærderfugl; Fjordens Flade, kruset af en svag Brises regelmæssige Smaabølger, der vuggede Aftensolens skraa Straaler i gyldent Spil, og den grønne Bygd paa den anden Side Fjorden, hvor det stejle Bjerg rejste sin høje takkede Kam bagved, — alt gled det forbi hans Blik, uden at kunne fange hans Tanker.

Hans Hjerte var blevet saa underligt uroligt i de sidste Dage. Han følte sig yngre, — følte sig i Grunden for første Gang i sit Liv rigtigt ung. Og samtidig havde Tingene ligesom tabt deres Værdi for ham. Han følte sig ikke mere saa ængsteligt trykket i sit Forhold til Handelen. Den pinlige Samvittighedsfuldhed sad ikke mere som et Urværks evigt dikkende Uro i hans Bryst. Indefra havde der meldt sig en vis Skødesløshed, — endnu dog kun angaaende de mindre vigtige Ting. Han opsummerede ikke mere som før hver Dags Regnskab paa Øre og Øres Brøkdel i sit Magasin af en Hjerne. Det stod jo da for Fanden at læse i Papirerne, — derfra kunde han hente det, hvis han fik Brug for det, — saa hvorfor skulde han gaa rundt med det hele i Hovedet? Og denne frivillige Sløjfen et tilvant dagligt Arbejde virkede paa hans Hjerne som en let, liflig Rus. Men Tallene efterlod ogsaa et tomt Rum, der skulde udfyldes; derfor forøgede han sit Forraad af Drømmebilleder,

— tillod sig endogsaa nye Perspektiver ... Naar han først sad paa Altinget, vilde sikkert hans Talegaver udfolde sig. Han vidste dog med sig selv, at han i Tankerne kunde holde de mest udmærkede Taler, og endog udstyre dem med — foreløbig ganske vist kun tænkte — oratoriske Kneb og Kunststykker; hvorfor skulde han saa ikke, naar han først fik sig overvundet til det, kunne forme dem i Ord, — forme Tankens Guld i Ordets klingende Mønt? Ganske vist; — altid naar han stod og holdt en Bordtale, var det som havde han en varm Kartoffel i Munden. Men en Bordtale var noget helt andet end en Altingstale. Ganske vist; — hans Stemme var noget tør, — kunde ingenlunde kaldes vellydende; — men det tørre Tonefald skabte en Illusion af solid Tilforladelighed, og desuden af en lidt haanlig og meget overlegen Bedreviden. Hvad sagde han, — Illusion? Det behøvede saagu da ikke at være nogen Illusion! Nej, kom han først paa Altinget; — — han var sikker paa, at der vilde det vrimle med Sager, som tog hans Interesse fangen, og til hvis Gennemførelse der blev Brug for hans slumrende Evner ... Han vilde nok ende som Altingsformand, — — maaske som Minister! ... Folk vilde kun være enige i at beklage, hvor sent han var kommet paa sin rette Plads.

Den graasprængte halvgamle Mand med det visne, rynkede Ansigt sad med et fjernt Blik i de store vandblaa Øjne og drømte som en Dreng. Og som en Dreng, der kun nødigt vil forlade sin Fantasiverden, blev han irriteret, da det bankede paa Døren.

„Kom ind!“ raabte han skarpt, med en irettesættende Knirken i den tørre Stemme. Men da han saa at det var Lægen, der kom, forandredes Ansigtets ærgerlige Udtryk til et forbindtligt, en Smule forlegent Smil.

Pall Brandsson stod et Øjeblik og fyldte Døren med sin mægtige Krop. Det sædvanlige lune Smil lurede i Rynkerne omkring de spillende Øjne.

„Forstyrrer, ser jeg!“ — han havde lige set Resterne af det ærgerlige Udtryk i Faktorens Ansigt. „Formodentlig Planlæg-

gelsen af Slagets heldige Gennemførelse? — nu, da Forpostfægtningerne allerede er begyndt!"

„Forpostfægtningerne? — hvad mener du?" — Faktor Thordsen rejste sig, skød ham ind i Stuen og lukkede Døren. „Sid ned!"

„Naa!" lo Lægen; „saa er det nok Gud hjælpe mig Jomfrutalen, han allerede sidder og brygger paa, hahaha!" — han satte sig mageligt til Rette i det ene Hjørne af Stuens røde Plydssofa og skar Spidsen af en Cigar. „Ja, du; Forfængeligheden, den hænger saagu ved, længe efter at man er holdt op med at se godt ud!"

Faktor Thordsen satte sig paa en Stol paa den anden Side af det ovale Mahognibord.

„Tal nu alvorligt, Læge. Hvad mente du med, at Forpostfægtningerne var begyndt?"

„Ha-ha!" standsede Lægen overrasket sin Latter og lænede sig grundende bagover. „Skulde det være mig Idiot, der har plapret ud?"

„Ved —," Faktor Thordsen ligesom sank noget, „— ved nogen det?" kom det lavt.

„Ved! — ja saagu ved nogen det! Det kan du bande paa. Hele Bygden ved det!"

„Det er da vel ikke sandt?"

„Ja, jeg har sandt for Dyden ikke fortalt det til nogen!" sagde Lægen. „En halv Antydning et Par Steder oppe i Sognet, hvor jeg kom paa Sygebesøg. Jeg troede ikke engang, de havde forstaaet mig, — og det var det da heller ikke Meningen, de skulde. Jeg vilde blot saadan i al Stilhed forberede ... Har *du* virkelig ikke snakket med nogen anden end mig derom?"

„Ingen," — Faktor Thordsen rystede paa Hovedet. „Jeg har ganske vist — til nogle af de Bønder, jeg har truffet — ladet en Bemærkning falde om Betimeligheden af, at faa lidt flere *Forretningsmænd* ind i Altinget. De stod blot og sagde Ja og Hm, og saa saa inderligt faarede ud."

„Der har vi det!“ for Lægen op. „Ja, disse Bønder! Vi burde dog kende deres Talent til at forstaa en halvkvædet Vise! De *taler* jo næsten ikke anderledes! Vil man have dem til at forstaa noget, maa man slet ikke saadan simpelthen forklare det; — man skal blot antyde, — forblomme sin Tale. *Saa* forstaar de! Og her i Bygden flyver jo alle Rygter som Ild i fjorgammelt Græs ... Har du virkelig ikke mærket noget?“

Faktor Thordsen saa eftertænksom ud.

„Ja, nu du siger det. Der har været en og anden Ytring, naar de kom og snakkede med mig, som jeg har standset lidt ved — ikke rigtig forstaaet. Det er jo saa forbandet vanskeligt at faa fat paa, hvad det er, de egentlig vil og mener, — man maa hale det ud af dem! De kom og talte om, at i Aar var det saadan et godt Græsaar; — men saa underligt det var, Faarene vilde ligesom ikke blive rigtig fede, — saadan var det altid i gode Somre. I de daarlige Somre, da aad de sig anderledes Huld til! Havde man bare Raad til at lade være med at slagte saa mange, efter saadan en god Sommer, naar man var saa godt forsynet med Vinterfoder; — — men saamænd, — Gælden *skulde* jo betales! — De har sgu nok ment noget med det?“ sagde Faktor Thordsen eftertænksomt.

Lægen slog en skraldende Latter op.

„Aa, du hellige Enfold! Forstaar du da ikke, Mand! at det er *dem*, der allerede med Djævelens Vold og Magt vil hale Bøgerne ud af Skabet! — At det skulde gaa *saa* let, det havde jeg dog aldrig troet! Nu har du kun ét at gøre, og det er at vente og være forsigtig; — for nu kan du bare simpelthen fiske, uden saa meget som at ulejlige dig ud paa Fiskepladsen! Torskene kommer hoppende i Land! Kapper selv Ho'derne af sig og kaster Leveren i Baljen, blot de faar Lov til det! — hahaha! — Og saa er der en anden Ting,“ — Lægen blev alvorlig, — „du maa, hvis det er dig muligt, sikre dig Finnur paa Vad. Han er sjera Sturlas Ven; og han kan faa Bønderne til at følge sig, hvorhen han bare vil. Kan du faa ham til blot

at *lade være* med at modarbejde dig, er det store Ting. Men *der* maa du være dobbelt forsigtig!"

Faktor Thordsen sad med Munden presset sammen og et energisk tænksomt Udtryk i Ansigtet.

„Ja," sagde han. „Jeg ved nok, at Repstyreren kan blive farlig. Men ham kan jeg da tvinge til Konkurs — hvad Dag det skal være! Uden at det egentlig behøver at vække Mistanke. Jeg har saa ofte truet ham dermed, — det ved *alle*. Det er i Grunden uforsvarligt overfor Handelen, at jeg ikke forlængst har gjort det. Men Folk hænger jo ved ham! Og jeg har, i Samraad med Handelens Disponent, hidtil skaanet ham. Han har jo ogsaa et stort Bo, som stadig kan præstere ret pæne Indbetalinger, selv om det ikke saa nær slaar til. Men det er en storsnudet Karl, — jeg kunde unde ham at faa lidt mindre mellem Hænder!"

Pall Brandsson lænede sig forover og lagde venstre Haand fladt frem over Bordet.

„Jeg raader dig *fra* at gaa til Yderligheder overfor Finnur paa Vad. Han har en hvas Tunge, naar han bliver tirret. Og hans Forstand er der intet i Vejen med. Nu sidder han jo nok i Gæld til op over Ørene. Men om ti Aar har alle de Forbedringer, han har gjort paa Gaarden, — og sat sig i Gæld for, — svaret Rente; og *da* er han en gældfri Mand. Om andre ti Aar er han maaske godt paa Vej til at blive en rig Mand."

Faktor Thordsen smilede — der kom et Glimt i hans Øjne.

„Det er en daarlig Forretningsmand, som indlader sig paa større Ting, end han kan magte. Den, som nu købte Gaarden til en rimelig Pris, vilde gøre en *meget* god Forretning. Handelen kunde jo lade sig den tilkende til Vurderingspris!"

Pall Brandsson trak, ligesom uvilkaarligt, Haanden til sig, og satte sig ret op i Sofaen. Han saa paa Faktor Thordsen med det iagttagende Blik, hvormed man ellers kun ser paa fremmede. Smilet gled af hans Ansigt og efterlod en vis kold, ud-

tryksløs Ubevægelighed. Han sad lidt og røg stille, — tog smaa Drag af Cigaren.

„Naar alt kommer til alt," sagde han saa lidt tørt, med et Smil, der var en Smule anstrengt, „saa bliver min Hjælp vist overflødig. Du skal nok vide at klare dig alene!"

„Nej, véd du nu hvad, Læge!" lo Faktor Thordsen paa sin knirkende Maade. „Det er jo dig, som har faaet mig ind paa dette her! Du maa skam ikke svigte mig! Du har jo lovet at være min Stiller?"

„Ja," svarede Lægen — og ærgrede sig lidt over sin anstrengte Venlighed. „Det skal jeg nok holde. Jeg mente blot," og nu lo han, — „at jeg kan mærke, du nu er blevet fuldmyndig, og ogsaa Sagen voksen; saa at jeg uden Skade kan aflægge min selvbestaltede Formynderrolle!"

Faktoren rejste sig.

„Men jeg glemmer helt at byde dig noget! Hvad siger du til en Kop Kaffe? — med Cognac til?" — han ventede knap nok paa Lægens Svar; gik hen og aabnede Døren ud til Gangen; raabte og gav Ordre.

Saa kom han tilbage.

„Skal jeg sende Bud efter Bogholderen? — til en tremands L'hombre?"

Det var Lægen enig med ham i. Uden at det var dem klart, var der sket noget, der gjorde, at de begge følte en uvilkaarlig Lettelse ved at en Tredjemand kom til Stede.

VIII

Medens Faktoren, Lægen og Bogholderen sad ved deres tremands L'hombre havde Præsten hjemme i sit Studereværelse en længere Samtale med sin gode Ven Finnur paa Vad, Repstyreren. Kaffebordet i Præstegaarden var længst forbi, alle de andre Kirkegængere havde forladt Præstegaarden, — de fleste var taget lige hjem, kun enkelte drev lidt om i Byen og slog en Sludder af med en eller anden god Bekendt.

Samtalen mellem de to Venner, der i Begyndelsen havde drejet sig om Egnens Anliggender, var efterhaanden gledet hen paa Landets i Almindelighed.

Sjera Sturla gik, rygende sin lange Pibe, frem og tilbage paa det hvidskurede Gulv; satte sig nu og da paa en af de stive Træstole og slog Benene over Kors; sad et Øjeblik; rejste sig saa hastigt igen; og blev ved at vandre — frem og tilbage; naar han nu og da kom hen i Nærheden af den gamle sortlakerede Gyngestol, der havde sin Plads henne ved Vinduet, lod han sig, ligesom i Distraktion, falde ned i den, gyngede lidt frem og tilbage; men sprang saa op igen, og vandrede — op og ned ad Gulvet.

Han talte, — afbrudt. Hans Stemme var dæmpet, — lidt modfalden.

„Vorherre har givet os Landet, saa skønt og rigt ... Ja, jeg siger *rigt*. For Landet er der intet i Vejen med. — — Og hvad faar vi ud af det! — Skulde det være Gud velbehageligt, at vi mest lever i Gaarde og Hytter, dyngede op af Sten og Græstørv, fordi vi ikke har Drift i os til at rejse os ordent-

lige Huse? — Bevares vel, lad vore Gaarde være saa rene og panelerede indvendig, som de undertiden er, — langtfra altid! — disse tykke Jordvægge ... jeg synes de maa ende med at kvæle os! Lad dem være lune, — de smaa Vinduer slipper dog aldrig Dagens fulde Lys ind! Hvorfor er vi ikke sundere end vi gennemgaaende er? — skønt vi lever saa meget Friluftsliv og har den dejligt rene Luft! — alle Betingelser! — Det er, fordi Bakterierne rigtig kan florere i disse Jorddynger og alt dette Mørke. Der er saa mørkt i Kostaldene om Vinteren, at Køerne faar Tuberkulose. Og Mælken smitter Menneskene, og de smitter hinanden, saa at snart den halve Nation gaar rundt med Brystsyge! Der er i hvert Fald næppe en Slægt i Landet, der ikke er angrebet! Tuberkulosen har saa at sige afløst Spedalskheden — som vi nu, gudskelov, er i Færd med at faa udryddet. Og det ender saamænd nok med, at Tuberkulosen gør det *af* med os, — hvis vi da ikke faar anderledes Boliger, — — baade til Mennesker og Kvæg! Tuberkulose! — et *Bjergfolk!*" — sjera Sturla lod sig falde ned i Gyngestolen og gyngede voldsomt frem og tilbage nogle Gange. Saa sprang han op igen. „— Ogsaa sjæleligt gaar vi til Grunde i alt dette Mørke! — bliver aandelige Krøblinge, — Fantaster, Drømmere, Idioter! — Gud forlade mig," — han sænkede Stemmen, der et Øjeblik var steget til Raseri; — „men det er desværre altfor sandt ... altfor sandt! — Hvormange Sindssyge har vi ikke, foruden dem, der er indespærrede eller opholdes af Familjerne rundt i hele Landet, gaaende løse iblandt os? En uhyggelig Mængde!" — Han rystede pludselig, som om han frøs. — „Aa, det er forfærdeligt at tænke paa. Gud hjælpe os! — Gud hjælpe os! — —" Saa rev han sig pludselig ud af sit Mismod. „Vi maa have *andre* Boliger! — *Anden* Atmosfære, baade aandeligt og legemligt!"

Finnur paa Vad havde siddet foroverbøjet, med Hovedet støttet i Haanden. Nu løftede han det.

„Vi er saa fattige," sagde han stille.

Repstyreren, der sad i den slidte Voksdugssofas ene Hjørne, var en Mand i Fyrrerne. Han var lidt over Middelhøjde, Kroppen tætbygget, med alle Forhold i Orden, Hænderne smaa, men smukke og stærke. De tykke Vadmelsklæder gjorde ham lidt sværere end han var, men klædte ham saa naturligt, at det ophævede deres Tarvelighed. Silketørklædet i Halsen var skubbet til Side ind under den aabenstaaende Jakkes Fløje. Halsen stak stærk og vejrbidt op af den brun- og hvidtærnede Skjortes Krave. Det tætte, krusede rødbrune Fuldskæg stod skovlbladformet, dristigt ud i Luften. Hovedets Rejsning paa den ranke Ryg og Hals var den fribaarne Mands, uden nogen overmodig Knejsen. Øjnene var blaa og stærke. Næsen lige. Øjenbrynene lidt svære, uden at være tunge. Panden, der oprindelig havde været høj, var blevet endnu højere med Aarene, eftersom Haaret veg — især i Tindingerne. Paa Issen var Haaret ogsaa blevet tyndere, men paa Baghovedet og over Ørene sad det endnu i tætte, sorte glatkæmmede Buske.

„Javel er vi fattige," svarede sjera Sturla — vandrende. „Men hvorfor? Fordi vi ingenting gør, — ingenting udretter, ingenting gider. Paa alle Omraader bliver ved at drive rundt i den gamle Slendrian. Og laver vi en enkelt Gang noget nyt, gaar der straks Slendrian i det! — *Du* er en ren Undtagelse."

Finnur paa Vad smilede; men der lagde sig straks efter en Skygge af Bekymring over hans Træk.

„Ja," sagde han; — „men desværre ikke af den Slags Undtagelser, som man kan pege paa og sige: Gak hen og gør ligesaa!"

„Naa," svarede Præsten, „det ved jeg dog ikke. Hvad mener du?"

„Jeg mener, at jeg var for utaalmodig. Kunde ikke styre min Lyst til at gøre det hele paa engang. Og det maa man ikke! For *det* kan heller ikke gaa."

„Jeg synes dog det tegner til at gaa rigtig godt for dig."

„Ja, *tegner*. Men — som du ved — mine Sager staar saadan, at jeg egentlig kun bliver holdt oppe af Scheving &

Sønners — eller nærmere betegnet: Faktor Thordsens Naade. Saa længe det varer! Hvert Efteraar truer han, for at drive mig til de størst mulige Indbetalinger, — saa store, at han godt ved, jeg skader mig selv dermed. Og den beskyttende Tone, han ynder at anlægge, naar han har drevet mig til det yderste, har jeg ofte forbistret vanskeligt ved at taale."

„Det er selvfølgelig ubehageligt. Men du kommer dog over det!"

„Ja, maaske ... Det er muligt, jeg bliver skaanet; hvis Handelen ser sin Fordel derved. — Men ét er sikkert, og det er, at hvis *alle* bar sig ad som jeg har gjort ... *saa* røg vi blot allesammen Fallit! For saa *kunde* Handelen ikke engang, om den nok saa gerne vilde, yde den fornødne Kredit. Og man kan heller ikke paa nogen Maade forlange det! Nej; i Stedet for et Eksempel til Efterfølgelse, er jeg blevet et Eksempel til Afskrækkelse!" Han lo bittert. „Jeg har, ligesom alle andre, bygget paa Kredit, — blot i større Maalestok end det er almindeligt, hvad der gør Sagen endnu værre; — og saa længe vi bliver ved at bygge paa Kredit, bygger vi paa Sand! — — — Men jeg kunde ikke udrette det, jeg vilde, paa anden Maade," tilføjede han forsagt, efter en lille Pavse. „Fordi jeg vilde skynde mig, — for at vise andre Resultaterne; — vise, hvad der *kunde* gøres."

Der blev en Pavse.

Sjera Sturla vandrede, — saa standsede han.

„Hvis Handelen blot vilde holde rimelige Priser," udbrød han vredt, „og give os en ordentlig Betaling for vore Produkter, i Stedet for at vedligeholde Krediten, — denne evige Svikmølle, der stadig maler os dybere ned i Armod og Elendighed, — saa sad vi alle anderledes i det."

„Saa længe Handelen mener at staa sig bedst ved denne Kreditgiven," svarede Finnur paa Vad; — „*kan* man saa i Grunden forlange, at den skal holde op med den? Jeg mener Nej! For jeg tror saamænd ikke, at det er af Kærlighed til Krediten, den vedligeholder den. Du kan tro, det er ikke

Smaasummer, som gaar tabt. Nej, Krediten er et Middel; — et Middel til at forbyde Debitorerne at handle andre Steder, — et Middel til at holde Konkurrenter borte, — et Middel, der er sikrere end noget Monopol. — Nej, Skylden er *vor*. Vi skulde ikke finde os i, at disse Købmænd er Barnepiger for os, — holder os i en stadig Umyndighedstilstand."

„Barnepiger! — de Blodsugere!" for Præsten op, helt rød i Hovedet, og paaskyndede sin Gang.

„Ja — hvad skal man sige! Man kan jo dog ikke forlange, at de danske Indehavere skal have noget særligt tilovers for os, — skal se os anderledes end gennem Købmandsbriller! Vi kommer jo selv og tigger om denne Kredit! Kan ogsaa daarligt undvære den. — Og det er Folk af vore egne, der gør Arbejdet!"

„Ja, — *købte!* — med høje Gager og rigelige Procenter!"

„Maaske tjener de ret godt, — efter vore Forhold. Men det er dog Folk af vor Midte, — Bondesønner, Embedsmandssønner, Fattigmandssønner, — Mænd fra alle Folkets Lag, — som burde holde sig for gode til den Slags Arbejde. Hellere udrette noget paa egen Haand, hvis de har Handelstalent. Og det har i hvert Fald de af dem, som Scheving & Sønner kan bruge! Men saadan er vi. — Og det er heller slet ikke det, som er det værste. Nej! Men hvor hører det hjemme, for blot at tage et Eksempel, at vi formelig slaas om hver Sending Kartofler, der kommer her til Holmefjord, — til tolv-seksten Kroner Tønden! Naar vi selv kunde dyrke alle de Kartofler, vi behøver! Og er der Mening i, at vi betaler Rug i dyre Domme, og laver Blodpølser af udtyndet Blod, som vi spiser sure om Vinteren, medens Handelen faar vort Lammekød til Røverkøb! Og saa Ulden. Vi gider ikke mere forarbejde den selv, — sælger den hellere til Spotpris; og køber i Stedet dyrt og uholdbart udenlandsk Stof til vore Klæder!"

„Ja, vi burde oprette Uldvarefabriker," svarede sjera Sturla; „og udføre Stoffer, i Stedet for at indføre dem. Vi har jo Drivkraften gratis i vore Vandfald!"

„Ja, vi *burde!*“ Finnur paa Vad blev ivrig. „Vi er alle altid saa velsignet enige om, hvad vi *burde!* Men hvad gør vi? Vi holder op med selv at spinde og væve, fordi der i Udlandet findes Uldvarefabriker; — for naar det kan gøres paa Maskine, saa gider vi selvfølgelig ikke sidde og slide med det! Saa hellere betale, hvad det koster! Men naar vi selv imens sidder med Hænderne i Skødet, — hvor faar vi saa Penge fra til at betale med? Jo, orkjo; — vi laaner Penge hos Handelen! ... Selv opretter vi derimod *ingen* Fabriker; — for jeg regner ikke, hvad der findes her til Lands af den Slags.“

Sjera Sturla havde gaaet sig rolig. Nu satte han sig ned.

„Med Guds Hjælp bliver alt nok bedre,“ sagde han stilfærdigt. „Vi maa nu heller ikke rent fortvivle. Naar vi nu faar Telegrafforbindelse med Udlandet, og Telegraf og Telefon over det meste af Landet, saa kommer der nok mere Fart i Tingene.“

„Ja mon?“ Repstyreren sukkede opgivende. „Selvfølgelig er det et stort Fremskridt. Men der skal vist mere til, for at kurere os for hvad du før kaldte: vor Slendrian!“

„Naar blot vi kunde slutte os lidt mere sammen,“ sagde sjera Sturla stille. „Lære at bruge fælles Kræfter! Manglen paa Sammenhold er en Kræftskade i vort Samfund. De fleste af vore Sammenslutninger gaar i Stykker. Vi er endnu saa uvant til Samarbejde, saa mistroiske; bange for, hver for sig, at vor Nabo skal høste en større Fordel af Sammenslutningen end vi, og det kan vi *umulig* unde ham, — og det er dog Samarbejde, som maa til, hvis vi skal kunne udnytte vore Muligheder.“

„Ja, *Sam*arbejde!“ brusede Finnur paa Vad op. „Men hvordan vil du bringe det i Stand? Ja, hvis vi ikke var saa smaalige og splittede, som vi er. Saa snæversynede, at det er en Latterlighed. Og samtidig saa sangvinsk fantastiske i vore Drømme, at ogsaa det bliver den rene Latterlighed. Jeg ved ikke, hvordan det er, — men vi har ligesom endnu ikke rigtig Rod i Virkeligheden. — — Jeg glemmer aldrig, da jeg i sin

Tid var med til at stifte Brugsforeningen. Du kan tro, det var Meningen, at Verden skulde erobres! Alt skulde vi tage i vor egen Haand! ... Jeg var saa letsindig, at foreslaa kontant Køb og Salg! Ak, ak, ak! — jeg var nær blevet smidt ud af Foreningen! I Bestyrelsen kunde jeg nu slet ikke blive valgt, efter den Bommert! Naa, jeg var jo ogsaa saa ung den Gang. Og —, ja du kender hvordan det gik. Bestyrelsen ansatte Eyjolf som Bestyrer! Et Skur fik vi til Butik. Foreningen blomstrede en Tid; saalænge vi havde Kredit; — men ak, den tilsyneladende Trivsel var kun — Vattersot! — Og nu staar Eyjolf og Skuret tilbage, som et symbolsk Mindesmærke over Foreningen, — det eneste, der er tilbage af *den* Sammenslutning!"

Sjera Sturla rejste sig.

„Stift en ny!" sagde han smilende. „Den Gang var her sikkert ingen Fører, der havde en Stilling, som du nu blandt Bønderne."

Finnur paa Vad sprang op fra Voksdugssofaen.

„Gud bevare mig vel!" udbrød han. „Nej, jeg har hverken Lyst eller Evne."

„Men du har — maaske — Pligt dertil," sagde Præsten fast. „Naar man tror paa en Sag, — sér, at den kan gøres, — har man saa ikke Pligt til at udføre den?"

„Jo; men jeg tror netop *ikke* paa Sagen!" lo Finnur paa Vad uvilligt.

„Du tror paa *Sagen*," svarede sjera Sturla med Eftertryk. „Du tvivler blot om, at den under de forhaandenværende Omstændigheder kan gennemføres."

Finnur paa Vad blev staaende lidt stille, — i pludselig Eftertanke.

„Hør, sjera Sturla," sagde han saa, langsomt og smilende. „Du er saa ivrig efter et nyt Oprør mod Faktor Thordsen, — du har vel saa allerede hørt, hvad der i forblommede Vendinger ogsaa er kommet mig for Øre, at du i ham kan vente at

faa en Rival? — ved de kommende Valg? Jeg fæstede, sandt at sige, ikke Lid til Rygtet."

„Er der et Rygte, der siger *det*?" spurgte sjera Sturla forbavset. „Nej, det har jeg ikke hørt!"

„Ja, der siges — saadan forstod jeg det i alt Fald — at han har i Sinde at stille sig til Altinget ved Valgene til Foraaret, — imod dig!"

„Jeg maa sige, jeg synes det lyder lidet troværdigt. Han har jo aldrig beskæftiget sig med Politik; — jeg troede ikke den interesserede ham. Naa, kan han have nogen Fornøjelse af det, saa værsaagod!"

„Men jeg har ogsaa hørt, — men ved som sagt ikke, hvorvidt der er noget om det eller ej, — at han skulde have i Sinde at henstille til Handelens Debitorer, at tage et vist Hensyn til deres respektive Konti — ved Afstemningen."

„Han skulde have i Sinde at øve Valgtryk?" — sjera Sturla rystede energisk paa Hovedet. „Det tror jeg ikke paa! *Det* er da i hvert Fald kun ondskabsfuldt Opspind."

„Det er ikke ganske sikkert."

„Jaja, — det bliver i saa Fald hans Sag!"

„Ja, paa en Maade. — Du skulde nu alligevel ikke sidde helt uvirksom, hvis det bliver Tilfældet. For hvis han stiller sig, — og hvis han virkelig bruger sin Magt — paa *den* Maade ... *kan* han vinde."

„Saa lad ham vinde! Imidlertid tror jeg ikke, der bliver mange, der lader sig tvinge paa den Vis. Stiller han sig, og bliver han valgt, maa jeg gaa ud fra, at Vælgerne mener at være bedre tjent med ham end med mig. Og det er der jo intet at sige til. Mine Standpunkter kender de. Jeg holder — naar den Tid kommer — mit sædvanlige Vælgermøde. Derudover vil jeg ingenting foretage mig."

„Det kan da ikke være din Mening, at du uden videre vil lade Faktor Thordsen fratage dig Kredsen?"

„Hvorfor ikke? — hvis Vælgerne foretrækker ham?"

„Ja, men jeg har jo fortalt dig ... Han vinder *ikke* paa anden Maade, end hvis han kan *tvinge* sit Valg igennem. — Nej, saa kommer jeg vist alligevel til at benytte mig lidt af, hvad du kalder „min Stilling blandt Bønderne"!" lo Finnur paa Vad.

„Gør endelig ikke det," svarede sjera Sturla alvorligt. „Lov mig, at du i denne Sag intet foretager dig til Fordel for mig. Jeg vil ikke paavirke Folk paa nogen Maade. Jeg stillede mig i sin Tid paa Opfordring. Folk kender mine Anskuelser. At Faktor Thordsen vil benytte sig af smudsige Midler, tror jeg ikke paa; — og det kan forøvrigt paa ingen Maade paavirke min Holdning, selv om det skulde blive Tilfældet. Det bliver Vælgernes Sag, hvem af os de foretrækker at lade sig repræsentere af."

Finnur paa Vad lo.

„Nej, nu maa du undskylde, — det kan jeg paa ingen Maade være enig med dig i! Folk maa *ledes*. — Naa, saa galt gaar det nu vel heller ikke. Men hvor mon Sølve er henne? Nu skulde vi vel se at komme af Sted hjem, — Solen er allerede gaaet ned."

De fulgtes ud af Stuen.

... Sølve og Blid havde leget sammen hele Eftermiddagen og Aftenen. De blev aldrig trætte af hinandens Selskab. Deres Venskab var allerede flere Aar gammelt. Hvis de i længere Tid ikke saa hinanden, sendte de hinanden Breve, — en kulørt Etikette — eller i Nødsfald kun en Lap Papir — med Hilsen og Navn; — hver for sig læste de sig et Æventyr til ud af hinandens store, vaklende Barnebogstaver, med de uundgaaelige Klatter og Overstregninger. Men helst af alt vilde de træffes.

Sommeren var deres gode Tid. Da fik Sølve Lov til at tage med til Kirken omtrent hver Søndag. Og Blid fik Lov at tage med sine Forældre paa Besøg op til Vad, og undertiden blive der Natten over eller endog i flere Dage.

Det var let at se paa dem, at de følte sig lykkelige i hin-

andens Selskab. Blids Latter klang endnu klarere, naar hun lo sammen med Sølve; og Sølve, den stille Dreng, kunde blive helt livlig, naar han var ene sammen med Blid.

De fandt paa allehaande Lege, hvori de altid selv var Hovedpersonerne. Og naar de blev trætte af at løbe omkring eller bygge Huse, satte de sig ned og fantaserede. Det var næsten det morsomste, fandt de begge.

Det var oprindelig fra Sølve, denne Leg med at fantasere stammede. Hjemme paa Gaarden gik han saa ensom omkring. Til at begynde med havde hans Forældre syntes det var en Lettelse, at han saadan kunde gaa og passe sig selv. Men da han ligesom gled bort fra dem i sin Tavshed og Tænksomhed, var de blevet angst. De prøvede at faa fat paa ham igen; men evnede ikke at finde Vejen ind til hans Barneverden. Da var det, han traf Blid. Og de to Børn viste sig at have saa meget at snakke om og at lege saa godt sammen, at Sølves Forældre igen blev rolige. De havde en Tid frygtet for, at han skulde blive sær og ensom; men naar han kunde komme saa godt ud af det med Blid, stod det vel ikke saa farligt til med ham, som de havde troet, tænkte de.

Sagen var, at Blid var kommet Sølve imøde, som intet Barn — endmindre nogen voksen — før. Hendes lille kærlige Hjerte havde helt og udelt tilhørt ham fra første Øjeblik; og det havde han følt. Og da han — først lidt nølende og usikkert — begyndte at fortælle hende sine Tanker og Drømme, havde hun straks forstaaet ham. Intet Øjeblik faldt det hende ind, at le ad ham eller foreholde ham hans Fantasiers Uigennemførlighed. Hun levede sig straks ind i det hele; digtede videre med sin Legekamerat; — fulgte ham i tykt og tyndt; — der var ingen Tvivl skabt i hendes Sjæl. Hun ødelagde aldrig Legen med pludselige Drillerier og Vantro.

Derfor legede de saa godt sammen. Derfor savnede de hinanden, naar de var borte fra hinanden, med et mere voksent Savn end Børn i Almindelighed. Derfor stod hvert ventet Møde for dem som en straalende Fest; og derfor blev hver Sam-

menkomst et lysende Minde. Deres Barnesjæle havde fundet hinanden; og de hang ved hinanden med en rørende Hengivenhed, som i *hans* Væsen lagde en voksen Ensomhed, naar de var adskilt, og i *hendes*, især naar de var sammen, — men ogsaa ellers, — en Ynde, en ubevidst skælvende Lykke, dybere end Barnets Glæde, renere end Jomfruens første vagtbevidste Drømme.

... De var blevet trætte af at lege, og sad nu paa Stranden, lænede op til hinanden. Sølve var en lidt ranglet Dreng, høj af sin Alder — højere end hun; det tykke lyse Haar havde et naturligt Fald, — laa i en Busk nedover Panden. Han havde sin Faders stærke blaa Øjne, den samme lige Næse og velformede Mund, — blot lidt fyldigere. Men Hudens Skærhed stammede fra hans Moder, hvis lyse Haar han havde arvet.

De havde siddet en Tid og ingenting sagt. Hendes gule Lokker flød udover hans Skulder. De sad begge to saa stille, — sad saa godt, — ønskede begge, at det maatte vare længe, længe, inden de behøvede at rejse sig.

De sad og stirrede mod Solens gyldne Flamme, der ligesom aad sig ind i Bjergkammen, idet den luende Klode gled ned bag Horisonten.

Saa sagde Sølve, som ud af sine Tanker, — uden at røre sig:

„Naar jeg bliver stor, vil jeg være Konge over Island."

Blid drejede Hovedet mod ham.

„Og saa skal jeg være Dronning," sagde hun.

„Ja, du skal være min Dronning," sagde han. „Vi skal bo i et Slot ... Eller maaske bygger vi et Tag over Dalen derhjemme, den er omtrent en Mil lang. Og saa holder vi vældige Gilder, ligesom Kongerne gjorde i gamle Dage. Vi kan godt byde alle Landets Folk til Fest dér ... Saa tænder vi en Langild i Bunden af Dalen, — helt ned igennem Dalen ... Men saa maa jeg have mange Krigere ... Og jeg kommer vist til at befæste hele Landet, — jeg sætter Kanoner op langs Kysten, med en Alens Mellemrum."

„Det bliver mange Kanoner," sagde Blid og strøg med sin

vante Bevægelse Haaret bort fra Panden. „Men *saa* kan da ingen komme og tage Landet."

„Nej, saa kan ingen komme og tage Landet. Og saa erklærer jeg hele Verden Krig. Og saa bygger jeg mange Krigsskibe og drager i Leding; og tager Bytte og kræver Skatter op, hvor jeg kommer hen."

„Men kan du saa ikke falde?" spurgte Blid ængstelig.

„Nej, jeg sejrer selvfølgelig altid. Jager altid de andre paa Flugt, — *det* kan du nok forstaa."

Blid nikkede, — ja, det kunde hun forstaa.

„Men hvor skal jeg saa være imens? Maa jeg sejle med dig?"

„Nej, vi tager ingen Kvinder med. For Kvinder duer ikke til at slaas. Du bliver hjemme og styrer Riget."

„Men hvad skal jeg saa gøre, hvis Fjenden kommer mens du er borte?"

„Saa sender du Landeværnet imod dem. For Landeværnet bliver altid hjemme. — Men saa kan det jo være, at Fjenden alligevel sejrer, og tager Landet og bortfører dig. Og saa kan det være, at de vil tvinge dig til at ægte en eller anden gammel grim Konge. Men du skal ikke være bange, — bare standhaftig. Og saa skal du se at holde dem hen; — det kan du nok?"

Jo, — Blid nikkede.

„Og saa, naar jeg og mine Mænd kommer hjem, saa jager vi først Fjenden ud af Landet, og saa —"

„Ja, for du har selvfølgelig en Løngang fra et Skær ude i Havet, helt til Land — under Havet, — og ingen uden du ved, hvor den munder ud," sagde Blid ivrig og hemmelighedsfuld.

„Ja, selvfølgelig," bekræftede Sølve og nikkede anerkendende. „Og saa kommer jeg og befrier dig."

„Ja, saa kommer du og befrier mig," — hun trykkede sig fastere ind mod ham. „Aa, hvor det bliver dejligt, naar du kommer! — De har selvfølgelig lukket mig inde i en Fængselscelle paa Slottet, naar de saa dig komme."

„Ja," svarede han. „Men jeg tvinger dem til at fortælle, hvor de har skjult dig; og hvis de hellere vil dø, saa søger jeg, indtil jeg alligevel finder dig."

„Og saa tager vi hjem, ikke?"

„Jo, saa tager vi hjem til vort Slot."

Han sad lidt, eftertænksom.

„Maaske udhuler vi et Bjerg, et stort, højt Bjerg, og bor der om Vinteren, — for Dalen bliver vist for kold, undtagen om Sommeren."

„Men skal vi da ikke ogsaa have smaa Stuer?" spurgte Blid alvorligt.

„Jo—o; vi kan jo ogsaa have smaa Stuer. Men vi maa have store Haller til at holde Gilde i." ...

Længere kom de ikke denne Gang.

„Sølve! — Blid! — Hvor er I henne?" blev der raabt oppe fra Præstegaarden.

De rejste sig og løb — op over Stranden, hjem over Tunet.

Finnur paa Vad havde allerede hentet og sadlet Hestene. Sjera Sturla var fulgt med ham udenfor Tunet, hvor de stod og græssede, og havde ledt den ene hjem.

Fru Helga var kommen ud for at sige Farvel. Hun gav Finnur paa Vad mange Hilsner med; og gentog flere Gange forskellige Ting, som han endelig maatte huske at sige sin Kone.

Finnur paa Vad lo.

„Det kan ikke nytte," sagde han. „Du véd godt, at jeg aldrig husker Halvdelen af, hvad du beder mig om at sige. Du maa hellere bede Sølve sige hende det!"

„Aa, I Mænd er da ogsaa saa utaaleligt glemsomme. Det er akkurat lige saadan med Sturla," — hun vendte sig leende fra ham.

„Naa, er I der, Børn! I er vel ikke blevet kolde der nede ved Stranden? — Hør, lille Sølve, vil du huske at sige din Mor fra mig ..."

Sjera Sturla og Finnur paa Vad var gaaet lidt til Side.

„Jeg har hørt," sagde Finnur paa Vad, at Faktor Thordsen

har i Sinde at lade afholde en Auktion over noget Skrammel, som ligger og fylder op i hans Pakhuse. Saa hører jeg vel snart fra ham desangaaende. Skulde det gaa efter min Anelse, er jeg nok en af dem, som skal klemmes ... Nu kan vi vente saa længe; — saa faar vi Syn for Sagn. — Men at lade den Sag gaa af uden Kamp, *det* vil jeg ikke være med til."

Sjera Sturla rystede paa Hovedet, — afværgende.

„Du skal se, det er nok bare noget Snak."

„Gid det var saa vel! — Naa, farvel, kære Frue; — kan du komme i Sadlen, Dreng; — farvel, lille Blid, — du bliver efterhaanden en stor Pige," — han klappede hende paa Haaret. „Farvel, sjera Sturla, — vi ses saa paa Søndag, — og før, hvis der sker noget," tilføjede han muntert og sprang i Sadlen, da han havde givet dem alle Haanden. „Kom saa, Dreng! Farvel, allesammen!" raabte han og svang Hatten, idet han red bort i Trav.

Lille Sølve var blevet lidt bagefter. For skønt han allerede inden han stod til Hest havde sagt Farvel til Blid, skyndte hun sig dog — i sidste Øjeblik — at række ham Haanden.

IX

Hvor Markus, ogsaa kaldet „Enkens Trøst", var kommen fra, eller hvor han havde opholdt sig og hvad han havde bedrevet, inden han kom til Holmefjord, var der ingen, der vidste. Men at han havde været mange Steder, snart sagt over det hele Land — og da for den Sags Skyld ogsaa paa Færøerne —, fremgik efterhaanden af hans Fortællinger; og at der næppe var den Ting, han ikke en eller anden Gang i sit tredveaarige Liv havde været med til, viste den Kendsgerning, at han saa at sige kunde paatage sig, hvad det skulde være; — lige fra at fange Fisken, til selv at tilberede den; lige fra at flikke Skosaaler, til at reparere Baade; lige fra at hente Vand og bære Kul og Brænde paa sin Ryg, til at føre dobbelt Bogholderi — det var første Gang, der førtes ordentligt Regnskab i Enkens lille Handel.

Men da hans tidligere Bedrifter saaledes er ukendte, maa hans Historie begynde med hans Komme til Holmefjord.

En kold blæsende Dag i Foraaret kom en Mand vandrende langs Stranden henimod det lille Handelssted. Han gik med dens tøvende Gang, der ingen Hast har. Gloede sig om til alle Sider; mærkede sig mange Smaating; — havde erfaret, at man altid kan faa Brug for at vide Besked om hvad som helst. Paa Hovedet havde han en Kasket, saa snavset og slidt og blød i Skyggen, som en Kasket kan blive efter lang og hæderlig Tjeneste, — den sad ham saa langt ned over Hovedet, den kunde komme. Den luvslidte Jakke med de lasede Ærmegab var tæt knappet. Kraven trukket op og holdt sammen om Halsen med en Snor. Bukserne, med to vældige Knælapper af andet Stof,

stukket ned i et Par hullede Vandstøvler. Ansigtet var magert og vejrbidt, med de utroligste Furer og Rynker paa Kryds og paa tværs, og misprydedes af mindst fjorten Dages Skægstubbe. Men trods den daarlige Forfatning, og skønt Tarmene skreg ham i Livet af Sult, sad der en Skælm i hvert af de nysgerrige Øjne, — en lidt ironisk, en Smule arrig, men alligevel glad og overgiven Skælm. Og Læberne spidsede sig nu og da til et Fløjt — en lystig Visestump, altid noget med Fart i, med selvopfundne Triller og Kruseduller, hvor han syntes Melodien blev for ensformig; alt udført med den Færdighed, lang Øvelse giver.

Midt i en Melodi standsede han med et langt, højt, tilfreds Fløjt. Der laa jo en Sydvest! Han tog den op; rystede det vaade Sand og Grus af den. Bankede den af mod Knæet, og tørrede den paa Trøjeærmet. Prøvede den paa Hovedet; tog den af igen, til nærmere Besigtelse, — pæn og god! — satte den paa for Alvor; og smed den veltjente Kasket med et overmodigt Kast ud i Bølgerne. — Godt Tegn! tænkte han. I dén By der fik han sikkert Arbejde! Han standsede; bukkede for Brændingen, lettede paa Sydvesten: „— Takker allersomærbødigst!“ Saa fortsatte han glad fløjtende sin Vej mod Byen.

Markus var ikke den Mand, der begyndte fra neden af paa nogen Ting, — før han da var nødt til det. Da han derfor naaede Handelsstedet, styrede han straks sine Skridt mod Faktorens Hus, som det mest anselige, og traadte med hævet Hoved ind i Butiken. Om han kunde komme til at tale med Faktoren? — Han kendte de røde Pakhuse fra andre Byer; det her var en Butik, — altsaa maatte der findes en Faktor! Butikssvenden mønstrede ham overlegent. — „I hvilken Anledning, om jeg tør spørge?“ — Han var kommet for at søge Arbejde, svarede Markus frejdigt. Butikssvenden smilede surt. „Vore egne Folk gaar arbejdsløse“ ... Men Markus vilde alligevel tale med Faktoren. Butikssvenden viste ham da modstræbende ind paa Kontoret. Faktor Thordsens store Øjne modtog den indtrædende højst unaadigt, — kraftigt understøttet af Bog-

holderens smaa brune. Men Markus lod sig ikke forbløffe. Om Hr. Faktoren ikke havde noget Arbejde til ham — ved hvad som helst! — „Arbejde!“ Faktor Thordsen knirkede en haanlig Latter henimod ham. „Jeg har en ringe Del af min faste Styrke et Par Timer hver Dag beskæftiget med noget, som ingen Nytte er til. Arbejde! Nej, min gode Mand,“ — han bøjede sig igen ned over sine Regnskaber. — Om Hr. Faktoren da ikke vidste noget andet Sted i Byen, hvor der kunde være Brug for en Mand, der kunde paatage sig lidt af hvert? spurgte Markus frejdigt. Faktor Thordsen løftede rask Hovedet. „Jeg tror De er gal, Mand! Tror De *jeg* holder Rede paa det!“ — og nu var det øjensynlig Meningen, at de store Øjne i en Fart skulde stirre den paatrængende Person ud af Døren. Men Markus havde ingen Hast, — gav sig Tid til et sirligt, godmodigt Buk. „— Beder Hr. Faktoren undskylde, at jeg har optaget Deres Tid! Farvel, de Herrer!“ Saa gik han, uforknyt, med løftet Hoved; fulgt til Dørs af en halvt haanlig, halvt forbavset Vrissen fra Faktor Thordsen.

„Hvem var den Mand?“ henvendte Faktor Thordsen sig bebrejdende til Bogholderen, da Markus var gaaet.

„Jeg har aldrig set ham før,“ svarede Bogholder Magnus Jonsson undskyldende. „Han saa *ud* som en Vagabond!“

„Jeg tror nu, han maa have været forstyrret i Hovedet,“ vrissede Faktor Thordsen mut og gik igen i Lag med sine Regnskaber.

Men Markus tog omstændeligt Afsked med Butikssvenden; ønskede Pjese — Butiksdrengen — en glædelig Alderdom; og gik saa smaafløjtende ud af Butiken; — han var saa vant til den Slags Modtagelser, at de intet Indtryk gjorde paa ham mere.

Han gik lidt og saa sig omkring, indtil han standsede ved Enkens lille Hus. Der stod noget rustent Skrammel i et Vindu, — hang en Tømme paa Sprossen. Naa, der har vi nok Konkurrenten! tænkte Markus. Han kunde trænge til lidt mere Liv i Sejlene, ser det ud til! Han traadte resolut ind ad Døren. — En arrig Klokke, altfor hidsig til saadan en lille Biks, var

lige ved at skræmme ham. En tyk Madam, i sort Halvsilke under et Køkkenforklæde af ubestemmelig Farve, traadte frem i en Dør. Hun saa ikke mindre forskræmt ud end Markus. — „Undskyld, at jeg gjorde Fruen forskrækket!“ — Markus var straks sig selv igen. — „Kunde jeg komme til at tale med Deres Herligheds Mand?“ — Den svære Kone traadte nærmere, tørrende Fingrene i Forklædet. Hun saa bebrejdende paa den fremmede Mand. — „Hvad ønsker De?“ — Hun saa sig uvilkaarligt rundt, og Markus saa sig ogsaa rundt, — og hvordan det nu var, de kom til at smile begge paa engang. Men Konens Smil var trist. „Jeg vilde gerne tale med Deres Mand,“ gentog Markus. „Min Mand er død,“ svarede Enken, og saa mistroisk forbavset paa ham, som ventede hun, at han maatte vide det i Forvejen. Markus blev et Øjeblik ganske benovet. Der kom et virkelig angerfuldt Udtryk i hans Gavtyvefjæs. „De maa undskylde, — De maa meget undskylde.“ — Enken var straks beroliget, — han var øjensynlig fremmed paa Stedet, — ikke kommet for at gøre Nar af hende, hvad hun et Øjeblik havde ham mistænkt for. — „Ja,“ sagde hun og sukkede, „— den Vej skal vi jo alle.“ Hun blev staaende afventende indenfor den lille Disk. — „Jeg kom nærmest for at søge Arbejde,“ sagde Markus, noget nedslaaet. — Enken smilede sygt. — „Ja, havde man blot Raad til at holde en Karl,“ sagde hun lidt bittert. „Men det er nok ikke saa vel! Baaden ligger og raadner op, fordi der ingen er til at ro.“ — Markus livede op. — „Saa *har* De jo Brug for en Karl,“ sagde han. „Ja, Brug kunde der nok blive. Men, ak Gud, hvor skulde jeg faa Penge fra til Lønnen? Og ... og Mad,“ sagde hun pludselig aabenhjertigt; — „jeg har tre Døtre; vi lever alle fire nærmest paa Kaffe!“ — Markus lo. — „Kaffe er en herlig Drik!“ sagde han. „Giver De en Kop Kaffe, kunde vi jo tales nærmere ved.“ — Og de taltes nærmere ved. Og det endte med, at Markus blev hos Enken.

Vasket og barberet, iført hendes afdøde Mands efterladte Tøj, saa han helt godt ud, — fandt Enken. Det samme fandt

hendes tre Døtre, — i Alderen fra femten til tyve. Hans glade Væsen bragte Liv i det lille Hus. Og skønt Enken ikke kunde vænne sig af med at sukke, blev hendes Suk nu glade i Stedet for bedrøvede. Og Markus ordnede Huset; fiksede op Damernes Fodtøj; huggede Brænde; hentede Vand og Kul; rensede en gammel rusten Forlader og skød Fugle, — fik en Gang Ram paa en Sælhund; og samlede Æg i sin Fritid. Skønt han ingen Løn kunde faa, var han højlig tilfreds; der var ingen Ende paa al den Støj og Halløj, han og de tre Pigebørn lavede i Enkens lille Rønne. Der begyndte at snige sig Kunder til Butiken — *snige* sig, fordi Vejen var saa uvant og Faktor Thordsen jo helst ikke maatte faa Nys derom. Men der var desværre næsten ingenting at sælge. Saa snart det kunde lade sig gøre, roede Markus ud paa Fiske i Enkens lille Baad, — som oftest ene, men undertiden, naar Vejret var særlig godt, med en af de tre Døtre ved den anden Aare. — Og straks den første Dag, Kvinderne stod og vaskede Fisk omkring Karrene nede ved Stranden, fik han sit Tilnavn — „Enkens Trøst!" Fra den Dag blev han aldrig kaldt andet. Men han lod sig ikke forknytte deraf, — der skulde mere til.

Markus, „Enkens Trøst", havde sine Planer med sin Enkes lille Handel. Planer, som han knap betroede Enken, og da langtfra i deres fulde Udstrækning. Noget om dem nødsagedes han dog til at fortælle hende, for at faa hende til at bestille flere Varer dette Foraar end hun ellers plejede. Enken var ikke videre villig dertil. — „Ak Gud, vi faar det aldrig solgt." — Men Markus lo blot og sagde, at kunde *hun* ikke faa Varerne solgt, saa skulde *han* nok paatage sig det. Og saa var der ikke andet for Enken at gøre, end at sukke og gaa med til hans Forslag, — hvad hun saamænd ogsaa gerne gjorde; — det gav en saa rar og tryg Fornemmelse, at have et Mandfolk i Huset igen, — der var snart ikke den Ting, hun kunde nægte sin nye Karl; — det hele gik mere og mere efter hans Hoved. Enken trak sig lidt efter lidt tilbage til sin mindre ansvarsfulde Hus-

gerning; Markus sled og spøgede, og Døtrene lo og hjalp til. Da Enken hørte det Tilnavn, han havde faaet, tog hun det alvorligt og blev vred, men samtidig ligefrem rørt derover. — Ak Gud ja; han var saa sandelig en Trøst, Herren havde sendt hende! Men de skammelige Mennesker, — skulde de gøre Nar af ham, fordi han var god og hjælpsom? — Da hun nu havde bedre Tid, og ikke saa mange Bekymringer, begyndte hun at gaa i Kirke, — det havde hun forsømt i flere Aar. Og hun tog sine Døtre med sig i Kirken.

Men „Enkens Trøst" gik ikke i Kirke. Det havde han ikke Tid til. Der gærede mange Planer i hans muntre Hjerne. Især i den sidste Tid. Han havde ligesom faaet Færten af visse Muligheder, — Muligheder, der pegede langt udover hans første Planer om at drive Enkens Handel op til et taaleligt Levebrød for hende og Døtrene — og ham selv. Han regnede sig allerede til Familjen.

Det var disse Rygter, som gik i Byen, især siden sidste Søndag, om at Faktor Thordsen skulde have i Sinde at stille sig til Altinget ved de kommende Valg, — og bruge visse — ret usædvanlige — Midler, til at sætte sit Valg igennem, — Midler, som man helst ikke talte højt om; Midler, som muligvis kunde bringe en ikke ringe Del af O. Scheving & Sønners Kunder over til en anden Handel — hvis der udvistes den fornødne Behændighed, og der *var* en anden Handel, som havde Varer at sælge og kunde overtage Bøndernes Produkter. Der var bare den forbistrede Anke ved det, at der manglede *Penge*, — eller blot Kredit; — for den Kredit, Enken havde hos sine Leverandører, var ikke stort bevendt. Naa, han maatte altsaa se at skaffe Penge — - — eller Kredit! Men hvordan skulde han bære sig ad dermed? Enken kunde ikke være ham til nogen Hjælp, naar det gjaldt noget større, — det var han straks klar over. Han maatte se at finde paa noget selv. Uafbrudt brød han sin Hjerne; — mens han roede, mens han fiskede, mens han gik og syslede hjemme i og omkring Huset. Og han havde sin Næse overalt.

Snusede hver Stemning, hver Mulighed ind gennem sine vide Næsebor; havde Øjne og Øren med sig, hvor han gik og stod.

Ugen var gaaet, uden at han var naaet til noget tilfredsstillende Resultat.

Lørdag Aften, temmelig sent, stod han udenfor Enkens lille Hus og trak frisk Luft og brød sin Hjerne, som sædvanlig. Han saa Krite staa nede i Strandkanten ved sin Jolle, syslende med et eller andet. Og „Enkens Trøst", som aldrig lod noget, der blot kunde *ligne* en Mulighed, gaa fra sig, slentrede uden videre Betænkning ned til ham.

„God Aften," — han slog sig kameratligt ned paa Kanten af Jollen.

Krite ænsede ham næppe, — var i daarligt Humør, — blev ved at hamre med en Sten paa den ene Aaretold, som ikke vilde sidde fast.

„Enkens Trøst" tyggede lidt paa Skraaen, — spyttede en tyk brun Straale betænksomt ud i Sandet.

„Du skal da ikke ud og ro i Morgen? — det er jo Søndag!" henkastede han og bød Krite en Skraa.

Krite tog Skraaen og bed et Stykke af med sine sorte Tandstumper.

„Jo—o," svarede han trægt. „Jeg vil da benytte Truget, saa længe det er mit. Det bliver jo saa sidste Gang." — Stemmen var yderlig forknyt, skønt han prøvede at mande sig op til en flot Ligegladhed.

„Saa? Har du solgt Skuden?"

„Solgt? — Jeg har slet ikke faaet betalt den! Og nu vil Faktoren ikke vente længer. Den bliver solgt ved Auktionen paa Mandag."

„Enkens Trøst" fløjtede forstaaende og medfølende. Saa lo han.

„Kan Faktoren virkelig faa noget for *den?* — Det maatte da være, om en eller anden vilde købe den til Ajlebeholder!"

Krite saa krænket op paa ham.

„Jeg købte den for hundrede Kroner i sin Tid," sagde han.

„Enkens Trøst" lo.

„Jamen, du betalte den jo ikke!"

„Nej — nej, — — men den har da givet mig mangen god Fisk," sukkede Krite i taknemlig Erindring.

„Ja; og mangen haard Tørn!"

„Ja, ja; — det hører jo til. — *Druknet* mig har den da ikke."

„Det er ogsaa nærmest et Mirakel," lo „Enkens Trøst".

„Aa, det er saamænd en god lille Baad," svarede Krite og prøvede Aaretolden — den sad stadig løs. Saa hamrede han taalmodigt videre med Stenen.

„Enkens Trøst" blev siddende lidt og saa paa hans forgæves Anstrengelser. Saa svang han sig over Baaden og tog uden videre Stenen ud af Krites Haand.

„Lad mig," sagde han, — trak Tolden op, tog nogle Træsplinter og ordnede i Hullet, og slog saa Tolden fast.

„Nu sidder den," — han hev Stenen væk.

Krite prøvede Tolden.

„Ja, nu sidder den," — han holdt fast paa den, kunde ligesom ikke faa sig til at give Slip.

„Hvad er det, jeg hører," henkastede „Enkens Trøst"; — „vil Faktor Thordsen nu til at være Altingsmand?"

„Der siges saa," svarede Krite uinteresseret.

„Tja, jeg har ogsaa hørt det," blev „Enkens Trøst" ved. „Det kan vist blive en haard Kamp mellem ham og sjera Sturla. Faktoren kan faa Brug for hver Stemme, han blot kan faa fat i — hvis han ikke skal blive Dumpekandidat! Har du ikke Valgret, Krite?"

„Jo, vel har jeg Valgret," svarede Krite muggent. „Men tror du, jeg gider stemme, naar jeg nu har mistet Baaden! Jeg stemmer da i det mindste ikke paa Faktor Thordsen!"

„Men hvis han nu lod dig beholde Fregatten?" — „Enkens Trøst" kiggede hen paa ham med Hovedet paa skraa.

„Beholde Baaden?" Krite maabede. „Tror du, det kunde

tænkes?" — han flyttede sig uvilkaarligt nærmere, som om han i „Enkens Trøst" anede en Udsending fra selve Faktoren.

„Hvad ved jeg!" lo „Enkens Trøst". „Du kunde da i hvert Fald forsøge! Du fik maaske Lov at beholde den et Aar til. En Stemme er altid en Stemme!"

„Men hvordan —?" Krite var højlig interesseret.

„Hvordan! — Tja, — du maatte selvfølgelig gaa til ham, — snakke med ham. Paa en fin Maade tilbyde ham din Stemme, — men paa en *fin* Maade, husk nu det!"

„Ja, paa en fin Maade, ja," gentog Krite eftertænksomt.

„Men sig endelig ikke, at jeg har sendt dig!" lo „Enkens Trøst".

„Nej, nej. — —. Paa en fin Maade," mumlede Krite, som var det et Orakel, og stirrede tankefuldt ud over Havet ...

„Det kan vist ellers blive en haard Tørn for Faktor Thordsen," gentog „Enkens Trøst", — Krite lod ikke til at have hørt det, da han sagde det første Gang.

„Ja, ja, det bliver det nok," svarede Krite fraværende, — anede vist næppe, hvad han svarede paa.

„Jeg hører nogle sige," blev „Enkens Trøst" ufortrødent ved, „at skal han have fat i Bøndernes Stemmer, maa han først sikre sig Finnur paa Vad. Det er vist en haard Hals!"

„Ja, Finnur paa Vad faar han aldrig med sig," svarede Krite afgørende. „Han er sjera Sturlas bedste Ven."

„Ja, men han skal jo skylde Handelen en Del?"

Krite rystede paa Hovedet.

„Han gaar før fra Gaarden!"

„Naa, det gør han vel kun i yderste Nødsfald. Hvad skulde han saa tage sig til? Det er ikke saa morsomt at komme ud at tjene, naar man har haft en Gaard!"

„Jeg ved ikke," svarede Krite, — han havde igen tabt Interessen for Samtalen. „Maaske starter han en ny Brugsforening," tilføjede han tankespredt.

„Enkens Trøst" var lige ved at hoppe i Vejret. Men han bremsede sig i Tide. — Der ser man! tænkte han. Man skal

aldrig kaste Vrag paa nogen Lejlighed, — skal aldeles ikke forsmaa, at gaa til de fattige i Aanden! — Han sagde Godnat til Krite og skyndte sig hjem. „Jeg er et godt Fæ, at jeg ikke selv kunde faa den Tanke," mumlede han. „*Det* er Vejen! —"

Krite saa efter ham.

„Paa en fin Maade," sagde han tankefuld.

... Krite blev staaende ved sin Jolle endnu i nogen Tid.

I Aften var det for sent at gaa til Faktor Thordsen. Skulde han opgive at ro i Morgen? — stole paa, at Henvendelsen til Faktoren vilde hjælpe? — Han fik vel saa alligevel ikke mere end nogle faa Fisk, som sædvanlig. Men der var jo det, at han ingenting spiseligt havde i Huset. — — Naa, det kunde aldrig skade, at han tog de Par Fisk med. — Han bestemte sig til at ro.

Saa gik han langsomt hjemover til sin ensomme, fattige Hytte. Inden han lagde sig til at sove, lettede han paa en to Potters Trædunk, han havde liggende i Fodenden af Sengen. Han havde forbandet Lyst til en Taar. Skulde han bore Hul i Spunset og slaa Proppen ud? — Men nej, nej, tænkte han; — det ender saa blot med, at jeg ikke holder op, før den er tømt! — Han havde købt den, for dog at have noget at trøste sig med, den Dag, Baaden blev solgt. Men nu blev den maaske slet ikke solgt! Saa kunde han gemme den, til sit sædvanlige Julesold. — Han satte Dunken paa Plads og lagde sig til at sove.

„Paa en fin Maade," mumlede han endnu i Søvne.

... Da Folk var ved at gaa i Kirke Dagen efter, øjnede de mest agtpaagivende en Baad langt ude i Fjorden, — den var at se kun som en mørk Prik paa den stille Fjords blanke Flade. — Hvem mon dog det er? tænkte man. — Er der nogen, der ror paa Fiske om Søndagen? — Saa gik de ind i Kirken og skænkede det ikke flere Tanker.

Den Prik, de havde set derude, var Krite, der kom asende indover i sin Smule Jolle. Var den tung at ro ellers, naar den var tom, eller saa godt som tom, var den ikke mindre tung nu, da „Vorherre havde skænket ham den fuld af Fisk", — hvad

han blev ved at gentage for sig selv. Han sled og asede med Aarerne, saa han efterhaanden var helt stiv i de korte, tykke Arme; han spændte i med Benene til begge Sider, og roede, saa Aaretoldene knagede og de ikke altfor solide Aarer hvert Øjeblik truede med at gaa midt over. Saadan en Fangst havde han endnu aldrig roet i Land! Han sled af et godt Sind og uden Fortrydelse. Det var da det mindste, han kunde gøre, af et glad Hjerte at ro „Vorherres Velsignelse" i Land! — selv om det kneb!

Da han naaede Landingstedet, var der ingen Mennesker at se. Jollen skurede mod Strandens Sten, og stod saa fast, — der var endnu tre Favne grundt Vand til Land. Krite sprang ud, — Vandet naaede ham til midt paa Laaret. Han hev og sled i Jollen, — skubbede og trak; men det lykkedes ham kun at rokke den et Par Alen nærmere Land. Saa sad den — urørlig.

„Hvor er alle Mennesker henne?" raabte han, rød i Kammen, ind mod den tomme Strand.

Saa sænkede han Stemmen:

„De er vel ikke engang staaet op, de Drønnerter! Og her staar jeg, med Baaden fuld af Fisk, og kan ikke engang faa den trukket i Land!"

Saa hævede han igen Stemmen til Raab:

„Hvor er alle Mennesker dog *henne?* siger jeg! Er der ingen, der kan give en Haandsrækning?"

Og han gloede ind imod Land, som ventede han, at Stenene paa Stranden eller Husene skulde komme ham til Hjælp. Han stod og var saa inderligt gal i Hovedet; følte sig saa forurettet af alt og alle; — „Vorherres Velsignelse" havde han rent glemt. Ikke engang Kællingerne var paa Plads, for at bivaane hans Triumf, — det var *første* Gang, han savnede dem nede ved Stranden.

Han sled endnu en Stund; men indsaa snart det haabløse deri, og blev staaende opgivende ved Siden af Jollen. Han saa paa Solen, — naa, Folk var selvfølgelig i Kirke! Og de som

ikke var i Kirke, havde naturligvis lagt sig til at snue — som de plejede! — Han var saa forarget, at han helt glemte, at det var første Gang, han ikke selv deltog i denne Søndagsslummer — for i Kirke gik han aldrig. Hvad skulde han der? — fremvise sine Pjalter og Fattigdom maaske! — Men nu vilde han til at gaa i Kirke, — for nu blev han nok rig.

Pludselig fik han et Indfald.

Han prøvede om Baaden stod fast. — Jo, det gjorde den; — var ikke til at rokke! *Den* løb saagu ingen Vegne!

Saa vadede han i Land, skyndte sig hjem mod Hytten; — vraltende henad Vejen, med smaa skæve Løbetrin, vaad og tungbenet, som han var.

Han fik i en Fart fat paa Dunken; borede hurtigt et Hul i Spunsproppen; og løb saa — holdende Dunken foran sig, med Hullet i Spunset vendt opad — nedover mod Baaden igen. Da han naaede ud til Jollen, kravlede han op i den, satte sig paa Toften, og løsnede forsigtigt Proppen i Spunshullet. Da saa Proppen sad løs, løftede han Dunken, tog Proppen helt ud, satte Munden til og drak en god Slurk. Og med korte Mellemrum en og to og tre Slurke. — Ah! Det sved saa dejligt i Struben; og saa snart det var nede gennem Halsen, fordelte det sig gennem hele Legemet — som et mageløst Velvære, — som den højeste Grad af Salighed, — som Livets Vand! — Krite gik, som før fortalt, ikke i Kirke; — havde saaledes ingen Lejlighed til at opfriske sin Barnelærdom. Det var derfor ikke ret mange Ting fra Katekismen, der ikke forlængst var døde og givet Glemslen i Vold; — men to Ord huskede han stadig, — de stod med hvert Aar blot mere og mere levende for ham; for med dem forbandt han noget *virkeligt* —: Livets Vand! — Han tog endnu en Slurk.

Saa sagde han til sig selv, at nu kunde det være nok. Det gik ikke an, at drikke sig fuld, — idetmindste ikke før han havde talt med Faktor Thordsen! Desuden sad han her med Baaden fuld af Fisk.

Han saa op mod Stranden. Det var jo ingen Vej! Han maatte

sagtens kunne trække Baaden de Par Skridt — med alle de nye Kræfter, han nu følte sig i Besiddelse af! Han satte Dunken fra sig, og sprang ud af Baaden. Han hev og sled og asede, men lige meget hjalp det. Saa krøb han igen op paa Toften; — og nu maatte han have sig en ny Slurk. Tiden gik saa forbandet langsomt i Dag. Den Gudstjeneste fik da heller aldrig Ende! ... Slurkene blev flere og flere. Han var simpelthen nødt til at blive ved at drikke, for at kunne holde sig vaagen. — Han begyndte at nikke med Hovedet. Naa, han kunde jo lige saa godt ligge ned og hvile sig — det Øjeblik. Saa strakte han sig ovenpaa sin Fangst. Og faldt straks i Søvn.

... Da Folk kom fra Kirke, var der nogle Fiskere, der fik Øje paa Krites Baad ude i Stranden. De gik derned, — deres Koner fulgte med dem; — et Par Mand vadede ud til Jollen. De prøvede at vække Krite; — vilde tilbyde at hjælpe ham med at trække Baaden paa tørt. Men Krite sov for fast. Hvor meget de end rystede ham, var han ikke til at faa vaagen. De prøvede at slæbe Jollen. Den var skam tung, — de rokkede den næppe; — „Kom herud, Manne, og tag et Tag med!" raabte de til dem i Land. Men nu var Konerne blevet utaalmodige efter at komme hjem og faa Kaffekedlen sat over Ilden. — „Lad ham sove, det fulde Svin! Kom nu!" — Og Mændene i Land var ikke meget forhippede paa at vade ud, inden de fik sig styrket lidt ovenpaa den lange Gudstjeneste. — „Vi kan gaa herned senere," raabte de tilbage. „Saa kan vi med det samme faa at vide, hvor Torsken staar." De to vadede i Land igen. — Jo, saa kunde de da det. — Og de gik hjem.

Nu og da blev en sendt derned. Men han kom stadig tilbage med den Besked, at Krite sov som en Sten, — ikke var til at vække. Tilsidst gad de ikke længer vade derud, for at forsøge derpaa. — „Lad ham kun sove ud, — der er længe til Flodtid!"

Endelig vaagnede Krite, — af sig selv; — da var Solen allerede gaaet ned. Han frøs lidt, — rejste sig og tog en Slurk af Dunken. — Ikke en Sjæl paa Stranden! Mon de endnu sad

i Kirken? Det var da en *evig* Gudstjeneste! Han huskede, at han havde drømt noget om, at Faktor Thordsen stod og trak i ham, — blev ved at trække i ham, — vilde med Djævelens Vold og Magt have ham hen at stemme! Og han syntes, at han, der han stod, blev ved at gentage: — „Paa en fin Maade, — paa en fin Maade, — husk nu det!“ — Jo, Krite skulde nok huske det. Han kunde blot ikke røre sig. Han laa paa Gaden, midt i Sølen, og kunde ikke rejse sig. Men Faktoren blev ved at trække i ham ...

Naa, han skulde jo ogsaa hen at tale med Faktor Thordsen, huskede han pludselig. Hvad var det nu om? — Aajo, det var angaaende Baaden, — om han ikke kunde faa Lov at beholde den!

Han rejste sig, fik fat paa Dunken og tog en Slurk. Saa sprang han ud, vadede i Land, og styrede sine — noget usikre — Skridt mod Faktorboligen. Døren til Butiken var lukket; — naa, det var jo ogsaa Søndag. Han vaklede et Øjeblik i Valget mellem Køkken- og Hovedindgangen; men i Bevidstheden om sit Ærindes Betydning, endte det dog med, at han valgte den sidste. Han bankede paa Yderdøren, — ingen aabnede. Saa prøvede han — jo, Døren var aaben. Han traadte ind i en lang Gang med rød Løber, og bankede paa den første den bedste Dør.

Fruen selv aabnede, — han havde banket paa Døren til Dagligstuen. Hun maalte ham fra øverst til nederst med et misbilligende Blik.

„De gaar vist fejl.“

„God Dag, Fru Thordsen,“ — Krite bukkede, men var lige ved at tabe Ligevægten og gik derved i Staa.

„Hvad ønsker De?“ spurgte Fruen strengt og saa sig om efter Undsætning, for at faa denne paatrængende Person ud igen.

„Jeg vilde bare spørge, om jeg kunde faa Faktor Thordsen i Tale,“ svarede Krite lidt slukøret, men dog med en vis Selvfølelse.

„Det er jo Søndag, Menneske. Kan De ikke vente til i Morgen? Min Mand er desuden optaget.“

Men Krite blev staaende.

„Nej, i Morgen er det for sent! Det er angaaende en Baad“ ...

Fruen betænkte sig et Øjeblik; — maaske var det virkelig nødvendigt, — noget, der angik Handelen; — i hvert Fald var det vist den eneste Maade, at blive af med det fulde Menneske paa. Hun gik foran henad Gangen.

„De kan følge med.“

Krite fulgte efter hende, — anstrengte sig særligt for at holde sig midt paa Løberen, hvad der ikke rigtig vilde lykkes ham.

Fru Thordsen gik hen til Kontordøren og bankede paa, — saa aabnede hun den. I Kontoret sad hendes Mand i Samtale med Finnur paa Vad; — den havde varet noget længe, den Samtale, tænkte hun; — de saa just ikke venlige ud, især ikke hendes Mand; — naa, det var vel paa Grund af Forstyrrelsen.

„Her er en Mand, som absolut vil tale med dig, Thord!“ sagde hun. „Jeg tror han hedder Kristjan. Han sagde, det var noget presserende.“

„Har Kristjan noget presserende at tale med mig om!“ — Faktor Thordsen sprang op, rød i Kammen.

Krite kom sidelæns ind ad Døren, — Fru Thordsen lukkede den bag ham og gik; — nu maatte hendes Mand om Resten.

„De har jo drukket, Menneske! Naa, hvad vil De? De ser vel, De forstyrrer!“

Krite var ganske befippet; — han saa nok Finnur paa Vad; men at det var uheldigt, at han i hans Nærværelse fremførte sit Ærinde, tænkte han ikke over; — han kunde ikke tænke paa to Ting ad Gangen, allermindst nu.

„Jeg vilde bare, — paa en fin Maade —,“ fik han stammet frem, men saa gik han i Staa.

„Hvad Fanden vil De? Kan det ikke vente? De er jo fuld, Mand!“

Krite saa krænket ud.

„Jeg har fisket godt i Dag!“

„Nej, hør nu!“ Faktor Thordsen fo'r hen til Døren. „Hvad vedkommer det mig. Nu maa De gaa, Kristjan.“

Krite trak sig trægt henimod Døren; — han vilde da ikke gaa, uden at faa det sagt.

„Jeg vilde bare spørge Faktoren, om jeg ikke kunde faa Lov at beholde Baaden.“

„Den er jo kundgjort til Salg ved Auktionen i Morgen,“ — Faktor Thordsen tog et lempeligt Tag i hans Arm.

„Ja, men jeg vilde bare, — paa en fin Maade ... Hvis jeg nu stemmer paa Dem, — en Stemme er altid en Stemme! ...“

„Hvad Fanden gaar der af Dem? Er De gal, Mand!“ — Faktor Thordsen skubbede ham ublidt udenfor og smækkede Døren i.

Krite saa lige, inden Døren blev smækket i for Næsen af ham, et Glimt af Finnur paa Vad, — han sad med et spottende Smil. Krite anede, at han havde gjort noget galt; men kunde i sin omtaagede Tilstand ikke rigtig blive klar over, hvilket. Alt, hvad han sansede, var, at nu var Baaden uhjælpelig tabt. Han luskede slukøret ud af Huset og ned til Stranden.

Mens han var borte, havde en Udsending fra Fiskerne været dernede. Han var gaaet tilbage med den Besked, at Krite var vaagnet og gaaet sin Vej. — „Naa, saa kommer han vel nok! Og hvis han ikke kommer om lidt, kan vi jo gaa derned og vente paa ham; — vi maa have at vide, hvor Fisken staar!“

Krite naaede Baaden, men nu var hans Kræfter udtømt; — han kunde kun med Møje kravle op i den. Der var stadig ingen Folk at se paa Stranden. Han satte sig pludselig til at græde, der han sad paa Toften. — Nu skulde Baaden og han skilles! Hans eneste Ven i Livet! De havde dog trolig holdt ud med hinanden nu i fem Aar! Taget mangen drøj Tørn

sammen! Jo, det var saamænd en god lille Baad, skønt Folk gjorde Nar af den. Og nu skulde de skilles! — Han kom i Tanker om Dunken; — holdt op at græde og tog sig en god Slurk, — flere gode Slurke. — Hvad Fanden! — var den snart tom! — Han hældede den mere og mere; — pattede, dinglende frem og tilbage paa Toften, de sidste Draaber ud af den. Saa satte han den fra sig, og sad et Øjeblik ligesom henfalden, — var lige ved at sove ind. Men han var saa tørstig og tør i Munden. — Mon han ikke skulde have en Skraa liggende et eller andet Sted i en Lomme?

Det var ikke nemt at finde Lommerne; — de var ogsaa blevet borte! — „Hverken Lommer eller Folk!“ knurrede han arrigt. Det var heller ikke let at faa dem undersøgt, naar Haanden endelig forvildede sig ned i en af dem. Langt om længe fandt han dog en Skraa. Men den var saa tør. — Han maatte dyppe den lidt i det Vand der ved Siden af Baaden. Han hældede sig udover, for at dyppe den. Og fulgte selv med. — Et Plask, — saa laa han der. Og han rejste sig ikke, — laa urørlig. Nogle Bobler steg op og flød lidt paa Vandets oljede Flade, inden de brast.

... Fiskerne kom slentrende nedover senere paa Aftenen. Krite var nok stadig ikke kommet tilbage til Baaden!

De stod lidt og ventede. Saa tog de Plads paa Stene og optrukne Baade. De ventede længe taalmodigt; — lod Munden løbe og udnyttede Skraaen til det yderste. Men selv en Fiskers Taalmodighed har Ende. — Han ligger vel hjemme og sover Rusen ud, blev de enige om. Saa besluttede de at trække Baaden paa tørt, og siden gaa hjem og vække Krite, for at faa at vide, hvor Torsken stod.

„Den Fisk bliver da fordærvet!“ sagde den første, der naaede Baaden. „Det er saagu Synd, — stor blank Torsk;“ — han kastede de øverste til Side. „Ingen undervægtige! Blot vi kan faa saa vidt Liv i ham, at han kan fortælle os, hvor Fisken staar!“

„Vi hælder Brændevin i ham, — saa vaagner han nok,“ sva-

rede en anden leende. „Men hvad Fanden er det, jeg her staar og træder paa?“

Han bukkede sig ned; — stak den ene Haand ned i Vandet; — blev bleg; — løftede en slatten Arm over Vandet og slap den igen, — den sank med et Skvulp.

„Uha!“ Det gøs igennem ham.

De stod alle ubevægelige.

En ung Fisker brast ud i et Fnis, der hurtigt blev til en krampagtig Latter, som han ikke kunde kvæle. De andre saa paa ham, — nogle uforstaaende, andre vredt. Han skammede sig ogsaa, — følte sig saa inderligt bedrøvet. Men han *maatte* le. — Og han maatte ogsaa undskylde sig.

„Saa I det ikke?“ spurgte han, klukkende. „Han holdt en Skraa mellem Fingrene. Han har nok villet dyppe den! — Hihihihi!“

Han kunde ikke gøre for det. Saa gav han sig til at græde, — stille, — højlydt, — vredt; — forsøgte al Slags Graad. Men stadig brød det frem, ind imellem Graaden:

„Hihihi! — hihihihi!“

Fiskerne var blevet tavse. Der blev ikke mælet et Ord. Naar et eller andet maatte siges, bøjede de sig mod hinanden og hviskede.

De tog Krites Lig op af Vandet. Da de løftede ham, delte Skægget sig og flød tilbage — ind mod Halsen og ned mod Ørene. Og Haaret flød tilbage fra den lave rynkede Pande. Ansigtet med den knoldede Næse, den aabne vandfyldte Mund og de saa underligt drukkendøde Øjne, saa saa afrakket ud. De bar ham op paa Stranden og lagde ham i Sandet. Slæbte saa Baaden op paa tørt Land. Hentede Sejl og Aarer fra en Baad i Nærheden, lavede en Baare og lagde Krite derpaa, for at bære ham hjem til hans Hytte.

De fulgte alle med; — den unge Mand græd, tungt og fortvivlet, — mere over sig selv end over den døde. Han var tilsidst omtrent holdt op med at le ind imellem.

Da snublede de, som bar Liget, over en Ujævnhed paa Vejen.

— en Arm faldt udenfor Baaren, — to Fingre klemte fast om en glinsende vaad Skraa.

Den unge Fisker kastede sig ned paa Jorden.

„Hihihi! — hihihi!“

De andre saa vredt paa ham, — enkelte følte Medlidenhed med ham; — de gik videre, med bøjede Nakker, slæbende de vaade Fødder sjaskende henad Vejen.

Men den unge Mand blev liggende mellem Tuerne ved Vejkanten og vred sig i krampagtig Latter; — nu var der ogsaa en Djævel, der hviskede ham i Øret, at han, som de der slæbte af Sted med, skulde have fortalt dem, hvor Torsken stod, — de vilde have hældt Brændevin i ham!

Hans uhyggelige Latter blev ved at følge det tavse Ligfølge i den skumrende Aften:

„Hihihi — hihihi!“

X

Krites Besøg paa Faktor Thordsens Kontor var kommet denne yderst ubelejligt.

Faktor Thordsen havde den Søndag været i Kirke, hvad der gik meget sjælden paa. Han var da heller ikke gaaet derhen for at høre Præsten præke, men fordi han regnede med som nogenlunde sikkert, at han vilde træffe Finnur paa Vad ved Kirken. Det viste sig da ogsaa, at han ikke havde regnet fejl. Og straks da Gudstjenesten var forbi, gik han hen til Repstyreren og bad ham se ind til sig, naar han fik Tid senere paa Dagen, — han havde noget at tale med ham om angaaende Auktionen imorgen.

Straks de første Dage af Ugen havde han sendt Finnur paa Vad et Brev, og bedt ham afholde en Auktion, helst — hvis det kunde passe ham — førstkommende Mandag, over forskellige overflødige Effekter, som Handelen havde liggende, og sørge for, at den snarest blev bekendtgjort.

Han havde saa smaat ventet, at Repstyreren i den Anledning skulde komme og tale med ham. Men Finnur paa Vad havde blot sendt ham et Brev, hvori han skrev, at Auktionen skulde blive afholdt til den af Faktoren ønskede Tid og bekendtgjort paa sædvanlig Maade; og havde vedlagt et Par haandskrevne Plakater, som han bad Faktoren besørge opslaaet, den ene i Butiken, den anden paa et befærdet Sted i Byen.

Ugen ud havde Faktoren forgæves ventet paa, at Repstyreren skulde opsøge ham, for nærmere at forhandle om Auktionen. Men Finnur paa Vad udeblev stadig. Naa, der var jo

heller ikke noget videre at forhandle om, andet end hvad der kunde afgøres selve Auktionsdagen, inden Salget begyndte; — det maatte Faktor Thordsen i sit stille Sind indrømme. Men han vilde nu alligevel gerne tale med Repstyreren inden Auktionen blev afholdt; for hvis den gode Finnur paa Vad skulde faa i Sinde at gøre sig udtilbens, — Faktor Thordsen havde besluttet sig til allerede nu at tale med ham om sin Kandidatur til Altinget og lade ham forstaa, at han ventede hans Støtte, — skulde han saa sandelig ikke have den Fortjeneste, — saa skulde Auktionen simpelthen aflyses.

Ved Kirketid om Søndagen havde Faktor Thordsen endnu ikke taget nogen Bestemmelse om, hvordan han skulde faa fat paa Finnur Sølvason. Men da Klokkerne ringede anden Gang, tog han sin Hat og gik i Kirke. Og saa var det, han traf Repstyreren og anmodede ham om den Samtale.

Finnur paa Vad gav sig god Tid, før han indfandt sig hos Faktor Thordsen til den ønskede Samtale. Han var klar over, at nu skulde Slaget staa, at dette med Auktionen kun var et Paaskud.

Han var usædvanlig tavs ved Præstens Søndagskaffebord. Sjera Sturla lagde Mærke til hans Nedtrykthed, og vilde have fat i ham, da Kaffebordet var forbi. Men da kunde han ingen Steder finde ham; — Repstyreren maatte ubemærket være gaaet sin Vej. Men der stod hans Hest endnu og græssede udenfor Tunet. Og nede ved Stranden løb lille Sølve og legede med Blid. Saa han kom nok tilbage.

Finnur paa Vad havde ganske rigtigt skyndt sig bort, da Folk begyndte at rejse sig fra Kaffebordet. Han var dog ikke med det samme gaaet lige ned til Faktor Thordsen. Han var gaaet op imellem Klipperne, og havde lagt sig i en Skrænt et afsides Sted. Han ønskede at være lidt alene, inden han gik til dette for ham saa afgørende Møde med Faktor Thordsen, — thi afgørende, det følte han sig overbevist om, at det vilde blive. De Rygter, der gik, havde antaget en mere og mere bestemt Form. Og der havde været noget i Faktorens

Øjne, da han kom hen til ham efter Gudstjenesten, der udelukkede al Tvivl.

Han laa i det grønne Græs paa Skrænten og lod Stilheden sive ind i sig. Men jo mere Stilheden fyldte ham, des tydeligere mærkede han, hvor hans Blod bankede — nu i Tindingen, nu i Haandleddet, nu i en Finger, der rykkede nervøst.

Naa, han var ikke et Øjeblik i Tvivl om, hvad han vilde gøre; — det var ikke derfor, han ønskede disse Timers Ro og Eftertanke. For nok holdt han meget af Gaarden, — nok var den hans Fædrenearv, hans Barndomshjem, hans Livs Arbejde — og det meste af dets Indhold. Men sælge sig paa nogen Maade, for at kunne beholde den, — — han rystede paa Hovedet.

„Det værste er, at man snart er blevet en gammel Mand," mumlede han. Men saa smilede han, en Smule sørgmodigt. Og strakte sig helt ud. — „Naa, det er dog vist en Overdrivelse!"

Nej, der var ikke Tvivl om, hvad han vilde gøre. Men det, han havde søgt herhen for at blive klar over, var hans Stilling — bagefter. Hvad han skulde leve af, — og hvordan han skulde faa noget Indhold i sit Liv. For havde han ikke et eller andet at slide med, at kæmpe for, saa gik han og blev tungsindig; — det var han fuldstændig klar over.

Flytte ind i en lille Hytte? Leve af sine halvfems Kroners aarlige Gage som Repstyrer, og de magre Sportler for de faa Embedsforretninger? Og ved Siden af drive et lille Brug med en Ko og nogle Faar? Eller give sig til at være Fisker? — Nej, det gik aldrig! Saa hellere sætte Kursen til Amerika.

Til Amerika ... Tanken var slet ikke ny for ham. Havde ligget og ulmet, helt fra han første Gang tænkte den Mulighed igennem, at han maaske en Gang kunde blive nødsaget til at gaa fra Gaarden. Det var pludselig faldet ham ind en Dag —: *saa* var der ikke andet for, — *saa* maatte han til Amerika. Men hver Gang, han tænkte nøjere over det, var han kommet til det Resultat, at det var jo bare Fejghed. Rømme Landet! — fordi det gik en skævt! Det var jo da For-

ræderi! — Nej, saa hellere slide sig gennem Sult og Armod! Saalænge han havde to stærke Arme, — og ikke med sin Familje behøvede at ligge Landet til Byrde. Thi kom det en Gang *saa* vidt med ham, da maatte han stikke af — til Amerika. Eller ud af Tilværelsen! Og saa kunde han da forsvare, at vælge Amerika.

Men mens han tænkte disse gamle Tanker om igen for Gud ved hvilken Gang, — for blot at naa til de gamle Resultater, — var der noget, der arbejdede sig frem i hans Indre. Langsomt og ubevidst. Indtil det pludselig stod for ham i fuld Klarhed ... *Dér* var en Mulighed for Kamp, — Mulighed for, igen at fylde sit Liv med Arbejde og Indhold, — maaske mange Gange nyttigere og betydningsfuldere, end denne mislykkede Kamp med Gaarden ... Stifte en ny Brugsforening! Føre Præstens Forslag ud i Virkeligheden ... Ikke lade sig skræmme af gamle Spor ... Samle Bønderne ... Ordne en formelig Opstand mod Scheving & Sønner! — mod Faktor Thordsen!

Han rejste sig, — følte sig pludselig saa stærk og glad.

Ja, det var det eneste værdige Svar, han kunde give, hvis Faktor Thordsen skulde driste sig ind paa *de* Veje, — hvad han ikke længer var i Tvivl om.

Han børstede med Haanden Straa og Støv af Jakke og Benklæder, og gik saa rolig og i fuldkommen Sindsligevægt ned mod Byen, for at møde Faktoren.

Faktor Thordsen havde siddet længe og ventet, og var blevet noget utaalmodig, da Finnur paa Vad endelig blev vist ind til ham paa Kontoret.

Han var gaaet derind efter Middagen, for at vente paa Repstyreren dér. Faktor Thordsen havde paa sin Side ogsaa haft en Del at betænke, inden det forestaaende Møde.

Dog var han ved nærmere Eftertanke blevet blot endnu mere sikker i sin Beslutning, — endnu mere bestemt paa, at hvis ikke Repstyreren gik ind paa at støtte ham, eller i det mindste lade være med at modarbejde ham, — saa skulde han

dukkes! — saa skulde han *ødelægges!* — Nu kunde han saa komme.

Men Finnur paa Vad kom stadig ikke. Faktor Thordsen slog op hans Regnskab i Hovedbogen; lod den blive liggende opslaaet. Maaske kunde — hvis Repstyreren opdagede det — direkte Hentydning undgaas. Hvis Manden var tilstrækkeligt fintfølende. Men disse Bønder var som Regel nogle haardhudede Bæster! — Da han havde lagt alt til Rette, endog været saa forsigtig at nedskrive enkelte Ting, han endelig ikke maatte glemme, paa et Stykke Papir, gik han lidt frem og tilbage. Repstyreren kom stadig ikke.

Da satte Faktor Thordsen sig hen til sin Pult, tog et stort Ark Papir, og skrev i Dokumentstil en Erklæring, hvormed „jeg undertegnede Finnur Sølvason paa Vad, Repstyrer i Holmefjord", — og saa videre ... Erklæringen gik ud paa, at han — Finnur paa Vad — efter venskabelig Overenskomst afstod Gaarden Vad, med Huse, Jorder og samtlige Tilliggender og Rettigheder, nærmere angivet Besætning (hvortil Faktor Thordsen lod Plads aaben paa Dokumentet) og fuldt Inventar, alt afleveret i forsvarlig Stand, til O. Scheving & Sønners Handel i Holmefjord, at overtage den 1. Oktober d. A. som Dækning for hans Gæld til Handelen. Hvorefter Handelen forpligtede sig til at afstaa fra videre Krav. — Da Dokumentet var færdigt, tørrede Faktor Thordsen omhyggeligt efter med et stort Stykke lyserødt Klatpapir, læste det endnu en Gang igennem, lagde det bort, og gav det et tilfreds Dask med sin flade Haand:

„Færdigt til Underskrift!"

Saa rejste han sig; gik i nogen Tid frem og tilbage; begyndte at blive nervøs; saa Gang paa Gang utaalmodigt paa sit store, dobbeltkapslede Guldur, hvis overlæssede Kæde dinglede fra hans venstre Vestelomme; — hørte pludselig Stemmer i Gangen; satte sig hen til sin Pult; og sad, som om han arbejdede, da Finnur paa Vad endelig af Stuepigen blev vist ind til ham.

Faktor Thordsen rejste sig langsomt; modtog ham venligt nedladende; bad Stuepigen sige til i Køkkenet om Kaffe til Repstyreren; bød Cigarer, tændte; satte en Stol frem, og gik saa over til at tale om nogle betydningsløse Smaating vedrørende Auktionen.

Finnur paa Vad forstod godt, at det kun var Omsvøb; men han gik roligt ind derpaa; sad stille og røg; ordnede embedsmæssigt og lidt skødesløst de Papirer, Faktoren rakte ham, indeholdende Fortegnelse over, hvad der skulde sælges og i hvilken Rækkefølge. Hørte paa ham uden Taalmodighed, og svarede ham, hvor Høfligheden krævede det, uden at røbe det Ubehag, som Faktorens stigende Uro voldte ham.

Faktor Thordsen var irriteret; — irriteret over den andens Ro, — irriteret over hans Sikkerhed. Følte, at han selv manglede begge Dele i Øjeblikket; — var sig bevidst, at Repstyreren maatte mærke det, og ærgrede sig dobbelt derover. Han havde tænkt sig en ganske modsat Fordeling af Rollerne — helt fra Begyndelsen af Samtalen. Det var aabenbart en Fejl af ham, at han var begyndt med Auktionen. Derved vandt den anden Tid, og han selv blev mere usikker; — det var hans egen Skyld, at Repstyreren saa hurtigt fik Overtaget. Nu var det saa vanskeligt at finde en Overgang til det andet. Og han blev ved at snakke om Auktionen; — følte tilsidst, at han var lige ved at forvrøvle sig.

Da kom Kaffen — som Redning. Samtalen om Auktionen døde hen. De drak Kaffen i Stilhed; — Faktor Thordsen bød Kager, — Gang paa Gang, — bad Repstyreren endelig forsyne sig! Hentede tilsidst Cognak og Glas fra Skabet, — skænkede og bød. De klinkede, venligt; men med kolde Øjne. En ny Cigar blev budt og tændt. Saa lænede Faktor Thordsen sig tilbage i sin Stol.

„Jeg ved ikke, min gode Repstyrer, om det skulde være kommet Dem for Øre, at jeg har i Sinde at stille mig til Altinget ved Valgene til Foraaret?“ — nu var han rolig og følte det selv.

„Jo, jeg har hørt det," svarede Finnur paa Vad ligefremt, — det faldt ham ikke ind at foregive Uvidenhed eller Overraskelse.

„Ja, jeg tænkte det næsten," blev Faktor Thordsen ved. „Jeg har nu og da i den sidste Tid ladet et Ord falde til en og anden om den Ting. Jeg finder ingen Grund til at lægge Skjul paa det. Det er en Beslutning, jeg har taget efter moden Overvejelse. Det er ikke, fordi jeg overvurderer mig selv, eller paa nogen Maade rent personligt vil rivalisere med min udmærkede Modstander, sjera Sturla, den nuværende Indehaver af Kredsen; men jeg synes, det kunde være ønskeligt, om vi fik lidt flere aktive Forretningsmænd ind i Altinget. — Hvad mener De om Sagen, Repstyrer?"

Finnur paa Vad sad lidt og saa hen for sig, svarede ikke lige straks; — Faktor Thordsen sad allerede og gottede sig i sit stille Sind over sin vellykkede Overrumpling.

Da løftede Repstyreren Hovedet og saa ham roligt i Øjnene.

„Naar De spørger mig saa ligefremt, Faktor Thordsen, vil jeg ogsaa svare Dem uden Omsvøb. Det er meget muligt, at De har Ret i, at vi mangler Forretningsmænd i Altinget — hvis De dermed, som jeg antager, mener Mænd med Foretagsomhed og Udsyn. Der er givetvis mange sløve og sløje Altingsmænd, — Mænd, som aldrig burde have faaet Plads i Landets lovgivende Forsamling. Samvittighedsløse Brødpolitikere, — snæversynede Partigængere, — forvrøvlede Frasemagere! Men dette gælder *ikke* sjera Sturla. Det vil sikkert De, Faktor Thordsen, være den første til at give mig Ret i. Efter min Mening er sjera Sturla en af de bedste Mænd, vi har siddende paa Tinge; og jeg tror, han sidder saa sikkert i sine Vælgeres Gunst, at det daarligt vil lønne sig, at optage en Kamp med ham; — de fleste af hans Vælgere, deriblandt jeg, har jo i sin Tid opfordret ham til at stille sig, hvad vi aldrig har haft Grund til at fortryde. Det er selvfølgelig ikke min Mening paa nogen Maade at ville forringe Deres Skikket-

hed, som jeg savner Grundlag til at bedømme. Men De vil sikkert indrømme mig, at det er naturligt, om man holder fast ved en Mand, hvis Evner man kender og sætter højt, i Stedet for at forskyde ham for en endnu uprøvet Mand — han være sig saa udmærket, han være vil."

Faktor Thordsen lo, lidt tvungent.

„Er det ikke et noget gammelmodigt Standpunkt at indtage, min gode Repstyrer? Hvis man altid ræsonnerede saadan, vilde Følgen blive, at man aldrig slap nye Mænd til! — Man vilde altid kunne finde *nogle* gode Egenskaber ved de gamle!"

„Naa, det vedkommer selvfølgelig ikke mig," svarede Finnur paa Vad, „om De vil stille Dem eller ikke, Faktor Thordsen. Det bliver Deres egen Sag. Jeg svarede Dem blot aabent, — som De spurgte. Det er min ufravigelige Mening, at skal vi have ryddet op i Altinget, — hvad jeg ingenting har imod, — skulde vi dog nødig begynde med at smide de bedste Mænd ud!"

„Jeg er nu ikke saa ganske enig med Dem om sjera Sturlas Uundværlighed i Altinget; — vi har Præster nok deroppe! Han er sikkert et udmærket Menneske; men særlig foretagsom synes jeg nu aldrig han har vist sig. Han holder gode Taler; — men det hele er ikke gjort med gode Taler!"

„Nej, det er jeg fuldt enig med Dem i," svarede Finnur paa Vad. „Men det kan dog næppe bebrejdes sjera Sturla, at han ikke altid faar sine Ting sat igennem; — han er jo ikke enevældig deroppe!"

„Nej, nej! Men jeg ved ikke, om ikke visse af hans udmærkede Egenskaber som Menneske og Præst, gør ham mindre egnet til Forhandlinger, hvor maaske Smidighed og hensigtsmæssig Eftergivenhed vilde føre til større Resultater, end hvad man kalder ubøjeligt Retsind. — Desuden; vil jeg stille mig, maa jeg jo dog stille mig *her*, hvor jeg har større Udsigt til at vinde, end i en Kreds, hvor ingen kender mig; — og saa er jeg nødsaget til at se bort fra, at jeg derved kommer til at kappes med en Modstander, jeg agter saa højt."

Faktor Thordsen sad lidt tavs, som ventede han paa Svar. Da Repstyreren tav, og blev ved at tie, lo han knirkende, og fortsatte:

„Naa, jeg kan jo nok regne ud, at jeg ikke fra *Dem* kan vente nogen virksom Støtte! Men," — og nu blev han alvorlig og udtalte hvert Ord med Vægt, — „det vilde glæde mig, om jeg turde *haabe*, at jeg i Dem ikke behøvede at se nogen afgjort *Modstander*."

Finnur paa Vad rynkede Brynene, men svarede roligt:

„Hvis De venter noget Tilsagn fra mig i saa Henseende, Faktor Thordsen, maa jeg desværre skuffe Dem."

Faktor Thordsen blev langsomt rød; først omkring Øjnene; saa udover Tindingerne og ned over Kinderne.

„Det bedrøver mig," svarede han langsomt og eftertrykkeligt. „Vor Forbindelse har altid været den bedste. Jeg vil ikke ligefrem sige, at De skylder mig *Taknemlighed*; — men jeg synes dog, at jeg — — kunde forvente — — visse *Hensyn*."

„Hvis De med „Forbindelse" mener vor Forretningsforbindelse, — og anden Forbindelse har vi ikke haft," svarede Finnur paa Vad alvorligt, „saa skylder jeg Dem ubetinget baade Taknemlighed og Hensyn, som jeg ogsaa skal være villig til at yde Dem, hvor det ikke støder mod min Overbevisning og min Samvittighed."

Faktor Thordsen lo, — lidt haardt.

„Ja, det skal De have Tak for! Men — —"

Han blev afbrudt, ved at hans Kone aabnede Døren og slap Krite ind. Denne ubetimelige Afbrydelse af en pinlig Samtale bragte ham helt ud af hans møjsommeligt tilkæmpede Sindsligevægt.

Da han havde faaet Krite smidt ud, og knaldet Døren i efter ham, gik han i nogen Tid frem og tilbage, med hastige Skridt. Saa vendte han sig rasende mod Finnur paa Vad, som roligt og lidt haanligt smilende havde været Vidne til det i hans Øjne nærmest komiske Optrin:

„Men — det var det, jeg vilde have sagt, da denne Drukkenbolt afbrød mig — *det* bliver jeg ikke fed af! Den Slags Taknemlighed bliver ingen fed af!"

Han blev ved at fare frem og tilbage paa Gulvet, — standsede kun nu og da op foran Repstyreren og afleverede sine ubeherskede Repliker.

„De talte før om Overbevisning! — om Samvittighed! ... Bah! — *Bah!* siger jeg ... En dejlig Samvittighed! — en dejlig Overbevisning! — Saa behagelig! ... Naar det gælder at *svindle* med Handelens *Penge*, da tager Samvittigheden sig en Blund paa Øjet! — Men bliver der Tale om, at yde en lille Smule *Gengæld*, da optræder den straks! — tilogmed med *Overbevisningen* under Armen!"

Finnur paa Vad rejste sig. Han var blevet bleg, men sagde behersket:

„Hvis De agter at vedblive i den Tone, Faktor Thordsen, tillader De maaske, at jeg gaar min Vej?"

„Tone! — Skal *De* nu maaske foreskrive mig, hvilken Tone jeg skal anlægge i mit eget Hus! *De* —!" — han maatte standse, halvkvalt af Hidsighed. De store blege Øjne var blodskudte.

Finnur paa Vad svarede ikke, gik rolig hen og tog sin Hat.

Men Faktor Thordsen sprang hen til Døren, laaste og stak Nøglen i Lommen.

„De bliver her!" sagde han. „Vi er endnu ikke færdige."

Finnur paa Vad satte Hatten paa Hovedet og gik lige ind paa Faktor Thordsen.

„De *aabner* den Dør — og det lidt villigt," sagde han, uden Hidsighed, men Stemmen var noget hæs og ikke fri for en ganske svag Dirren.

Faktor Thordsen lystrede uvilkaarligt.

Saa tog Finnur paa Vad igen Hatten af.

„Jeg forhandler gerne med Dem, Faktor Thordsen," sagde han, igen fuldt rolig. „Men hvis De ikke vil vælge Deres Ord en Smule mere sagligt, tillader De maaske, at jeg tilkalder Vidner."

Faktor Thordsen var ogsaa blevet roligere.

„Nu kommer vi saa til det *saglige*," svarede han indædt.

Han gik hen til sin Pult; hans Hænder rystede saa stærkt, at han næppe kunde faa fat paa de Ting, han rakte efter; han var blevet meget bleg i Ansigtet, kun med røde Ringe om Øjnene.

Saa vendte han sig mod Finnur paa Vad, som var blevet staaende henne ved Døren.

„De erindrer, hvordan Deres Regnskab med Handelen staar?" — hans Stemme skulde være forretningsmæssig, men rystede dog endnu saadan, at Ordene ligesom hoppede ham ud af Munden.

Finnur paa Vad kom nærmere.

„Ja; jeg skylder Handelen paa det nærmeste ti Tusind Kroner," svarede han, uden at tænke sig om.

„Det er rigtigt," — Faktor Thordsen lagde det Papir, han holdt i Haanden, bort.

„Hvor meget agter De at indbetale til Efteraaret?"

„Det allerhøjeste, jeg kan love at betale, er to Tusinde," svarede Finnur paa Vad roligt.

Faktor Thordsen satte sig ned i sin Armstol og lænede sig tilbage.

„Det er for lidt!" svarede han, og havde nu helt genvundet sin Ligevægt.

Saa tav han en Stund, inden han fortsatte — og saa op, for at iagttage Virkningen af sine Ord —:

„Vi maa denne Gang kræve fuld Indbetaling."

Finnur paa Vad tog Plads, — han beholdt Hatten i Haanden. Han svarede ikke noget lige straks.

„Kommer det Dem ubelejligt?" spurgte Faktor Thordsen, med en Antydning af Haan, da Repstyreren tav.

„Det kan jeg gerne indrømme Dem," svarede Finnur paa Vad, pludselig smilende. „Just belejligt kommer det i hvert Fald ikke! Men der er jo ikke noget at sige til det."

„Nej, *det* er der ikke! — Erklærer De Dem konkurs?"

„Nej," svarede Finnur paa Vad og mødte hans Øjne. „Det kunde aldrig falde mig ind."

„Saa nødes *vi* til at lade Dem erklære konkurs!"

Finnur paa Vad smilede.

„Det lader De nok være med!"

Faktor Thordsen tav lidt, — saa spurgte han:

„Har De da i Sinde at betale?"

„Ja."

Faktor Thordsen tog uvilkaarligt Tag i Stolearmene.

„Hvordan?" spurgte han forbløffet — skønt han prøvede at lade ligegyldig.

„Ja, det vedkommer jo strengt taget ikke Dem. Men kan jeg ikke paa anden Maade, lader jeg alting gaa til Auktion."

Faktor Thordsen lænede sig, igen beroliget, tilbage i Stolen.

„Mener De, at Gaarden med Tilbehør — Besætning og Effekter — er mere værd, end de ti Tusinde?"

„Maaske!" svarede Finnur paa Vad, stadig lige uanfægtet. „Den *bliver* det i det mindste; og De han i hvert Fald ikke med Føje hævde det modsatte! De kan altsaa ikke tvinge mig til Konkurs."

„Det har jeg heller ingen Interesse i," svarede Faktor Thordsen med kunstlet Venlighed. „Naar blot Handelen faar sit Tilgodehavende dækket, saa er jeg tilfreds! Paa hvad Maade det saa end sker. Men vi kan ikke blive ved med at have saa store Fordringer udestaaende, — det er vi ikke indrettet paa."

„Saa skulde De blot aldrig have indrømmet mig Kredit i den Udstrækning," svarede Finnur paa Vad hvast.

Faktor Thordsen smilede.

„Bebrejder De os nu *det*? Det var Dem *selv*, der anmodede om Krediten."

„Ja, De har Ret," svarede Repstyreren koldt. „Men saa er vel denne Samtale egentlig forbi?" — han rejste sig.

„Nej, vent lidt," — Faktor Thordsen bøjede sig fremover

Pulten og tog et Papir, som han beholdt i Haanden. „Jeg vil foreslaa Dem en venskabelig Overenskomst."

Finnur paa Vad smilede.

„Naa, lad se! Har De den der?" — han rakte Haanden frem.

Faktor Thordsen overgav ham ikke straks Papiret.

„Ja," svarede han. „Det er blot et Forslag, som De jo kan tage under Overvejelse; — hvis De da ikke foretrækker at bestemme Dem straks." — Han rakte ham Papiret. Det var begyndt at skumre; han rejste sig og tændte Lampen.

Finnur paa Vad ventede, til Lampen var tændt. Saa læste han Dokumentet omhyggeligt igennem. Han sad lidt og grundede. Kiggede i det igen, og rakte det saa tilbage.

„Havde De noget imod," spurgte han, „at overtage Gaarden straks?"

„Straks? Hvad mener De med straks?" — Faktor Thordsens Ansigt lysnede.

„Naaja — i Løbet af en otte-fjorten Dage!"

„Ikke det mindste!" svarede Faktor Thordsen, efter en kort Betænkning.

„Ja, saa gaar jeg ind paa Deres Forslag," sagde Finnur paa Vad roligt; „dog kun paa den Betingelse, at De udreder en kontant Afstaaelsessum paa et Par Tusinde Kroner."

Faktor Thordsen lo og kastede Papiret til Side.

„Hvordan kan det falde Dem ind?" sagde han. „Hvordan vil De bære Dem ad med at faa mere for Gaarden, end jeg der har budt Dem? — Jeg synes dog, De skulde betænke Dem, inden De afslaar mit Tilbud, som det er."

„De spørger, hvordan jeg vil bære mig ad med at faa mere for Gaarden. Den egner sig f. Eks. udmærket til Landbrugsskole; — det kunde tænkes, at jeg kunde faa *endnu* mere for den. Den er mere *værd*, — og bliver stadig mere værd! Det vil enhver, der har Forstand derpaa, straks se. Men jeg staar ved mit Tilbud — hvis De antager det straks: en kontant Afstaaelsessum paa to Tusinde — ikke en Øre under!"

Faktor Thordsen sad en Stund og overvejede. Det var langt fra utænkeligt, at Finnur paa Vad kunde faa Gaarden lavet om til Landbrugsskole, — kunde finde en eller flere, der vilde skyde Penge til! Han var jo en anset Mand. Maaske blev han selv Leder der. Saa fik han blot endnu mere Magt i Bygden end før, helt uafhængig som han vilde være af Handelen. Deraf kunde opstaa uoverskuelige Forviklinger! Og disse to Tusinde, — var det mon ikke for at kunne rejse til Amerika, han vilde have dem? ... Hvis saa var, skulde han gerne give ét Tusind til! For det var rigtig nok, hvad han sagde — Gaarden var mere værd. Han forhørte sig om Besætningens Størrelse, og nedskrev de Tal, Repstyreren opgav. Saa bestemte han sig til at slaa til.

Han tog Dokumentet og tilføjede det nødvendige. Rakte saa igen Repstyreren Papiret.

„Men paa den Betingelse, at De underskriver med det samme!“ sagde han.

Finnur paa Vad læste — nikkede.

Faktor Thordsen rejste sig.

„Saa lader jeg tilkalde Vitterlighedsvidner.“

Han aabnede Døren til Gangen, raabte — en Pige kom. Han gav Ordre til, at Bogholderen og Butikssvenden skulde hentes, — de maatte straks komme ned paa Kontoret.

Bogholderen, der boede i Huset og var Kostgænger hos Faktorens, kom med det samme, Butikssvenden lidt efter.

Finnur paa Vad fik en Pen og skrev under, uden Betænkning, — Faktoren iagttog til sin Ærgrelse, at det skete med fuldkommen sikker Haand. Bogholderen og Butikssvenden anbragte deres Navne som Vitterlighedsvidner; og blev saa nysgerrigt staaende, da det ikke blev betydet dem, at de skulde gaa.

Faktor Thordsen udbetalte Pengene og modtog Kvittering.

„Det er saa bedst, vi aflyser den Auktion til imorgen,“ sagde han, da det var besørget.

„Det er for sent nu,“ svarede Finnur paa Vad roligt. Men

betænkte sig. „Skønt — nej forresten," blev han ved. „De maa blot sørge for, at det bliver kundgjort her paa Stedet; og saa maa De straks i Aften sende ridende Bud op igennem Dalene. — Vi kan ikke narre Folk herned!"

„Saa gør jeg det!" svarede Faktor Thordsen kort.

Finnur paa Vad tog sin Hat.

„Farvel, Faktor Thordsen," sagde han, uden at række ham Haanden. „Jeg takker Dem for den Langmodighed, De har udvist i vor Handelsforbindelse, og beder Dem bringe min Tak videre til Deres Overordnede, der jo sikkert ikke har været uvidende derom. Og jeg gaar med den glade Følelse, at Handelen ikke har lidt noget Tab ved mig! — Farvel, mine Herrer!"

Faktor Thordsen fulgte ham uvilkaarligt til Døren. Saa kom han ærgerlig tilbage; — det var dog ikke blevet nogen rigtig Sejr! Nærmest det modsatte! „Den storsnudede Karl!" tænkte han. „Men nu er han da færdig!"

Bogholderen og Butikssvenden var begge lige forbavsede.

„Nu rejser han vel til Amerika," sagde Bogholderen.

„Formodentlig!" — Faktor Thordsen gemte Dokument og Hovedbog i Pengeskabet og smækkede Døren i, — vred Nøglen om med arrige Smæld.

„Hvis han da ikke starter en Brugsforening!" sagde Butikssvenden.

„En Brugsforening? Hahaha!" lo Faktor Thordsen, med kunstlet Lystighed. „Hvor Pokker falder De paa det?"

„Ja, det er forresten ikke noget, jeg selv har fundet paa. Men Folk siger saa meget."

„Og De har ikke andet at bestille end at høre efter og fare med Sladder?" bed Faktor Thordsen ham af og gik hen for at skrue Lampen ned.

Butikssvenden skyndte sig slukøret ud. Bogholderen gik ogsaa.

Faktor Thordsen blev staaende lidt. Nu angrede han i Grunden, at han var gaaet ind paa at give Repstyreren disse to Tu-

sind Kroner. Skønt — det var vel kun en af de sædvanlige Løgnehistorier, som Byen var saa fuld af, — dette med en Brugsforening? Han skulde nu forresten have forhørt sig hos Butikssvenden, hvor han havde den Skrøne fra. — Naa, Finnur paa Vad kom dog aldrig langt med *de* to Tusinde! Stiftede han en ny Brugsforening, blev det saamænd værst for ham selv! Det skulde han, Faktor Thordsen, nok sørge for!

Han gik og laasede Kontordøren. Men han var ikke glad, — tværtimod. Han følte sig saa træt, at skønt det endnu var tidligt paa Aftenen, gik han lige i Seng.

I Præstegaarden ventede Fru Helga med Aftensmaden; — hun var blevet enig med sin Mand om, at de ikke vilde spise, før Repstyreren kom. De havde spurgt sig for, om nogen havde set ham; der var en, som havde set ham gaa ind hos Faktorens.

Det trak ud langt over den sædvanlige Spisetid, men de vilde stadig ikke gaa til Bords uden ham. Sjera Sturla sad inde i sit Studereværelse med en Bog; men hans Tanker vilde ikke rigtigt fæste sig ved, hvad han læste, — søgte hele Tiden tilbage til hans Ven; urolige, bekymrede; Børnene — Sølve og Blid — sad henne i et Hjørne af Spisestuen og hviskede sammen; — de var blevet kaldt ind fra Legen, da det begyndte at blive køligt ude; — de glemte Tid og Sted, og var langt inde i eventyrlige Begivenheder; Fru Helga gik frem og tilbage mellem Køkken, Spisestue og Studerekammer; — med korte Mellemrum var hun ude for at spejde henad Vejen, men Repstyreren lod stadig vente paa sig. Det var snart Sengetid.

Endelig kom Finnur paa Vad. Han saa træt ud; var tankefuld og bedrøvet; men anstrengte sig for at skjule det. De gik straks til Bords.

Da de sad omkring Bordet, sagde Finnur paa Vad, uden at se op paa sine Værtsfolk:

„Jeg har indgaaet en Overenskomst med Faktor Thordsen, — Handelen overtager Vad som Dækning for min Gæld, og udbetaler mig to Tusind Kroner."

Præsten og hans Hustru saa hurtigt hen paa ham, Fru Helga med uforstilt Forbavselse. Præsten mistede pludselig al Madlyst. Han lagde Kniv og Gaffel fra sig.

„Blev *det* nødvendigt?“ spurgte han med sænket Stemme.

„Ja,“ — Finnur paa Vad spiste roligt videre; nu saa han op. „Faktor Thordsen forlangte fuld Indbetaling til Efteraaret!“

Fru Helga sad stum, — turde ingenting sige, af Frygt for at saare, — turde hverken vise Forargelse eller Medlidenhed. Sad blot og var saa inderlig bedrøvet og raadløs. Dette maatte være et haardt Slag for hendes Venner paa Vad, — hun fik Taarer i Øjnene, da hun kom til at tænke paa sin Veninde Sigrun, Finnur paa Vads Hustru; — hun vidste endnu ingenting; — laa maaske allerede og sov roligt i sin Seng.

Præsten sad ligeledes stille, — Hænderne var faldet ham ned i Skødet.

Børnene saa fra den ene til den anden; — ogsaa de holdt uvilkaarligt op med at spise; — sad begge og svælgede Graaden, blot ved at se de voksnes alvorlige og bekymrede Miner; — Finnur paa Vad var den eneste, der blev ved at spise.

Han smilede pludselig.

„Nu følger jeg dit Raad, sjera Sturla!“ sagde han muntert; „— starter en ny Brugsforening!“

Det lettede over dem alle, ved at se ham glad igen.

„Er det dit Alvor?“ spurgte Præsten.

„Ja, det kan du stole paa! Faktor Thordsen skal faa at mærke, at han har begyndt en Kamp, saa sandt jeg hedder Finnur Sølvason,“ — han blev helt varm i Stemmen af glad Iver.

Lille Sølves Hjerte kom saadan til at banke ved Faderens Ord; — han blev hed i Kinderne og fik Taarer i Øjnene. Blid faldt ham grædende om Halsen.

„Naa, Børn,“ sagde Fru Helga, — hendes Stemme skjalv; ogsaa hun havde Taarer i Øjnene. Hun fik Børnene med sig ind i Dagligstuen.

„Vilde Faktor Thordsen virkelig *tvinge* dig?“ spurgte sjera Sturla tøvende, da de andre var gaaet.

„Naa, lad os ikke tale om det! Lad os hellere tale om Brugsforeningen. Gaar du med, sjera Sturla?“

Sjera Sturla saa krænket paa ham.

„Behøver du at spørge!“

„Naa, det er godt! Nu maa jeg se, at faa talt med Bønderne! Og saa snart Overtagelsen er i Orden, sammenkalder jeg til et Møde. — Der maa bygges Hus,“ blev han ivrig ved; „vi begynder ikke i et Skur, som sidste Gang! Og saa maa vi have skaffet os nogle gode Handelsforbindelser. Bare jeg ikke var saa forbistret ukyndig i alle de Sager!“

De talte lidt frem og tilbage om Tingen.

„Nu maa jeg saa se,“ sagde Finnur paa Vad, „hvor jeg kan finde Tag over Hovedet!“

Sjera Sturla rejste sig og gik ind til sin Kone. Han kom straks tilbage — og Fru Helga med, begge glade og ivrige.

„Jeg foreslaar, at I flytter ind hos os,“ sagde han oprømt. „Vi har da Plads nok!“

... Inden Finnur paa Vad forlod Præstegaarden og red hjemover, var det blevet en Aftale.

Fru Helga tænkte et Øjeblik paa at tage med ham hjem til Vad. Men saa opgav hun det, inden hun havde faaet bragt det paa Tale; — hun var bange for at saare og komme til Ulejlighed; — bad ham blot hilse sin Kone og sige, at hun imorgen vilde komme og se til dem, — Blid tog straks det Løfte af sin Mor, at hun skulde faa Lov til at følge med; og hun fik ovenikøbet Finnur paa Vad til at give Sølve Lov til at blive der Natten over, og følges med dem hjem Dagen efter; — Finnur paa Vad lovede for en Gangs Skyld uden Indvendinger at overbringe sin Kone Fru Helgas Hilsen og Besked.

Han tog glad Afsked og red hjemover i den lyse Sommernat.

Men da han var blevet ene, sank hans Humør.

Og da han nærmede sig Gaarden, — red hjem over de Enge, som for Aar tilbage kun havde været Morads, — saá Gaarden ligge der, midt i det grønne Tun, der hvert Aar var vokset udover de ufrugtbare Tuestrækninger, og nu laa der saa grønt og jævnt, uden en eneste skæmmende Tue, — da blev hans Sind saa tungt, fordi han nu skulde forlade den, at den stærke Mand godt kunde have grædt.

Her havde han færdedes, i Sol og Regn, fra han var Barn. Alle hans tidligste Erindringer var knyttede til denne Gaard, der i Mands Minde havde været i hans Slægts Eje. Og nu havde han forødt den. Ikke ved Dovenskab eller Drik. Men dog — *forødt* den havde han! Hans Børn skulde ikke færdes her. Hans Børn skulde blive rodløse Vandrere i fremmed Tjeneste. Spredes over Egnen, — spredes over Landet; — maaske aldrig igen fæste virkelig Rod noget Sted. Deres Lod vilde sandsynligvis blive Lønarbejderens smaatskaarne Stræv for det daglige Brød. Og alt det var hans Skyld. Han havde udtørret Moradser og gjort dem til frugtbare Enge. Saa sank han selv i sine Drømmes Morads! ...

Hvor havde han ikke slidt! — med at grave Grøfter, rejse Diger og jævne Tuer; — altid var han selv gaaet forrest i Arbejdet; — altid havde han selv taget de haardeste Tørn. Og aldrig havde han været saa tilfreds, som naar han stod og sled, saa Sveden haglede af ham og gennemblødte hver Trævl paa hans Krop. Hvor havde Hvilen ikke været herlig, naar han kom hjem fra Dagens Arbejde, saa stiv af Træthed, at han næppe kunde gaa, og havde kastet sig paa Sengen og straks sovet som en Sten. Og hvor havde det ikke været dejligt, at vaagne udhvilet om Morgenen, og paa ny tage fat. Arbejdet havde været hans daglige Glæde, og Frugterne af det havde været hans Lykke.

Han lod Hesten gaa ganske langsomt.

Han følte sig allerede hjemløs i disse kendte og før saa hjemlige Omgivelser. Saa paa det hele som med fremmede Øjne. Det var ikke mere *hans*. Disse store, rummelige, lyse

Huse, byggede af Sten, han havde slæbt hjem fra Bjergene om Vinteren, og muret op tildels med egen Haand, — de var ikke længer *hans* Hjem. Bød ham ikke som før velkommen hjem. Mødte ham ikke med den Hygge, Bevidstheden om Besiddelse skænker. Nej, *intet* her var mere hans, — ikke engang den Hest, han red paa ...

Han red videre, ganske langsomt, med bøjet Hoved. Han blev først revet ud af sine triste Tanker ved at Hesten standsede. Han løftede Hovedet; saa sig forundret omkring; og opdagede, at han allerede var hjemme.

XI

Sjera Sturla vaagnede næste Morgen med en underlig spændt Fornemmelse, hvis Aarsag han ikke straks kunde klargøre sig, og idet han lystrede en Indskydelse og gav efter for en pludselig Trang til at være ene, klædte han sig hurtigt paa, gik ned i sit Værelse og hængte et Lommetørklæde paa Haandtaget udvendig paa Døren — til Tegn paa, at han ikke vilde forstyrres.

Han gav sig til at vandre frem og tilbage, for at samle sine Tanker, — blive klar over, hvad det var, der bragte Uro i hans Sind.

Han var ikke længe om at finde Grunden. Det var dette med hans Ven, Finnur paa Vad, — at han maatte gaa fra sin Fædrenegaard, — der nu først gik op for ham i fuld Udstrækning; han sagde til sig selv, at han havde Skyld i, hvad her var sket, — ja, var den egentlig Skyldige. At han ikke følte det saa tungt i Gaar, maatte vel skyldes Vennens Nærvær, og det, at han selv bragte Efterretningen, og bar det Skete saa tilsyneladende roligt. Det maatte være saadan noget, der havde gjort, at selve den triste og uhjælpelige Kendsgerning havde ladet ham forholdsvis uberørt i Øjeblikket.

Først nu lagde Bevidstheden om Vennens Ulykke sig som en tung Byrde over hans Sind. For det *var* en Ulykke. Og der havde været noget over hans Ven, — noget, han i Grunden først nu bagefter lagde Mærke til, — noget — hvordan skulde han finde et Bregreb, som udtrykte det? — noget brudt, — — nej, noget ... rodløst! Ja, noget *rodløst*. I hans Blik, i hans Bevægelser, i hans Stemme, — i hans overdrevne Iver

og Kampglæde. — Det var blot underligt, at han ikke straks i Aftes var blevet klar over det. Og dog — saadan var han jo; — der kunde til Tider være noget aandelig forfjamsket over ham i Samvær med Mennesker, saa han først forstod — først opfattede klart *bagefter* ...

Han vandrede frem og tilbage, satte Fart paa; men det hjalp ikke, — Uroen sank kun dybere og dybere i hans Sind, bredte sig gennem hele hans Væsen, og skabte Feber i hans Legeme.

Aa, Livet, Livet! Saadan *var* det ... Altid skulde det *knække* ... Altid *martre* ... Lege sin grusomme Leg! — — Aa, min Gud, — hvad var det dog, han sagde? ...

Han satte sig koldsvedt i Sofaen, — han var kommet til at ryste.

Han maatte se at blive rolig. Han maatte huske paa, at Mennesker var jo ikke andet end Græs ... Blomster, der vokser i Sol og Regn, i Blidvejr og Blæst, kun for at falde for Stormens Haand eller Høstmandens Le! ... Kun Græs i Herrens Haand ... I *Herrens Haand*, ja, gentog han roligere.

Naa, dette var jo ikke en af de *store* Ulykker. Men dog saa trist. *Dog* en Ulykke! og det maaske en større, end man i Øjeblikket vidste af. For der var noget, som gik til Grunde, noget *godt* gik til Grunde. Et Menneskes trofaste Slid gennem Aar, et Menneskes brændende Vilje og uegennyttige Stræben — vendte sig pludselig mod ham selv! Ramte, som et Slag af Fjendehaand. Det var som en Ager, der — møjsommelig ryddet midt i Heden og tilsaaet med Hvede — pludselig bragte ene Tidsler ... Det var — *mod* Naturen. — — Snak! — intet kunde være mod Naturen. For Naturen var Herren; Naturens Lov Guds Lov; Naturens Vilje Herrens Vilje. — Var da alt, — *alt*, — — *alt*, hvad der skete, Guds Vilje? — Ja, saadan maatte det være! — Alt var Guds Vilje, — alt skete i Følge Guds Vilje, — alt! Det stod i Bibelen, — ingen Spurv falder til Jorden! — intet Haar krummes paa dit Hoved! ... Ja, intet Haar krummes paa dit Hoved, undtagen i

Følge Herrens Vilje. *Alt* skete i Følge hans Vilje. Vi havde kun at bøje Hovedet, — bøje Hovedet — og *takke*. Var vi vise nok, — vilde vi kunne forstaa det. Men vi var ikke vise nok, — nej ... ikke *vise* nok.

Maaske havde Gaarden og Arbejdet med Gaarden optaget Finnur for meget. Skønt hans Vens Tro for *hans* Øjne var levende og uden Brist. Men han kunde jo ikke som Herren ransage Hjerter og Nyrer ... Han havde i hvert Fald ikke Lov til at tro andet, end at hvad der var sket — hvad Gud havde ladet ske — var sket til hans Vens bedste. Og han havde ikke Lov til at sørge over det skete. Han burde være glad! — det var hans Pligt at være glad. Maaske havde hans Vens Sjæl virkelig været for fast knyttet til disse jordiske Ting, — maaske havde han været for glad i Haabet om Frugterne af sit Arbejde, — som dog kun var verdslige Goder! — *Nu* vilde han derimod kunne nyde Frugterne af sit Arbejde uden Synd. *Nu* vilde han kunne se Gaarden blomstre, uden egennyttig Glæde, — uden syndig Glæde. Nu kunde han glæde sig, uden at tage Skade paa sin Sjæl. — Hvor Gud var god! — Og hvilken Naade! — at han havde sat ham, sjera Sturla, i Stand til at fatte den dybere Mening med, hvad der her var sket! Skønt han slet ikke var værdig dertil. Skønt han straks havde villet kræve Herren til Regnskab! Hvilket Vanvid! — Hvilket Hovmod! — Men Gud havde endnu en Gang vist ham sin Naade. Og nu skulde han ikke mere falde tilbage til disse syndige og ørkesløse Tvivl.

Han rejste sig, og gav sig til igen at gaa frem og tilbage, roligere end før. Men det var ham ikke muligt at bortjage Erindringen om dette rodløse, der pludselig var kommet i Vennens Væsen. Han blev ved med at se ham saa levende for sig, saadan som han i Aftes sad ved Bordet og spiste; — saa tilsyneladende rolig, — saa tilsyneladende aldeles den samme som før. Og *dog* en helt anden. Det blev ved med at gnave ham, som en Pine inderst inde, — en Pine, han ikke *vilde* føle. Han forsøgte at skubbe det fra sig, — forsøgte at tænke paa helt an-

dre Ting; — — — tog det saa overtvært, og forsøgte at udmale sig, at der kun var sket hans Ven en Lykke; nu kom han til at arbejde med noget langt gavnligere, og noget, der sikkert snart vilde fylde ham lige saa helt som Arbejdet med Gaarden. — Men Vennens Ansigt vedblev at staa for ham; — et Udtryk af Tomhed i Øjnene, en Tone af Træthed i Stemmen, en næsten umærkelig Tempoforandring i Gang og Bevægelser. — Da han ikke kunde komme bort fra det paa anden Maade, forsøgte han at bilde sig selv ind, at han vistnok kun havde set Syner. Han havde jo heller ingenting mærket i Gaar Aftes! Det var sikkert blot noget, hans Hjerne havde fantaseret sig til. Men han troede intet Øjeblik paa det. Han vidste — huskede med uafviselig Tydelighed — at der *var* sket denne Forandring i Vennens Væsen. — Men hvorfor tillægge det saa stor Vægt! ... Det lykkedes ham langt om længe nogenlunde at berolige sig med, at det var noget, der igen vilde forsvinde, — noget, der maaske allerede var borte, naar de næste Gang traf hinanden. Men inderst inde troede han heller ikke paa dét. Og da det ikke lykkedes ham at overtale sig til at tro paa det, sagde han til sig selv, at det kun var af Frygt, kun af Angst for, at se det der igen. Men langt inde i hans Sjæl sad der en Orm og gnavede. — — Aah! denne Gnaven derinde! — hvor han kendte den! ...

Det bankede let paa Døren og Fru Helga aabnede den stille paa Klem. Da hun saa, at hendes Mand ikke sad og skrev, kom hun ind, men lod Døren staa halvt aaben bag sig.

„Du maa undskylde at jeg forstyrrer dig, Sturla; men der er en Mand, som melder et Dødsfald; — det er saa sørgeligt, synes jeg," — hun havde Taarer i Øjnene.

Sjera Sturla var standset; hans Hjerte tog til at hamre i Brystet; han greb uvilkaarlig fat om en Stoleryg — et haardt Tag, — et Øjeblik holdt han Aanden. Saa sagde han, — han *turde* ikke høre hende sige det, — vilde hellere sige det selv:

„Er det —," — Ordene kom som en hæs Hvisken over de pludselig tørre Læber, „— er det Finnur?"

„Finnur? — hvad mener du?“ — hun saa et Øjeblik forbavset og forskrækket paa ham; kom saa til at græde højt. „Nej, nej,“ sagde hun; og da hun igen var blevet roligere, tilføjede hun: „— Nej, det er Kristjan derude fra Hytterne, — Krite; — han er druknet.“

Der undslap sjera Sturla et Suk af Lettelse. Næppe var det sket, før han følte Samvittighedsnag derover. — Men hvad var det for en vanvittig Angst, der pludselig var kommet over ham? — Aa, hvor det alligevel lettede. Han kunde ikke gøre for det, — han var ligeved at føle sig glad.

Han lod Manden komme ind. Det var en af de Fiskere, der havde været med til at finde Krites Lig. Fru Helga gik. Fiskeren medbragte en Dødsattest fra Lægen. Sjera Sturla spurgte om de nærmere Omstændigheder.

Naa, dem var der saamænd ingen, der kendte noget videre til, svarede Fiskeren. Krite var roet Søndag Morgen tidlig, — Jollen skulde jo sælges ved Auktionen i Dag! — „Nu bliver der forresten ingen Auktion,“ tilføjede han. Og saa havde han, Krite, vistnok for første Gang i sit Liv, fisket Jollen fuld, — dejlig blank Torsk, stor og fed! — Blot de havde vidst, hvor den stod! — Men saa maatte Krite være kommet i Land netop i Kirketiden, og ikke have kunnet trække Jollen op. For da de kom fra Kirke, stod den fast i Stranden, lidt fra Land; og Krite laa og sov. Ja, de havde saamænd forsøgt at vække ham; men han sov saa haardt, — havde nok været hjemme og hentet Dunken og faaet sig en Taar, inden han lagde sig til at sove. De havde ladet ham ligge; — ingenting tænkt ved det; — eller havde tænkt som saa, at naar han vaagnede, kunde de hjælpe ham med at faa Jollen trukket paa Land. De havde da forresten ogsaa holdt Øje med Baaden, — sendt en Mand derned engang imellem. Saa pludselig var Krite forsvunden! De troede han var vaagnet og gaaet i Land for at hente Hjælp. Han havde vist ogsaa været oppe hos Faktoren, sagdes der. Men saa maatte han være gaaet tilbage. Og saa traf det sig netop saa uheldigt, at ingen saa ham gaa derned igen; og da

de saa kom derned, senere paa Aftenen, var der ingen Krite at se. Og saa gav de sig til at vente paa ham. — Fiskeren fortalte videre. — Ja, han var da vistnok falden overbord, ved det, at han havde villet dyppe en Skraa, — den holdt han da endnu i Haanden, sluttede han. Men det var ikke saa underligt, om han ikke havde kunnet holde Balancen, for Dunken var tømt — to Potter ...

Præsten noterede Dødsfaldet. Forhørte sig om og fik at vide, at der vilde blive sørget for Begravelsen. Bestemte en Dag. Og Fiskeren gik.

Sjera Sturla havde siddet saa underligt sløv. Havde haft vanskeligt ved, virkelig at opfatte Begivenheden — lukke den ind i sin Bevidsthed. Hans Sjæl havde paa en Maade ikke været nærværende, mens Fiskeren fortalte om alle disse Ting. Og dog havde han hørt hvert enkelt Ord. De bed sig fast i hans Sind, uden at han straks mærkede det. Først da Fiskeren var gaaet, begyndte de at virke.

Han blev ved at sidde og se paa det Navn, han havde skrevet, og paa Datoerne, paa Ordene „født" og „død", som ingenting fortalte, og dog fortalte saa meget.

Denne stakkels usle Eksistens! Og dog et Menneske, — et Menneske, som han selv. Og for Herren ligesaa stor eller maaske større end nogen Konge! ... Det var første Gang i Løbet af mange Aar, at han fiskede Baaden fuld. — Saa drak han sig en Rus — vel af bare Glæde, — eller hvad vidste han. Og saa druknede han — ved at dyppe en Skraa; — fordi han ikke havde kunnet faa Baaden trukket i Land. — Denne Meningsløshed ligesom brød med Vold ind i sjera Sturlas Bevidsthed, — i et blinkende Nu saa han i kold Klarhed Livet som en Strand, hvor Menneskene skyllede — kæmpende, eller døde, druknede og mishandlede — frem og tilbage i Brændingen ...

Han sprang op.

Nej, saaledes vilde han ikke tænke! Det var at spotte Gud, at tænke saaledes! — Fordi en Mand drak sig fuld og druk-

nede! *Nej, nej!* — hvor kunde han blot faa en saadan Tanke! — Almægtige Gud, tilgiv din Tjener! — tilgiv din svage Tjener; og formidl ham af din Styrke. Men det er Straf, — bare Straf; — fordi jeg har vaklet, været svag i Troen! „Men du maa ikke slaa Haanden af mig; — for saa forgaar jeg, — saa *forgaar* jeg, Herre!"

Og uden rigtig at vide hvorfor, men med en ubestemt Følelse af at ville trodse sin Styrke igennem, rev han Døren op, fik fat paa sin Hat, og gik — for at se Krites Lig.

Han kom ind i en Hytte af Sten og Græstørv, lav og mørk, som de andre Fiskerhytter. Paa et Par Bræder, der var lagt mellem Sengen og Resterne af en Stol, laa Krite, indsvøbt i et slidt, broget Sengetæppe. — Hvorfor havde de dog ikke lagt ham paa Sengen? tænkte sjera Sturla. Han laa der saa underligt fremmed og henslængt, — og det var dog hans egen Hytte! — Han saa sig omkring; overalt var der et frygteligt Roderi. Urensede Gryder og udtraadte Sko flød imellem Gangklæder, Redskaber og Pjalter af enhver Art. Her havde jo ogsaa boet en ensom Mand, der levede i den yderste Fattigdom. Og nu laa han dér. En stor Pøl bredte sit dunkle Spejl midt paa Gulvet. Det maatte være Vand, der var dryppet fra den Druknedes Klæder, — nu var det holdt op at dryppe. Men her havde han ligget ene i Nat, — og uafbrudt havde der lydt en spinkel, ensom, dryppende Lyd, — indtil ogsaa den holdt op og det blev helt stille i Hytten. — Hvorfor havde denne Mand været saa ene? Og hvorfor havde han rejst denne Hytte, og afsondret sig fra andre Mennesker? Sjera Sturla havde Lyst til at løfte Tæppet til Side, for dog at se hans Ansigt, en Gang endnu. Men noget holdt ham tilbage, — en ubestemt Følelse af, at han dermed vilde krænke den Dødes Fred. — Hvorfor stod han her? — hvad havde han her at bestille? — fremmed Mand i fremmed Hus! — Han huskede pludselig, at han var gaaet ind, uden at banke paa. Man banker dog paa Døren til en anden Mands Hus — mens han lever. Og burde han ikke, naar han er død, være endnu

mere ukrænkelig? — Nej, man banker ikke paa i en død Mands Hus, naar der ingen Levende er til at høre det. Men — man kan *blive borte* ... Hvad havde han her at gøre? — — Han stod og saa paa det slidte, snavsede Tæppe, der dækkede den Døde, og havde en skamfuld Følelse af, at have trængt sig ind til ham. Og pludselig udløstes alle hans urolige flakkende Tanker i et voldsomt og bestemt: — Din Skyld! — din Skyld! — Han havde en beklemt Følelse, som stod han værnløs for sin Dommer.

„Jeg kunde dog ikke forhindre, hvad her er sket," sagde han forsagt hen for sig. „Jeg kan dog ikke paa nogen Maade gøre for det! Det kan umulig være min Skyld."

Men det bankede i hans Blod, hamrede i hans Hjerte: — Din Skyld! — din Skyld! — Alle Fornuftgrunde slog denne anklagende Stemme til Jorden, — de var borte, før han rigtig fik fat paa dem, som Straa i Stormvejr: — Din Skyld! — din Skyld! — — Og efterhaanden gav han sig. „— Var det ikke min Pligt, at søge at komme dette Menneske nærmere? ... Jamen jeg *forsøgte* det. Og mødte kun Sløvhed og Uvilje, — og en næsten hadsk Mistro! — Men jeg burde være trængt igennem det, — det var min *Pligt*. — Men hvad vilde det saa have hjulpet? — Derfor kunde dette jo alligevel være sket." — — — Men det blev blot ved at lyde, som en voldsom Anklage i hans Indre, trods al Fornuft: — Din Skyld! — din Skyld!

Han bøjede Hovedet og forlod stille Hytten, — lukkede Døren varsomt i bag sig. Hans Gang hjemover var saa tung, som sank han sammen under Vægten af et Kors. Og han kunde ligesom ikke finde Vejen til Gud, — det var ham ikke muligt at samle sit Sind til Bøn.

Men da han igen sad hjemme i sit Studereværelse, hensunken i en mørk, tankesløv Døs, kom hans Datter Blid ind til ham. Hun havde sin Stadskjole paa. Og hun hoppede omkring og fortalte med Glædens rene Klang i sin Stemme, at nu skulde hun og Mor og Sølve af Sted — op til Vad! Hendes graa

Øjne straalede imod ham, i fuld og ubevidst Fryd ved Livet; hun slog med barnlig Ynde i Bevægelsen Haaret til Side fra sit friske Ansigt, der straalede i Forventning. Hendes glade Uskyld løste noget i sjera Sturlas Sind. Han tog hende paa sit Knæ, og han lod hende fortælle videre. Og mens han lyttede til Klangen af hendes Stemme, uden at høre efter Ordene, bad han til Gud, — bad, tungt og inderligt.

Da han igen satte hende ned paa Gulvet, vidste han i sit Hjerte, at saalænge han havde hende, var han beskærmet, — mod alle Angreb af Tvivl og Fortvivlelse. Følte, med en lys Styrke, at hun var som en Pagt mellem ham og Vorherre.

XII

Naar Faktor Thordsen nu gik sine ensomme Morgenture, — slaaende overlegent ud med Haanden, naar han forglemte sig selv, — var det ikke længer paa Agitationsmøder for en Landssammenslutning af Bønder og Borgere, han stod og holdt en flammende Tale; Talen var blevet politisk, undertiden storpolitisk, og blev — gravalvorligt, kun med et Par velanbragte bidende Vittigheder — holdt for en forbløffet Forsamling af beundrende Altingsmænd. Og naar han bagefter sad paa sit Kontor og førte en indbildt Forhandling, var det ikke længer en udenlandsk Handelsforbindelse, det gjaldt om at interessere, eller en af de underordnede Ledere i det store Sammenslutningsnet, han gav overlegne Instrukser; — nej, nu sad han som det vigtigste Medlem af et Udvalg og løste en indviklet Knude i et af Landets mest betydningsfulde Anliggender med faa klare Ord, *hug* den over; — eller han sluttede paa Tomands- eller Tremandshaand en hemmelig Aftale med de indflydelsesrigeste Medlemmer af Tinget — som han selvfølgelig, hvis det var hans Modstandere, behørigt tog ved Næsen.

Saa tilfredsstillende som disse Drømme, var Virkeligheden imidlertid endnu ikke. Det var den ikke, nej. Fra det Øjeblik, Bogholderen om Morgenen indfandt sig paa Kontoret og Butiken lukkede op, bragte Dagen — i den sidste Tid — næsten uafbrudt kun Ærgrelse paa Ærgrelse. Faktor Thordsen havde undertiden ligefrem vanskeligt ved at falde i Søvn om Aftenen, saadan nagede Dagens Begivenheder ham. Han greb sig flere Gange i at ønske, at han aldrig havde indladt

sig paa denne Kamp; der foresvævede ham allerede noget om, at *Drømmen* var og blev dog det skønneste; — dér ordnedes alting saa bekvemt; — dér undgik man med Lethed ethvert Nederlag; — dér var man ganske fri for Skuffelser og Ærgrelser. Men naar han greb sig i at tænke saadan, vrissede han ad sig selv. — Drømme var dog kun Drømme! Nej, det var Virkeligheden, der gjaldt. Man maatte føre Drømmene ud i Virkeligheden, — ellers havde de intet Værd. Men Sagen var nok, sagde han til sig selv, at han altfor længe havde levet saa stærkt i allehaande Drømme. Fra i Dag skulde det være forbi! I Morgen tidlig vilde han tage fat, lade Drømmene sejle deres egen Sø, og begynde at lægge Planer for Virkeligheden; — alt dette Fantasteri maatte bandlyses! Og Morgen efter Morgen — i nogen Tid — begyndte han ganske ædrueligt at lægge Planer, stille op et Program; men — før han vidste af det — var han gledet ind paa Drømmenes glatte Bane; — det var blevet ham saa tilvant, at han først bagefter lagde Mærke til det. Da ærgrede han sig derover; men uden nogen rigtig Styrke i Ærgrelsen.

Derimod, hvad der skete omkring ham, — det kunde han ærgre sig baade gul og grøn over. Det var denne forbandede Repstyrer, Finnur paa Vad — Finnur *fra* Vad, som han nu, efter Gaardens Afstaaelse, blev kaldt — der var Skyld i det hele! Gik han ikke der rundt som en anden Landstryger og opviglede Bønderne, og gjorde ham, Faktor Thordsen, alle de Knuder, han kunde, i Stedet for at stikke af til Amerika — som Faktoren havde haabet! Nu havde han saagar sammenkaldt til et Møde, — et offentligt Møde, hvor Oprettelsen af en Brugsforening skulde drøftes og Medlemmer tegnes. Og hvor Faktor Thordsen kunde være mødt frem, om han havde villet, — han havde imidlertid nøjedes med at sende sin Ven Lægen.

Ja, det var en køn Redelighed! Og selv om det jo sikkert — hvis det da blev til noget — vilde ende med Forskrækkelse, var det alligevel kreperligt at være Vidne til. Noget vilde det

altid komme til at skade Handelens Omsætning. At se den Køter af en falleret Bonde rende rundt med en Vigtighedskrølle paa Halen — fulgt i Hælene af „Enkens Trøst“ — det ærgrede ham ærlig talt! Det var da ogsaa en net Følgesvend, han der havde valgt sig! Men selvfølgelig — Krage søger Mage! At Folk dog ikke alene af det Selskab, Repstyreren valgte at optræde i, kunde se, at han var sunket ned til en ret og slet Projektmager! Skulde han, Faktor Thordsen, alligevel hellere selv være gaaet med til Mødet — og have tordnet for disse Kvægpander af Bønder? Nej, en ironisk Tale — nogle haanlige Ord — havde været bedre. — Men nej, det vilde have været for megen Ære at vise denne sammenløbne Hob, med to Svindlere i Spidsen! ... Og Præsten! — som sagdes at støtte Foretagendet; — at han ikke holdt sig for god! — Naa, Repstyreren var jo hans gamle Ven; og da han havde ynkedes over ham og givet ham Husly, følte han sig vel ogsaa forpligtet til at stille sig venligt til Brugsforeningsplanerne. Men han skulde huske ham det!

Bare den Læge nu snart kom! — Faktor Thordsen rettede sig fra sin foroverbøjede Stilling ved Pulten og saa — ikke for første Gang i Dag — paa sit Ur. Mon det Møde dog ikke snart var forbi? — Nu havde det varet i over tre Timer.

Han lænede sig forover; tog igen paa Skrømt fat paa nogle Regnskaber, som han lod som han kiggede igennem; — vilde ikke for nogen Pris vise Bogholderen, som sad paa den anden Side Pulten, sin Uro. Og mens Blikket hvilede paa Regnskaberne, arbejdede Tankerne videre.

Det værste var næsten, tænkte han, at skulde han være *ganske* ærlig, maatte han — hvor nødigt han end vilde — indrømme, at det hele var hans egen Skyld. Han burde aldrig være gaaet til Yderligheder overfor Repstyreren. Han burde have vidst, — og regnet med, — at Finnur paa Vad nu engang var — — en storsnudet Karl. Og han burde, da han havde faaet hans Afslag paa sin Anmodning om Støtte, blot have behandlet ham — forretningsmæssigt; — stillet sig end-

nu mere kulant end før. Men han havde forløbet sig! Han havde ladet Hidsigheden løbe af med sig. Det var denne forbandede Drukkenbolts Skyld! — naa, man skulde ikke forbande en død Mand. Han kunde jo heller ikke overfor sig selv benægte, at Planen havde været fattet allerede inden Krite indfandt sig paa Kontoret. Men det var Krites uheldige Besøg, der havde bragt ham til Raseri. — Nu vilde han have givet meget til, at han den Gang var optraadt koldt og roligt. Der havde været noget uværdigt i hans uovervejede Skældsord og heftige Raseri. Det var maaske til syvende og sidst hans Optræden den Gang, der havde bestemt Repstyreren til for Alvor at optage en Kamp imod ham. Og nu var det ikke godt at vide, hvem der sejrede i Valgkampen, — han eller Præsten! I Handelskampen var der — gudskelov! — ingen Tvivl om, hvem der vilde føre Sejren hjem. — Men det havde dog været bedre, om den var undgaaet. Og hvis han var skiltes i Forholdsvis Venskabelighed fra Repstyreren, — ikke havde ladet sig lokke til dette Middel, at forlange fuld Indbetaling, sætte ham Kniven paa Struben, — kunde han nu have haft endog meget gode Udsigter til at sejre over Præsten — *alligevel*. Han kunde i al Stilhed have bearbejdet de mest gældbundne af Bønderne; og igennem dem deres Svogre og Slægtninge, — Fiskerne havde han i sin Lomme. Selv om han saa ved Valget kun havde kunnet drive det til et knebent Flertal, — hvad gjorde saa det! Blot der var bleven et Flertal! — blot han havde sejret! — Nu kunde ingen vide, hvordan det vilde komme til at gaa. Men *give* sig, det vilde han ikke! saa sandt som Kampen nu engang var begyndt; — og saa sandt det næsten vilde være en endnu større Skam, at opgive den end nogen Sinde at tabe den.

Han saa igen paa Uret, — tre en halv Time!

Endelig kom Lægen.

Han saa træt og overanstrengt ud; det lune Blink i Øjet var mattere end sædvanlig, og det ellers saa muntre Smil lidt blegt.

„Aa Gudfader bevares! — sikken Tortur! Sidde der paa en Bænk uden Rygstød mange Timer i Træk! — Men jeg holdt da ud til Enden! Som det sømmer sig en tro og immer tørstig Ven!"

Faktor Thordsen havde straks rejst sig.

„Lad os gaa ind i Dagligstuen, Læge. Hvad maa jeg byde?"

„En Whisky, Tak! — foreløbig blot én!" svarede Pall Brandsson. „Men i Himlens Navn lidt hurtigt!"

Faktoren aabnede Døren til Gangen og gav Ordre om Whisky og Sodavand.

„Naa, hvordan gik det saa?" spurgte han, da han var vendt tilbage og de havde taget Plads.

„Gik! Det gik saagu storartet! — det vil sige for Repstyreren! Han fik lavet en Brugsforening paa staaende Fod. De tegnede sig alle! Det var skam en god Tale, vor Ven holdt! Jeg var — i Distraktion, forstaar du — lige ved at give ham Ret! Ja, saagu lige ved at tegne mig! Men saa stod Præsten op og holdt en Tale. Den var maaske nok ogsaa god; — men ham kan jeg nu ikke for mit Liv fordrage! Især ikke efter det her sidste. — Ved du hvad, Faktor, — dér har du begaaet en gebommerlig Fejl!"

„Hvad mener du?"

„Jeg mener selvfølgelig deri, at du vilde klemme Repstyreren!"

„Hvem har sagt *det?*" fo'r Faktor Thordsen op.

„Det har ingen sagt," svarede Lægen roligt. „Det er bare det, at alle *véd* det. Ja, jeg advarede dig!"

Faktoren gik lidt frem og tilbage — uden at svare. Saa kom Whiskyen. Faktor Thordsen tog kun en Draabe i sit Sodavand — Lægen blandede sig en med dobbelt Væge.

„Hvem var der ellers?" spurgte Faktor Thordsen, da de havde klinket og drukket.

„Bønderne var mødt op, *alle*, — paa ganske faa nær. Og de tegnede sig saagu alle. — Du blev ikke nævnt, — i hvert Fald ikke højt. Men at de var rasende paa dig, det var let at

mærke! — Nu raader jeg dig til, enten at opgive Kampen helt, eller i modsat Fald at gaa frem med haard, ja den haardeste Haand, — kræve fuld Indbetaling over hele Linjen! Hvis de ikke vil makke ret. Det er en forbandet farlig Maade at kæmpe paa; men det er den eneste, der nu batter! Efter min Mening da."

Faktor Thordsen rystede blot paa Hovedet.

„*Opgive* Kampen vil jeg ikke. Det kan jeg ikke være bekendt. Og gøre som du der siger — det gaar ikke an. Det gaar mine Overordnede aldrig med til! Saa vilde Handelen være færdig her paa Stedet. Nej, — den bedste Kampmaade bliver nok alligevel at kæmpe med Lempe. Med halve Trusler holde lidt Skræk i Bønderne, — og forøvrigt se Tiden an. Det er forbavsende, hvor Tiden undertiden kan komme En til Hjælp! — især i Forretningssager. Jeg indrømmer, at jeg bar mig galt ad overfor Repstyreren. Det indrømmer jeg. Jeg burde slet ikke være gaaet med til at afvikle vort Mellemværende saa hurtigt, og give ham Penge til paa Købet. Det var en Overilelse; nu svier den til mig — og med Rette. Men jeg troede — os imellem — at han vilde stikke af til Amerika! Og jeg vilde saa forbistret gerne haft ham over paa den anden Side Atlanten!"

„Naa, saadan!" lo Lægen. „Jamen, saa burde du jo have stillet det som en Betingelse!"

„Aa, det ved du jo godt, at han aldrig var gaaet med til," vrissede Faktoren. „Naar det ikke var hans egen Plan! — Men lad os nu se, hvor galt det kan gaa. Lad os se, hvordan de faar Varer; og hvordan de faar dem losset i Land. Ved *min* Baadebro sker det *ikke*."

„Det behøver du saamænd ikke at fortælle dem, — det har de allerede forudset! De vil købe Enkens Slot med Tilliggende. Dér vil de saa opføre et Hus. Og saa vil de foreløbig stille en løs Bro paa Bukke ud i Vandet!"

„Jeg synes ligefrem, du hoverer paa deres Vegne?" — Faktor Thordsen vendte sig fra Vennen, med en skarp Drej-

ning, greb sit Glas og drak en Slurk, uden at klinke med ham.

„Nej, véd du nu hvad!“ lo Lægen, oplivet af den stærke Drik. „Vil du nu til at skælde din eneste Forbundsfælle ud! Det er daarlige Tegn. — Nej; men jeg maa indrømme, at jeg synes at det hele er forbandet fikst lavet! — Men — selvfølgelig gaar det i Hundene; — selvfølgelig! Det gør saadan noget altid, her til Lands! Hvori det nu kan ligge,“ tilføjede han, da han saa et optrækkende Uvejr i Faktorens Ansigt.

„Hvori det kan ligge!“ buldrede Faktor Thordsen løs — omend formildet ved Lægens sidste Ytring, maatte han have lidt Luft. „Det ligger selvfølgelig i, at det aldrig ledes af de rigtige Personer! Som nu her — en falleret Gaardmand og en tilløbende Landstryger! Nej, hvis *jeg* —,“ han afbrød pludselig sig selv. „Men det er godt det samme,“ tilføjede han roligere. „Der skal være Orden i Tingene.“

„Ogsaa i Snyderiet! — netop min Mening. Skaal paa det, Faktor!“ lo Pall Brandsson.

„Aa, du taler om Ting, du ikke har Forstand paa,“ — Faktor Thordsen skaalede lidt uvilligt med Vennen.

„Dem taler man jo, som bekendt, aller lettest om!“ vedblev Lægen uforbederlig. „Men du maa indrømme mig, at uden Snyderi kunde ingen Handel eksistere. For saa vidt har jeg altsaa Ret. I Forretningsfolk kalder det nok Avance, Procenter og Gud ved hvad — pænere Ord for én og samme Ting!“

„Det er noget Snak, du der siger; Handelsfortjeneste skulde være Snyderi?“ — Faktoren gad næppe svare ham.

„Javist; men *anerkendt* Snyderi! Man køber saavidt muligt til laveste Pris, sælger til højeste! Det er saa ligetil! Fair Snyderi! — Snyderi, som enhver Gentleman kan være bekendt! Skaal, Faktor!“

Faktor Thordsen vrissede ad ham, men klinkede alligevel med ham. „Du har akkurat lige saa meget Begreb om Handel, som jeg om Medicin!“ sagde han surt.

Lægen lo drillende og blev ved med sit.

Faktoren havde ingen rigtig Glæde af sin Ven i Dag.

XIII

Finnur fra Vad havde aldrig i sit Liv ligget paa Ladsiden. Og nu — efter det Møde med Faktor Thordsen, hvori han var blevet tvungen til at afstaa sin Odelsgaard — mindre end nogen Sinde før.

En indre Uro drev ham til at handle, uafbrudt og uden Hvile. Hvad der før hos ham havde været en sund Virketrang, var nu blevet til en feberagtig Jagen, der tvang ham frem til rastløs Virken hver Time paa Dagen, saa han om Aftenen gik i Seng trættere end han havde kendt til før. Men nu kunde han ikke mere finde Hvile i en rolig Nattesøvn; laa og døsede til langt ud paa Natten; den Ophidselse i hans Sind, som han om Dagen, saa godt han kunde, skjulte under en — tit besværlig — Rolighedsmaske, vilde ikke lægge sig, selv om Legemet trængte til og fordrede Hvile; og naar han endelig faldt i Søvn, blev han plaget af onde Drømme, som han fo'r op af midt om Natten, badet i Sved.

Han skjulte sin virkelige Sindstilstand for alle, og endogsaa saa godt han kunde for sig selv med. Han tog den Beslutning, at han *vilde* ikke tænke mere paa Gaarden, — *vilde* ikke tænke mere paa det Skibbrud, han havde lidt. Men saa snart hans Tanker fik en ledig Stund, var de, inden han vidste af det, vendt tilbage til Gaarden og alting derhjemme. Og hans pinligste Drøm — en Drøm, der gik igen omtrent hver Nat og ofte flere Gange om Natten — var, at han blev forfulgt og jaget bort fra Gaarden af et Kobbel rasende Hunde; — og hans eget Ansigt sad paa den hidsigste og mest paatrængende af Hundene. Naar han vaagnede op af en saadan Drøm,

skjalv den stærke Mand over hele Kroppen. Men saa snart han kom til sig selv efter Drømmens Rædsel, bed han Kæberne sammen, forbandede i sit stille Sind sin Afmagt, lukkede Øjnene og vilde tvinge sig til at falde i Søvn igen; — for saa blot — hvis det lykkedes ham — atter at vaagne angstrystende af den samme Drøm. Han sagde til sig selv, at hvis dette blev ved, endte det med at han blev gal. Og han haanede sig selv for sin Svaghed; det var med en Følelse af en vis tyrannisk Vellyst, han om Dagen tvang sit Væsen i den Form, han ønskede. Der skulde dog staa en Kamp, inden han gav sig over! Og om Dagen var han ubetinget Sejrherre.

Kun hans Hustru Sigrun og hans Ven sjera Sturla anede den indre Kamp, han førte; Sigrun stod ham bi med hele sin urokkelige Sindsligevægt, mens Præsten paa sin Side af al Evne søgte at støtte ham i hans nye Foretagende og med en rolig og sejrsikker Optræden bringe hans Sind i Lave — uden med en Mine at turde forraade, at han forstod, hvordan det var fat med ham. Med bevidst Skaansomhed unddrog han sig sin Vens Fortrolighed paa dette Punkt; — forstod, at han kæmpede stærkest, saalænge han kæmpede alene, — forstod ogsaa, at Fortrolighed i denne Sag kun vilde bryde hans Styrke; — vidste, at den Kamp, hans Ven nu førte, var et Sidestykke til hans egen Kamp — som ingen Fortrolighed taalte.

Markus — „Enkens Trøst" — havde, straks da det rygtedes, at Finnur paa Vad havde maattet indgaa paa at afstaa Gaarden til Scheving & Sønner, søgt Forbindelse med Repstyreren. Og da Repstyreren i ham fandt en idérig Mand, med udbredt Kendskab til de forskelligste Ting og — lod det til — et temmelig godt praktisk Haandelag, tog han straks imod hans Tilbud om Medvirken og Støtte. Det var fra Markus, det Forslag stammede, at Brugsforeningen skulde begynde med at købe Enkens Hus og Grund, og dermed sikre sig saavel en Strandgrund, som Grund til det nye Hus. Det var ligeledes paa et Forslag af Markus, at Brugsforeningen straks til-

bød at overtage Enkens Varebeholdning, som takket være hans Foretagsomhed var betydeligt rigere end ellers, hvorved Brugsforeningen samtidigt skaffede sig Forbindelse med Enkens Leverandører, — en Forbindelse, som i det mindste foreløbig kunde blive gavnlig. Da Markus overbragte Enken Brugsforeningens Tilbud, greb han Lejligheden til at fri til den ældste af Døtrene, — „saa fik Familjen dermed en Forsørger", tillod han sig at bemærke. Kun vilde han bede Enken om at fremskynde Brylluppet, — han vilde, om muligt, giftes allerede om tre Uger; — Markus var ikke den Mand, der holdt af unødvendige Omsvøb eller af egen fri Vilje lod en Sag trække i Langdrag. Og Enken faldt ham blot om Halsen og takkede ham og Vorherre, og græd; — om han havde friet til dem alle tre, havde hun givet ham dem alle tre, — og muligvis sig selv med; — og Døtrene faldt ham efter Tur om Halsen og græd — den udvalgte mest —; og der var idel Lykke i Enkens lille Hus.

Saa snart Gaarden var afhændet, flyttede Repstyreren med sin Familje — Kone og fem Børn, hvoraf Sølve var det mellemste — ind i Præstegaarden.

Og saa begyndte han at farte rundt i Bygden, fra Gaard til Gaard. Det gik lettere end han i sine dristigste Drømme havde turdet haabe, at samle Bønderne til Deltagelse i det fælles Foretagende.

For Bønderne stod en Brugsforening stadig som den ideale Form for Handel, omend de, med deres sædvanlige Langsomhed og Mangel paa virkelig Driftighed, havde ladet det Forsøg, de for Aar tilbage havde gjort, gaa saa ynkeligt i Hundene; og siden aldrig for Alvor havde tænkt paa en ny Sammenslutning. I en Brugsforening fik man sine Varer til Indkøbspris, kun med Tillæg af Told og Forsendelsesomkostninger; der fik man desuden sine Produkter betalt med den Pris, som der kunde opnaas for dem i Udlandet, kun med Fradrag af paaløbne Udgifter.

Men der var langt fra Drøm til Handling. De gode Bønder

forstod fuldt ud den Kunst, at nyde i Fantasien, hvad Virkeligheden nægtede dem. Til daglig nøjedes de med at rakke den stedlige Handel til, og regne ud — saa temmelig paa Slump — hvor meget, meget bedre de vilde sidde i det, hvis de havde en Brugsforening; — og hvor velstaaende de allerede kunde have været, hvis de havde haft en Brugsforening i — „lad os sige: ti Aar"! De vilde ikke alene — forudsat at deres Regnestykke holdt Stik — forlængst have været gældfri; de vilde desuden nu kunne have siddet som „Matadorer" paa en langt større Gaard, og med en langt større Besætning. De vilde endda maaske nu kunne have haft en større Sum Penge staaende „paa Rente"!

Og „Penge paa Rente", det var for alle disse Bønder et overvældende Begreb; — alene Tanken derom kunde gøre dem tavse og andægtige, som stod de foran et uudgrundeligt Mysterium. En Mand, om hvem det blot løselig rygtedes, at han havde Penge staaende paa Rente, gik fra den Dag af om iblandt dem med en Glorie om Panden, en ganske vist letkøbt, men til Gengæld uafvaskelig Glorie. Medmindre han gik hen og tabte Pengene og ikke kunde skjule det.

Med al deres Respekt for Penge, som var saa sjældne iblandt dem, gaves der dog ogsaa de rent personlige Fortrin, som kunde hæve en Mand i deres Agtelse i Jævnhøjde med, ja undertiden endogsaa opover Mændene med Penge „paa Rente". Og blandt de Mænd, der uden at være i Besiddelse af denne usynlige Glorie dog nød deres Tillid og Agtelse, ja i mange Tilfælde deres Venskab, var deres Repstyrer Finnur paa Vad og deres Præst sjera Sturla Steinsson. Gud og Hvermand vidste, at den første stod i Gæld til op over Ørerne, mens den anden — paa Grund af sin store Gæstfrihed og smaa Indtægter — kun med den mest gennemførte Sparsommelighed i sit daglige Liv, holdt sig klar af Gæld. Men disse to Mænd viste hver for sig i al deres Færd en saa opofrende Uegennytte, at hvis de ikke begge ved Siden af havde været stærke Personligheder, med en medfødt Myndighed, var de uhjælpeligt

hjemfaldne til Bøndernes overbærende Foragt. Men deres Væsen var præget af en selvfølgelig Overlegenhed, og de havde desuden udmærkede Talegaver, — og — naar det gjaldt — en ret skarp Tunge; — Folk vidste, at Godmodigheden kunde glide af dem. Af alle disse Grunde agtede man dem, trods deres Fattigdom. Den ene sad jo ganske vist ogsaa som Ejer af en stor Gaard og var Repstyrer, og den anden var Præst og Altingsmand, — det gjorde sit til at skaffe dem Respekt.

Da det derfor rygtedes blandt Bønderne, at Faktor Thordsen havde saa at sige smidt Finnur paa Vad ud af hans Fædrenegaard, fordi Repstyreren havde afslaaet at støtte Faktorens Kandidatur til Altinget og derved gaa imod sin Ven sjera Sturla, — thi at det forholdt sig saaledes, det behøvede man ikke at fortælle Bønderne; det kunde de selv regne ud, — var de blevet grebet af en retfærdig Harme; en Harme, som yderligere øgedes derved, at der allerede var flere andre iblandt dem, som Faktoren saa smaat havde været i Lag med; de frygtede for, at han havde i Sinde i en ret vid Maalestok at gaa frem overfor andre Genstridige, paa samme Maade som overfor Repstyreren. Da derfor Finnur fra Vad netop i de Dage red rundt — paa en af sjera Sturlas Heste — for at hverve Støtte og samle Tilhængere blandt Bønderne for sin Plan, fandt han overalt aabne Døre og villige Øren.

Til det Møde, han havde indvarslet, var de — som allerede fortalt — mødt omtrent fuldtalligt frem; og alle Mødets Deltagere — Lægen Pall Brandsson alene undtagen — havde tegnet sig paa den fremlagte, bindende Liste. Derefter var en Bestyrelse paa syv Medlemmer blevet valgt, dog egentlig kun pro forma. Mødets Resultat var i Virkeligheden det, at Finnur fra Vad fik saa godt som uindskrænket Fuldmagt til i alle forekommende Sager at handle efter eget Skøn; — der ytrede sig ingen Røst imod, at give ham i videst mulig Udstrækning frie Hænder paa Foreningens Vegne. Hans Forslag til Love blev alle vedtaget; — han havde selv indset, hvor ugørligt det var at indlede Kampen mod den paa Stedet grundmurede Han-

del med kun at handle kontant — der fandtes jo i Virkeligheden ingen Penge blandt Folk. Det Forslag forekom derfor ikke i de af ham skitserede Vedtægter.

Hverken ved Mødet eller i sine private Samtaler med Bønderne berørte han den Sag, der havde givet Stødet til, at han gav sig i Lag med at stifte Brugsforeningen. Han talte frit og utvungent om, at han havde maattet afstaa Gaarden til Handelen og derfor nu havde bedre Tid end før; — ingen skulde af hans Væsen eller Ord ane, hvor nær han havde taget sig, at det var gaaet saadan; — ingen skulde ane, at for denne rolige og tilsyneladende saa ligevægtige Mand var Arbejdet med Brugsforeningen i Virkeligheden kun en Redningsplanke; ikke for at redde sin ydre Eksistens — den tænkte han saamænd ikke saa meget paa mere; men for at faa noget at beskæftige sig med, der helt — eller dog saavidt muligt — kunde optage alle hans Tanker. Han nævnede aldrig Faktor Thordsens personlige Andel i, at det var gaaet med Gaarden, som det gik. Men alene det, at han aldrig nævnede Faktorens Navn, var Bønderne Bevis nok for, at deres Antagelse om Sagens Sammenhæng var rigtig. Og hvis Bønderne til Bunds havde gransket deres Bevæggrunde til at følge ham, og ikke straks var blevet staaende ved, at de gjorde det dels af Venskab for ham, dels af Hensyn til eget Tarv, havde de maaske fundet, at de fulgte ham — af Frygt. Det var pludselig gaaet op for dem, da de fik Nys om hvilken Brug Faktor Thordsen havde i Sinde at gøre af deres Afhængighedsforhold til Handelen, at hvis *dette* skete, da var de i Grunden ikke frie Mænd længer, — da var de *Slaver*. Og al deres Dvaskhed til Trods rejste der sig ved den Tanke i deres Indre et Instinkt, som var den egentlige Aarsag til deres Harme over Faktorens Handlemaade, og den kraftigste Spore til enigt Sammenhold og samlet Modstand.

Finnur fra Vad skænkede ikke deres Motiver en Tanke. Ham var det nok, at de blot fulgte ham — langt enigere og tilsyneladende stærkere, end han havde turdet haabe. Hos ham beroede Forargelsen over Faktor Thordsens Handlemaade ikke

paa nogen Frygt, — der *kunde* forsvinde; — hos ham var der en Ild, der hidsede en halvt glad, halvt bitter Handletrang op i hans Sind.

Han tog fat med sammenbidt Iver.

Markus var ham en god Hjælper. Og efterhaanden som Finnur fra Vad lærte ham bedre at kende, kom han til at holde mere og mere af ham. Markus' glade Sind, der gjorde, at han, naar han løb Panden imod en Hindring, blot frejdig rystede Hovedet og ufortrøden søgte udenom — og altid fandt en Udvej — var en saa fuldstændig Modsætning til Repstyrerens eget tungt travende Humør, at det fyldte den ældre Mand med en Art barnlig Beundring. Markus paa sin Side, lidt flygtig og løs som han var, følte sig tryg i Ly af Repstyrerens sikre Styrke. De arbejdede saaledes udmærket sammen. Repstyreren blev tit forbløffet over Markus' Indsigt og Færdigheder i de forskelligste Ting, og undredes i sit stille Sind over, at han ikke havde drevet det videre, — at han virkelig for faa Maaneder siden var kommet til Stedet som Landstryger. Men han spurgte ham aldrig ud, — trængte aldrig ind paa ham. Og af sig selv fortalte Markus intet; hverken til ham eller til nogen anden. Naar de hjemme i Enkens Hus undertiden kom med Spørgsmaal angaaende hans Fortid, slog han det hen i Spøg. Han havde flakket om hist og her; haft fat i alt muligt; bestandig haft Øjnene med sig, svarede han. — Det var Sandhed; men maaske nok ikke den fulde Sandhed.

XIV

Der var to, som var helt og ublandet lykkelige over den Forandring, der var sket i deres Liv. Disse to var Sølve og Blid.

Sølve havde nok grædt lidt, da det for Alvor gik op for ham, at de nu skulde flytte bort fra Vad, for aldrig at komme der mere. Han skulde aldrig mere lege paa de gamle Steder; aldrig mere plukke Bær i Udmarken, hvor han kendte hver Tue, hver Sten, hver Høj og hver Lavning, ja hver Bugtning, de mange smaa Bække slog paa deres Vej nedad Bjergenes Sider. Men egentlig havde det gjort ham mest ondt for hans Fader og Moder; med Barnets sikre Instinkt forstod han, hvor nær hans Fader tog sig at maatte forlade Gaarden, skønt han gik omkring saa rolig som ellers; og han havde set sin Moder græde i Smug, og vidste, at der lurede Taarer bag det Smil, hun altid viste Mand og Børn. Det gjorde ham ondt for dem, og i Enrum græd han sine stille Taarer.

For sin egen Del sørgede han, saa snart den første Smerte var borte, ikke stort. Nok gik han i de sidste Dage, han tilbragte paa Gaarden, rundt paa de gamle Steder og tog Afsked med dem, underlig vemodig stemt. Men den Vemod, han følte, var ikke bitter; i Grunden ønskede han ikke at blive. Udsigten til at skulle tilbringe alle sine Dage, fra Morgen tidlig til Aften silde, sammen med Blid, opvejede rigeligt alt hvad han her maatte tage Afsked med.

Og da Flytningen var overstaaet, og Familjen fra Vad efterhaanden faldt til Ro i Præstegaarden, gled Dagene bort for Sølve, uden at han vidste hvordan. Det lange Spring, han før

havde syntes der var mellem Søndagene, var pludselig blevet kun et lille Hop. Ja, i Grunden var det altid Søndag; — ingen graa Hverdage mere; — ingen tunge Dage af Venten og Længsel og ensom Drømmen.

Saa langt fra at blive trætte af hinanden ved den daglige Omgang, levede han og Blid sig blot endnu nærmere og tættere sammen med hver Dag, der gik. Og idet Dagene trak deres stemningsvekslende Lys og Liv gennem Børnenes Sind, bandt de dem efterhaanden saa tæt til hinanden, at en Skilsmisse nu vilde have betydet et Knæk for dem begge.

For Blid blev Sølve hele hendes Liv. Han, som den stærkeste, dannede hende lidt efter lidt i sit Billede. Før havde han været det, som mest optog hende, — hendes halve Liv. Fra den Dag, han med sine Forældre flyttede ind i Præstegaarden, levede hun kun i hans Verden.

Og Sølves Verden var en sær Verden, fuld af urolige Tanker og fantastiske Drømme, der nok kunde optage en lille blød og bøjelig Piges Sind, — især da hun hang ved denne Fantasiverdens Skaber med hele sit blussende Hjerte.

Det var altid Fremtiden og Fortiden, som optog Sølve, — i Nutiden levede han kun overfladisk med; kun naar der skete et eller andet, — og der skete saa at sige aldrig noget; — i hans Øjne.

Han trængte til Begivenheder, — store Begivenheder; dem fandt han i rigt Maal i Sagaer og Eventyr, og i endnu rigere Maal i sine egne Fantasier. Han trængte, for at være glad, til en, han kunde dele sit Drømmeliv med; og han fandt en baade villig og varmt beundrende Tilhører i Blid.

I de første Dage gik hans Drømme væsentligst ud paa, hvordan han vilde erhverve Gaarden tilbage. Det skulde ske, uden at hans Fader eller Moder havde nogen Anelse derom; han vilde overraske dem en Dag — helst en Dag ikke alt for langt ude i Fremtiden — med at holde for Døren med opsadlede Heste, Heste som var hans egne, og saa vilde han bede dem følge med en Tur hjem til Vad. De vilde selvfølgelig til at

begynde med ikke gaa ind paa det; men han fik dem med alligevel. Og naar de saa kom hjem, vilde han sige til dem, at nu var Gaarden atter deres; — han havde købt den tilbage. Hvilken Glæde der vilde blive! — Hvor Pengene skulde komme fra, var imidlertid et Spørgsmaal, og det et Spørgsmaal, som ikke rigtig vilde give sig. Han tænkte sig mange Udveje; — han kunde f. Eks. en Dag slumpe til at finde en nedgravet Skat; — eller han kunde, naar først han var konfirmeret, i Løbet af faa Aar tjene dem; — eller han kunde rejse ned og laane dem af Kongen!

Kongen spillede i det hele taget en ikke ringe Rolle i mange af hans Drømme. Kongen var jo den Øverste. Om hans uindskrænkede Magt til at gøre eller lade gøre alt, hvad der faldt ham ind, nærede Sølve ikke fjerneste Tvivl; saa lidt, som om hans urokkelige Retsind og uindskrænkede Godhed. Den gamle Christian den Niendes venlige Billede havde i den Grad vundet hans Hjertes Tillid, at han var ganske sikker paa at, naaede han blot frem til Kongen, vilde denne uden Tøven opfylde ethvert Ønske, han blot ytrede; — og hans Ønsker var hverken faa eller smaa.

Da han i nogle Dage havde fantaseret om Generhvervelsen af Gaarden, gled den Ting — som saa mange andre — ud i en uvis Fremtid; — og tilsidst helt ud af hans Sind.

Saa gik han i nogen Tid omkring og drømte om sin Fremtid. — Han vilde studere; blive Sysselmand; siden Amtmand; for selvfølgelig at ende som Minister. Saa vilde han mødes med Kongen, og Kongen vilde spørge ham til Raads. Men det var nu forresten slet ikke umuligt, at han længe inden den Tid var blevet Kongens hemmelige Raadgiver; — det var tværtimod højst sandsynligt, at en eller anden allerede længe forinden vilde have henledt Kongens Opmærksomhed paa hans Evner.

En Dag fandt han paa at han vilde være Præst. Han stillede sig op paa en Sten nede i Strandkanten og holdt lange tordnende Taler om Synd og Naade ud over den stille Fjord, med Blid siddende nedenfor i Sandet, som eneste Tilhører. Og Blid

opmuntrede ham bagefter med, at han talte mindst lige saa godt som hendes Fader; — hun genkendte ikke et Øjeblik Faderens Ordvalg og Maade at tale paa, ja hele lange Stykker af hans Prækener, i Vennens Mund; og det var saamænd ogsaa langtfra ham selv klart, at Ordene ikke alle var hans egne.

Blid sagde som Regel meget lidt; saa kun paa ham med sine graa, rolige, tillidsfulde Barneøjne; strøg Haaret fra Panden; gik der saa selvforglemmende lykkelig ved hans Side; og var lige optaget af alt, hvad han sagde og fortalte. Hun var saa rig, syntes hun, naar hun var sammen med Sølve; — følte Velvære, blot ved at gaa i Takt med ham eller høre Klangen af hans Stemme. Hvad han saa fandt paa at fortælle hende, — hun troede det altsammen. Selv de løseste Drømme, som de begge to meget godt vidste intet Hold havde i Virkeligheden, troede hun paa, — paa samme Maade, som han selv troede paa det. Og hun misforstod aldrig noget, — forstod ham altid straks og forstod ham helt.

Naar han følte sig saa lykkelig ved at være sammen med hende, troede han, det var fordi han holdt saa meget af hende, og fordi hun saa gerne lyttede til hans Drømme og Fantasier. Men det var — ham selv ubevidst — hendes stærke Tro, som han ikke alene læste paa hendes Ansigt og lyttede sig til fra hendes Ord, men som han tillige følte med hver Nerve, der beredte ham denne Lykke. Og fordi hun med sin ubetingede Tillid var blevet hans Styrke, blev hun ham efterhaanden uundværlig.

De var enige om aldrig at skilles; følges trofast ad i Liv og i Død. De store, alvorlige Ord lød saa vemodigt rørende i deres Barnemunde. Saa snart de blev voksne nok, vilde de gifte sig; men foreløbig vilde de holde deres „Forlovelse" hemmelig; det gav de hinanden det første Kys paa. — De kærtegnede kun sjældent hinanden; men der var i deres faa Kærtegn — et Strøg over Kinden og Haaret, et Klap paa Haanden — en egen famlende Blidhed. Og naar de en sjælden

Gang kyssede hinanden, gennemrisledes de af en salig forjættende Følelse, der uvilkaarligt sænkede deres Øjenlaag og jog en Forlegenhedsrødme op i deres Kinder.

De levede deres spirende Kærligheds Dage sammen, i barnlig Glæde og Lykke, og i fuldstændig Uvidenhed om Verdens Svigefuldhed, Ustadighed og Smuds. Sølve levede saa rigt og lykkeligt med sin Veninde, at hans ensomme Tungsind derhjemme fra Gaarden var som bortblæst. Og Blids vaagnende Følelser lagde et blot endnu mere straalende Skær af Uskyld om hendes lille gullokkede Hoved. Hendes Bevægelser og Gang fik over sig noget af det ganske unge Lams lette, renklovede Trippen. Og naar hun med sin vante Bevægelse strøg Haaret fra Panden, mindede hendes samtidige Ryk med Hovedet om en nysgerrig Kalvs Rysten paa Hovedet overfor noget nyt og forunderligt.

For de Voksne paa Præstegaarden, der hver for sig havde deres Byrde at bære og deres ensomme Kamp at bestaa, var Synet af Børnenes Lykke — som de dog langtfra forstod til Bunds — som en Solstraale i Dagenes Øde; — thi skønt sjera Sturla og Fru Helga nød et længe afbrudt Samlivs sommertunge Lykke, led de dog i Stilhed med deres Venner fra Vad, og sjera Sturla havde desuden nu og da sine gamle og som han havde haabet overvundne Anfægtelser, om end de ikke plagede ham saa vedholdende som før.

XV

Sommerens Dage gik. Dage med stille Sol, Dage med Regn eller Blæst eller begge Dele, afløste hinanden i uregelmæssig og tilsynelandende lovløs Orden. Langsomt, langsomt gik Dagenes Tog, — langsomt, langsomt sneglede Nætterne sig hen, — eller saadan syntes det, mens man passerede Døgnenes Ring. Og Fremtidens Veje forekom lange og uendelige; mangen en mødig Sjæl, der havde gaaet sig træt ad Livets slyngede Stier, tog Fripas over i Evigheden; mens andre, hvem Livets Veje var som et glat Dansegulv, blev mejede — ganske mod egen Vilje og Forventning — af Høstmandens blinde Le. Men disse Dage, der krøb saa langsomt af Sted — saa man sig tilbage, syntes man at have gennemfløjet deres Bue paa Ørnevinger; og Nætterne huskede man bedst som Hvilens Oaser, hvor man havde bedet i dulmende Mørke, brudt som af Stjerneglimt af Lykkens altfor korte Sekunder, hvori man havde plukket af Livets Træ — med Lovrettens trygge, Kærlighedsrettens skælvende eller Urettens ivrige Haand.

Disse Dage, der gled, disse Nætter, der svandt, — i hvert Sind, der sansede dem, aflejrede de umærkeligt en Livets Sum. Dag og Nat føjede ustandseligt Tal til Tal, — trak fra eller lagde til, — men intet Menneskeøje var i Stand til at aflæse Udfaldet. Og om der var en, — og hvordan han var, og hvem han var, — der for hver enkelts Vedkommende afgjorde, at nu gik Regnestykket op, nu var Livets fulde Sum naaet, — derom kredsede mange angstfulde og urolige Tanker. Vismænd havde svaret derpaa, og svaret hver paa sin Vis; men alle var de enige om en „Gud", — enten de saa satte ham

op i Himlen, eller de gjorde ham til en i alt boende Aand eller Lov. Men der gaves de urolige Sjæle, hvem ingen af Vismændenes Løsninger paa Livets Gaade tilfredsstillede; — som stadig søgte, hidsigt — men haabløst; som intet System kunde øjne, ingen given Forklaring godkende, ingen Tro antage, som deres egen; — hvem deres utrættelige Søgen blot førte yderligere vild i Tilværelsens Irgange, indtil de udmattede blev liggende paa Sløvhedens Leje eller sank til Bunds i Tvivlens Uføre.

Men Tiden gik og Livet levedes. Overalt saa nogenlunde éns. Og dog med den ydre Forskel, som mest bestemmes af Stedets Beliggenhed paa Jordens Klode. Overalt førtes smaalige ydre Kampe, — der undertiden hidførte afgørende indre Katastrofer. Men for største Delen levedes Livet i Slaphedens Tegn, — i sløv Glæde, ligegyldig Ondskab, og bevidst eller ubevidst Selvbedrag.

... I Holmefjord skete der ikke store Ting. Men lidt skete der da.

Enkens Rønne blev revet ned; og efterhaanden begyndte et større Hus at rejse sig paa den lille Strandgrund, — det skulde rumme Beboelse for Brugsforeningens Bestyrer, samt Butik og Varelager. Et mindre Pakhus var allerede blevet tømret sammen, for at huse Sommerens Handel. Bukke af svære Stolper, fyldt med Sten, var blevet sænket ned i Række ude i Stranden, den yderste saa langt ude, at en fuldt lastet Varebaad kunde lægge til ved den. Paa disse Bukke laa løse Planker, som kunde tages bort i Storm og Brænding. Brugsforeningen fik i Løbet af Sommeren adskillige Vareforsendelser, og Handelen fra Pakhuset blev Dag for Dag livligere. Det begyndte allerede at mærkes hos Scheving & Sønner, men dog endnu ikke saa meget, at det gjorde noget.

Faktor Thordsen var tilsyneladende faldet til Ro. Bønderne havde saa smaat ventet at han, med det samme han hørte om deres Sammenslutning, skulde have lukket for al Kredit. Faktor Thordsen foretog sig imidlertid intet, der blot kunde tyde

paa den mindste Modvilje overfor det nye Foretagende. Han lod foreløbig alt gaa sin Gang. I sit stille Sind ærgrede han sig over, at se det nye Hus rejse sig. Men udadtil lod han, som han fulgte det med en venlig, omend en Smule ringeagtende Opmærksomhed. Kom nogle af de Bønder, som var stærkest interesserede i Foretagendet, for at købe hos Scheving & Sønner hvad de endnu ikke kunde faa i den nye Brugsforening, forbløffede Faktoren dem ved at sige — med de store Øjne spærrede op i et nedladende Smil: „— Naa, kan I endnu ikke faa *det* oppe i jeres nye Butik? Ja, værsgo — *vi* har det! Vi har *alt;* og nok af alt! Scheving & Sønner er nu engang Scheving & Sønner. — Naa, det er jo blot sundt at faa lidt Konkurrence! ..." Og videre i den Dur. De vidste slet ikke, hvor de egentlig havde ham. Og Faktor Thordsen opnaaede, hvad han vilde, — at skabe Usikkerhed. Der var ingen, der for Alvor troede paa hans Venlighed; ingen, der tvivlede om, at han paa en eller anden Maade vilde søge at komme Brugsforeningen til Livs. Men Usikkerheden om, paa hvilken Maade han agtede at føre Kampen, gled efterhaanden umærkeligt over paa det nye Foretagende, og aflejrede sig som en ubevidst Angst og Tvivl angaaende dets Fremtid. Denne Begyndelse, uden nogen egentlig Kamp, var ikke efter Bøndernes Hoved; — det hele syntes at ville gaa saa altfor glat! — Hvordan kunde Faktor Thordsen være saa tryg? Hvordan kunde han saa ligegyldig være Vidne til Starten af et Foretagende, som — hvis det gik godt — vilde gøre det af med Scheving & Sønner der paa Stedet? — Han maatte altsaa have sin begrundede Mening om, at det *ikke* vilde gaa? Han maatte med andre Ord *vide* noget; noget, som *de* ikke vidste! ... Det var nok bedst at være forsigtig! I det mindste saa længe, man ikke vidste, hvor man havde ham.

Finnur fra Vad mærkede den Utryghed, der langsomt bredte sig blandt hans i Begyndelsen saa ivrige Forbundsfæller. Han søgte efter Evne at bekæmpe den. Men det var temmelig vanskeligt for ham. Selv var han ingenlunde upaavirket af Faktorens

rolige Holdning. Gang paa Gang stillede han sig det Spørgsmaal, hvor han mon havde Faktor Thordsen? — hvordan han mon agtede at føre Kampen?

Faktor Thordsen selv var slet ikke saa tryg, som han gav det Udseende af. Han spillede et højt Spil, — det vidste han altfor godt. Men han havde instinktmæssigt valgt sin Kampmaade. Og hidtil havde hans Instinkt ikke svigtet ham i Handelssager.

Straks da han saa, hvor omfattende Sammenslutningen blev, havde han indset, at her kunde det ikke nytte at sætte haardt mod haardt. Hvis han straks lukkede Deltagernes Konti hos Scheving & Sønner, — nægtede at levere dem Varer paa Kredit, saalænge de ikke meldte sig ud af Sammenslutningen; hvad han jo kunde gøre, — vilde han derved kun opnaa, at de foreløbig skaffede sig deres Fornødenheder ad andre Veje; og at efterhaanden al hans Omsætning gled over til Konkurrenten. Thi de allerfleste af hans Kunder havde tegnet sig som Medlemmer af Brugsforeningen. Han vilde saa ikke have andre Udveje til at skaffe sig sine Tilgodehavender, end at lade Bønderne stævne, én for én, — og han vilde i mange Tilfælde blive nødt til at gaa ind paa mere eller mindre fordelagtige Forlig, for han havde ingen Kontrakter med dem, — kun i visse Tilfælde vilde han kunne opnaa Udpantning og Auktion. O. Scheving & Sønner vilde dermed paa en lidet ærefuld Vis være færdig i Holmefjord. Og han selv rimeligvis færdig i Handelens Tjeneste. I gunstigste Fald vilde en ganske underordnet Post blive tildelt ham. Og Udsigten til en saadan Afslutning paa hans Bane, efter et Livs trofast Slid i Handelens Tjeneste, fristede ham ikke. — Han opgav derfor uden lange Overvejelser den Mulighed. Valgte at handle, som hans Instinkt tilraadede ham det, — eller rettere: lade Tiden handle for sig. Kun vente, indtil der gaves en Lejlighed. Han anede og følte, at naar han blot ventede taalmodigt, vilde en Lejlighed før eller senere frembyde sig. Foreløbig tilsagde hans Snedighed ham den venlige Holdning, — og fra det Øjeblik, han

mærkede, at han virkelig opnaaede at skabe den dermed tilsigtede Utryghed, var han ikke mere i Tvivl om, at han havde valgt den rigtige Kampmaade. — Det blev en ret haard Tørn, han fik at tage med Handelens Disponent, da denne aflagde sit sædvanlige Sommerbesøg; men det lykkedes ham at faa ham tilfredsstillet, mere ved sin Holdning, end ved sine Forklaringer, saa at han rejste beroliget videre. — Regnskaberne havde, som altid, været i mønsterværdig Orden hos Faktor Thordsen.

Finnur fra Vad rejste omkring det meste af Sommeren. Skaffede sig først indenlandske Forbindelser. Var siden en Tur i Skotland og København; det lykkedes ham at opnaa de udenlandske Handelsforbindelser, han ønskede. Men det hele var rigtignok endnu mest paa Papiret.

Mens Finnur fra Vad var borte, forestod Markus Sagerne hjemme i Holmefjord. „Enkens Trøst" undte sig ingen Ro. Naar han ikke havde andet at bestille, tog han fat med Tømrerne, der arbejdede paa Huset; — for han viste sig at være baade Murer, Tømrer og Snedker, saa godt som noget andet, havde Haandelag til alting og vidste, hvordan enhver Ting skulde gøres. Med hver Dag, der gik, steg han i Folks Agtelse. — Var der *noget*, den Mand ikke kunde? sagde de. Og *alt* kunde han overkomme! Det var *mageløst!* — De vedblev nok, saadan vanemæssigt, at kalde ham for „Enkens Trøst." Men der var ingen Haan i Øgenavnet længer, — undtagen lige naar det blev slængt efter ham af en uvorn Knægt eller en særlig uforbederlig Fiskerkælling. Enken og hendes Døtre forgudede ham, — hans Kone kunde undertiden ligefrem blive skinsyg paa sine Søstre, — ja, endogsaa paa sin gamle Mor!

Konerne og Pigerne, der vaskede Fisk omkring Karrene ved Stranden, — de var og blev de samme. I Frastand saa de alle lige gamle ud, — nærmere ved kunde man nok se Forskel, for somme Ansigter var alligevel mere rynkede og somme Rygge mere krogede end andre; — men Udstyret og Gangen havde de tilfælles — den engang i Tidernes Morgen vedtagne gaasevral-

tende Gang. Munden stod ikke paa dem et Øjeblik. Alle Begivenheder paa Stedet, fra de mindste til de største, fra de almindeligt kendte til dem, som ingen skulde vide Besked om, blev drøftet og vejet. Gav man sig Tid og lyttede til deres Ord, var det som saa man i et Troldspejl, hvori alle Byens Begivenheder spejlede sig, forvrængede, hæsliggjorte, — trukne ned i den tarveligste Tankegangs Smuds. — „Har I lagt Mærke til, at den velsignede Præstefrue er begyndt at svulme under Bæltet?" — „Hihihi, — ja Præster er nu engang Mandfolk — skabt som andre Mandfolk, vilde jeg sige! Skønt man var jo begyndt at tvivle om det for den Gudsmand sjera Sturlas Vedkommende." — „Kan du nu nære dig, Salka!" — var der en, der advarede; men de lo alle med. Og Snakken gik videre om Forholdene i Præstegaarden. — „Men har I hørt, at Lægen har sagt at Fru Helga ikke vil kunne overleve en Fødsel til?" var der en, der spurgte. Nogle troede paa det, andre ikke; og der blev en heftig Disput, med mange hidsigt anførte Eksempler for og imod, — udmalede i grelle og groteske Enkeltheder, — der efter begge Parters Mening maatte overbevise enhver om, at deres Standpunkt var det eneste rigtige. Indtil en af dem huggede Knuden over med et: — „Ja, man dør nu ikke før man *skal* dø!" — Og det var de alle enige om. — „Se nu Krite," — blev den samme ved. Hvorfor Krite netop den Søndag uomgængeligt skulde drukne i Stranden, var der rigtignok ingen af dem, der oplyste; men det lagde de ikke Mærke til; de fandt Eksemplet slaaende. Og Snakken gik videre. — „Ja, nu lever Bjørg nok som Blommen i et Æg derhenne i Præstegaarden! Saadan skulde man være, — saa kom man paa den grønne Gren! Men jeg siger nu rigtignok gudskelov for mig!" Og de sagde alle til Hobe gudskelov for sig. Og Snakken gik videre. — „„Enkens Trøst" kan nok ikke klage over Livet! Han er snart en stor Herre! Kan I huske ham i Foraaret, da han laset og forsulten kom traskende hertil?" — „Ja, det er nok gensidig Trøst i det Hus!" sagde en med et meget sigende Blik til de andre. „Mon han ikke undertiden

tager fejl af, hvem af dem det er, han er gift med? Ja, jeg skulde rigtignok betakke mig! ...“ Og de betakkede sig allesammen. Og Snakken gik videre. — „Sølve og Blid, — som de to Børn dog evig og altid render sammen; — evig og altid! Ja, jeg siger ingenting“ ... Og de var allesammen enige om, ingenting at sige. Men Snakken gik videre i det uendelige. Deres uhumske Tanker stank dem ud af Halsen, rammere end Stanken fra de fordærvede Fiskelevninger og Strandens raadnende Tang, der i stille Dage og med Paalandsvind forpestede Byens Luft.

... I Præstegaarden levedes Livet stilfærdigt som ellers. Folkene fra Vad boede der stadig, og det var Meningen, at de skulde blive boende der Vinteren over, for Arbejdet paa Beboelsen i Brugsforeningens nye Hus maatte foreløbig forsømmes, for at faa Butiken og Lagerlokalerne færdige inden Vinterens Komme. Der var det bedste Forhold imellem de to Familjer; det mangeaarige Venskab stod sin Prøve. — En Dag havde Fru Helga fortalt sin Mand, at hun var frugtsommelig. Fra den Dag blev hans ensomme Vandringer frem og tilbage i det rummelige Studereværelse længere og længere. Han bevarede sin Ro, saa nogenlunde; — men Fru Helga kunde dog undertiden vaagne om Natten ved at han vældte sig søvnløs paa sit Leje. Da lagde hun sig over til ham. I Mørket fandt hun saa let milde Ord for sin Sjæls ømmeste Følelser. Det beroligede ham. Og i Forening bad de til Gud. Hun bad saa gerne med ham. Men han kunde aldrig blive rigtigt klar over, om hun ikke blot bad for hans Skyld; — om hun ikke blot troede, fordi hun *vilde* tro, og fordi det var *hans* Tro, hun delte. Han følte, at hun elskede ham af hele sit Væsen; — sagde undertiden til sig selv, at inderst inde ejede hun vist ingen anden Tro end ham. Den Tanke kunde til Tider pine ham. For netop nu trængte han saa haardt til en, der delte hans Tro med ubetinget Lidenskab, — en Lidenskab, der ikke blot gjaldt ham selv! — Hver Søndag prækede han ud af sit fulde, martrede Hjerte. Og hvad der kun var hændt ham en-

kelte Gange før, gentog sig nu omtrent hver Messedag: Folk sad og græd under hans Tale. Han vidste, at deres Graad var paa en Gang baade lykkelig og sørgmodig. Og denne Magt, hans Ord viste sig at besidde, var det, der alleregentligst holdt ham oppe og lod ham bevare sit daglige, rolige Væsen, i denne saa frygteligt pinefulde Ventetid; — han sagde til sig selv, at det var Gud, der lagde denne Kraft i hans Tale, at Herren i sin Naade dermed vilde holde hans Mod oppe, indtil hans Livs store Prøvelse var overstaaet og hans Tro gaaet sejrrig ud af Kampen.

XVI

Det led mod Høst.

Stille og venligt, uden Storm eller Regn, holdt Efteraaret sit Indtog.

Septembers Dage gled klare hen. Solen straalede og Himlens Blaanen blev kun umærkeligt koldere, jo længere det led paa Maaneden. Men i de lange Nætters gravstille Mørke var der en sær Uhygge. Man savnede næsten Blæstens Hylen, til at bryde den mørke Stilhed. Tunge, marelignende Drømme gled som grumme Spøgelser gennem Menneskenes Sind.

Men trods det gode Vejr, mærkedes alligevel Efteraaret.

De før saa grønne Enge og Tun blegedes langsomt, Dag for Dag. Indtil alt det Grønne var sluknet i en livløs, graagul Visnen. Ogsaa Bjergenes blaagrønne Lyng havde skiftet Farve, — Bjergsiderne strakte sig vinrødt flammende under Septembers klare Sol.

Selv Havet lod til allerede at have mærket den stundende Vinter, trods det gode Vejr. Det var uroligt og lunefuldt, selv i Vindstille. En Smule Blæst, som det om Sommeren kun regnede for en Brise, det næppe nok gad ænse, kunde nu faa hvide, arrige Braadsøer til at rejse sig paa dets Ryg. Det var ikke til at spøge med længer. Viste Tænder og lod høre sin brølende Knurren ved den mindste Anledning.

Efteraarsfiskeriet blev dog vedblivende drevet for fuld Kraft i Holmefjord. Hver Morgen i Graalysningen roede alle Baade ud mod de fjerne Fiskepladser. Men den fra Fædrene nedarvede Sømandsbøn, der — mens Mandskabet med blottede Hoveder hvilede paa Aarerne — hver Morgen blev fremsagt af For-

manden, saa snart Baaden var kommet flot, blev ikke længer, som Tilfældet var om Sommeren, haspet af med rivende Tungefærdighed og knap hørt af de morgenfrejdige Fiskere; — nu blev den fremsagt langsomt, med tung og inderlig Vægt paa hvert enkelt Ord, og gentaget af lydløse Læber over hele Baaden. Thi naar Havet allerede inden for Holmene begyndte at skyde Ryg og vippe og gynge det skrøbelige Fartøj paa sine tunge Dønninger, som fandt det det næsten under sin Værdighed, at have den usselige Skal flydende saa kæphøjt paa sine vældige Vover, var det ikke frit, at Mandskabet følte en vis klejnmodig Trykken for Brystet. Men saa snart det mangestemmige „Amen!“ havde lydt ud i den gryende Dag, greb hver Mand sin Aare; og saa blev der halet udover, med sammenbidt Energi. De tapre Søfolk vidste af lang Erfaring, at de ikke behøvede at ro ret langt, for at ro sig Mod til. Mod paa Sø er en sikrere Fangst end Torsk, — naar man først er kommet ud at vippe. Allerbedst var det, naar de straks uden for Holmene kunde hejse Sejl, og lade Morgenbrisen føre sig udover mod Fiskepladserne. Da stemte de, under Formandens Anførsel, i med en frejdig Sømandssang, mens Braadsøerne slog skvulpende mod Baadens Stævn og skummede om Rælingen.

... En stille sollys Formiddag mod Slutningen af September sad Butikssvenden og Pjese — Drengen — paa Disken i Kramboden, hver paa sin Side af den halvt udtrukne Svedskeskuffe, spiste Svedsker i skøn Enighed og spyttede til Maals med Stenene rundt i Butiken.

Der havde endnu ingen Kunder været at ekspedere den Dag, og det var saa lummert i Vejret, at Svenden ikke engang gad hundse med Drengen, hvad han ellers plejede at fordrive sine ledige Timer med. Han havde ganske stille sat sig til at æde Svedsker. I godmodig Dovenskab havde han endogsaa indladt sig paa den af Pjese foreslaaede Kappestrid, og indrømmet ham Plads paa den anden Side af Svedskeskuffen. Pjese var meget tilfreds med det gode Forhold, der saa pludselig og

uventet var indtraadt mellem ham og hans nærmeste Overordnede. Han havde opdaget, at det tilogmed gik an at snakke til Svenden.

„Naar det nu for Alvor bliver til noget med Brugsforeningen — saa kan vi da faa gode Dage her i Butikken," sagde han voksent.

„Saa kan vi sidde og æde Svedsker hele Dagen, mener du?" — Svenden saa stikkende paa ham.

Pjese blev lidt utryg under hans Blik. Dog blev han ved.

„Hvad gaar der af den Gamle, monstro? Har han i Sinde helt at lægge Hænderne i Skødet!"

„Kan du tale med Agtelse om din Principal, hva'!" — Svenden nappede Pjese i Øret og rykkede til. „Har du nogen Sinde set gamle Thordsen lægge Hænderne i Skødet, hva'? — Skal han ræsonnere over voksne Folks Anliggender, hva'! — saadan en Hvalp, der ikke engang kan ligge tør!"

Først da han havde talt ud, og efter mange og voldsomme, men med en vis Venlighed foretagne Ryk, slap Svenden Pjeses Øreflip. Pjese havde blot fordrejet Ansigtet, — han var blevet saa vant til den Medfart, hvad hans lange, udstaaende Øren tydeligt bar Vidne om, at han helt var holdt op med at skrige.

„Det er Løgn!" sagde han, da Svenden havde sluppet ham. „Jeg kan godt ligge tør!"

Han var vred over Beskyldningen; han kom i Tanker om, at han havde noget, han kunde drille Svenden med; men han betænkte sig, — det kunde let medføre Ubehageligheder. Muligheden for at redde sig ved Flugt syntes ham imidlertid saa stor, at han alligevel ikke kunde dy sig.

„Véd du, hvor Oline var i Nat?" spurgte han underfundigt.

„Maaske hos dig?" svarede Svenden og vendte sig haanligt mod ham, men der var en umiskendelig Interesse i det Blik, han saa paa ham med.

„Nej," — Pjese skubbede sig lidt henad Disken. „Hun var inde hos Bogeren!" — Bogeren var den gængse Forkortelse

af Bogholderen. — „Jeg hørte det," tilføjede han og sad paa Spring.

Svenden gjorde ingen Mine til at forfølge ham. Han sad en Stund og tyggede tankefuldt paa en Svedskesten; saa spyttede han den med paataget Frejdighed hen mod et Vindu.

„Hvad rager det mig!"

Pjese nappede — under Iagttagelse af alle behørige Forsigtighedsregler — en Svedske fra Skuffen.

„Aa, tror du ikke jeg ved!" blev han drillende ved. „Hun gaar nok paa Omgang! — Jeg troede forresten, I var hemmelig forlovede?"

„Er du gal! Tror du jeg vil have en Kokkepige!" svarede Svenden og spiste Svedsker, for at døve sin hemmelige Sorg over Olines Utroskab.

„Du faar nu alligevel aldrig Lægedatteren," blev Pjese ved. „Hende napper nok ogsaa Bogeren for Næsen af dig! Jeg har set dem laane hinanden Øjne."

„Pas du nu bare dig selv," sagde Svenden. „— Du blev nok lidt slukøret forleden Dag, da du fik en knaldende Lussing af Oline, fordi du havde knebet hende i Læggen. Hahaha! — saadan en Hvalp, der næppe nok kan knappe sine egne Bukser!"

„Det var bare fordi du kom til og saa det," svarede Pjese mut. „Ellers havde hun ikke slaaet mig." Og han gav sig til at fløjte, med en megetsigende Mine.

„Hold Kæft!" sagde Svenden bistert. „Faktoren kan høre dig!"

Pjese holdt øjeblikkeligt inde. Det havde virkelig været en Fejl af ham, — nu sad de jo netop og havde det saa rart. I Erkendelse heraf lod han den drillende Tone fare og sagde kameratligt:

„Det er meget snarere Bogeren, der altid kommer rendende, naar han tror, der er noget at give ondt af sig for! Han skal nu ogsaa have sin Næse alle Vegne!"

Svenden saa blot overlegent og ringeagtende hen paa ham.

„Hvalp!“ sagde han og spyttede ham en Svedskesten lige i Fjæset.

Men nu blev der pludselig Uro inde paa Kontoret. De var begge to nede af Disken i en Fart; Skuffen blev skudt ind, — saa stod de og lyttede; Pjese sank i Befippelsen en Svedskesten.

De hørte en Stol skrabe, et Vindu blive aabnet — og smække igen med et Knald; — en Rude faldt klirrende mod Stenlægningen udenfor.

„Naadada,“ sagde Svenden, paa en Gang hoverende og ængstelig. Saa vendte han sig mod Pjese.

„Ned i Kælderen med dig!“ — Pjese fik et Spark i Enden og kom meget hurtigt nedad Trappen. Og Svenden var i en Fart henne ved Staapulten og lod fordybet i at bogføre Kladden.

... Inde paa Kontoret var der sket det, at Faktor Thordsen — der fra sin Plads ved Pulten havde Udsigt til Fjorden — efter et Blik ud ad Vinduet havde drejet Hovedet mod Bogholder Magnus Jonsson, der sad lige overfor ham ved Pulten, og havde, med sine store Øjne vidt opspærrede, sagt bebrejdende, som trak han Bogholderen til Ansvar:

„Hvad er nu det? Jeg synes det er en af *vore* Baade, der kommer?“

„Allerede! — det er da umuligt?“ svarede Bogholderen, rejste sig og gik hen til Vinduet; aabnede det, for bedre at kunne se — og fik det med et Smæk lige i Hovedet, saa Midterruden raslede ham knust nedomkring Ørerne. Et pludseligt Stormkast havde slængt Vinduet i.

„Av for Satan!“ — Bogholderen glemte i Øjeblikkets Smerte og Forbløffelse ganske sin Respekt for Faktoren.

„Klodrian!“ — Faktor Thordsen rejste sig. „— Blæser det op?“

Bogholderen holdt Lommetørklædet mod den ene Kind, der havde faaet en Skramme; satte Krogene paa; pillede nogle Glassplinter, der sad tilbage af Ruden, bort; og stak saa Hovedet ud igennem Aabningen.

„Der kommer flere Baade," sagde han. „De lader til at have travlt."

Saa drejede han Hovedet og saa ind mod Land.

„Død og Pine!" — han trak hurtigt Hovedet til sig. „Hele Luften er fyldt med Stormdis. Det trækker op fra Vest."

„Naa, vi har altsaa en Orkan lige over Hovedet," busede Faktor Thordsen ud, sprang hen og fik fat paa sin Hat. „Og ingen Kæft giver et Bjæf! Kom! — lad Pjese slaa et Par Bræder for det Vindu!" — han rev Døren til Butiken op og stormede ud, med Bogholderen i Hælene.

Bogholderen raabte paa Pjese; og da han endelig kom, ruskede han ham ordentligt, for at faa ham til at forstaa, hvad han havde at gøre. Faktor Thordsen sagde Butikssvenden et Par venlige Ord om hans Agtpaagivenhed — ledsagede af et mindre venligt Blik; — takkede ham i Forbigaaende for hans eksemplariske Omhu; og endte med at bede ham følge med — „hvis han da havde Tid til det!"

Alle tre stormede de ud af Butiken.

„Se at faa alt Løst i Hus eller bundet fast!" raabte Faktor Thordsen i Farten til Bogholderen og Butikssvenden. Saa sprang de hver i sin Retning, — Faktoren for at finde Sale Pakhuskarl.

„Metusalem! Metusalem!" raabte han. „Hvor Satan har Manden gemt sig? Er han stendød; eller er han blevet stokdøv? — Metusalem!"

Endelig stak Sale Pakhuskarl Hovedet ud af en aaben Luge i et af Pakhusene.

„Har De ikke Øjne i Hovedet, Menneske! Ser De ikke, at det trækker op til Storm! Jeg tror, Fanden gale mig, at alle Mennesker gaar i Barndom!"

Sale undskyldte sig med, at han havde været beskæftiget inde i Pakhuset hele Dagen, — han lod blot denne Luge staa aaben, for at kunne holde Øje med Kvinderne, sagde han. Havde slet ikke lagt Mærke til Vejrforandringen!

„Ja, faa nu den Luge lukket og kom ned, Menneske! Alle

Luger maa lukkes! Skynd Dem nu! Vi maa se at faa alt, hvad Storm og Hav kan tage, i Hus snarest muligt!"

Faktor Thordsen stormede med flagrende Frakkeskøder ned til Kvinderne ved Stranden.

„Tøm de Kar!" befalede han rasende. „Staar de ikke der og snadrer, og aner Gud hjælpe mig ikke, at vi kan have Stormen over os i Løbet af fem Minutter! Vælt de Stampe, for Satan! — og staa ikke der og tjat med de Øsekar! Lad det gaa lidt villigt. Og rul saa Karrene opover mod Pakhusene!"

Konerne og Pigerne løb forfjamskede omkring, — rendte hinanden i Vejen som forskrækkede Høns.

Faktor Thordsen rystede fortvivlet paa Hovedet; — løb selv hen og hjalp at vælte et Kar. Derved blev hans Hænder imidlertid saa snavsede, at han siden maatte holde dem ud fra sig, — ikke engang kunde faa fat paa sit Lommetørklæde!

„Metusalem!" raabte han, dirrende af Arrigskab. — „Naa, der er De endelig!" mødte han Sale, der kom hjulende nedover paa sine korte, tykke Ben. „Sæt dog de Kvindemennesker i Arbejde! De tosser rundt, som om de havde tabt Hovedet, og faar ingenting bestilt."

Hele Stranden var en eneste Forvirring. Kvinderne sled og asede, og løb omkring med Storm i Skørterne. Men trak en den ene Vej i et Kar, der skulde væltes, trak straks en anden den anden Vej. Og saa kom de op at skændes. Og med Hænderne i Siden overøste de hinanden med de groveste Skældsord og de frygteligste Beskyldninger. Nogle græd; andre lo hysterisk; — endnu andre satte sig opgivende paa en Sten og bare saa til. En begyndte at jamre over Baadene; og straks var der et Kor, der jamrede over Baadene. De bad Gud hjælpe sig; — de bad Gud hjælpe deres smaa Børn; — og tilsidst bad de endogsaa Gud om at hjælpe deres Mænd derude. De mere rolige tyssede paa de mindre rolige, og sagde, at endnu var det da ikke begyndt at storme. Og der var jo allerede mange Baade paa Vej indover Fjorden, — de naaede nok Land, inden Stormen brød ud. Men de mindre rolige sagde.

at de kun kunde se Halvdelen af Baadene; og desuden — naar Stormen først var der, saa var det tvivlsomt, om Baadene kunde slippe uskadt i Land, selv om de aldrig saa meget var naaet ind i Fjorden. De mere rolige svarede, at der var adskillige gode Landingssteder ude langs Kysten, — der kunde nogle af Baadene have søgt hen; de slap saamænd nok i Land allesammen! Og i hvert Fald kunde det ikke hjælpe, at de stod her og jamrede, — de maatte meget hellere tage fat.

Og Sale Pakhuskarl rendte rundt midt i al Forvirringen, skændte og gav Ordrer. Bad Gud forbarme sig over de Asener til Kvinder. Bad dem rejse ad Helvede til. Og løb saa hen til et Kar og spurgte næsten bønligt, om de dog ikke kunde overvinde sig til blot denne ene Gang i deres usle Liv at tage fat!

... Finnur paa Vad og „Enkens Trøst" havde ligeledes travlt. Men de havde opdaget Stormen i Tide. Først af alt havde de sat Tømrerne til at slaa Bræder for alle de Vindusaabninger paa det nye Hus, som der endnu ikke var sat Vinduer i. Og de havde selv hjulpet til dermed. Saa havde de taget Tømrerne til Hjælp og slæbt den store nye Varebaad og de to mindre Baade, Brugsforeningen ejede, op i Pakhuset. Tilsidst havde de fjernet de løse Planker, der paa de stenfyldte Bukke udgjorde deres Baadebro, — slæbt dem sammen i en Bunke, i Læ af Huset, og surret dem forsvarligt fast.

Sjera Sturla kom til og gav en Haand med. Han var bleg, og kunde ikke skjule sin Nervøsitet.

„Blot Baadene naar Land," sagde han.

Stormkastene blev flere og hvassere; — det kunde ikke vare længe, inden Stormen for Alvor var over dem. Han kendte disse Efteraarsstorme, der kunde blive til rene Orkaner. Han saa udover Fjorden.

„Syv," talte han. — „Hvor mange Baade mon der er roet imorges?" spurgte han Finnur fra Vad.

„De roede alle," svarede Repstyreren. „Der er femten ialt."

„Almægtige Gud," sagde Præsten stille.

„Naa; de kan jo være søgt ind til Land længere ude," be-

roligede Finnur fra Vad sin Ven. „Det plejer de af dem gerne at gøre, der er roet længst ud."

„Ja, blot de dog har gjort det," sukkede sjera Sturla. „Vi maa haabe det."

... De syv Baade kom langsomt indover. Skønt de blev roet for Livet, syntes de for utaalmodige Øjne ikke at komme af Stedet. Et Par af dem forsøgte at sætte Sejl og krydse; men opgav det igen, efter nogle mislykkede Forsøg. Kastevindene kunde altfor let vælte dem, naar de havde Sejl oppe. Saa maatte de hellere ro, og søge at tilvriste sig Livet saa at sige Alen for Alen — for stort hurtigere gik det ikke.

Der blev roet, saa Blodet sprak frem under Neglene og Baaden knagede under de tunge Tag.

Et Par Baade slap omtrent samtidig indenfor Holmene, og blev i Tavshed halede i Land. Og en Baad til.

Alles Øjne fulgte nu de fire tilbageværende Baade.

Den længst ude satte pludselig Sejl, og landede i Løbet af faa Minutter i en Vig paa den anden Side af Fjorden. Den raske Manøvre blev udført med en saadan Dristighed og Behændighed, at Folkene paa Stranden brød ud i Glædesraab. Et Øjeblik summede det over hele Stranden: „Hvad var det for en Baad?" — „Hvem er Formand paa den?" — „Magnus fra Vogum, selvfølgelig," blev der svaret. — „Hvor det ligner ham!" — — Men saa døde Glæden hen. Angstfulde Øjne fulgte atter de tre Baade, som endnu var derude.

Langt om længe lykkedes det de to af dem, at slippe indenfor Holmene. Og skønt Brændingen nu var ret stærk, landede de uden synderlige Vanskeligheder.

Men én var stadig udenfor. Den var tung at ro, saa det ud til. Kun langsomt nærmede den sig Indløbet mellem de to Holme, som den maatte ind imellem, for at naa Land. Vilde det lykkes den, inden Brændingen blev saa stærk, at den spærrede Indløbet? — Hvert eneste Menneske paa Stranden stod med Hjertet i Halsen. Nu var den lige udenfor. Nu! — nu! —

Da hævede der sig et samstemmigt Angstens Raab ...

En Braadsø, større end de andre, var kommet, vægtigt rullende, havde løftet Baaden højt paa sin grønne, af Tangen brunflammede Ryg, sænket den ned i Bølgedalen bag sig, — og styrtede sig nu mod Holmene; — og nu brød det paa Undervandsskæret midt i Indløbet — nu brød det hele Vejen — Indløbet var spærret!

Det varede lidt, inden den næste Braadsø løftede Baaden, saa den igen blev synlig fra Land; — Folkene paa Stranden saa, at Mandskabet hvilede paa Aarerne.

Ingen spurgte: — Hvad nu? Folk stod som lamslaaede, — trak næppe Vejret. Redningen havde været saa nær; og nu — —. De tænkte alle det samme: — Hvad vilde de nu gøre? — Hvad kan de gøre? — Deres Hjerter begyndte at hamre, tungt og langsomt. Der var ikke et Barn paa Stranden, der ikke vidste, at nu gjaldt det Liv og Død.

De saa Baaden blive roet lidt tilbage.

Vilde den vende? — sætte Sejl? — se at naa Land paa den anden Side Fjorden? — Det var jo for sent, — det rene Vanvid!

Da — — —; Kvinderne skreg; — nogle af Mændene ogsaa. Mange greb sig for Øjnene; — andre vendte sig bort. Men de, der ikke kunde rive deres Øjne løs fra Baaden, saa, at den pludselig med fuld Kraft blev roet hen mod en lille Vig i den ene af Holmene, — lige ind i Brændingen! De saa den nærme sig Holmen — og blive borte bag den.

Der gik nogle frygtelige Øjeblikke. Det var, som om Folk ikke rigtig vilde tro paa, hvad de selv havde set. Men pludselig begyndte nogle af Mandskabets Paarørende at øse Forbandelser ud over Formanden:

„Den Satan! — den Djævel! — det Umenneske! — det Dyr!“

Formandens Kone stod i Nærheden og hørte det; — hun sagde ingenting; men hendes Øjne blev med en Gang fulde af Taarer. Da de rasende Mennesker blev gjort opmærksom paa hendes Nærhed, dæmpede de deres Skældsord. Men i Stilhed blev de ved med at give deres Forbitrelse Luft.

Da kom der pludselig en Mand til Syne derude paa Holmen. Et Lettelsens Suk hævede sig. Og nu kom der en til; — alle Folkene paa Stranden holdt igen Vejret; de greb uvilkaarligt fat i hinanden; og begyndte at tælle: — to, — — tre, — — fire, — — aa, aa! — fem, — — aa, aa! — seks; gudskelov da! — — seks; — — hvor bliver den syvende dog af? — — —"

Der gik lang Tid. Folk vilde ikke opgive Haabet om, at den syvende ogsaa skulde komme, nu da de seks var reddet. — „Hvem er det, der mangler?" — blev der spurgt op igennem Rækkerne, henimod Faktor Thordsen, der var den eneste, der var udrustet med en Kikkert. — Og Svaret kom dæmpet tilbage ned gennem Rækkerne: „— Formanden."

Formandens Hustru sank om i Armene paa de nærmeststaaende, da hun hørte det. Hun sank sammen, uden at udstøde et Suk. Hun var slet ikke besvimet, — al Kraft havde blot et Øjeblik forladt hendes Lemmer. De Taarer, hun før havde haft i Øjnene, var tørret bort. Der kom ingen nye. Saa snart hun var kommet til Kræfter igen, frigjorde hun sig, — lempeligt, men uden Tak, — fra dem, som støttede hende, tog sine to smaa Børn ved Haanden og gik. Folk veg til Side, gjorde tavse Plads for hende, hvor hun kom frem. Hun saa ikke paa dem, — var som forstenet; — gik hjemover med bøjet Hoved og de tørre Øjne stift rettede mod Jorden.

Da hun var gaaet, kaldte en af Formændene paa sine Folk; — han vilde hente Kameraterne derude paa Holmen, inden Brændingen indenfor Holmene blev endnu stærkere.

Sjera Sturla havde staaet sammen med Finnur fra Vad, „Enkens Trøst" og Tømrerne, og set det hele. I ham som i alle andre havde det givet et Sæt, da Brændingen lukkede Indløbet. Da han saa Baaden blive roet løs mod den lille Vig i Holmen, var han et Øjeblik blevet staaende som lamslaaet. Som paa lang Afstand havde han opfattet „Enkens Trøst"s Stemme: — „Det var dog som bare Pokker!" — Mere havde sjera Sturla ikke hørt; han var pludselig af en indre Magt blevet

knuget i Knæ. Og uden at skænke sine Omgivelser en Tanke, — med al sin Sjæl samlet hos de Mennesker, som derude kæmpede for Livet, — var han begyndt at bede — bede højt.

Finnur fra Vad, „Enkens Trøst" og Tømrerne fjernede sig uvilkaarligt. Finnur fra Vad havde Taarer i Øjnene; „Enkens Trøst" var uhyre forbløffet; — Tømrerne skottede lidt forlegne hen paa Præsten og saa underfundigt til hinanden.

Da sjera Sturla atter løftede Hovedet og rejste sig fra sin knælende Stilling, saa han en Flok Mennesker derude paa Holmen.

Han gik hen til sin Ven Repstyreren, der stod nærmest ham, lidt borte fra de andre; med skælvende Stemme sagde han glad:

„De blev reddet!"

Finnur fra Vad vendte et lidt fraværende Blik imod ham og sagde stille:

„Ja, — undtagen Formanden," — han havde skarpe Øjne, og havde set, at Formanden manglede imellem de andre.

Sjera Sturlas Ansigt stod et Øjeblik som stivnet i det glade Smil, inden det bekymrede Udtryk igen fik Overhaand.

„Kan han ikke komme endnu?" spurgte han dæmpet.

Finnur fra Vad blot rystede paa Hovedet.

En Stund stod de begge tavse, — Præsten med et fjernt Blik, Repstyreren opmærksomt følgende et Optrin nede paa Stranden.

Saa sagde Finnur fra Vad stille:

„Se, der gaar hun."

„Hvem?" spurgte Præsten og saa i den Retning, hans Vens Blik viste. Han saa den ensomme Kvinde med de to Børn ved Haanden. — „Er det Formandens Kone?" spurgte han, — han kunde paa denne Afstand ikke kende hende.

„Ja; Formandens — Enke," svarede Repstyreren og gik sin Vej.

Præsten stod urørlig og fulgte hende med Øjnene, til hun var forsvundet ind ad Døren til sin Hytte. Saa gik han lang-

somt bagefter hende. Det var som om hans Ben mod hans Vilje førte ham af Sted.

Da han var naaet hen til Hytten, blev han et Øjeblik staaende, maatte ligesom tage Mod til sig, og endnu mens han bankede paa arbejdede hans Tanker med, hvad han dog skulde sige den stakkels Enke til Trøst. Han hørte Børnenes Graad indefra Hytten. Men der var ingen, der svarede paa hans Banken; og ingen, der aabnede Døren. Han bankede igen. Børnene holdt inde med Graaden; men Døren blev stadig ikke aabnet. Han bankede tredje Gang ...

Saa vendte han sig, og med langsomme Skridt gik han bort fra Hytten. Han var dog ikke gaaet langt, da den Angst overfaldt ham, at Konen i sin Fortvivlelse muligvis kunde gøre en Ulykke paa sig selv og Børnene. Han gik rask tilbage; bankede endnu en Gang. Da der heller ikke denne Gang blev svaret, tog han tøvende i Dørens Haandtag. Det viste sig, at Døren var stængt indvendig fra.

Han kunde ikke høre nogen Bevægelse eller Lyd derindefra. Og nu kaldte han sagte, — og hans Stemmes Dirren røbede hans Angst:

„Det er mig — sjera Sturla ...“

Et Øjeblik efter blev Døren aabnet paa Klem, og et blegt, af lang Armod for tidlig ældet Ansigt kom til Syne i Dørsprækken.

„Hvad vil De mig?“ — Stemmen var ru, med en haard Klang.

Denne haarde, bitre Form for Sorg kom sjera Sturla saa uventet, at han ikke kunde finde andet at sige end:

„Kommer jeg til Ulejlighed?“

„Ja!“ svarede Konen fast og mødte trodsigt hans medfølende Blik.

„Kan De ikke bede til Gud?“ faldt det uvilkaarligt Præsten ud af Munden.

„Nej; — han er vist for langt borte.“

Da bøjede sjera Sturla Hovedet og gik. Det var ham umu-

ligt at blive, — umuligt at trænge sig ind paa Konen med sin Trøst. Han hørte, at Døren blev lukket haardt i bag ham. Og han gik hjemover med tungt Sind og sørgmodigt Hjerte.

Hvorfor knyttede Gud disse inderlige Baand, Menneske og Menneske imellem, for saa at rive dem vilkaarligt over? — Hvorfor lod han den Syvende drukne, mens de seks blev reddet? — Eller var det saadan, som det i hans svage Øjeblikke syntes ham: at hele Livet var undergivet den mest trøstesløse Vilkaarlighed? — Og hvor var saa Gud? — og hvor hans Magt! — Tungere og tungere blev hans Tanker; ondere og ondere gnavede Tvivlens Orm i hans Indre.

... Stormen blev til en Orkan, der rystede Husene og var lige ved at rive Taget af dem, blot der blev aabnet en Dør; den blæste Sprøjt og Skum fra den rasende Brænding langt indover Land; og førte bort og knuste og sønderbrød alt løst eller daarligt bastet, den kunde faa Blæsetag paa.

Men den varede kun kort; — allerede næste Dags Aften havde den saa omtrent lagt sig.

Fire af de seks Baade fra Holmefjord, der var udeblevet Stormdagen, fik man i de nærmeste Dage Efterretninger om; de var landede længere ude langs Kysten, eller var søgt ind til andre Fjorde. Men omtrent samtidig begyndte der at spørges Ligfund langs Kysten; en Baad, der viste sig at tilhøre O. Scheving & Sønner, fandtes drevet i Land for Bunden af Fjorden; og den anden savnede Baad maatte ogsaa være forlist; — Ligfundene langs Kysten, der stadig blev ved, viste det. Den ene Baad havde haft syv, den anden ni Mand ombord. I Løbet af de nærmeste fem Dage drev Ligene af de tretten i Land, hist og her langs Kysten, og blev efterhaanden bragt til Holmefjord; Faktor Thordsen stillede et Pakhus til Raadighed, til Ligenes midlertidige Opbevaring. Liget af Formanden, der druknede ved Holmen, var ogsaa blevet fundet og bragt derhen.

Begravelsen blev ansat til den tiende Dag efter Stormens

Udbrud; — Ligene af de tre, der endnu savnedes, kunde saa maaske drive i Land inden den Tid.

Eyjolf, den vattersotige forhenværende Brugsforeningsbestyrer, kom forresten til at gøre de druknede Søfolk Følge i Jorden. Et Par Dage inden Begravelsen kom Folk i Tanker om, at de vistnok ikke havde set ham i snart en Uge. Det er dog vel tvivlsomt, om de allerede den Gang var kommet i Tanker derom, hvis ikke nogle Drenge, hvis Leg havde ført dem forbi Skuret, havde mærket en underlig Lugt derindefra, og var løbet hjem og havde fortalt det. To modige Mænd gik straks derhen. Og da der ikke blev svaret paa deres Banken, brød de Døren op. En ubeskrivelig Stank slog dem imøde, da de havde faaet Døren sprængt; og et endnu ubeskriveligere Syn mødte dem, da de kiggede indenfor. Henne i et Hjørne af Skuret hang Eyjolf og dinglede. Da der ikke havde været flere smaa, af alle andre vragede Torskehoveder og andet — delvis fordærvet — Fiskeaffald at opsamle nede ved Stranden, og ingen Mulighed for mere at nappe sig en Torskelever, havde han ikke længer fundet Livet værd at leve, og havde, uden Postyr af nogen Art, klynget sig op, mæt af Dage. Det laskede Legeme var allerede i fuld Opløsning. Der var meget snavset i det mørke Skur, der kun fik Lys fra et Par smaa og desuden altid tildækkede Vinduer. Stanken fra Liget, i Forbindelse med en anden Stank, der vistnok i sin Tid maatte have været den daglige Luft derinde, var saa uudholdelig, at først efter at de to Fiskere i en rum Tid havde haft Døren staaende aaben, kunde de holde Luften derinde ud, mens de skar den Hængte ned.

Der var stor Sorg og Uhygge i Handelsstedet i Forvejen. Onde Drømme, hvori de Efterladte saa deres døde Fædre, Mænd og Sønner; Angsten for Lig, der var meget udbredt; og en mere eller mindre ubestemt Frygt for noget Overnaturligt — Lyde, de mente at høre, Skygger, de mente at se — forbitrede dem Sorgen, ja forraaede den, og blandede den med en ond Uhygge. Fra den Dag, Eyjolf fandtes hængt, var der

ikke mange i Handelsstedet, der gerne gik ene udenfor en Dør om Aftenen, naar det var begyndt at skumre.

Det var næsten med en vis Lettelse, Folk fulgte de tretten Druknedes og den Hængtes Lig til Jorden, da Begravelsesdagen endelig oprandt; — Ligene af de tre Savnede var stadig ikke drevet i Land. Man vidste ikke af det — men det var i Grunden som først de tre Skovlfulde naglede de Døde til Jorden, hvor de nu hørte hjemme; — det var saa trygt, at vide dem tre Alen nede. Nok savnede de dem; — nok græd de sig Øjnene ud af Hovedet; — nok havde de holdt forfærdelig meget af dem. Men da de nu engang var døde, brød de sig ikke om at møde dem mere — før hinsides. Og saa længe de Døde var oven Mulde, lurede der i mange af disse enkle Sjæle en Angst for, at de skulde rejse sig fra Baaren, ja endog løfte Laaget af Kisten. Denne Frygt angreb dem dog næsten kun, naar det var blevet mørkt om Aftenen; — ved Dagens Lys var de fleste ved deres Forstands fulde Brug, — vidste, at de Døde er døde.

Begravelsen fandt Sted under stor Tilslutning; — skønt det var Hverdag, havde selv enkelte af Bønderne fra Omegnen givet Møde. Fra Handelsstedet og Hytterne deromkring var saa godt som hvert eneste Menneske mødt frem.

Bagefter delte Fiskerbefolkningen sig rundt i Handelsstedets lave Hytter, hvor der blev nydt en Kop stærk Kaffe og en lille Snaps til — de Efterlevende til Husvalelse, de Dødes Minde til Ære. Talen faldt de fleste Steder paa, hvor bleg sjera Sturla havde været under Begravelsesakten; — skønt den gode Mand dog ikke havde fulgt nogen af sine Egne til Mulde. Der var mange, der fandt det underligt, hvor lidt han egentlig havde faaet sagt de sørgende Efterladte til Trøst. Men, ganske vist — han havde jo næppe kunnet faa Ordene frem for Graad. Det var forresten besynderligt, fandt de, at den stærke og ellers saa myndige Mand saa helt kunde miste Herredømmet over sig selv! Det var vel Synd at lægge ham det til Last, — det vidnede jo da kun om hans gode Hjerte. Men i Grunden burde det dog helst ikke finde Sted, — saadan under Ud-

øvelsen af en Embedshandling. — Det var i Virkeligheden hele Fiskerbefolkningens Mening, en sørgende Enke udtrykte i et Par sagtmodige Sætninger, fremstammet under Graad: — „Jeg havde nu foretrukket flere gode og trøsterige Ord — og nogle færre Taarer; — for dem har vi andre da nok af.“ — Da hun havde talt saaledes, drak hun en Slurk af sin Kop; og græd saa videre.

XVII

Slagtetiden var inde.

Hver eneste Dag i over en Maaned, enten det regnede, sneede eller blæste — og det gjorde som Regel en af Delene, for nu havde det sildige Efteraars kolde og lunefulde Vejrlig tilfulde vundet Overhaand — ankom der Skarer af Bønder fra Omegnen til Handelsstedet, drivende større eller mindre Flokke af Slagtefaar foran sig, alt eftersom deres Gaarde var store eller de selv gældbundne til.

Faarene blev, trætte og forpustede af Rejsen, med rædde opspilede Øjne, jamrende og brægende af Angst over alt det Uvante sammenstuvede i dertil indrettede Aflukker, hvor de urolige afventede deres Skæbne, vadende i Mudder og Ælte til midt paa Benene, trykkende sig sammen saa godt det lod sig gøre — enten for, ofte vaade som de var, at holde Varmen, eller blot for at være hinanden tættest muligt nær.

Saa begyndte Myrderiet.

Slagtningen gik for sig ude paa Strandbrinken. Der var der anbragt en lang smal, ganske lav Forhøjning af smalle Bræder, der — med Renlighed som Formaal — ikke sluttede tæt sammen. Bønderne fordelte sig, som der var Plads og de var Venner til, paa denne Brædeforhøjning; tog Stade i en lang Række. Som Regel besørgede hver enkelt Bonde selv Hovedafskæringen af sine Faar, — det var forholdsvis sjældent, de overlod det til en af deres Karle.

Da alt var færdigt til Slagtningen, begyndte den med at en halvvoksen Dreng udsaa sig et af Faarene, som han saa ind-

hentede i Løb. Naar han havde faaet Tag i dets Horn, slog han det ene Ben over dets Ryg, saa han fik Faaret i Skrævet; — saaledes trak han af med det genstridige Dyr gennem Sjap og Søle, ud af Aflukket, hen til den lave Forhøjning paa Strandbrinken. Der modtog Bonden det, staaende oppe paa Bræderne, med Kniven mellem Tænderne; — et kraftigt Ryk i dets ene Horn, og det stod deroppe ved Siden af ham; — et Greb ned om Bugen, og det laa sprællende paa venstre Side, med Hovedet ragende udover Forhøjningens Kant — lige over Blodbaljen. Saa snart Dyret laa paa Siden, samlede en Medhjælper dets Forben i sin højre, dets Bagben i sin venstre Haand, og tog et fast Greb. Bonden skrævede over det rystende Dyr, satte sig paa Hug, for med sin Vægt at hjælpe til at holde det nede, løftede dets Hoved og drejede det i Stilling med venstre Haand, strøg Ulden fra Struben med den højre, greb saa Kniven, og foretog det første dybe Snit, — der øjeblikkelig paafulgtes af et vældigt Blodsprøjt ned i Baljen, hvor en Kvindehaand straks var rede til at røre rundt. En Tid lod Slagtermanden det bløde fra de store Halsaarer; saa gjorde han et Par Snit til; og var han nu særlig menneskelig, søgte han med Knivens Spids rundt i Saaret, til han fandt det Hul i Halshvirvlerne, hvorigennem han kunde overskære Rygmarven. Saa lod han det igen bløde en Stund; og siden blev Hovedet, lidt efter lidt — for at faa den sidste Draabe Blod klemt af Kroppen —, langsomt snittet af og smidt til Side med Saaret i Vejret; — Medhjælperen havde i de tre fire Minutter, det varede, haft sit fulde Mas med at holde Benene paa det sprællende Dyr, der længe efter at Luftrøret var overskaaret blev ved at trække Vejret, — med hæse, lange, stødvise Sug, en dyb og dødssvanger Snorken, — stadig rystede den lille korte Hale, og i Dødskampen flere Gange lod sit Vand og udtømte sine Tarmes Indhold. Da endelig Blodet kun kom draabevis fra Struben, rejste Bonden sig, tog atter Kniven mellem Tænderne, greb den døde Krop ved de slatne varme Ben og slængte den til Side. Drengen stod allerede og ventede, med det næste Faar i Skrævet; — var

han endnu meget ung eller meget følsom, holdt han saa vidt gørligt sine Hænder for Dyrets Øjne, hvad der ikke sjælden indbragte ham Haansord, — og hvad der heller ikke skulde hjælpe meget, thi gennem Aabningerne i Aflukkenes Stavestakit fulgte Dyrene med opspærrede Øjne deres Kameraters Skæbne, indtil de et for et blev trukket hen til Forhøjningen paa Brinken og slængt om paa Siden, med de i Angst opspilede Næsebor lige over den dampende Blodbalje, — hvori en Kvindearm, blodig til Albuen, uafbrudt rørte rundt.

Da den hovedløse Krop var slængt hen, fik den som oftest Lov at ligge, indtil Livet var sivet saa vidt af den, at Benene ikke trak sig for de hurtige Snit, hvormed Flaaerne skilte Fødderne fra Kroppen ved Knæleddene. Saa løsnede Flaaerne, med Kniv og Knoer, Skindet fra den endnu varme Krop, løftede siden Kroppen og hængte den ved Agterhaserne paa Galgens Kroge. Der ventede en Mand med en Kniv, — oversprøjtet med Blod og Snavs; han aabnede Bugen, lod Vom og Tarme falde ned i Sølen under Galgen, hvorfra de siden af Kvindehænder blev slæbt ud for Strandbrinken, hvor Tarmene blev liggende og Vommene tømt for deres dampende Indhold; — saa tog Kvinden de tømte Vomme, løb med dem ned i Strandkanten, skyllede dem fri for det værste Snavs, og samlede dem saa i en Sæk; de blev — skaaret i Stykker og syede sammen til aflange Poser — brugt til Hylstre om Blod- og Leverpølser. Manden ved Galgen samlede de spiselige Indvolde og det meget Fedt i dertil anbragte Baljer og Trug; saa blev den slatne tømte Krop bragt hen paa en Krog længere henne i Galgen, hvor den maatte hænge og blive rigtig kold, inden den kunde bringes paa Vægten.

Da Faareligene endelig var blevet godt kolde og stive, blev de baaret ind i det Pakhus, hvor Vejningen foregik. Ved Siden af Vægten stod der en Huggeblok, hvor en Mand med en stor Økse skilte dem af med det yderste blodige Strubehoved. Saa blev de vejet, enkeltvis. Prisen varierede fra femten til toogtyve Øre Pundet, efter deres større eller mindre Vægt, — skønt

de bagefter blev fordelt broderligt i de samme Tønder, for senere alle at sælges til samme Pris.

Det blev som Regel Nat inden Bønderne kunde drage hjemover, fra det i ét Pløre svømmende Handelssted, — fra Blooddampen, fra den gennemtrængende Lugt af nydødt Kød og den kvalmende Stank fra Snavsdyngerne nedenfor Strandbrinken.

Trætte og udasede rokkede de af Sted ved Siden af deres Heste, der alle var belæssede, — med Hoveder i Knipper; Ben, Vomme, Hjerter, Levere, Lunger og Nyrer i Poser; og Blod i Skindbælge eller Trækærner. Det var, hvad der kom dem selv tilgode af de slagtede Faar. Handelen fik Kødet af deres Faar for højst toogtyve Øre Pundet, og solgte dem til Gengæld Rugmel til deres vandudtyndede Blodpølser, som — sure og sorte — skulde være deres Hovedernæringsmiddel den lange Vinter igennem, for fireogtyve Kroner Tønden. Men Handelen maatte jo betales — selv om Gælden ganske vist aldrig blev helt kvittet; ellers lukkede den for Krediten! De Bønder, der maatte drive et Hundrede Faar og derover til Slagtning i Handelsstedet, havde ofte kun — og knap nok — Raad til at slagte en fire-fem til Gaardens Brug. Der foresvævede maaske enkelte af dem noget om, at dette i Grunden var for galt; — at de maatte kunne ordne sig anderledes og fornuftigere; — men de var nu engang inde i denne fortvivlede Skure, og det var ikke let at komme ud af den.

Det viste sig, at over tre Fjerdedele af de Faar, som dette Efteraar blev slagtet i Holmefjord, gik til O. Scheving & Sønner; — den nye Brugsforening fik kun en kneben Fjerdedel.

Alligevel var Faktor Thordsen misfornøjet med Forholdet; — da der ikke blev slagtet ret meget mere end de andre Aar, regnede han, at Handelen fik en Fjerdedel mindre ind af sit udestaaende Tilgodehavende end den ellers plejede; — og det var dog for galt! fandt han. — Nu maatte den snart komme, denne Lejlighed til at kværke det ny Foretagende, som han stadig gik og ventede paa; — ellers gik dette simpelthen ad

Hekkenfeldt til! Skulde hans Instinkt virkelig denne Gang have vildledt ham?

Men Finnur fra Vad, den nye Brugsforenings Bestyrer, var dog endnu mere misfornøjet. Og med bedre Grund. — En kneben Fjerdedel, — det var lidt! — — Ja, — for at se Sagen lige i Øjnene, — Bønderne havde allerede halvvejs svigtet ham! Ikke paa den Maade, at de var faldet fra; — saadan aabenlyst. Nej; men de var blevet lunkne, — det mærkedes. Og angst; — — for hvad mon? — De fandt det i hvert Fald øjensynlig raadeligst, stadig at holde sig nogenlunde Venner med Faktor Thordsen. — Men saa langt fra at betage ham Modet, tilskyndede denne Erkendelse Finnur fra Vad tværtimod til at udfolde al sin Energi, Kløgt og Udholdenhed.

XVIII

Efteraarets Rusk og Regn havde allerede bragt den Forandring i Sølves og Blids Samvær, at de nu for det meste var nødsaget til at opholde sig inden Døre; de havde da henlagt deres Lege saavidt muligt til Præstegaardens Udhuse, hvor de legede mere uforstyrret end i selve Beboelseshusene. Men skønt Mørket nu stadig vandt ind paa Lyset, havde dog endnu hele Dagen været deres egen.

Men nu begyndte Skolen. Og dermed syntes de, at Friheden med en Gang var forbi. Thi nu sad de lænket til Skolebænken de fleste af Dagens faa lyse Timer; og naar de endelig midt paa Eftermiddagen slap hjem, skulde der læses Lektier. Nu begyndte igen Søndagene at staa for dem som lykkelige Oaser i de graa Hverdages trælsomme Ørken. Ugen igennem talte de utaalmodigt Dagene; — og langt ude i Fremtiden stod Juleferien som et Lyshav. Ganske vist havde de faaet det saaledes ordnet, at de i den fælles Skolestue kun sad med den smalle Gang imellem sig; men i Timerne afholdt en bly Undseelse dem fra at se til hinanden; de sad kun og nød hinandens Nærhed; bevarede som en Lykkens Gave hvert lille Skimt, de kunde faa af hinanden; og drak rødmende Lyden af hinandens Stemme under Afhøringen.

De klarede sig begge to nogenlunde i Skolen; — især sørgede de for altid at kunne deres Lektier paa en Prik, for at ikke deres Frihed yderligere skulde berøves dem.

Blid havde et lidt tungt Nemme. Men en ubøjelig Vilje og Energi hjalp hende. Og hvad hun først havde faaet hamret ind i sin lille Hjerne, sad der nagelfast, ligefra Historiens

Aarstal til Brøkernes Behandling — hun greb aldrig fejl. Saavel af Forstand som af Hjerte var hun Redeligheden selv, — lige saa lidt som hun nogen Sinde kunde svigte, kunde hun nogen Sinde glemme. Trods hendes lyse, frejdige Væsen rummede hendes Barnesjæl allerede ikke saa lidt af Alvorens Tyngde; — alt var ægte hos hende — Glæde og Sorg, Viden og Følelse.

Med Sølve forholdt det sig noget anderledes. Lektierne klarede han som en Leg, — behøvede kun at læse dem en eller højst to Gange igennem, saa kunde han dem udenad, og havde paa samme Tid tilegnet sig en instinktmæssig Forstaaelse af Indholdet — som næsten altid var rigtig. Men Aarstal og geografiske Afstande og Højdemaal kneb det med at huske; hans Fantasi spillede under Læsningen saa stor en Rolle, — han saa alting i Billeder, hvor indi disse tørre Tal paa ingen Maade vilde føje sig. Og da han havde opdaget, at Tal altid paa en forunderlig Maade blev borte fra hans Hjerne, mødte han til de vanskeligste Timer med sine Negle overkradsede — for staa til Skamme vilde han ikke; saa hellere snyde. Regning kneb det ogsaa med; alt dette indviklede og nøjagtige, — det laa ikke for ham. Han kunde aldrig faa i sit Hoved, hvorfor et Regnestykke behøvede at være absolut rigtigt; — hvorfor det omtrentlige ikke ligesaa godt kunde gøre det. Og han foragtede at regne med Brøker, — kunde ikke afvinde dem fjerneste Interesse. Desuden holdt han af i sin Løsning af Regnestykker at stikke af fra den foreskrevne Vej og følge selvopfundne Metoder; — og han følte sig dybt krænket i sin Retfærdighedsfølelse, naar Læreren, skønt Resultatet var rigtigt, kasserede hans Regnestykke paa Grund af forkert Fremgangsmaade. Skrivetimerne var ham ogsaa en Plage; hans Haandskrift var og blev ujævn og uskoleagtig. Dette til Trods hævdede han med Ære sin Førsteplads i Skolen; Lektierne kunde han altid udenad, — Tal og Maal havde han som Regel paa sine Negle, — og gjaldt det om at genfortælle noget, uden at benytte Lektiens Ordlyd, var han den uopnaaelige Mester. Læreren holdt

meget af ham. Dog kunde han engang imellem blive helt rasende paa ham. Thi naar Sølve fik Lov at komme til, og han brændte altid af Iver, havde han en indgaaende Maade at fortælle paa, som ikke engang de andre Elevers Drillerier kunde vænne ham af med. Ofte morede det Læreren, at høre paa de fantastiske Slutninger, Sølve vidste at drage af Historiens og Zoologiens Kendsgerninger. Især naar Sølve begyndte at dadle denne eller hin historiske Persons Handlemaade, og udbredte sig over, hvad *han* vilde have gjort i Vedkommendes Sted, var der en saadan naiv Alvor og Iver over hans Fremstilling, at Læreren tit brast i en Skoggerlatter, fulgt af hele Klassen — undtagen Blid. Sølve brød sig ikke det mindste derom; — han var fuldstændig overbevist om, at de andre var de Dumme og han selv den kloge. Men saa fornøjelig gik det nu ikke altid. Hvis Sølve i Stedet for at udbrede sig i Overvejelser, begyndte at stille Læreren indviklede og fantastiske Spørgsmaal, var det snart forbi med dennes Taalmodighed; thi da fik han ikke sjælden en Følelse af, at Barnet var klogere end han selv, — og det holdt han ikke af at mærke. Desuden irriteredes han af Sølves Videlyst; — hvad skulde Eleven med en Viden om Ting, som han, Læreren, hverken vidste eller brød sig om at vide? Og da gjorde han sig undertiden en billig Fornøjelse af at haane ham og gøre Nar af ham, i hele Klassens Paahør; — kalde ham Kejseren uden Land eller den forsinkede Edison; — paa alle Maader lade ham føle sin dybeste Unaade. Hvad der ingenlunde afholdt Sølve fra ved given Lejlighed at fortælle, hvilke Svar han selv havde fundet eller fantaseret sig til, og stille Læreren nye Spørgsmaal.

Fritimerne sammen med Blid var og blev Dagens Lyspunkter. Især Aftentimerne. Blev han færdig med sine Lektier førend hun, hjalp han hende, saa godt han kunde. Var hun endnu ikke saa vidt fremme, at han kunde høre hende i Lektierne, satte han sig til at læse Aviser, som han slugte lige fra de partipolitiske og landøkonomiske Artikler til Avertissementerne — der var ham en Guldgrube til Fantasier og Grublerier. Men

saa snart Blid var færdig med Lektierne, var der ikke Tale om Læsning mere.

Var Vejret godt, tilbragte de en Del af Fritiden ude, selv da det nu faldt ind med rigtigt Vintervejr. Var det Frostvejr, strejfede de omkring — i og udenfor Byen; udsøgte sig ensomme Glidebaner; fandt en Indsø mellem Klipperne, hvor de kunde løbe paa Skøjter, eller en afsides Kælkebakke. Da de havde saa meget at snakke om, holdt de sig helst for sig selv. Men den sidste Del af Aftenen tilbragte de gerne i Køkkenet, hos gamle Grjeta — Repstyrerens gamle Kokkepige; det eneste Tyende, der var fulgt med dem fra Vad.

I Køkkenets ene Hjørne var der en Trappe, der førte ovenpaa; — der sad de altid, paa det brede Trin, hvor Trappen svingede, klemt helt op i Hjørnet. Sølve sad med Blid paa Skødet. Fra Stolen ved Køkkenbordet, hvor gamle Grjeta sad og strikkede, kunde hun kun utydelig skimte dem deroppe i Hjørnets Skumring. Ofte sad de og sang — Blid med sin spinkle rene, Sølve med sin brummende, en Smule buldrende Stemme — de Sange som gamle Grjeta af sit uudtømmelige Forraad lærte dem. Aftenens særlige Stemning eller deres egen Sindstilstand bestemte Sangenes Karakter; — i en broget Blanding sang de Salmer, Folkeviser og Fædrelandssange. Gamle Grjeta kunde saa mange Sange, at hun var ikke bare som en Bog, men som en Boghylde, sagde Sølve; — hendes Stemme lagde et vist Tungsindets Skær over alt, hvad hun sang, — et Tungsind, der helt betog Børnene. Naar de selv var trætte, eller ikke i Stemning til at synge, bad de hende synge eller fortælle noget. De blev aldrig kede af at høre hende synge „Rímur", — af dem kunde hun lange Bøger udenad. Og var hun blevet træt af at synge, maatte hun fortælle dem Eventyr om Konger og Prinsesser — hvori Prinsessen altid vandtes af den kloge, men i sin Ungdom saa dovne Bondedreng. Ogsaa Eventyr om Jætter, Elverfolk, Trolde og blaaklædte Huldrer var morsomme. Men bedst var dog de grufulde Historier om Spøgelser, eller om Mænd, der blev forfulgt af Havets skæl-

lede Uhyrer, — de fik det til at løbe En saa dejlig koldt ned ad Ryggen. Hvis gamle Grjeta derimod begyndte at genfortælle de islandske Sagaer, eller Historierne fra de nordiske Kongesagaer, blev hun hurtigt afbrudt; — heri viste Sølve sig endog hende overlegen; dem vilde han helst selv fortælle — saa først fik de den rigtige Farve, syntes han. Derimod var gamle Grjeta god at drøfte de forskellige Personers Egenskaber med; — i saadanne Samtaler kunde hun finde rammende og kraftige Udtryk for Indignation eller Beundring, — som Sølve gerne uden Smaalighed tilegnede sig.

Disse Timer i Køkkenet gled blot altfor hurtigt. Klokken ni maatte Børnene i Seng.

Naar Blid var klædt af, havde bedt sin Aftenbøn højt, og hendes Moder — der altid fulgte hende op, for at bede med hende og sørge for, at hun ikke glemte at slukke Lyset — var gaaet, havde hun bestandig noget at tilføje for sig selv, ganske sagte, at ingen andre end Gud og Mørket og Stilheden skulde høre det, — angaaende Sølve og hans Planer. Et ubevidst blufærdigt Instinkt fik hende til at hemmeligholde disse Bønner. Saa trak hun Dynen op over Hovedet og lukkede Øjnene tæt til; — nu vilde hun blot sove, for at Natten og Adskillelsen fra Sølve skulde føles saa kort som mulig.

Sølve gik ogsaa i Seng Klokken ni. Men han, der havde et lille Kammer for sig selv, lagde sig ikke straks til at sove. Indtil Klokken tolv-ét om Natten — undertiden endog længer — laa han og læste. Det var ligemeget, hvornaar han faldt i Søvn, — han vaagnede dog altid Klokken seks om Morgenen. Da han var saa kraftig og sund, satte denne Nattelæsning kun svage Spor i hans Udseende og forblev uopdaget. Den eneste, der vidste Besked dermed, var gamle Grjeta, der forsynede hans Lampe med Petroleum; men hun var altfor svag overfor ham, til at kunne faa sig til at røbe ham. Sølve havde altid vidst at skaffe sig Bøger. Sagaerne og Kongesagaerne, og meget andet, ejede hans Fader. Og nu havde han desuden faaet Lov til at forsyne sig med hvad han ønskede fra Præstens ret store

Bogsamling. Og han læste alt hvad han kunde faa fat i; — Dansk og Svensk havde han selv lært sig, og var i Færd med at lære sig Engelsk. Alt, hvad han læste, gik i det samme Svælg; — og intet blev glemt. Alt blev det siddende i hans Hukommelse, og maatte afgive Grundlag for hans Fantasis Viderebyggen. Han vidste ingenlunde at skelne godt fra ondt, nyttigt fra unyttigt — eller maaske ligefrem skadeligt. Han havde en Fornemmelse, som sad han paa Bunden af et Hav; — højt oppe skinnede Lyset — Dagen. Det gjaldt blot om at arbejde sig op igennem Dybet! Da han første Gang tænkte denne Tanke, laa han og læste, — og han blev med en Gang saa varm, at han maatte kaste Dynen af sig. For Dagen deroppe — den maatte være et Hav af Lys, et Lyksalighedens Væld! — dét skimtede allerede hans Barneforstand, saa forkvaklet hans Fantasi, saa virkelighedsfjerne hans Drømme end var. Siden den Tid havde han ofte en Drøm: Han sad paa Bunden af dette Hav; men nu maatte Havet drikkes; og derved druknede han. Af den Drøm vaagnede han altid med et Angstskrig, badet i Sved.

XIX

Fra November til langt hen i Februar var det som om hele Vinterens Stræben gik ud paa at dynge Sne over Holmefjord i størst mulige Mængder. Den var utrættelig deri; og dens Forraad syntes uudtømmelige. Den forsømte alt andet Arbejde af bare Iver for at drysse Sne ned, i Lag paa Lag; — lod Havet, der dog stadig brummede sin Utaalmodighed mod Kysten, ligge saa omtrent stille og passe sig selv; glemte at se paa Termometret, der var blevet staaende paa Begyndelsesstadiet — en tolv femten Grader; og lagde slet ikke Mærke til, at dens ellers saa tro Tjenere, Nordenstorm og Vestenvind, skulkede af Skole og sov ynkeligt over sig. Eller maaske lod den med Vilje Frost og Storm hvile; — nu havde den saa længe, og uden synderligt Resultat anvendt dem i sin stadig tilbagevendende Kamp med dette Smaakravl dernede i Dalene og langs Kysterne; — nu vilde den forsøge, om det ikke kunde lade sig gøre at drukne dem i Sne, kvæle dem i Sne — Dynger af Sne, Bjerge af Sne, i Lag paa Lag ovenpaa hinanden, jævnt over det hele. Taalmodigt, Dage ad Gangen, lod den Sneen drysse; — de bittesmaa Fnug lagde sig saa trofast Side om Side. Naar det havde sneet i flere Dage, gjorde den et Ophold; — trak en Rift i Sneskyerne og kiggede ned: Nu havde vel Kravlet dernede faaet hvad det behøvede? — Men nej; — dér røg det endnu fra et Ildsted; og dér kravlede en myresmaa sort Plet rundt i Sneødet. Saa trak den Riften til paany, samlede Reserverne, og lod det drysse. For nu havde den ødslet altfor megen dejlig hvid Sne paa dette Krapyl dernede, til at den saadan uden videre vilde give op. Nye Dynger af Sne

sendte den ned. — Saa, nu har vel det Menneskekravl faaet, hvad det har godt af! — Men da den saa igen aabnede en Rift og kiggede ned, saa krøb de dog, Søndenvinden smelte mig, endnu omkring dernede; — løb rundt paa Skier og trak smaa Slæder efter sig. Den kiggede sig rasende om efter Nordenstormen, men kom tidsnok i Tanker om, at den uden Tvivl blot vilde ødelægge det hele, ved at feje Snedyngerne ud i Havet; saa bed den Hidsigheden i sig og lukkede Riften; — nye Dynger! ...

Markus, „Enkens Trøst", fandt at Holmefjord, det var da det skrækkeligste Sted, han nogen Sinde havde tilbragt en Vinter. Et saa vedholdende og ensformigt Himlens Vejr havde han aldrig før i sit Liv oplevet! Selv midt paa Dagen var det saa mørkt, at man ikke kunde se at læse og skrive, undtagen ved Lys. Det var ligefrem til at blive tummelumsk i Hovedet over! Og han kunde ikke med sin bedste Vilje bebrejde sig, at der i hans Indre begyndte at røre sig allehaande Lyster og Længsler; — gamle kendte Urostiftere; — Følelser, som Sommerens Travlhed og hans flerfoldige Forelskelse for en Tid havde døvet og holdt i Ave.

Det var nu heller ikke meget oplivende Dag ud og Dag ind at staa ved sin Høvlebænk henne i det ny Hus og lave Vindusrammer, Døre og Dørkarme. Snedkerarbejde kunde være en meget morsom Beskæftigelse — til en Afveksling. Men da han havde sendt Tømrerne og Snedkerne bort, og ment, at han selv vilde lave Resten af Arbejdet, — der blev jo alligevel ikke andet at bestille i Vinter, og saa havde han da den Fortjeneste, — havde han dog vist alligevel forregnet sig; — Arbejdet var i Længden slet ikke saa morsomt, som han havde tænkt. Men ganske vist — det kunde jo altid være lige saa godt at staa her og nusse med det Pillearbejde, som at ligge hjemme og drive, — og se paa sin Kones røde Øjne og sure Miner! ... Hvis blot Finnur fra Vad havde været lidt mere selskabeligt anlagt! — Men han var snart ikke til at slaa en ordentlig Sludder af med mere. Gik jo der og passede Butiken, — hvad der i dette Vejr-

lig var nemt nok at overkomme! — og holdt sig ellers for sig selv, — stængt inde paa Kontoret de fleste af Dagens lange Timer, og gjorde sig kun ringe Ulejlighed for at skjule, at han helst var fri for „Enkens Trøst"s smaa Visitter — hvis han da ikke netop kom i et eller andet bestemt Anliggende, for saa var han elskværdig nok.

Nej, dette her tegnede rigtignok til at blive morsomt! — maatte „Enkens Trøst" ofte hovedrystende tænke, mens han stod og høvlede sindigt ved Lyset af en lille Køkkenlampe, der hang paa et Søm i Væggen. Undertiden gav han sig da med Vilje til at høvle løs paa de værste Knaster, indtil der sprang et stort Skaar i Høvljærnets Ægg, — saa fik han Anledning til at bede Bestyreren dreje Slibestenen for sig.

Juletiden havde bragt ham en lille Smule Afveksling; — men det havde rigtignok været en kostbar Afveksling; siden den Tid havde han ikke Fred i sit Hjem — for sin Kones evige Surmulen og rødgrædte Øjne. Det var Elverdansen den trettende Juledag, der var blevet den egentlige Grund til Misstemningen. Den havde „Enkens Trøst" med stort Besvær faaet i Stand; — et Fakkeltog op mellem Klipperne, udført af Handelsstedets Ungdom, maskerede som Elverfolk, og Fakkeldans bagefter paa Skolens Tun. Han var selv blevet valgt til Elverkonge; og saa havde han taget sin Svigerinde — den næstældste af Enkens tre Døtre — til Elverdronning; — hans Kone, saadan som hun saa ud nu, kunde jo dog umuligt deltage i Dansen. Naa, det var nu heller slet ikke det, at hans Valg traf Svigerinden, der var Grunden; hans Kone havde saamænd troligt hjulpet med til at sy Dragterne, baade til ham og sin Søster. Men hun — der havde været mellem Tilskuerne — maatte vist have fundet, at han var noget for kærlig mod sin Svigerinde — under Dansen; — at de i det hele taget var noget for kærlige mod hinanden; — og laante hinanden lidt for blide Øjne i de Dage, der fulgte.

Hvordan det nu i det hele taget hang sammen — „Enkens Trøst" begyndte at mærke Lænkerne; — og han holdt ikke af

at mærke Lænker; — havde, rent ud sagt, aldrig holdt af det! ...

Han gav sig til at tænke; — og han havde ikke tænkt længe, før han blev klar over, at det letsindigste af alt, hvad han i sit letsindige Liv havde indladt sig paa, det var, at han gik hen og giftede sig. — Herregud, at han dog havde været en saadan Idiot! Men han havde jo paa alle mulige Maader villet binde sig fast til dette Sted, hvor han skimtede en sikker Fremtid. Thi i Foraaret, da han kom hertil, havde han mildest talt været lidt træt af sit omflakkende Liv. Den Gang havde hun jo ogsaa været saa køn og livlig — hun, som nu var hans Kone. Mærkeligt, hvor hurtigt Glansen gik af en Kvinde! En Smule Figurforandring, — og hele Drømmen om evig Elskov var forduftet. Hvis man havde Lov til at tænke saaledes, vilde han sige som saa, at det i Grunden var en temmelig mislykket Maade, Vorherre havde fundet at forsyne Verden med Børn paa. Han kunde jo simpelt hen have ladet smaa søde Englebørn komme dryssende ned fra Skyerne — som Snefnug! Og saa have ladet Vingerne falde af *dem* — i Stedet for af Kærligheden. Det var dog kun sjælden, at „Enkens Trøst" var i Humør til at tænke saadanne halvvejs muntre Tanker. De fleste Tanker gled saa underligt ud for ham, — endte gerne i en døsig Slaphed, hvis Grundstemning var Forsagthed og Bedrøvelse. Hans Humør blev mere og mere som selve Vejret — Graat i Graat, Sort i Sort. Og han begyndte at gaa tidligt i Seng om Aftenen og sove længe om Morgenen; — vilde forsøge at sove fra det hele!

En Dag, langt op ad Formiddagen, vaagnede han og saa, at det var lysere i Vejret end ellers.

Han klædte sig paa med en vis Hast; — hans Kone var for længst staaet op; — han skyndte sig ned i Køkkenet; fik fat i Skuldertræet; hængte de to Vandspande paa Krogene; og begav sig saa, uden at veksle et Ord med nogen, paa Vej til Handelsstedets fælles Brønd.

Vejret var usædvanligt klart, — Himlen saa nogenlunde

skyfri; — det var en af Vinterens Udkigsdage; — og Luften var saa frisk og liflig. „Enkens Trøst“ inddrak den i fulde Drag, og vadede med frejdigt Humør frem gennem Snedriverne. Da han naaede hen til Brønden, der laa omtrent midt i Byen, behøvede han slet ikke at vente — alle andre havde forlængst hentet Vand. Han gik op ad de Trapper, der var blevet hugget i den Isforhøjning, der ved Spild efterhaanden havde dannet sig omkring Brøndkarmen — helt op til Kanten — og stillede Spandene fra sig paa den af mange Fødder tilsnavsede Platform deroppe. Men han gav sig ikke straks til at hale Vand op. Han blev staaende og saa sig omkring. — Hvor Fjorden dog laa der dybt grønligblaa! Og hvilken skær Hvidhed over Sneødet til alle Sider! — Havet grønt og Himlen blaa og Jorden hvid! — sang det i hans Sind; — og der er langt — langt til Verdens Ende! ...

En Mand gik forbi og hilste Godmorgen. „Enkens Trøst“ saa fraværende paa ham; — glemte helt at gengælde Hilsnen.

Men saa pludselig blev hans Opmærksomhed fangen af Byen omkring ham. Og han kom til at smile. — Her, paa Brøndens Platform, stod han jo som midt i et Edderkoppespind! Nej, klæbede — for hans Sko var saagu frosset fast! Aldeles som i et Edderkoppespind ... Ud fra Brønden gik til alle Sider de tiltrampede, snavsede Stier — som sorte Traade i Sneens Hvidhed; — i alle Retninger gik de, kortere eller længere; og de hvide Tunger imellem dem var krydsede af utallige Tværstier. — Et nydeligt Spind! ...

„Men saadan en gammel Flue som jeg,“ tænkte han og lo højt, „lader sig ikke saa let fange — i Spindet! — hvad Satan det saa end er for en Edderkop, der her har spændt sine Traade!“ ...

Han bøjede sig ned; tog Brøndspanden fra Krogen og lod den — under stort Rabalder fra Jernkæden, der hastigt rullede sig op — dundre ned i den dybe Brønd. — — — Da han med Spandene fyldte forlod Brønden, var han blevet klar

over, at alt — alt kunde han gøre; — indlade sig paa hvilke som helst vovsomme Æventyr, — gennemgaa hvilke som helst Strabadser; — naar blot han slap bort herfra! Bare bort! — bort! ... Thi det, at blive her, Dag ud, Dag ind — Aar ud, Aar ind — det var det eneste umulige. Han kunde ikke tænke sig det engang. Saa vilde han da meget hellere gaa i Søen med det samme! Og det var der dog ingen videre Fornøjelse ved ...

Den lyse Dag, og denne Beslutning, han havde taget, eller rettere — for endnu var han ikke naaet til nogen egentlig Beslutning: denne Erkendelse, han var kommen til, gjorde hans Sind saa let, saa let. Han tog Valsetrin hen ad Stien, spildte derved saa dygtig af Spandene, at han igen besindede sig og gik langsomt Resten af Vejen. Da han naaede hjem var han som forvandlet; — der var intet tilbage af Morgenens mugne Tavshed. Han sang og han fløjtede; og som sædvanligt naar han var i godt Humør var han uimodstaaelig, og opnaaede det utroligste i Retning af at faa andre i det samme gode Humør; — han fik endogsaa sin Kone til at smile, og tilsidst le højt med sin klare, lykkesvangre Latter, som i sin Tid havde henrevet ham. — Da han endelig op ad Dagen gik til sit Arbejde i det midlertidige Værksted i Brugsforeningens nye Bygning, var det ham, som gik han til et Fængsel. Hans lette Sindsstemning slog igen om i mørkt Tungsind.

Han fik ikke noget videre bestilt den Dag. Atter og atter faldt han hen i Tanker og lod Arbejdet hvile. Og da hans Svigerinde — den næstældste — som hun plejede bragte ham en lille Flaske Mælk til Katten, den nye Bygnings hidtil eneste faste Beboer, Musene undtaget, var det nærmest af gammel Vane at han lod som han stjal et Kys — og modtog sit Dask paa Kinden derfor. Og da hun var gaaet, — der blev jo hjemmefra holdt Kontrol med Længden af hendes Ophold derinde, — stillede han Flasken fra sig paa en Hylde; — maaske i Distraktion, maaske med et Gran af vaagnende Vilje; — han lod slet ikke til at huske, at han allerede *havde* lagt

Mærke til, at Kattens Underkop var tom — og at Katten altsaa maatte være tørstig.

Hans Tanker blev mørkere og mørkere. — Saadan uden videre at rende fra en svanger Kone og en fast Stilling, — det saa ikke kønt ud! ... En anden Sag var det, hvis han kunde gaa, fordi her ikke var mere for ham at bestille ... Hvis han ligefrem kunde give til Grund, at han maatte se at komme hen et Sted, hvor der var noget at fortjene! ... Denne forbandede Brugsforening var ham i Vejen! ... Og hvis han nu blev. — — Traske rundt her, Aar efter Aar; — holde Regnskab; — udlevere Varer ... Var dét et Liv? — Nej; bort maatte han! ...

Sneskyerne gled igen op over Himlen; — den sidste blaa Stribe forsvandt; — igen dryssede det ned udenfor; — igen aad de tæt faldende Fnug Lyset ud af Handelsstedets smaa Stuer ...

Skønt der var Petroleum paa Lampen, hældte „Enkens Trøst" dog mere paa den — fyldte den helt — inden han tændte den. „Det kan jo være, jeg bliver her en Tid udover Aftenen; — jeg kom saa sent i Dag," sagde han, under Udøvelsen deraf, til sig selv, — som om hans Handling behøvede en Undskyldning.

Dagens Timer luntede saa langsomt af Sted. „Enkens Trøst" blev ved at være lige tankespredt; i Dag gjorde han imod Sædvane intet Forsøg paa at faa en Sludder slaaet af med Bestyreren, der sad ene og bestilte ingenting — eller Gud ved hvad — inde paa Kontoret. Dog — „Enkens Trøst" vilde ikke lægge Arbejdet helt til Side, saa lidt han end fik bestilt, — og heller ikke gaa hjem. Men hvorfor han egentlig blev, brød han sig ikke om at gøre sig klart. Han blev blot, i en Tilstand af sløv Sejghed, ved med at maale, krydse af og save; — opdagede Gang paa Gang, at nu havde han igen lavet noget forkert; slængte det derefter ligegyldigt hen — det ærgrede ham ikke engang. — Naa, han maatte dog maaske hellere give sig til at høvle noget. — Han fik fat paa et Stykke Træ,

som han vilde lave til Dørfylding; — skruede det fast i Bænken og høvlede løs; — og kom først til sig selv, da han havde høvlet det saa tyndt som et Spjæld. — Naadada; — — sikken en Masse dejlige Høvlspaaner! ...

Finnur fra Vad stak Hovedet ind ad en Dør.

„Jeg gaar nu," sagde han stille. „Og jeg behøver vist ikke at se ind mere i Dag. Det er ikke sandsynligt, at her kommer nogen i dette Vejr; — men skulde det ske, er De maaske saa god at ekspedere dem; — hvis De da bliver?"

„Enkens Trøst" gik uvilkaarligt helt hen til Døren; — først bagefter blev det ham klart, at han havde gjort det for ikke at risikere, at Bestyreren skulde træde indenfor. Han blev selv meget forbavset derover.

Jo, svarede han; han blev lidt endnu; — var kommet saa sent i Dag; — der var noget, han gerne vilde gøre færdigt.

Og Finnur fra Vad gik.

„Enkens Trøst" slentrede hen til Vinduet, — Varmen fra Kakkelovnen havde smeltet Isen af Ruderne, — og fulgte Bestyreren med Øjnene. Han var ikke saa rank mere, tænkte han, — og gik saa underlig forsagt i Driverne. Det var vist ikke noget for ham, dette Lediggængerliv, som Bestyrerpladsen ved en saadan Forretning her paa Stedet jo altid periodevis maatte medføre. Gud ved om han i det hele taget egnede sig til Forretningsmand? ... Der var ligesom ikke den rette Glød over ham nu mere, — ikke som i Begyndelsen; for *den* havde været storslaaet; — den frydede det stadig „Enkens Trøst" at tænke tilbage paa. Det var noget nær det mest storslaaede, han havde oplevet! ... Bestyreren var forsvundet i Snefoget.

„Enkens Trøst" satte sig med et Sæt op paa Høvlebænken.

„Gud ved, om det egentlig ikke var en god Gerning, at svide hele Kassen af," tænkte han — for første Gang med klare Ord. „Saa kommer han ud af det — Repstyreren; — — og kan tage fat paa noget andet, som passer ham bedre. — Og

saa kommer *jeg* ud af det! — — paa nogenlunde skikkelig Vis; — kan gaa, fordi her ikke er mere for mig at bestille! ... Men selvfølgelig maa det gøres saadan, at det ikke bliver opdaget. Jeg maatte helst se at ordne det saaledes, at jeg ... i Nødsfald ... kunde — — sværge mig fri! — Men der er saamænd næppe nogen, der vil finde paa at mistænke mig; — — de Kontanter derinde gider jeg ikke engang røre! — — Tja; det bliver jo selvfølgelig et Tab — for Bønderne! Der er jo ikke assureret! ... Men hvad Fanden; de Bøndertampe, det har de bare godt af — de gaar jo der og spiller under Dække med Faktor Thordsen, — det er nu *min* Mening! Hvorfor skulde de ellers blive ved at handle hos ham, skønt han bevislig slet ikke tvinger dem dertil, og skønt de lige saa godt kan faa Varerne her — i deres egen Forretning? Og Finnur fra Vad, — han lider næppe Tab derved; — har vist ingenting at tabe! — Undtagen Stillingen som Bestyrer, og den lader han ikke til at være saa himmelhenrykt for ... da efter hans Udseende at dømme!"

„Enkens Trøst" blev siddende længe; — han gjorde ikke mere ved Arbejdet; — sad blot og dinglede sagte med Benene; — og blev ved med i det uendelige at dreje Tommelfingeren rundt paa den glatte Underflade af en Høvl, han holdt i Haanden. Overfor sig selv lod han, som han vejede for og imod; — i Virkeligheden sad han blot og ventede paa, at det skulde blive Tid at gaa.

Han blev ved med at tænke, frem og tilbage. Men tilsidst sad han blot og mumlede:

„Jeg tror vi lader Skæbnen raade! ... Jeg tror vi lader Skæbnen raade!" ...

Han saa ofte paa sit Ur. Da det endelig blev Tid at gaa, lettede han sig ned fra Høvlebænken; — denne Gang glemte han at putte Uret i Lommen igen; blev staaende med det i Haanden; og overvejede det hele for sidste Gang. Saa begyndte han langsomt at ordne nogle Ting, med højre Haand alene; stadig med den venstre i Distraktion optaget af Uret.

som han havde glemt at putte i Lommen. Han lagde det tynde Bræt til Rette paa Høvlebænken, saadan, at det ragede en Kende udover — laa lidt usikkert; tog saa Lampen ned fra Sømmet paa Væggen og stillede den hen paa Brættet, — paa ingen Maade yderlig; — fandt nogen den staaende der, kunde det se ud, som havde han stillet den der, for bedre at kunne se ved noget, han havde haft for; tog saa Kattens tomme Underkop, stillede ogsaa den hen paa Brættet — langt fra Lampen; hentede saa Flasken fra Hylden, og tømte Mælken ud i Underkoppen; — stadig — uden at lægge Mærke til det — med venstre Haand optaget af Uret. Endelig gik han hen og aabnede Døren til Lageret.

„Mis, Mis," kaldte han — hans Stemme skjalv lidt. En hvid Kat kom løbende, ynkeligt mjavende. Den løb hen, hvor dens Kop plejede at staa; — da den ikke fandt den der, mjavede den endnu ynkeligere og saa spørgende op paa „Enkens Trøst".

Men „Enkens Trøst" skyndte sig blot hen til Døren og ud i Gangen. — Han maatte, for Fanden, se at slippe lidt hurtigt ud! mumlede han. Først da han i Farten skulde gribe sin Frakke og Hat, lagde han Mærke til, at han endnu holdt Uret i Haanden; han puttede det — lidt ærgerlig — i Lommen; — huskede samtidigt, at da han sidst havde set paa det, havde Klokken været fem Minutter over syv. Fem Minutter over syv. Han hørte Katten mjave inde i Værkstedet, — det lød ganske nær ved den lukkede Dør, gudskelov!

„Ja, nu kan du saa se, om du kan finde din Mad," mumlede han, og skyndte sig at aabne Yderdøren og lukke den igen; — drejede Nøglen rundt med hurtige Smæk. Da han havde faaet Døren lukket, puttet Nøglen i Lommen og vilde til at løbe bort, kom der en Kvinde, indsvøbt i mange Sjaler, ud af Snedriverne.

Hun sukkede højt; hvorpaa hun klynkende spurgte, om hun dog ikke kunde faa en Fjerding Kaffe.

„Enkens Trøst" blev med en Gang saa varm over hele Krop-

pen, — og lige saa hurtigt kold igen. Han kendte Konen; — det var en af Fiskerkællingerne.

„Nej; vi har lukket, — det er over Lukketid," svarede han.

Jamen, hun havde da Pengene med ...

„Hvis De havde været en af vore faste Kunder, vilde jeg have gjort det," svarede han.

Og han løb sin Vej med et kort Godnat.

Konen blev staaende lidt. Saa gik ogsaa hun sin Vej, gennem de høje Driver; — smaabandende, og meget arrig paa „Enkens Trøst".

Da hun var gaaet nogle Skridt, lagde hun Mærke til, at der var Lys i Værkstedsvinduet.

„Naa, han har nok glemt at slukke," mumlede hun. Og hun blev staaende lidt og spekulerede; hvis hun nu løb efter ham og fortalte ham det, saa vilde hun nok samtidig faa den Fjerding Kaffe. Det var ikke mere end rimeligt, om han til og med forærede hende den! Men saa kom hun i Tanker om, at det jo kunde være, at han blot var løbet et Ærinde; havde i Sinde at komme tilbage, og maaske med Vilje havde ladet Lampen brænde, mens han var borte. Og saa fik hun jo da intet ud af sit Løb. — Hun sluttede sine Tanker med det fromme Ønske, at det hele vilde futte af, — saa blev „Enkens Trøst" maaske noget mindre kæphøj; — hun kunde jo nok laane Bønner hos sin Naboerske — til imorgen. Og saa gik hun sin Vej.

... Finnur fra Vad var gaaet lige hjem til Præstegaarden; — Ensomheden og Ledigganen derhenne i det nye Hus var i Dag blevet ham *for* uudholdeligt. Derfor var han gaaet før Lukketid, hvad han ellers aldrig plejede. Naar han var til Sinds som i Dag, var han ofte lige ved at ønske, at han aldrig var begyndt paa dette her. Men nu var det for sent at angre; — og i Grunden var det vel heller ikke noget at angre. Nogen Skade kunde det aldrig blive til; — og det lod jo til at gaa. Og nu ønskede han kun, at blot det dog snart var Foraar; — blot denne Vinter var overstaaet, saa han med sin Familje

kunde flytte ind i Beboelsesrummene der, — saa kom han maaske efterhaanden til at føle sig lidt mere hjemme derhenne.

Da han var naaet hjem og stod og tog af sig Sneklæderne i Gangen indenfor Yderdøren, kom sjera Sturla forbi. Præsten standsede.

„Et fortvivlet Vejrlig," sagde Finnur fra Vad; han havde paa Fornemmelsen, at han ikke saa noget videre fornøjet ud, og vilde skynde sig at give en Grund for det.

„Ja, det sner igen — sner stadig!" sagde Præsten og slog Yderdøren op.

Repstyreren stjal sig til at iagttage ham; — han var i Vinterens Løb blevet stærkt graasprængt, næsten hvidhaaret — og endnu magrere og mere foroverbøjet end før.

„Han har det nok ikke bedre end jeg, — snarest værre," tænkte Finnur fra Vad. „Gud give, at *det* nu maa gaa godt," — han tænkte paa Fru Helga og den Tilstand, hun var i; vidste, at dér var Grunden at søge til Vennens hvide Haar. Hans Hjerte løb over af Medynk og Angst; — han maatte se bort, for at Præsten, hvis han skulde vende Hovedet, ikke skulde opdage, at hans Øjne var duggede.

De vekslede, uden at se paa hinanden, nogle flere ligegyldige Bemærkninger om Vejr og Vind. Saa havde Repstyreren faaet Sneklæderne af. Han fulgte Præsten ind i hans Studereværelse.

De fik deres Piber stoppet og tændt. Saa tog Repstyreren Plads i den slidte Voksdugssofa; — sjera Sturla vandrede som sædvanlig.

„Hvordan gaar det egentlig med Brugsforeningen?"

„Aa, jeg ved saamænd ikke!" svarede Finnur fra Vad. „Ja, — det er maaske Synd at klage! Vi har jo stadig nogen Handel; — paa denne Aarstid er det smaat overalt. Og vi generer nok alligevel Faktor Thordsen mere end han vil være ved. Men det burde jo ikke blive derved. — Naa, der er da ingen, der har meldt sig fra. Men de gode Bønder bliver ved med at

handle hos Faktor Thordsen, — ved Siden af; — vistnok saa godt som alle! Og det ikke alene med de Ting, Brugsforeningen ikke har. Jeg forstaar ikke, hvad de vil opnaa derved; — den anden Forretning er jo dog deres egen! Men forbyde dem det, det kan jeg jo ikke; ja, jeg synes ikke engang, jeg kan faa mig selv til at føre det paa Tale overfor dem, — skønt jeg mange Gange nok havde Lyst; det kunde se ud, som var det for min egen Skyld, jeg vilde de skulde handle hos Brugsforeningen! Jeg synes, det burde være dem Grund nok til at handle der, at de dér faar Varerne baade bedre og billigere — og at Brugsforeningen gav dem en bedre Pris for Kødet i Efteraaret end Scheving & Sønner, og tvang Scheving & Sønner til at sætte deres Priser højere, end de ellers vilde have gjort!"

„Jeg tror det kommer," svarede sjera Sturla. „Jeg er overbevist om, at naar nu Huset bliver færdigt og alt dermed ligesom mere sikkert og ordnet, saa lidt efter lidt forlader Bønderne helt den anden Handel. De maa jo efterhaanden kunne indse, at de — for deres egen Skyld — *maa* og *bør* gøre det."

Finnur fra Vad rystede paa Hovedet.

„Det er utroligt, hvor Bønder er vanefaste!" svarede han. „Jeg tror ligefrem det vilde blive dem et Savn, om der ikke længer var nogen til at snyde dem. De vilde derved føle ligesom deres Tilværelses Grundvold rokket," — han smilede bittert.

Nogen Tid hengik i Tavshed. Saa var det igen Repstyreren, der talte:

„Undertiden synes jeg," sagde han, „at vi alle er nogle store Børn. Husker du hvor ivrige Bønderne var, da vi i Sommer stiftede Brugsforeningen? Da var der nok hverken Tale eller Tanke om at købe andet hos Faktor Thordsen, end hvad man simpelthen blev nødsaget til! De planlagde allerede, hvordan de vilde indskrænke deres Brug af de Artikler, som Brugsforeningen ikke straks kunde forsyne dem med. Nu ser det næsten ud til, at de er blevet trætte af Brugsforeningen, —

som Børn af et Stykke Legetøj, naar det ikke længer er nyt. Begejstringen er i hvert Fald gaaet af dem. — Og saa denne Idé, — at de ikke vil lade brandforsikre!“ ...

„Ja, deri ved du jo, at vi ikke er enige,“ svarede Præsten stille.

„Ja, det ved jeg,“ svarede Finnur fra Vad — hans Stemme antog uvilkaarlig noget af den samme Tone, som sjera Sturla talte i, — blev saa stille og varsom. „Men jeg *kan* ikke faa i mit Hoved, — naar der nu er saadanne Selskaber, — hvorfor vi saa ikke skal benytte dem.“

„Synes du virkelig,“ svarede Præsten, „at vi i alting helst skal ordne os saaledes, at vi kan undvære Guds Bistand?“

„Nej, nu gør du mig Uret! Det, jeg ikke kan forstaa, er blot, at det skulde være Gud mere velbehageligt at vi taber vore Penge, end at vi i Tide sørger for at beskytte os mod Tab — hvis Ulykken en Dag skulde være ude!“

„Ulykken?“ — Præstens Stemme blev sørgmodig. „Ulykken ... Hvem raader for Ulykken?“

Finnur fra Vad bøjede Hovedet; han var ikke enig med Præsten, men kunde ikke faa sig til at modsige ham — fandt intet at svare. Her var ogsaa pludselig blevet Tale om noget helt andet end Brandforsikringen, — det følte han. Sjera Sturla vandrede stadig — op og ned ad Gulvet.

„Lykke eller Ulykke ... Guds Vilje ske,“ — Præstens Stemme var endnu mere stille og dæmpet end før.

Der blev en lang Pavse. Den blev brudt ved, at der pludselig blev dundret paa Yderdøren; — Præsten standsede sin Vandring, Finnur fra Vad saa op; — begges Ansigter fik et lyttende Udtryk. Døren blev smækket op. En Mand kom tungt løbende indefter Gangen, — de hørte, hvor forpustet han var.

Præsten skyndte sig hen og aabnede Døren. En fra Hoved til Fod tilsneet Mand kom til Syne.

„Det brænder!“ gispede han og snappede efter Vejret.

Sjera Sturlas Ansigt blev med en Gang lighvidt, — Finnur fra Vads rødt som Blod; han sprang op fra Sofaen.

„Det er umuligt," mumlede Præsten.

„Hvad brænder?" spurgte Finnur fra Vad — der var en hæs Bitterhed i Stemmen.

„Brugsforeningen!"

... Da Præsten og Repstyreren, løbende og forpustede, naaede Brandstedet, havde der, trods Snevejret, samlet sig mange Folk ved det brændende Hus. De stod i en Kreds rundt om det. Ilden havde allerede, skønt det var stille Vejr, fat i hele Stueetagen, saa det var umuligt at redde noget. Det eneste, der var blevet reddet, var Brugsforeningens Bøger og Kontanter. Dem havde „Enkens Trøst", — der hurtigt var blevet tilkaldt, da han boede lige i Nærheden, — reddet — „med Fare for sit Liv," sagdes der. I hvert Fald høstede han af de forsamlede Tilskuere stort og enstemmigt Berøm for sin Optræden. Tyk, sort Røg væltede ud af alle Stueetagens Vindusaabninger; — røde Flammetunger slikkede vellystigt henad Karmenes tørre Træværk; — hele Tiden lød der inde fra Husets høje Knæk fra brændende Træ; — Is og Sne fra Taget smeltede og løb i stride Strømme ned ad Væggene, dryppede fra Tagskægget — enkelte Isklumper løsnedes og faldt; — Sneen fra Taget skred pludseligt ned til begge Sider af Huset, og fik Tilskuerne til at udvide Ringen. Ilden maatte være naaet gennem Loftet, thi Røgskyer begyndte at vælde og Flammetunger at spille ud imellem de Bræder, der var slaaet for de ufærdige Vindusaabninger paa første Sal. Pludselig lød der et øredøvende Brag, — det maatte være Petroleumstønderne i Kælderen, som der nu var gaaet Ild i. Flammetungerne fra Stueetagens Vinduer satte sig — efter adskillige forgæves Hop — pludselig fast i Træværket for Førstesalsvinduerne, hvor de mødte deres Søstre indefra. Og lidt efter dansede der røde Flammer hist og her paa Taget. — Sjera Sturla og Finnur fra Vad, der hidtil tavse og som forstenede havde betragtet Branden fra deres Plads i Tilskuerkæden, vendte sig pludseligt og gik. Folk saa efter dem og hviskede sig imellem. Saa blev deres Opmærksomhed igen fanget af Ilden; — hele

Huset stod i lys Lue. Og nu begyndte Folk at more sig og raabe lystige Ting; — *de* var jo ikke Medlemmer af Brugsforeningen; — *dem* kunde det være det samme, om hele Skidtet brændte! — Og Synet var virkelig pragtfuldt. Og nu var de to tavse Mænd, hvis Tilstedeværelse før havde lagt en Dæmper paa deres Glæde, borte. — Faktor Thordsen kom til; der var et underligt Udtryk i hans Ansigt, — skønt han egentlig var alvorlig nok og i bekymrede Ord beklagede Hændelsen. Men for hans Skyld mente Folk nu alligevel ikke, det var nødvendigt at dæmpe Lystigheden. Og de lo og raabte Bravo! og Hurra! og løb rundt i Snevejret, ellevilde af Lystighed — de Voksne var omtrent lige saa kaade som de Drenge, der fra alle Sider myldrede til. — — Og imens det brændte, dryssede Sneen uafladelig ned. Omkring Brandstedet forvandlede Varmen fra Baalet den til en kold Regn, der i store Draaber stænkede Tilskuerne i Ansigtet. De blot lo deraf. Overalt hvor Ildens røde Flammeskær faldt paa Snefnuggene — højere oppe og videre omkring end dens Varme kunde naa — forvandlede det dem til gyldent Drys. Kun hvor de fremvældende Røgskyer kastede deres mørke Skygger, faldt Sneen graa og trist som før. Alle andre Steder faldt den som glimtende Guldstøv, straalende Diamantdrys.

Drenge løb omkring for at fange de gyldne Fnug.

„Guld og Ædelstene!“ raabte de. „Guld og Ædelstene!“ ...

Og Folk lo. „Enkens Trøst“ lod sig rive med, om end han forsøgte at lægge en Dæmper paa sin naturlige Lystighed. Og mange af de voksne udstrakte Hænderne, ligesom Drengene, for at fange Fnuggene — som Varmen fra Haandens Hud straks smeltede til smaa glitrende Perler.

„Guld og Ædelstene!“ ...

Alle raabte og lo.

„Det er nok første Gang, det regner med Guld over Holmefjord!“ sagde Faktor Thordsen, med sin tørreste Stemme, uden dog at lægge Alvorsmasken. Saa vendte han sig og gik. Da han var sikker paa at ingen saa hans Ansigt mere, trak det op til Smil omkring de store Øjne.

... Sjera Sturla og Finnur fra Vad fulgtes hjem til Præstegaarden, uden at se sig tilbage, og uden at veksle et Ord paa Vejen.

Først da de stod lige udenfor Døren, kastede de et Blik tilbage mod Brandstedet; — de skimtede Branden kun som en rødlig Taage gennem den tætfaldende Sne. Saa gik de ind. Og stadig uden at tale, rensede de Sneen af deres Klæder.

Da de var færdig dermed, mødtes deres Øjne; — de rakte hinanden Haanden og skiltes i Tavshed.

... Repstyreren sendte Bud til Sysselmanden og bad ham komme og holde Forhør i Sagen; — bad ham indstændigt om at komme, trods det daarlige Vejr og Føre, hvis det paa nogen Maade var ham muligt, da han, Repstyreren — som Brugsforeningens Bestyrer — paa en Vis var Part i Sagen. Sysselmanden kom, og afhørte en Mængde Folk. Det viste sig, efter Forhørene at dømme, at Branden maatte være opstaaet ved et rent og skært Ulykkestilfælde, — ved en Gnist fra Kakkelovnen eller fra Lampen — det fremgik af Forhørene, at „Enkens Trøst" maatte have glemt at slukke den, da han gik hjem den Aften. Der faldt ikke saa meget som Skyggen af en Mistanke paa „Enkens Trøst". Branden kunde allertidligst være opstaaet en god Timestid efter at han — i Følge eget Udsagn, bekræftet af en Kone, han havde vekslet nogle Ord med, og endydermere af hele hans Familje — var gaaet derfra. Sysselmanden indstillede ham, paa Grund af hans tapre Optræden, da han reddede Kassen og Bøgerne, og under tilbørligt Hensyn til den Skade, han havde lidt og hans — ved Branden foraarsagede — hele daarlige Stilling, til en Pengebelønning; — som Brugsforeningens Bestyrelse var saa veldædig at tilstaa ham, da et saa ringe Beløb virkelig ingen Rolle spillede.

... Da Forhørene var overstaaet, gik der en Dag i tykt Snefog en Mand bort langs Stranden.

Det var Markus, der nu vendte Holmefjord Ryggen.

Han var kommet dertil fra Nord; han vandrede bort mod Syd.

Herligt Vejr! tænkte han. Hvad gjorde det ham, at det sneede? — Han var fri Mand igen! — Brændingens Drøn lød som en livsalig Sang i hans Øren.

Han havde sine gamle lasede Klæder paa, og en Sydvest paa Hovedet; — den var hans egen; den havde han ærligt og redelig fundet! Andet tog han ikke med sig. De Penge, han havde modtaget som Belønning for „tapper Daad", havde hans Kone faaet. Intet som helst vilde han have med sig fra Holmefjord! — Og hvad efterlod han? — tænkte han videre. Et smukt Minde; — en Menneskespire — Gud velsigne den lille Abekat, det kunde blive morsomt at se ham engang; — og saa det Tilnavn, de Satans Fiskekællinger havde fæstet paa ham.

Smaafløjtende og fornøjet traskede han af Sted. De muntre, altid optagne Øjne spejdede uafladelig rundt, — lagde Mærke til alt, hvad der kom indenfor deres Rækkevidde.

XX

Det sneede stadig.

Tæt og stille dryssede Sneen ned. Brandtomten havde den dækket helt til — med et hvidt, kuplet Lag. Kun den røgsværtede Skorsten stod endnu, mørk mod al den hvide Sne. Paa dens Top havde der samlet sig Sne, der bugnende hang udover til alle Sider. Saaledes udstyret lignede Skorstenen nærmest en kæmpemæssig Paddehat.

Det sneede stadig. Fra Husene maatte man ligefrem grave sig ud og hugge sig Trapper opigennem Sneen. Og hvis man ikke sørgede for at grave Sneen bort fra Vinduerne, trykkede den dem uden videre ind. Nogle Steder kunde man spadsere lige ud igennem Vinduerne paa første Sal. Og for at faa Vand, maatte man grave sig ned til Brønden.

Det sneede stadig. Og da det aldrig lod til at faa Ende med det Snevejr, begyndte Folk tilsidst at sende spørgende Blikke op mod Himlen — de faa Alen, Øjnene kunde gennemtrænge det tætte Snedrys. Men Himlen svarede kun med mere Sne — mere Sne! Og skønt Folk stadigvæk gravede sig opigennem Sneen, saa det ikke lykkedes den at kvæle dem, begyndte den dog at trykke dem for Brystet. Sukkende sagde de til hinanden, at hvis Vejret blev saadan ved, saa skulde det ikke undre dem, om der blev Mangel paa Fødevarer i Holmefjord. Faktor Thordsens Lager af Korn var ikke ret stort, efter hvad der sagdes; og i et saadant Vejr kunde det Midvinter-Vareskib, han ventede, da umuligt finde ind til Land; — blot det ikke forliste! For hvad skulde de saa gøre? Brugsforeningens Forraad var brændt op, og i dette Vejrlig og Føre var

der ingen Udsigt til, at der kunde hentes Varer over Land fra andre Handelssteder, før maaske engang ud paa Sommeren — og nu var de kun sidst i Februar. Og saa havde de desuden snart ikke mere Foder til deres Faar og Kreaturer; — havde regnet med Vintergræsning til Hjælp — den plejede aldrig helt at svigte. Nu var de forlængst begyndt at spare paa den Smule Hø, de havde tilbage. — Men naar det slap op, — hvad saa? — De sov fra det, saa godt de kunde. De lange Vinternætter lagde en sløvende Dulmen over deres Angst, og endnu behøvede de da ikke at gaa sultne i Seng. Men der var dog adskillige Bønder, der allerede med Gru tænkte paa den Mulighed, at de maaske blev nødsaget til at slagte ned af deres vintermagre Faar eller faa, kalvtunge Køer. Deres og alle andres første Tanke om Morgenen gjaldt Vejret; — det første, Folk foretog sig, var at gaa ud og se efter, om der dog ikke skulde være sket en Forandring.

Men der var ingen Forandring sket. Det sneede stadig.

Der var dog én Mand i Holmefjord, der endnu holdt Modet oppe, og det var Faktor Thordsen. Aldrig i sine Levedage havde han været saa glad, — helt ind til Roden af sit Væsen, — som i de Dage, siden Brugsforeningen brændte. Han havde følt sig saa dybt og inderligt tilfreds, at han endog havde haft Raad til at skjule sin Glæde. — Var det ikke næsten som et Mirakel, at hans Instinkt ogsaa denne Gang havde slaaet til? Og det paa denne vidunderlige Vis! Man kunde fristes til at tro, at selve Forsynet havde haft en Finger med i Spillet. Det var næsten, som om en indblæst Anelse havde sagt ham, at saadan vilde det gaa, — skønt han dog aldrig havde tænkt sig, at det vilde gaa netop *saadan;* — nu bagefter syntes han, at hans Tryghed havde været hartad overnaturlig, — over al Forstand! Han fik en halvt forbløffet Fornemmelse af, at han maaske stod i Pagt med højere Magter; — den Tanke gennemrislede ham med et sødt Selvagtelsens Velbehag; og han begyndte at grunde over, om han mon ikke hidtil havde undervurderet sin egen Betydning en Smule? Ja, han var næsten

tilbøjelig til at antage, at han ogsaa havde undervurderet sin *Tro*. Naar det kom til Stykket, lagde Gud maaske fuldt saa megen Vægt paa en saadan stille Tro som hans, der bramfri men bjergfast laa gemt i Sjælens Dyb, som paa al Præsternes Skræppen op og Skvadronneren, og de ivrige Kirkegængeres ublufærdige Stillen deres — vist mange Gange temmelig tvivlsomme — Gudsfrygt til Skue? Og hvad skulde der egentlig være i Vejen for at Vorherre var ham særlig naadig stemt! — Havde han ikke altid agtet og nøje overholdt Lov og Ret? Var han ikke tro mod sine Overordnede og mild mod sine Undergivne? — hm, ja — der gaves jo Grænser; — det vilde en klog Mand som Vorherre sikkert være den første til at indrømme. — Men alt ialt var han dog en tro Tjener, og en kærlig og pligtopfyldende Familjefader. Mon Gud i Grunden forlangte mere? Mon ikke al denne selvgode og i Selvretfærdighed bundende støjende ydre Dyrkelse egentlig var ham imod? Hvis saa var, maatte jo han — Faktor Thordsen — med sit dybt lønlige Gudsforhold være ret en Mand efter Vorherres Hoved. Og hele hans hidtidige Liv aflagde i Grunden Bevis for, at han havde haft Gud med sig i Arbejdet. Men dog især denne sidste Hændelse, der med et Slag og paa en næsten mystisk Maade havde ødelagt hans hidtil eneste farlige Konkurrent. Men naar Gud var med ham, saa vilde han nok heller ikke tillade at Midvinter-Vareskibet, som han nu havde ventet hver Dag i over en Uge, og af hvis heldige Fremkomst saa meget afhang, kom noget til. Saa, skønt det var forsinket — hvad der intet Under var, i dette Vejrlig — kunde han nok være rolig! Og Faktor Thordsen var virkelig rolig. Det gik nok godt altsammen! ...

Men det sneede stadig. Mange Gange saa tæt, at man uden Overdrivelse kunde sige, at man ikke saa en Haand for sig. Det hændte adskillige af Byens Borgere, at de løb Panderne sammen, paa de traadte Stier, der førte fra Hus til Hus i Handelsstedet. Den ene kom maaske fra Kramboden, med forskellige Indkøb i løse Pakker under Armen; — den anden fra

Brønden, med et Par fulde Vandspande, som han med megen Møje havde halet op og nu varsomt slæbte af Sted med; og naar saa Vandet flød ud af de væltede Spande for ham; og Pakkerne — delvis gennemblødte — trillede rundt i den løse Sne for den anden; og de begge blev pjaskvaade om Fødderne; saa kunde det jo nok hænde, at de ikke nøjedes med at skylde paa Snetykningen alene, men gav deres Humør Luft i en mere eller mindre højrøstet Ordveksling, der begyndte forholdsvis venskabeligt med, at de gensidig spurgte til hinandens Synstilstand: — „Er du stærblind, Mand?“ — spurgte den ene, — og fik omgaaende det noget negative Svar: — „Hvor har du dine Øjne?“ —; men som gerne endte i saa ubeherskede Udtryk som „flækket Havtorsk“ og „forbandet Landpadde“; forudsat, vel at mærke, at det var ældre eller i det mindste forholdsvis satte Borgere, der mundhuggedes; thi ellers endte Konflikten uvægerligt i Haandgribeligheder.

Det sneede stadig. Utrættelig lod Vinteren sin Sne drysse — ligeligt over Gode og Onde, Kloge og Dumme, Adstadige og Letsindige; Gudfrygtige, Forhærdede eller Ligeglade — alle fik de deres tilbørlige Del deraf. Sneen kender ingen Gradsforskel; — Folk, Fæ, Luft, Land og Hav — alt omfatter den med den samme Bekymringsløshed. Dyd, Rang, Tro — enten det nu er Hjertets inderste Mening eller blot store Ord og fedt Flæsk, — for den eksisterer det ikke — ikke engang som tomme Begreber. Sneen kender kun sin Bestemmelse; og den er at drysse ned — til de og de Tider, paa de Steder, hvor Luftens Strømme har ført den hen; blot drysse ned, efter nærmere fastsatte Love. Og den dryssede ned. Tæt, — uafbrudt. Om en Mand gik vild i dens Tykning, — værsaagod! — Det maatte han selv om — naar han ikke havde bedre Forstand; naar han saa engang blev færdig med at tosse rundt og skabe sig, raabende og grædende, lod den ham ligegyldigt synke til Hvile i sine bløde Puder; og fremdeles ligegyldig udførte den sin videre — af Naturen foreskrevne — Pligt: dækkede ham til ... ingen Mand mere! Om en Time eller to var det, der før

havde været en sprællevende Mand, der efter et forholdsvis hæderligt og nyttigt Liv pludselig befandt sig i den Situation, vejvild at rende rundt i Snetykningen og skrigende anraabe de himmelske Magter — haabende mere eller mindre bevidst paa de jordiske —, kun en kold og stiv snedækket Tingest; en død Genstand; — ingen Følelser mer; Hjertets Uro, Forstandens angstrædde Tanker — alt det, vi kalder Sjæl — fordampet i det sidste Suk ... Legemet, der til sin inderste Fiber havde dirret i Dødsangstens Fortvivlelse, allerede ude af sin naturlige Funktion, — paa Vej mod Opløsningen; — paa Vej mod Forvandlingen — til nærende Stoffer for Mulden, — delvis gennem laverestaaende Medskabningers Fordøjelsesorganer. — Hvad vedkom det Sneen? — Sneen var uskyldig! Den gjorde kun sin Pligt, — fulgte kun sin Bestemmelse. — Om et Skib med slatne Sejl, tilsneet og overiset, styrede hid og did i Blinde, fordi det paa Grund af Snetykningen i Ugevis ikke havde kunnet tage Solhøjden og ingen Himmeltegn havde haft at rette sin Kurs efter, og fordi de nære malmfyldte Bjerge bragte Uro i Kompassets nervøst dirrende Naal, — hvad vedkom det den dryssende Sne? Den havde ingen særlige Instrukser angaaende Skibe, der sejlede i Blinde. Dens Bestemmelse var alene at drysse. Altsaa dryssede den ... Om den derved skjulte Skær og andre Farer for Havets Skibe, — om den derved skjulte Vej og Retning for Vejfarende, — hvad vedkom det den? Hvis den havde kunnet tænke, havde den vel blot ræsonneret som saa, at ligesom *den* havde *sin* særlige Bestemmelse — hvad Pokker den nu end var god for, — som den uden at kny fulgte — fra Forvandling til Forvandling, saaledes maatte vel ogsaa *andre* Ting og Skabninger — Skibe og Mennesker indbefattet — havde *deres*, som det burde dem at følge. Deres Forvandlinger vedkom i alt Fald ikke den. Den havde kun at sne! ...

Og det sneede stadig. — — — Saa en Dag lød der Skud gennem Snetykningen. De Holmefjordborgere blev opmærksomme derpaa. — Hvem var det mon, der skød? — Hvem

kunde være paa Jagt i dette Herrens Vejr? — Og hvad var der at jage! — For det var da vel ikke — — Skud fulgte paa Skud ... Jo; — det maatte være Nødskud.

... Nord for Holmefjord, der, hvor de lave Bjerge — paa hvis klipperige Kyst Byen ligger, bag de mod den værste Brænding skærmende Holme — løber ud i et stadigt lavere og smallere Næs, for tilsidst — omtrent tre Kvartmil fra Byen — at ende i to Skær, af hvilke man ved Ebbe kan gaa tørskoet ud til det nærmeste, mens det yderste stadig holder sig under Vandfladen, kun markeret af Brændingens Syden og Sprøjt, var Midvinter-Vareskibet til Scheving & Sønners Filial i Holmefjord strandet.

Efter adskillige Dages og Nætters planløse Sejlads rundt i Snetykningen, — en Sejlads, hvis dobbelte Formaal det var, ved Hjælp af Brændingens Drøn at holde sig klar af Land, og samtidig — nærmest paa Instinkt — at holde sig i Nærheden af Holmefjord, for at kunne benytte selv den korteste Lysning til at løbe ind i Fjorden og komme i Sikkerhed bag Holmene, — var Kaptajnen endelig bukket under for Træthed og Søvnløshed, og havde overladt Dagvagten til Førstestyrmand alene. Men skønt Kaptajnen, der havde smidt sig fuldt paaklædt i Køjen og straks var faldet i den Dødtrættes tunge, dvalelignende Søvn, — der mere er fuldkommen Bevidstløshed end egentlig Søvn, — kun havde sovet en god Timestid, da Ulykken skete, var han straks vaagnet, da den gyngende Bevægelse pludselig ophørte i et Stød, der gennemrystede Skibet. Højt bandende var han faret ud af Køjen, da han mærkede at Briggen stod; i Kahytstrappen havde han rendt en Matros, der kom farende ned for at varsko ham, overende; saa var han styrtet hen til Rattet; havde, uden et Ord, fjernet Førstestyrmand med et Boksestød, der trillede ham hen ad det skraanende Dæk; og var saa begyndt, med rasende Stemme, at udstede Befalinger. — Men der var ingenting at stille op. Briggen lagde sig langsomt om paa Siden for de tunge Braadsøer fra Havet, og laa saa roligt duvende og lod sig

overskylle. Mandskabet meldte om et Hul i Bunden og en Læk, som det viste sig ugørligt at stoppe. Brændingen lod til at tage til i Kraft; — Briggen huggede stadig stærkere, men syntes forøvrigt foreløbig at ligge sikkert paa det Undervandsskær, den var løbet op paa. Hullet i Siden blev dog stadig større; — hvad der før havde været Lækage, var nu et Brud, der slap Havets gurglende Søer ud og ind. Varerne til Scheving & Sønner begyndte at skylle ud af Lastrummene —: løs Rug; Rugmel, Hvedemel og Gryn i Sække; Sukker i Kasser; Kiks og Biscuits i Kasser og Tønder. Kaptajnen lod Mandskabet gaa i Gang med at kappe Riggen, for at ikke Briggen ved dens Vægt — i Forening med de tunge Braadsøer, der stadig overskyllede det stærkt skraanende Dæk — skulde faa Overvægt og helt vende Kølen i Vejret. Og medens alt dette gik for sig, blev der affyret Nødskud paa Nødskud; thi at sætte Baade ud midt i Brændingen kunde der ikke være Tale om, — de vilde straks blive knust. Kaptajnens øjeblikkelige Anfald af Hidsighed var gaaet over; Styrmanden havde glemt den Lussing, han havde faaet; og midt i Brændingens rasende Brøl, uden synderlig Udsigt til Redning, omgivet af den tætte Snetykning, der kun lod dem ane Kystens brændingsomkransede Klipper indenfor det mellemliggende Skær, hvis sorte Takker nu og da blev helt borte i Braadsøernes hvide Fraade, arbejdede Kaptajn og Mandskab, gennemvaade til Skindet; — midt i den overhængende Livsfare udstedtes og udførtes de knappe Ordrer med koldt Blod. Selv den mindreaarige Kok arbejdede med og tog — efter de Voksnes Eksempel — foroverbøjet og med en frejdig Ed mod de fremvældende Søer. Stadig drønede Nødskudene, affyrede regelmæssigt i den korte Stilhed mellem Brændingens Brøl, — skønt saa lidt Kaptajn som Mandskab troede synderligt paa deres Nytte, da — for det første — de rimeligvis slet ikke vilde blive hørt, og da der forøvrigt, selv om de blev hørt, næppe var nogen Redning at vente fra Land.

... Rigningen var falden; Jollen og Skibsbaaden samtidig skyllet overbord; i et Par Timer havde Folkene paa Vraget

ikke haft andet at bestille end — stadig mere modløse — at holde Øje med den Smule Kyst, de mente at ane gennem Snetykningen, da der pludselig lød Svarskud fra Land. De allerede temmelig medtagne Søfolk livede op i et Haab, som de ligestraks slet ikke vilde give deres Forstand nogen Lejlighed til at bedømme. De spejdede ivrigt ind mod Land. De mente, ved Kikkertens Hjælp, at se mørke Skikkelser bevæge sig mod den hvide Sne ovenover Klipperne. De blev ved at affyre Nødskud, og nu og da lød der Svarskud fra Land. Men derved blev det. Dagens Timer trak sig langsomt hen. Uvirksomme, som Folkene var, kun optagne af at holde sig i Sikkerhed for Styrtesøerne og saa vidt muligt skærme sig mod de vaade Sprøjt, begyndte de at lide stærkt af Sult og Kulde. De stillede den værste Hunger i nogle af Saltvand halvt gennemtrukne Beskøjter. Men saa var der igen ikke andet for, end at vente og vente. Dækkets skraa Stilling og deres tiltagende Stivhed hindrede dem i at holde Varmen ved nogen Slags Bevægelser. Da de endnu ikke havde surret sig fast, kunde de kun daske sig lidt med én Arm ad Gangen. Da der stadigvæk intet Forsøg blev gjort paa at udskyde Raketter fra Land, og Folkene derinde paa Strandbredden altsaa ingen Raketter maatte have, begyndte de nødstedte Sømænds før saa villigt opblussede Haab igen at synke, — langsomt, gradvis; helt ned i Sløvhed og Fortvivlelse — som de dog ikke endnu lod komme til Orde. Skumringen sænkede sig. De surrede sig fast med Tove, og beredte sig til at møde den lange Vinternat. Kaptajnen forbød dem strengt at give efter for den tiltagende Søvnighed; — selv bandt han sig ogsaa fast, med Kokken saa vidt muligt i Læ af sig, for at holde ham vaagen og hjælpe ham til at holde Varmen. Og for at være sikker paa, at Mandskabet fulgte hans Ordre, nævnede han med korte Mellemrum hver enkelts Navn, og Vedkommende maatte svare højt og tydeligt igen. Selv formaaede Kaptajnen kun ved Bid og Kneb og andre Pinsler at holde sig vaagen, — faa sit Legeme til at lystre Sjælens ubøjelige Vilje. — Og dér laa saa Vraget, hele

den lange kolde sorte Vinternat, stadig huggende og duvende, knagende i alle Sammenføjninger, uafbrudt overskyllet af de drønende Styrtesøers endeløse Tog ... Regelmæssigt lød Kaptajnens Stemme, — regelmæssigt fulgte Mandskabets Svar; var der en enkelt Gang én, der ikke svarede, løste Kaptajnen straks det Tov, der holdt ham, famlede sig — med Fare for sit Liv — hen til den Tavses Plads og ruskede ham ublidt vaagen. Krøb saa, klamrende sig til de faste Holdepunkter, han i Mørket kunde finde, stadig overskyllet af Styrtesøer, han ikke kunde se at undgaa, igen tilbage til sin Plads hos Kokken; og surrede sig fast. Den lange Nats lange Timer krøb af Sted — *sneglede* sig af Sted. Hver enkelt forekom de Skibbrudne som et helt Menneskeliv, — en hel Evighed; — en Evighed, der var et Helvede, fuld af Pinsler, som hvis de et Øjeblik sov bort fra dem, straks forvandledes til allehaande drømte Rædsler. Af en saadan Drøm, hvori det forekom den Drømmende, at han havde gennemlevet Aarhundreder af alle optænkelige Rædsler, — Forfølgelser af Mennesker, vilde Dyr eller fantastiske Uhyrer; Kamp for Livet, skyllet rundt i en rasende Brænding; eller bundet til Pletten, midt i et brændende Hus; en Pinebænks Martyrium; Stejle og Hjul; Bøddelmishandling, inden Henrettelse ved Hængning, Skydning eller Halshugning skulde foregaa — alle optænkelige Forfærdelser, — men som i Virkeligheden kun havde været en sekundlang Slummer — et Nik med Hovedet —, fo'r Gang paa Gang én eller anden af Mandskabet op med et Forfærdelsens Brøl, der skar de andres Øren, for saa at drukne i eller bæres bort af Brændingens Larm. — — — Da Dagens graa Skumringslys endelig brød Nattens kulsorte Mørke, mødte Mandskabet med gensidig Gru hinandens rædde og forvaagede Øjne i de graa og ældede Ansigter. De var alle stærkt tilsneede. Og skønt de frøs saa Tænderne klaprede, havde dog Varmen fra deres Legeme været stærk nok til at smelte Sneen saavidt, at Knuderne paa de Reb, de havde omviklet sig med, var overisede og umulige at løse; — de sad fast. Kap-

tajnen beordrede den mindst Medtagne til at hjælpe sig; og de fik saa med utrolige Anstrengelser fat paa en ny Forsyning saltvandsopblødte Beskøjter, og fandt desuden et Par Daaser med henkogte Ærter. Kaptajnen og hans Medhjælper gik rundt og uddelte den fundne Mad blandt de medtagne Stakler. Og saa beredte de Skibbrudne sig igen paa at møde en ørkesløs Dag. Kaptajnen afkrævede Mandskabet deres Skedeknive, for at de ikke i et pludseligt Anfald af Opgivelse skulde skære deres Reb over og lade sig dumpe ned i den brølende Brænding, for at faa en hurtig Ende paa Pinslerne. Saa affyrede han egenhændigt nogle hurtigt paa hinanden følgende Nødskud, der besvaredes fra Land. Og saa ventede Kaptajn og Mandskab igen, mere døde end levende.

... Inde paa Land gik Folk raadvilde rundt.

Dagen i Forvejen, da Efterretningen om de opfangede Nødskud spredtes i Handelsstedet, ledsaget af Formodningen om, hvor det nødstedte Skib sandsynligvis maatte være strandet, havde straks det meste af Byens mandlige Befolkning rustet sig, og var draget ud mod Strandingsstedet, for om muligt at yde Hjælp. I et langt Tog, der som en mørk Slange bugtede sig af Sted i den hvide Sne mellem Kystens Klipper, havde de banet sig Vej gennem de dybe løse Snedynger, helt ud til Næssets Spids, — thi herfra kom Skuddene; staaende ude paa de yderste Klipper, kunde de lige øjne en mørk Prik i Brændingens Skum, dér, hvor den brød paa det yderste Skær; — det maatte være det strandede Skib.

I første Øjeblik tænkte de fleste kun overfladisk paa de nødstedte Mennesker derude; — den samme Frygt greb og lammede dem alle —: Vareskibet! — Og da Kornsække og Varekasser mærkede O. S. & S., Holmefjord, begyndte at skylles i Land af Brændingen, fik de deres Frygt til Overflod bekræftet. Men da det nu engang var en Kendsgerning, at Vareskibet var strandet, traadte det ganske vist beklagelige Faktum, hvis Rækkevidde i Øjeblikket var uoverskuelig, derved paa en

Maade i Baggrunden i deres Bevidsthed — hvor forfærdeligt det end maatte siges at være, — og de fik Tid til alene at tænke paa de nødstedte Stakler derude, og rigeligt Hjerterum for deres Lidelser og hele fortvivlede Stilling.

Men hvad var der at gøre? — Det Spørgsmaal var hurtigt besvaret —: der var intet at stille op! Andet end vente paa, at Brændingen muligvis skulde lægge sig; — og det saa det foreløbig ikke ud til at den vilde. De affyrede Svarskud, for dog at tilkendegive deres Nærværelse. Og saa gav de sig til at strejfe rundt, — stadig stirrende ud mod den utydelige sorte Prik i det hvide Skum, — samlende sig i enkelte, sagte samtalende Grupper, undertiden stimlende sammen til en stor Flok og lyttende til en eller anden, der forklarede eller formodede et eller andet, — men mest holdende sig enkeltvis, tavse, — tvungne til en martrende, en ubegribelig pinefuld Uvirksomhed. Kun Folk, der baade selv har været og set andre i Livsfare, ved hvor det sidste er endnu langt forfærdeligere end det første.

Nogle gik igen; — duknakkede forsvandt de i Snefoget. Andre kom til: — derimellem Faktor Thordsen, der hurtigt havde faaet Underretning om, at det strandede Skib var det Vareskib, som Handelen ventede. Straks da han kom til Stede, samlede han sine Formænd om sig; — bandede; — befalede med vrede Ord Tilvejebringelsen af Baade —: et Par af Handelens stærkeste Baade maatte — paa Slæder, eller hvordan Fanden de vilde bære sig ad — slæbes derud over Land, for at være ved Haanden, hvis denne Satans Brænding engang skulde finde paa at høre op; og saa maatte der sættes fast Vagt — saa og saa mange Mand — Nat og Dag; og de Kornsække og Varer, som Brændingen efterhaanden førte med sig i Land, maatte samles op og bæres op paa Klipperne; — „sæt alle disse Folk i Arbejde, — byd tyve Øre i Timen, — eller maaske femten er nok?“ — saa tog han sin lange Kikkert; trak den vredt ud; spejdede udover; skød den vredt sammen igen;

bandede paany; og gik saa sin Vej — vred paa Gud og Mennesker, vred paa Himmel og Jord; — forurettet til sin Sjæls dybeste Grund.

Blandt de første, der havde indfundet sig paa Strandingsstedet, havde sjera Sturla og Finnur fra Vad været. De vidste ikke ret, hvad de egentlig vilde der. En uklar Følelse af, at der maaske ogsaa kunde blive Brug for deres Kræfter eller Medhjælp, og Frygten for, saa ikke at være til Stede, havde det vel blot været, der oprindelig drev dem derhen. Nu, da de var her, kunde de ikke rive sig løs igen; — skønt de baade højt til hinanden og stille for sig selv Gang paa Gang maatte gentage, at deres Nærvær jo ingen Nytte var til. De blev staaende; — stirrende udover, indtil deres Øjne løb i Vand; — vekslende nu og da nogle faa, hviskende Bemærkninger. Selv nu, da en Styrke Mand gik mod Byen for at hente Baade, og alle de øvrige tog fat paa at bjerge de i Land drevne mere eller mindre fordærvede Varer fra Brændingen og slæbe dem op paa Klipperne, og de saaledes paa Grund af deres dobbelte Uvirksomhed maatte føle sig endnu mere overflødige, — selv nu blev de staaende. Hele Dagen stod de stille og stirrede; eller flakkede urolige formaalsløst rundt mellem de arbejdende Fiskere og Daglejere. Da det blev Aften, gik endelig Finnur fra Vad hjem; — sjera Sturla vilde ikke følge ham, — vilde ikke gaa endnu; vilde blive Natten over hos Vagtholdet; — bad ham blot hilse hjemme og sige, at han havde det godt; og at de skulde sende lidt Mad ud til ham i Morgen tidlig, hvis han ikke til den Tid var kommet hjem.

Hele Natten gik han rundt, med sin store Kavaj tæt tilknappet og Stormhuen trukket ned over Ørene. Han mærkede hverken Træthed eller Søvnighed. Kun for Afvekslings Skyld satte han sig en Gang imellem ned paa en Sten eller Klippekant; — sad der, indtil han begyndte at mærke Kulden om Fødderne; — rejste sig saa, og gik igen frem og tilbage.

Der var en underlig selvvoldt Urede i hans Tanker. Han tænkte med Vilje uklart og uden Sammenhæng. Lod Tan-

kerne melde sig, og, kun halvt tænkte, blive borte igen. Vilde slet ikke samle dem, — turde det ikke! Holdt sig krampagtigt fast til ydre Indtryk, som han kun slap ind i sin ydre Bevidsthed, — med Vilje kun overfladisk beskuede og bedømte; og imens holdt han stadig af al sin Evne, som gjaldt det hans Liv, Indgangen til sin indre Bevidsthed spærret. — Han vaklede frem og tilbage; — kom nu og da hen til Vagtmandskabet, der holdt sig vaagne og fik Natten til at gaa med Samtaler om Skibbrud, Beretninger om Forlis; — hørte ligegyldig paa deres Beretninger; — gik saa igen ud i Mørket; satte sig paa en Sten, indtil han begyndte at mærke Kulden; rejste sig igen — og vandrede ... Pludselig blev han opmærksom paa Vagtmandskabets Samtale. — „Jeg tror nu ikke, Brændingen lægger sig saa snart," sagde en gammel Fisker med den uomtvistelige Erfarings Vægt. „Og hvor længe kan de holde Liv i sig derude? — Det ser jo næsten ud til, at de stadig overskylles af Styrtesøerne. Og det er ikke godt at vide, om de kan faa fat i noget at spise. Er der Skrællinger imellem, saa lever de saamænd ikke længe! Og begynder de først at dø, er de snart færdige — allesammen; — Eksemplet smitter, under saadanne Omstændigheder; — giver først én op, saa giver en anden ogsaa snart op; — jeg kender det! ... har været i en lignende Knibe; skønt det kun var en Fiskerbaad og vi sad paa Hvælvet ... Nej, de slipper saamænd ikke levende i Land! Ja, det vil sige, — hvis vi havde haft en dygtig Svømmer; — som jeg var, i mine unge Dage; saa havde der maaske været en Mulighed for at redde dem!" — De andres ivrige Spørgsmaal sparede sjera Sturla — der nu blev opmærksom, efter halvt ligegyldigt at have lyttet til den gamle Fiskers Indledning — for at spørge hvordan. Den gamle Fisker svarede de Spørgende, at hvis de iblandt sig havde haft en god Svømmer; — som de nu slet ikke havde, afgjorde han; for det skulde være en ganske enestaaende god Svømmer; — saa havde der været en Mulighed for, at han i Morgen. ved Ebbetid, naar der blev farbart ud til det nærmeste Skær, hav-

de kunnet svømme ud til Skibet med en Line. — „Men hvem har vi, som kan svømme under Brændingen?“ — sluttede han og saa sig rundt; og alle de andre rystede modløst paa Hovederne; — ingen, ingen. — Og saa begyndte den gamle Fisker paa en langsommelig Beretning om sin Ungdoms Bedrifter. Sjera Sturla fjernede sig.

Han havde i sin Tid været en dygtig Svømmer, tænkte han. I de sidste Aar, siden han blev Præst, havde han desværre forsømt at øve det synderlig. Men i sine Studenterdage havde han kunnet svømme over strømstride Elve, — og havde kunnet svømme længere under Vandet end nogen af hans Studenterkamerater. Mon han dog ikke skulde være i Stand til at svømme derud? — Ja, slap han først ud igennem Brændingen, skulde han nok klare at naa ud til Skibet ... Han gik Resten af Natten og tænkte derover. — Og inden han selv vidste af det, var han begyndt at tænke paa det, som var det allerede en tagen Beslutning, en afgjort Sag. Da han blev opmærksom derpaa, lod han det udenvidere blive derved; — ja, prøves skulde det i hvert Fald! Men han talte ikke til nogen derom. Han vilde ikke at hans Chancer og Muligheder skulde drøftes paa Forhaand. Vilde give *det*, der var begyndt som et svagt Haab, Lov til frit at udvikle sig til en sikker Forvisning om, at det nok skulde lykkes; vilde kunne møde Vanskelighederne usvækket af sin egen eller andres fornuftstøttede Modgrunde.

I Graalysningen om Morgenen kom Finnur fra Vad tilbage til Strandingsstedet, medbringende en Pakke Mad til Præsten, og — for alle Tilfældes Skyld — en Flaske Brændevin. Repstyreren saa træt og forvaaget ud; — paa Præstens deltagende Spørgsmaal svarede han, at han kun havde sovet lidt og uroligt. Sjera Sturla spiste med god Appetit, og tog et Par Slurke af Flasken til Maden. Han forhørte sig og fik at vide, at Repstyreren agtede at blive paa Stedet udover Dagen. Og da han havde spist, krøb han sammen i sin store Kavaj, i Læ af en Klippe, og lagde sig til at sove; — efter at have bedt Finnur

fra Vad vække sig henimod den Tid, Ebben var paa sit højeste. Han faldt straks i Søvn og sov roligt; — vaagnede kun en Gang ved, at Repstyreren dækkede ham til med et Tæppe og nogle Sække, han havde faaet bragt til Veje! — sov saa straks ind igen, tryg som et Barn. — — —

Langsomt trak Havet de hvide graadige Kløer til sig, indtil det tilsidst helt havde givet Slip paa den Strimmel Strand, som laa mellem Kystens Klipper og det nærmeste Skær. Et Øjeblik efter samledes ude paa Skæret alle de Folk, der paa nogen Maade kunde faa Plads der; derfra kunde de bedre se ud til det af de skummende Styrtesøer stadig overskyllede Vrag. Men Sneen, som blev ved at drysse ned, hindrede dem i at danne sig nogen Mening om, hvordan de Skibbrudne klarede sig. At de befandt sig i Live, sluttede de deraf, at der endnu om Morgenen havde lydt Nødskud derude fra; — og ligeledes deraf, at der endnu ingen Lig var skyllet i Land — skønt *det* jo kunde bero paa, at Staklerne havde surret sig fast, og saaledes blev hængende ved Skroget, selv efter at Livet havde forladt dem.

Finnur fra Vad vækkede Præsten, som han havde lovet; og da sjera Sturla nu fortalte ham, hvad han havde i Sinde, og bad ham skaffe en let Line til Veje, forsøgte han paa alle optænkelige Maader at faa ham til at afstaa fra sin vovelige Plan. Talte sig varm om det fuldkommen ugørlige i at svømme derud; — søgte at overbevise sin Ven om, at han kun letsindigt og uden det fjerneste Haab om Resultat, satte sit eget Liv paa Spil. Mindede ham om hans Kone og Datter, og det Barn, han ventede, — da andet ikke hjalp. Gjorde sig tilsidst vred, og talte til ham som en voksen taler til et genstridigt Barn. Men sjera Sturla var urokkelig. Til alt, hvad hans Ven havde at fremføre, svarede han blot, at intet — *intet* kunde afholde ham fra at gøre et Forsøg; sagde ogsaa, at desuden var det kun noget Snak, at han satte sit Liv paa Spil; — de kunde jo altid hale ham i Land, hvis de saa at han ikke kunde klare sig; — og om han blev vaad, saa kunde han vel

ligesaa godt taale en kort Omgang koldt Vand, som de Skibbrudne et helt Døgns Pinsler. Da intet hjalp, tilbød Repstyreren, — skønt han kun var en middelmaadig Svømmer, — at han hellere selv vilde prøve at svømme derud, eller faa en af Fiskerne dertil. Men sjera Sturla satte sin Vilje igennem. Da det rygtedes, at Præsten vilde forsøge at svømme ud til Vraget, samledes Folk tavse om ham og blot stirrede paa ham, som saa de ham for første Gang. Han havde allerede faaet det Tøj af, han ikke vilde have paa under Svømningen, og blev nu forsynet med et Svømmebælte og fik Enden af en lang, smal Line knyttet omkring sig, helt oppe under Armene. Begivenheden var altfor nær forestaaende og overvældende til, at Folk kunde faa sig samlet til at drøfte den paa Forhaand. De nøjedes med at følge hver mindste Forberedelse med en Andagt og Opmærksomhed, som forestod der en hellig Handling — eller som ventede de et Mirakel. Og før de endnu rigtig havde faaet sundet sig, var Præsten allerede parat; — det gav et Ryk i alle de Tilstedeværende, da den lange Skikkelse pludselig løste sig ud fra Flokken, løb foroverbøjet ud efter det langsomt bortglidende Udsug, og styrtede sig saa lige ind under den brølende, fremrullende Brændings grønlige, hvidbræmmede Kam. Et langt Øjeblik blev han borte; saa kom hans Hoved til Syne; de saa ham kæmpe af alle Kræfter — og overmandes af en ny fremvældende Braadsø; — et Øjeblik efter blev han, skrabet og gennemvaad, skyllet op paa den stenede Strand ... Tre Gange forsøgte han; — tre Gange blev han grebet af Brændingen, og havde nok med at bjerge sig i Land. Hans Ansigt var skrabet; hans Hænder forrevne; hans Fødder flængede. Han ænsede det ikke; — vidste ikke engang deraf. Hørte ikke Folks gode Raad eller indstændige Bønner om nu endelig at holde op. Var helt optaget af at mærke sig de Fejl, han hver Gang mente at have begaaet; og af at forberede sig paa at udnytte de Erfaringer, han ved disse tre forgæves Forsøg mente at have indvundet. Da han

blev skyllet i Land tredje Gang, drak han en god Slurk Brændevin; hvilede sig længer end ellers; løb saa for fjerde Gang ud, bagefter Udsuget; og styrtede sig af al Kraft mod den fremvældende Braadsø — saa dybt nede, han kunde komme. Denne Gang varede det længere end nogen Sinde før, inden Folkene inde paa Skæret saa hans Hoved komme til Syne — de begyndte at raabe til dem, der passede Linen, at hale ind! — hale ind! Men stadig gled Linen ud, med jævne Ryk. Endnu vilde de ikke hale ind. Og endelig viste hans Hoved sig et Øjeblik over Vandfladen, langt ude — og forsvandt straks igen. Atter gik der en lang Tid; — og Linen gled — jævnt, raskere end før. Saa mente de aandeløst ventende Tilskuere igen at se hans Hoved over Vandfladen, — og nu nærmere Vraget end Skæret! En tilvejebragt Kikkert blev rettet derud; — jo, der var ingen Tvivl længer ... Og nu dukkede han ikke under mere; — ganske langsomt drev den mørke Prik paa Vandet, som var hans Hoved, udover ... Selv de mest træede Hjerter bankede et Øjeblik i Jubel og Beundring.

Kaptajnen havde gennem sin Kikkert kunnet følge Svømmerens Kamp, — helt fra det Øjeblik, han første Gang styrtede sig mod Brændingen. I Begyndelsen saa han tavs til; — vilde ikke hos Mandskabet vække et Haab, som der ikke var stor Sandsynlighed for vilde blive mere end et Haab. Men da han saa Manden derinde styrte sig mod Brændingen for tredje Gang, udstødte han uvilkaarligt en beundrende Ed. Mandskabet blev opmærksom derpaa. Og nu kunde Kaptajnen ikke tie længer; — med knappe Bemærkninger, Eder, beundrende Udbrud, holdt han dem underrettet; først om det nye — tredje — mislykkede Forsøg; og siden om det fjerde, — som lod til at skulle lykkes ... Da saa Mandskabet endelig med blotte Øjne kunde se den dristige Svømmers Hoved, stadig nærmere, udbrød de i hæse Hurraraab. De var saa stive, at de næppe kunde røre sig. Men det var som de ved Udsigten til Redning allerede begyndte at tø op igen. De medtagne Sø-

folk lo og græd af Glæde. Selv Kaptajnen maatte i Smug tørre Øjnene; — og skønt han skyldte paa Sprøjt fra Styrtesøerne, var det næppe *det* alene, han tørrede bort.

Sjera Sturla hvilede lidt, inden han optog den sidste Kamp, — Kampen med de urolige Bølger omkring Vraget. Han saa Mandskabet svinge med Armene og Kaptajnen staa rede med et Tov; — saa tog han det sidste Stykke af Vejen med kraftige Tag, opbød alle sine Kræfter — hele sin Aandsnærværelse — og fik fat i Tovet, første Gang Kaptajnen smed det ud til ham. Saa blev han halet op ad det stærkt skraanende Dæk og af den overvældede Kaptajn trykket i Haanden, klappet paa Skulderen og duttet som en gammel Bekendt; — Kaptajnen anede mindst af alt, at det var en Præst, han havde for sig.

Et Øjeblik sank sjera Sturla sammen, overvældet af Træthed og Anstrengelse. Saa rejste han Hovedet; takkede Gud højlydt og med brændende Ord, at han havde givet ham Kraft og Held til at redde disse Menneskeliv; og begyndte saa — stadig højlydt — at bede Fadervor; — Kaptajn og Mandskab blottede — først forbløffet — Hovederne; — bad saa straks efter inderligt med ... Og Kaptajn Sørensen holdt uvilkaarlig op med at dutte sin Redningsmand.

Saa blev et sværere Tov ved Hjælp af den smalle Line halet ombord; og siden blev, én efter én, de Skibbrudne trukket i Land, gennem de fraadende Braadsøer; — først den halvdøde Kok; sidst Kaptajn Sørensen, der som god Sømand — selv overfor sin Redningsmand — stod paa sin Ret og Pligt: at være den sidste, der forlod Skibet.

Først da Kaptajn Sørensen kom i Land, erfarede han, til sin ubeskrivelige Forbavselse, at hans Redningsmand var Sognets Præst. Han vilde straks opsøge ham og bede ham undskylde sin kameratlige Optræden, — men sjera Sturla var, saa snart han kom i Land, gaaet hjem.

I Løbet af Dagen var der blevet rejst Telte til Vagtmandskabet. I Teltene fandtes Fødevarer, et Petroleumsapparat at

koge Kaffe ved, tørre Klæder og Tæpper. Dér fik de Skibbrudne, efterhaanden som de kom i Land, den første Hjertestyrkning —: en skoldende varm Kop Kaffe, med en dygtig Slurk Brændevin i. Saa blev de i en Fart hjulpet af de vaade Klæder; fik tørt Tøj paa; blev hyllet ind i Tæpper; og kom saa op paa Slæder og i en Fart af Sted til Handelsstedet — Stien dertil var nu saa vidt banet og fasttraadt, at der kunde køres ad den, uden at Hestene traadte igennem. I Handelsstedet blev der sørget for Logis til de Skibbrudne og videre Pleje; — nogle af dem var temmelig medtagne, Kokken mest; men de kom sig alle hurtigt; og lod ikke til at have taget nogen varig Mén af den haarde Tørn. Deres gode Humør hjalp dem; — deres Strabadser og den lige udstandne Livsfare var som glemt, saa snart de var vel i Land.

... Dagen efter var det Klarvejr. Endelig saa det ud til, at Himlen ikke havde mere Sne at lade drysse ned, — nu var Egnen ogsaa næsten ukendelig, — eller maaske var Vinteren tilfreds med sine Bedrifter, og undte sig et lille Hvil.

Men Brændingen holdt sig, — kun lidt vekslende i Styrke. Og den blev ved med at skylle Varer i Land fra Vraget ude paa Skæret —: Melsække i Hundredevis; Hatte — fra brogede Damehatte til bløde og stive Herrehatte; Tøjpakker og oprullede Tøjer af alle Arter og Farver; Kasser med tørret og frisk Frugt; Porcelæn og Lersager, enkeltvis eller i Kasser — det meste skaaret og ramponeret eller helt knust; Tønder med Kiks og Beskøjter; Petroleumsfade; al Slags Værktøj og Legetøj; bulede Blikspande; Bluser, Silketørklæder, Lommetørklæder, Strimler, Hægter og Maller, Naalebreve — i én Uendelighed; færdigsyet Tøj, baade Herre- og Dame-, Over- og Undertøj; Sydvester og Oljetøj; Kaffesække, Ærtesække; Rosin- og Svedskekasser; Sukkerfustager, — det meste af Indholdet var smeltet og løbet ud — Resten kun en vaad Klump; — alt i en haabløs Forvirring. Paa et langt Stykke saa Stranden ud som en broget Butik.

Og i de smaa — forholdsvis stille — Vige, som hist og her

skar sig ind mellem Klipperne, var hele Sandbunden dækket af et tykt Lag Rug og gule Ærter, opsvulmet af Søvandet, iblandet de forunderligste Ting, lige fra Naale, Rosiner, Svedsker, Æbler, Appelsiner, Drueklaser og enkelte sprængte, gule og opsvulmede Druer, til større og mindre Muslinger eller Muslingeskaar, Sten og Tang. Hver Dag ankom der et Tog af Bønder til Strandingsstedet, med Slæder forspændt med smaa langhaarede Heste, der møjsommeligt vadede sig frem gennem Snedriverne, synkende i til Bugen ved hvert andet Skridt. Bønderne havde Sække med. Naar de naaede Strandingsstedet og havde udset sig en Vig, gjaldt det blot om at laane en Spand — og dem var der nok af. Saa vadede de, to og to — den ene med Spanden, den anden med Sækken — ud i Stranden; og staaende i det kolde Vand til Knæene — undertiden til Hofterne —, arbejdede de i Timevis, i Frost og Slud, med at øse den fordærvede Rug op i deres Sække, — Rugen i Stranden var Hvermands Eje. Saa kørte de, forkomne og udasede, tilbage med deres vaade Fragt; — hjemme rensede de Rugen, saa godt det lod sig gøre, for Sten og Muslinger, afvandede den, og brugte den siden som Foder til deres forsultne og afmagrede Kreaturer og Faar — sammen med den Smule Hø, de endnu havde tilbage.

Der var blevet sendt Bud til Sysselmanden. Han kom og holdt Søforhør; og anordnede saa en Auktion afholdt over Strandingsgodset — for Assurandørernes Regning. Saa rejste han tilbage, og lod Repstyreren om at staa for Auktionen; — undte ham gerne den Fortjeneste. Alt blev solgt — til forbavsende høje Priser. Bønderne sloges om de halvtfordærvede Mel- og Hvedesække, hvoraf kun en Smule Mel inde midt i Sækken havde holdt sig tørt og kunde bruges til Menneskeføde; Resten, der var løbet sammen til en Dejg og efterhaanden blev til en haard Skorpe, blev blødt op til Kreaturfoder. Saa længe al den Staahej, Strandingen afstedkom, stod paa, blev der i Holmefjord kun tænkt lidt paa de mørke Udsigter med at skaffe Menneskeføde — naar de smaa Forsyninger nu snart

slap op. Men bagefter, da Auktionen var overstaaet, faldt der som en klam Angstens Tavshed over alle. Det var nok holdt op at sne. Men Sneen laa der endnu og spærrede alle Veje ud af Bygden. — Hvorfra skulde de faa Varer? Over Land kunde det ikke lade sig gøre. Og selv om der skulde være noget at faa andre Steder paa den Kant af Landet, — hvad der var mere end tvivlsomt, — hvor skulde de saa faa Skib fra til at bringe det? De stirrede paa Telegrafpælene, der endnu laa i Dynger langs den paatænkte Linje. Og for første Gang gik det op for dem, hvilken stor Velfærdssag for Landet, Anlæggelsen af denne Telegrafforbindelse — som de hidtil kun havde omfattet med valen Interesse — i Virkeligheden var. Havde de nu blot allerede haft Telegrafen! — Men de havde ingen Telegraf. Og det vilde blive vanskeligt at faa Bud over de lange, næsten ufarbare Bjergstrækninger, der skilte dem fra andre Handelssteder; — tvivlsomt, om et Sendebud vilde slippe levende fra den Tur. Og selv om de fik Bud saalangt, — hvad kunde det saa hjælpe? ... Nej, der var ikke andet at gøre, end vente og haabe, — vente og haabe! Vente paa noget, der næsten vilde være at betragte som et Mirakel; — haabe paa, i al Stilhed, at Vorherre for deres Skyld skulde lade et Under ske. Og da der ikke var andet at gøre — nu, saa ventede de og haabede.

XXI

Fru Helga havde lidt meget denne Vinter, — lidt umenneskeligt. Men ingen, end ikke hendes Mand, anede, hvor store hendes Lidelser i Virkeligheden var, thi hun bar dem med en Tapperhed, som kun en elskende og til det yderste opofrende og uegennyttig Kvinde kan udvise. Aldrig undslap der hende saa meget som et klagende Suk, skønt hun ofte maatte gøre Vold paa sig selv, for ikke at krympe sig sammen og skrige sin Smerte ud, og skønt hun mange Gange var ved at segne af Træthed og Mathed. For jo længere Svangerskabet skred frem, des daarligere følte hun sig, — hvad hendes magre, blege, indfaldne Kinder og hendes hule, af Smerter betændte Øjne noksom bevidnede. Men hun *vilde* ikke gaa til Sengs, selv om hun pintes nok saa meget; satte al sin stærke Vilje ind paa at gaa oppe og — saalænge det stod i hendes Magt — skjule sine Lidelser. Og skønt hun derved kom til at lide dobbelt — og vidste det — holdt hun ud ... Aldrig et klagende Ord, aldrig et ufrivilligt Støn; altid et kærligt Smil om de blodfattige blaalige Læber, og et glad Blik i de stakkels syge, indfaldne Øjne.

Det var af Hensyn til sin Mand, at hun skjulte sin virkelige Tilstand. Thi midt i hendes egne Lidelser, var hendes Hjerte fuldt af Medlidenhed med ham, Omhu for ham. Hun saa hans Haar blive graat; saa nye Rynker og Furer riste deres Runer i det i Forvejen rynkede og furede skarpe Ansigt; saa hans magre Krop blive endnu magrere; og hun kendte hans mørke Tanker og bange Anelser, der jog ham rastløs frem og tilbage i hans Studereværelse om Dagen og holdt ham vaagen

lange Tider om Natten. Og den Angst, der lød til hende gennem hans Skridt om Dagen, gennem hans hvileløse Vælten sig paa Lejet om Natten, — hun vidste hvad den gjaldt; — vidste, at den gjaldt hende. Men hun vidste ogsaa, at midt i al denne hans Frygt og Uro gemte han en Gnist af Haab. Og den vilde hun gøre sit til at holde vedlige — saa længe det lod sig gøre ...

For selv vidste hun, at hun vilde dø. Havde vidst det hele Tiden! Intet Øjeblik havde hun søgt Lindring i et forfængeligt Haab; — det laa hendes stærke Sjæl og helstøbte Væsen saa fjernt, at indhylle sig i nogen Slags Selvbedrag. Længe havde hun været klar over, at for hende var Kærligheden alt, — Liv og Død kun en Bisag. Og alligevel havde hun i ti Aar taalmodigt undværet den Elskedes attraaede Kærtegn; — fordi hun dermed adlød hans Vilje; — fordi hun vidste, det gjaldt hans Sjælero. Men hun havde ofte grædt i Enrum. Og hun havde stadig næret et lille lønligt Haab. Og da saa hendes Haab gik i Opfyldelse, — da han den Sommerdag kom der saa glad og forandret til hende med Dagens Fangst, — da han om Aftenen aabnede sit Hjerte for hende og sagde, at nu turde han, — for nu var hans Tro blevet stærkere; nu var han kommet til at stole saa uindskrænket og ubetinget paa Guds Almagt og Godhed — Guds grænseløse Naade — da havde hun hengivet sig med en Fryd, der i sin straalende og bevidste Vælde overskyggede Angst og Uro, Liv og Død. Hun *vidste*, at nu gav hun sit Liv for sin Kærlighed; — *vidste*, at nu skænkede hun Aar af sit Liv — mange lyse Somre, tusinde Dages fredeligt Samliv — til Muld og Mørke, for en kortvarig Kærlighedslykke. Men ikke et Øjeblik vaklede hun. Uden at købslaa betalte hun den dyre Pris for Lykkens korte Minutter. Og hverken før eller senere — da hun kun havde Lidelsen tilbage, den Lidelse, som hun godt vidste først skulde slukne med Livet — paakom der hende nogen Anger eller Fortrydelse. Til det sidste vilde hun blive sig selv og sin Kærlighed tro; — saalænge hun drog Aande, vilde hun gøre hvad der stod i hendes Magt

for at lette ham, som hun elskede, Livets Byrder. Naar hun var død, og den første fortvivlede Sorg havde lagt sig, skulde han have Mindet om hende uplumret; — det, og saa Blid — som gudskelov endnu var saa ung, og som desuden i sin Ven havde en Hjælp til at komme over den Sorg, Moderens Død vilde volde hende — skulde nok hjælpe ham til at leve videre. Hun nærede endogsaa et Haab om, at hun kunde gavne og styrke ham ved sin Død.

Efterretningen om, at der var hørt Skud fra et Skib, der maatte være nødstedt — rimeligvis strandet —, havde gjort et dybt Indtryk paa alle; ikke mindst paa Fru Helga, der havde et modtageligt Sind for andres Lidelser og som især i denne Tid — paa Grænsen af Svangerskabets sidste Maaned — daarlig kunde taale stærke Sindsbevægelser. En Varmebølge, efterfulgt af stærkere Smerter end nogen Sinde før, og afløst af en mat Kraftløshed, som alene hendes Mands Nærvær hindrede hende i at give efter for, var faret igennem hende, straks ved den første Meddelelse. Da hun saa senere paa Dagen fik at høre, at det var Vareskibet til Holmefjord, der var strandet, og at Mandskabets Redning syntes udelukket, var det strømmet ind paa hende med Tanker om de sørgelige Følger, denne Stranding kunde faa for Byens og hele Bygdens Beboere, og om de ulykkelige Skibbrudnes fortvivlede Stilling derude paa Vraget. Hun følte, hvordan baade hendes sjælelige og legemlige Kraft ebbede ud, men endnu vilde hun ikke give sig; — vilde blive oppe, indtil hendes Mand, der var gaaet med de andre ud til Strandingsstedet, kom hjem igen; han skulde ikke forskrækkes ved at finde hende i Sengen. Men bedst som hun gik og stod, nægtede pludselig hendes Legeme at lystre hendes Vilje længer; — hun var nær sunket omkuld, naaede med Nød og næppe at sætte sig paa en Stol, og maatte støttes i Seng, endnu længe før Sengetid. Hun tillod dog hverken at der blev sendt Bud efter hendes Mand, eller at Læge eller Jordemoder blev tilkaldt. Sagde, at hun blot var saa træt; og ellers havde det godt. Hun laa endnu lysvaagen, da Finnur fra

Vad kom hjem og bragte hende hendes Mands Hilsen. Hun skjulte sin Skuffelse over, at han ikke selv kom; og da Repstyreren tilbød at bringe sjera Sturla Mad tidlig Morgenen efter, takkede hun blot og sagde, at hvis hun ikke selv var oppe til den Tid, skulde hun nok sørge for, at en anden lavede en Madpakke i Stand. Hun spurgte til de Skibbrudne; og Repstyreren sagde, som det var, at der syntes kun ringe eller ingen Udsigt til, at de vilde kunne reddes. Han saa Svedperler paa hendes Pande, og saa, at hun havde Feber; men da han bekymret spurgte til hendes Befindende, slog hun det hen, med et Forsøg paa Ubekymrethed, — som dog ikke helt lykkedes; og Repstyreren maatte love, at han ikke med et Ord skulde forraade til sjera Sturla, at hun var lidt daarligere end ellers; — for det maatte hun tilstaa, at hun var.

Da hun saa var blevet ene, faldt hun alligevel ikke i Søvn. Hun havde Feber. Og led desuden ved at tænke paa, hvor dybt et Indtryk denne Ulykke med Forliset maatte have gjort paa hendes Mand, siden han blev derude hele Natten, skønt han maatte være fuldt klar over, at hans Nærvær der ingen som helst Nytte var til. Hun laa vaagen Nattens lange Timer, forpint i sit Indre ved Tanken paa hans Kamp; — og hun mærkede næppe, at hendes egen Tilstand forværredes og at Smerterne tog til.

Om Morgenen var hun saa syg, at skønt hun gjorde fortvivlede Forsøg derpaa, var det hende ikke muligt at staa op. Hun skjulte dog hvor daarlig hun var, indtil Finnur fra Vad var gaaet; saa gav hun Ordre til at Jordemoderen skulde tilkaldes, for hun mærkede, at Smerterne begyndte at antage Form af Veer; — men endnu vilde hun ikke tillade at Lægen blev hentet eller at der blev sendt Bud til hendes Mand. Da Jordemoderen, der boede i Handelsstedet, kom til Stede, forlangte hun straks at Lægen blev tilkaldt. Men Fru Helga modsatte sig det; — hun vidste godt, at hun ikke vilde overleve Fødslen, sagde hun; saa det var unyttigt; for Lægen kunde ingen Redning yde; hun havde ladet hende kalde, for at have

kyndig Hjælp ved Haanden; og hun vilde blot bede hende, om hun — saa snart det blev nødvendigt, men heller ikke før — vilde sende Bud efter hendes Mand; — for hun vilde gerne tale med ham inden hun døde. Jordemoderen vaklede, forbavset over hendes Ro; men saa lod hun, bag hendes Ryg, Lægen kalde.

Pall Brandsson kom straks. Da han traadte ind i Sygeværelset og saa det blege Ansigt med de rolige Øjne ligge der paa Puden, midt i Haarets mørke Fylde, forsvandt det evige — men saa nuancerige — Smil fra hans Øjne og Ansigt, og et haardt Udtryk traadte i Stedet; — hans Ansigt ejede kun de to Udtryk. Han blev saa grebet af Medfølelse med denne Kvinde, som laa der og skulde dø, endnu saa ung, og saa smuk, og med et Kærlighedens rige Væld i sit Væsen, som han aldrig havde set hos nogen Kvinde før, — at han næppe kunde beherske sin Bevægelse. Men Medfølelsen overskyggedes næsten øjeblikkeligt af et fremvældende Had mod den Mand, som var Skyld i hendes Død. For at kunne beherske sig og ikke give sine Følelser Luft — og han var ikke vant til at skjule, hvad han følte og tænkte —, satte han sig paa en Stol ved Sengen, tog hendes Arm, trak sit Ur frem, og gav sig til at tage hendes Puls.

„Jeg har ikke ladet Dem kalde," sagde hun svagt. „Jeg ved godt, at jeg ikke kan leve."

„De véd det?" sagde han sagte.

„Ja," svarede hun. — og vendte et Nu sit faste, rolige Blik imod ham; men saa bort igen og blev liggende urørlig.

Han sad en Stund, forbavset, overvældet. Et saadant Heltemod overfor Døden var sjældent hos Mennesker i hendes Alder. Den stærke, aldrende Mand, der havde siddet kold ved saa mange Dødslejer, hvor indre Frygt og ydre Smerter gav sig Luft i Skrig og Jammer, kunde have grædt ved dette Leje, hvor en Kvinde med roligt Sind saa Døden i Øjnene.

Saa rejste han sig langsomt.

„Ja, jeg kan jo ligesaa godt gaa igen," sagde han stille. „Jeg er ingen Nytte til, — foreløbig. Men jeg skal holde mig hjemme; — hvis De vil sende Bud efter mig senere; — hvis De

skulde ønske noget." — Saa tilføjede han — uden egentlig at vide, hvor meget eller hvor lidt han mente dermed —: „Gud give Dem Styrke;" — og nu havde han Taarer i Øjnene.

Hun vendte Hovedet halvt forbavset imod ham, rakte ham med Anstrengelse en mat Haand, — som han greb og trykkede hastigt. Saa gav han med lav Stemme og bortvendt Ansigt Jordemoderen Besked om, foreløbig at døve Smerterne med lidt Morfin; — bad hende sende Bud, hvis hun skulde faa Brug for hans Hjælp, — og gik saa skyndsomst.

Da han traadte ud i Gangen indenfor Gaardens Yderdør, aabnede sjera Sturla netop Døren og kom hastigt ind. De standsede begge uvilkaarligt ved Synet af hinanden. Pall Brandssons røde Ansigt blev endnu rødere, — sjera Sturlas blege endnu blegere.

Lægen standsede dog kun et Øjeblik. Saa gik han frem mod Præsten; greb ham — som dog var baade større og stærkere — i Skuldrene; og med et Blik, som brændte af Had og Vrede, hvæsede han ham ind i Ansigtet — mens han rasende rystede ham —:

„Morder! — Skurk!" — hans Stemme kvaltes af Hidsigheden; — Præsten stod som lamslaaet, — rørte sig ikke. Og da Lægen igen kunde komme til Orde, gentog han blot: „— Morder!" og nu skælvede der Graad i hans Røst. Saa slap han sit Tag, skyndte sig ud af Døren, og gik ilsomt bort gennem Driverne.

Sjera Sturla blev en Stund staaende. Han kunde ikke røre et Lem; — selv hans Sjæl forekom ham lamslaaet.

„Det er umuligt, — det er umuligt," blev han ved at gentage for sig selv — uhørligt.

Saa vaklede han, saa snart han kom til Kræfter, indefter Gangen; gennem den menneskетomme Stue; op ad Trappen; — men udenfor Døren til Sovekammeret standsede han. Det forekom ham udelukket, at han skulde kunne bevæge sin Haand for at aabne den. Men som han stod der, hørte han pludselig et Støn derindefra. — Aa, det var hende! — hendes Stemme, han kendte i dette Støn! — Og den pludselige Glæde over, at

hun dog endnu levede, jog først som et Stik igennem hans Hjerte, og bredte sig derefter som en varm Blodstrøm gennem hele hans Legeme. Og i dette Øjeblik sagde han til sig selv, at hun ikke vilde dø; — han mærkede det paa sig, — følte det i sit Hjerte!

Han skyndte sig med lette Skridt ind i sit forrige Soveværelse, hvor han stadig havde noget Tøj hængende; rev Sneklæderne og det vaade og delvis frosne Tøj af sig; kastede det hulter til bulter i en Dynge paa Gulvet; fik i en Fart det tørre Tøj paa. Men allerede mens han skiftede Klæder, var Visheden om, at hun vilde leve, borte; den forrige Angst meldte sig paa ny. Og da han igen nærmede sig Sygeværelset, paakom der ham en Rysten, som han næsten ikke kunde beherske.

Der var stille derinde; angst aabnede han Døren, ganske langsomt. Men da han saa Hovedet derhenne paa Puden vende sig mod Lyden og et glad Smil glide over det blege Ansigt, skyndte han sig at lukke Døren og næsten løb over Gulvet hen til Sengen.

Han lagde sig paa Knæ foran Sengestokken; tog hendes matte Haand og strøg den varsomt; kyssede hende og lagde sit Hoved ind til hende. En Stund hengik med tavse Kærtegn. Saa spurgte hun med svag Stemme, — hun mærkede, at et nyt Anfald nærmede sig —:

„Hvordan mon det gaar de Stakler derude paa Vraget?"

Sjera Sturla smilede gennem Taarerne:

„De er reddet — alle," sagde han. „Jeg svømmede derud."

Hendes Smil blev gladere, — et Øjeblik, — saa stivnede det; — for nu kom Veerne paa ny.

Jordemoderen, der havde holdt sig henne ved Vinduet, skyndte sig hen til Sengen ved det første Støn; — for Fru Helga skreg ikke; — og sjera Sturla rejste sig, for at give hende Plads; satte sig saa paa Stolen, greb sin Kones Haand, og sad med den mellem begge sine, foroverbøjet og tungt aandende, som var det ham selv, der led Pinslerne.

Veerne begyndte for Alvor. Med stadig kortere Mellemrum rev og sled de i hendes Krop, saa hele hendes Legeme gennemrystedes af de grusomme Smerter. Sjera Sturla maatte uafladelig tørre Sveden af hendes Pande. Hendes tunge, hæse Støn forekom ham saa forfærdelige, at han næsten hellere ønskede, at hun vilde have skreget. Hans dybe Medleven og Medliden levnede ingen Plads til Tanker paa Fortid eller Fremtid. Han tænkte kun fra Sekund til Sekund; — hvad der fuldbyrdedes, fyldte hans Sjæl saa helt, at selv den bevidste Tro traadte i Baggrunden, og kun den næsten mekaniske, den halvt ubevidste, men dog af Hjertets og Blodets Ild saa brændende Bøn blev tilbage, — som et Nødraab udaf hans dybe Fortvivlelse over at staa her saa magtesløs.

Veerne tog stadig til; — Fru Helgas Stønnen blev stadig tungere og hæsere; — og med et sidste Støn, der lød som fra et Dyr i den yderste Vaande, fødte hun endelig sit Barn — en lille Pige, der skønt hun var kommet en Maaned for tidligt til Verden, straks beviste, at hun allerede havde Stemmens Brug. Jordemoderen hyllede den lille slimede, blodige Klump ind i et Tæppe, lagde hende hen paa den anden Seng, hvor hun foreløbig kunde ligge og skrige videre, og tog sig af Moderen. Fru Helga laa hen med lukkede Øjne. Hun var fuldstændig udmattet; — straks da Fødslen var overstaaet, faldt hun bevidstløs hen. Saaledes henlaa hun i nogen Tid; — svagt, næsten ubevidst — og kun instinktmæssigt — kæmpende for at komme til Bevidsthed igen, — slaa Øjnene op, og tale til sin Mand ... De faa Ord, hun vilde sige ... inden hun blev borte ... Jordemoderen var fortvivlet; — Blodet blev ved at strømme fra Patienten, — var slet ikke til at standse. Sjera Sturla sad og bad; — uafbrudt bevægedes hans Læber i tavs, inderlig Bøn. Han havde hypnotiseret sig selv ind i en saadan Bønnens Ekstase, at han syntes, Gud stod hos ham og han hviskede ham sine brændende Bønnens Ord i Øret. Og han tænkte uafbrudt — bag ved og gennem sin Bøn —: Nu — *nu* bestemmer Gud, at Blodstrømmen skal standse ... Nu, — —

nu ... Men Blodet blev ved med at strømme. Og sjera Sturla blev ved at bede. Han hørte slet ikke Jordemoderens Forlangende om, at Lægen skulde hentes. Hun maatte selv løbe hen til Døren, aabne den, og give sin Ordre til en af de tavse, ængstelige Folk, der ventede udenfor paa Gangen. — Lægen kom. Han lod som han slet ikke saa Præsten, der stadig sad paa Stolen, med sin Hustrus ene Haand mellem begge sine, og bad, — bad. Han gjorde sine Forsøg; — tog Pulsen, der blev svagere og svagere. Rystede paa Hovedet. Hviskede noget til Jordemoderen, der imens havde faaet vasket og svøbt den Lille. Og gik saa igen. Uden et Ord eller Blik til sjera Sturla forlod han Sygeværelset. Og paa de angstfulde Spørgsmaal, der ude paa Gangen blev stillet ham, havde han kun en mistrøstig Hovedrysten til Svar.

Det lykkedes Fru Helga at ryste Matheden af sig. Pludselig slog hun Øjnene op og bevægede Læberne. Sjera Sturla, der havde sine Øjne fæstede paa hendes blege Ansigt, saa det straks; han bøjede sig ned over hende og lagde Øret til hendes Mund; — og matte, som gennem en Drøm, naaede hendes Ord ham, mere fra Bevidsthed til Bevidsthed end egentlig fra Mund til Øre, for hendes Stemme var kun et Aandepust:

„Jeg dør ... Har vidst det længe ... Hele Tiden ... Villet det ... Du har Blid ... Farvel ... min Elskede ...

Saa lukkede hun Øjnene, — faldt igen hen.

Alle sjera Sturlas Tanker gled ud i Taage ... Han følte som en Klump i sin Hals ... Da saa han hendes Læber forme sig som til Kys — ganske svagt; og han trykkede sin Mund mod hendes. Og over hendes Ansigt gled der et Smil, der pludselig fik ham til at hulke højt. Hvad Smerterne, hvad den tunge Lammelse ikke havde kunnet overbevise ham om, det fortalte — paa en ubegribelig Maade — dette Smil ham: — Det var forbi, — det var snart forbi ... det var Døden, der nærmede sig.

Med Ord, der druknede i Graad og Hulken, gav han sig paa ny til at bede til Gud, — anraabe ham om Naade. Sanseløs

bad han, — stirrende paa det blege Ansigt, holdende den matte Haand. Og da der stadig ingen Forandring skete, — da hun vedblev at ligge bevidstløs hen, — holdt han op med at henvende sig til Gud, — talte direkte til hende.

„Du maa ikke dø, — hører du? — Du *maa* ikke ... Jeg kan ikke undvære dig ... Helga, — min Elskede, — kan du ikke høre mig?"

Han blev ved at gentage og gentage de samme Sætninger, indtil han pludselig standsede ved en Tanke: Det var jo kun paa sig selv, han tænkte; — det var jo kun for sig selv, han bad ... Og igen overvældede Graaden ham, — Sorgens og Fortvivlelsens tunge, trøstesløse Graad, iblandet Bitterhed over hans Egenkærlighed.

Da han havde grædt længe, stilnede endelig Graaden af. — Jordemoderen arbejdede hele Tiden. Sigrun, Finnur fra Vads Hustru, var kommet til og hjalp hende. Sigruns Øjne var rødgrædte, saa han. Der var ogsaa blevet tændt Lys; — det havde han heller ikke lagt Mærke til før.

„Kan der ingenting gøres?" spurgte han med dump Stemme Jordemoderen.

Hun saa paa ham; — rystede paa Hovedet; men blev ved med de Forsøg, Lægen havde paalagt hende.

Saa sad han i nogen Tid, sløvt henfalden, tanketom; — i hans Indre trængte Graaden paa; men han kunde ikke græde mere. Sad blot og led, som sledes hans Sjæl i Stumper og Stykker. Og holdt stadig sin Hustrus Haand mellem begge sine.

Han hørte, at Jordemoderen hviskede noget til Sigrun; — opfattede ogsaa hendes Ord; — hun vilde have Lægen hentet igen, — holdt det ikke ud længere, sagde hun.

Men inden Sigrun endnu havde forladt Værelset, for at give Ordre til at hente Lægen, gav det et Ryk i den matte Haand, han holdt. Han havde et Øjeblik set bort fra sin Kones blege Ansigt; — da han nu saa derhen igen, mødte han hendes store, brune Øjne spærrede vidt op, som vaagnede hun og

intet huskede eller forstod. Men saa snart hun mødte hans Blik, forandredes Udtrykket i hendes Øjne, — blev blidt smilende; — han mærkede et svagt Tryk fra hendes Haand, — og saa et Ryk, der gennemrystede hendes Legeme; — et Suk steg fra hendes Bryst; — saa gled der som en Hinde over Blikket — Øjnene var bristede i et Smil; — og nu slappedes Ansigtet; — Underkæben gled ned ... sjera Sturla faldt bevidstløs ned fra Stolen ...

Han blev atter nærværende ved, at han hørte slæbende Trin og mærkede, at han blev baaret af Sted. Han slog Øjnene op; og saa at Finnur fra Vad og nogle andre var i Færd med at bære ham ud af Værelset. Han bad dem slippe. Og de satte ham ned og støttede ham hen til Stolen ... Han var ligesom vaagnet af en lang Søvn; — var en Tid om at komme rigtig til sig selv ... Langsomt, og ligesom forsigtig, lukkede han Begivenhed paa Begivenhed ind i sin Bevidsthed, indtil det hele stod ham klart. Saa bad han — med svag Stemme — om at maatte være alene, og de andre forlod nølende Værelset.

Da han var blevet ene, sad han i nogen Tid og turde ikke løfte det Klæde, der — medens han laa besvimet — var blevet lagt over den Dødes Ansigt. Hendes Hænder var ogsaa blevet foldede over en Salmebog.

Det slog ham med Forfærdelse, hvor alt dog var forandret ... Det var næsten ikke til at fatte, — det, der var sket ... Det var ikke til at forstaa, at man kunde overleve det; — overleve, at se sin Elskede dø ... Aa, bare han dog var død sammen med hende. Bare han dog ikke igen var vaagnet af Besvimelsen ...

Igen fik han et Anfald af Anger over sine Tanker, som han syntes blev ved med blot at dreje sig om ham selv, — hans egen Smerte og Lidelse. — Tænkte han da kun paa sig selv? ... Sørgede han da alene over den Lidelse, hendes Død beredte *ham?* ...

„Dette er ikke mere end hvad Tusinder har lidt," sagde han pludselig; og han blev ved med at gentage det; — klyngede

sig til disse Tusinders Smerte, som om det skulde kunne gøre hans egen Lidelse mindre.

„Dette er ikke mere end hvad Tusinder andre har lidt!“ ...

Men saa opdagede han pludselig, at han intet Begreb forbandt med disse Ord; — at de kun var en tom Lyd i hans Mund; — at disse Tusinders Smerte slet ikke rørte ham det mindste; — at der ingen Trøst var i, at andre Mennesker maaske havde udholdt de samme eller noget lignende Lidelser; — at han i sit Hjerte kun var optaget af dette ene: at hun var død; — og at det var som om den største og bedste Del af ham selv laa der under Ligklædet, stum og stivnet ...

Aa, dette underlige Liv, der, mens det fylder et Legeme, synes saa uudsletteligt, tænkte han ... Et Suk; og det var borte. Og det ufattelige, for al Forstand ubegribelige, var sket: *Livet* var borte — Aanden, Sjælen havde forladt Legemet. Og dette Legeme, der i sin Blomstring kunde være saa smukt ...; naar Aanden var borte — og en Tid var gaaet — var det kun Støv; Orme-Bolig. Og af den døde Krop spirede der nyt Liv.

Nyt Liv! ... Nyt Liv! ...

Og Livet legede videre, — paa sin ubarmhjertige Vis. Kun tilsyneladende fik Døden Overhaand engang imellem. Livet blæste straks med sin frugtbare Aande nyt Liv i Mulden. Og Liv og Død forfulgte hinanden videre ... Nyt Liv! ... nyt Liv! ... Men alt Liv stundede mod Muld ... Og ham, der skabte alt dette Liv, — ham, der raader for Liv og Død, — ham har intet Øje set. Ingen Forstand har fattet hans Vilje eller Meningen med hans Værk. Men alting bøjer sig for ham. Mennesker og Dyr, Planter og Muld! Leger videre den grusomme Leg, — paa hans Bud! Selv Spotteren og den Forhærdede — selv den, der forbander Livet — lystrer Parolen, — med eller mod sin Vilje —: Nyt Liv! ... Magtesløse staar vi, — — — magtesløse — i Gud Herrens Haand ...

„For der maa da findes en Gud,“ hulkede han pludseligt, træt og opgivet; men han mægtede ikke nu at vende sig i Bøn til denne Gud — følte sig som et knust Kryb under hans Hæl.

Kunde kun i sit Hjerte anraabe ham om: Naade! Naade! — samtidigt med at han allerede ubevidst i Dybet af sin Sjæl nærede den Besejredes — den Knustes og Martredes forbitrede Had.

Pludselig mindedes han uklart, midt i sin Fortvivlelse, at han et Sted i sin Bevidsthed ejede en stor Glæde ... Han søgte og søgte, — var tilsidst lige ved at tro, at han havde taget fejl. Men blev dog ved at søge. Og endelig fandt han det han søgte. — Det var hans Kones sidste Ord til ham! De var indtil nu blevet borte i den voldsomme Bevægelse, der var fulgt lige ovenpaa dem. Men som Himlens trofaste Stjerner skinner frem naar Skyerne fejes til Side — og straaler selv gennem den mindste Rift, — saaledes stod de pludselig for hans Tanke.

Alt blev lille i Sammenligning med dem. Alt blev ringe og smaat.

Hun havde vidst, at hun vilde dø, tænkte han. *Villet* det ... *Vidst* det hele Tiden ... Da han rigtig fattede Meningen deraf, syntes han med en Gang, at hun blev saa overmenneskelig stor ... Større end alt; — større end Gud ... Hvilket Væld af Godhed og Kærlighed! ... Hun havde *vidst* det! ... Men intet Suk, — ingen Frygt i det glade Smil; — ikke saa meget som en Antydning af Uro i hendes Væsen ... Og skønt hun saaledes hele Tiden havde baaret paa en langt større Byrde end han, og skønt hun i den sidste Tid sikkert havde lidt langt større legemlige Smerter, end han havde anet, — saa havde hun dog haft Kraft til stadig at vise ham Smil og Glæde ... Intet Øjeblik var hun bukket under i Svaghed; — intet Øjeblik havde hun tænkt paa sig selv! Hendes Liv, — hendes Sjæl og Legeme, — havde tilhørt ham saa udelt, at selv hendes Død var blot en Kærlighedsgerning imod ham. Og efter at have ofret ham sit Liv, til sidste Aandedrag — — smilede hun mod ham i Døden ... Storheden og Styrken i alt dette overvældede ham ganske, og han fik en nagende Følelse af egen Ringhed. Men samtidig syntes han halvt om halvt, at

hun ikke var død for ham mere. Og uden Frygt eller Vaklen fjernede han Klædet fra hendes Ansigt; — det var stivnet i Døden; — laa der saa blegt og magert. Men over de smukke Træk var der en skøn Ro, der i hans Sind ikke levnede Plads til blot den mindste Antydning af Uhygge. — Hænderne laa hvide og kolde over Salmebogens sorte Bind; — Øjnene bag de lukkede Laag var brustne ... hun var død. Men sjera Sturla syntes, at de aldrig havde været hinanden nærmere ...

Og nu mindedes han Blid. Og forfærdedes over sig selv, at han indtil nu helt havde glemt hende.

Han trykkede et Kys paa den kolde Pande. Lagde igen Klædet over det blege Ansigt. Gjorde Korsets Tegn over det døde Legeme. Og gik saa stille ud af Værelset, for at opsøge Datteren.

Hans Hjerte skælvede af Frygt ved at møde Barnets Sorg. Og endnu mere frygtede han dog, at hun muligvis endnu ikke vidste, hvad der var sket.

Der var stille overalt; — det var længst Nat. Men da hans Skridt lød i Trappen, aabnedes Døren til Køkkenet, og frem i Døren traadte gamle Grjeta med en Lampe i Haanden. Han spurgte hviskende til Blid; og den gamle svarede hviskende tilbage, at hun havde bragt hende til Sengs — oppe i det Værelse, der før havde været hans Soveværelse. — „Jeg holder mig paa Benene, hvis hun skulde vaagne," sagde hun og tørrede Øjnene i sit brogede Forklæde. — „Hun græd saa meget, stakkels Lille, da hun forstod, hvad der var sket; — der var jo ingen, der kunde faa sig til at fortælle hende det." ...

Sjera Sturla laante hendes Lampe, og gik op for at se til Blid. Hun sov fast, — med sit lille forgrædte Ansigt halvt trykket ned i Puden. Han strøg hendes Haar, — varsomt, for ikke at vække hende. Rørte ganske sagte ved hendes Haand og Kind. Saa lagde han sig paa Knæ foran Sengen og skjulte Ansigtet i sine Hænder. Nu kunde han bede til Gud. Og han følte — som han havde følt det en Gang før —, at saalænge han havde Blid, saalænge kunde hans Hjerte smelte i Bøn. Hun

var som et Bindeled mellem ham og Vorherre. Som en Pagt ... Selv havde han ingen Anelse om, at det kun var af Frygt, han bad, — af Frygt for paa sin Side at bryde Pagten, — og derved maaske paadrage sig den haardest tænkelige Straf ... miste Datteren — paa en eller anden Vis ...

Og da han havde bedt, gik han igen ned med Lampen, og bad gamle Grjeta gaa op til Blid, for at være til Stede og trøste hende — og maaske kalde paa ham — hvis hun skulde vaagne; — hun kunde godt selv lægge sig til at sove ved Siden af hende i Sengen, sagde han. Saa spurgte han til den Nyfødte; og fik at vide, at den lille Pige havde det godt, — Sigrun havde taget sig af hende, vilde pleje hende foreløbig, — saa var hun i gode Hænder, sagde gamle Grjeta, og brast igen i Graad.

Sjera Sturla vendte sig hurtig bort, og gik ovenpaa, for at tilbringe Resten af Natten sammen med sin Hustrus afsjælede Legeme.

XXII

Rundt i Aarets Hjul vandrer Menneskene som Slaver. Dagene er som Trin i en Trædemølle — ingen kan springes over. Rundt, rundt — og dog stadig paa Stedet — vandrer de lænkede Slavers Tog ... Indtil de enkeltvis segner og fejes paa Fremtidens Mødding.

Sjera Sturla følte det tungt, især i den første Tid efter sin Hustrus Død og Begravelse, at ingen Dag lod sig springe over. Hver Morgen tog ham i Nakken og rystede ham ud af Søvnens korte Dvaletilstand. Og saa stod Dagen der, med sit ubønhørlige Krav — Tanker, som skulde gennemtænkes, Tid, som skulde gennemleves.

I de Dage, fra hans Hustru døde til hun blev begravet, havde han ingen Følelse haft af Tid; alting havde staaet stille for ham; Dag og Nat var gledet ud i ét; hvor han saa hen, havde han kun mødt en Væg af Mørke; — hans Legeme og al hans ydre Sans havde været som en aareløs Baad, der tumles meningsløst og hensigtsløst rundt paa Oceanet, og hvori hans Sjæl sad som en viljeløs Skibbruden. Bagefter stod disse Dage for ham som en lang Forbandelsens Nat, han ikke anede, hvordan han var sluppet igennem. Han mindedes den med en Blanding af Smerte og Skamfølelse. Han vilde helst undgaa at tænke paa den. Og dog var det Mindet om den og Tanken paa den, der — i Tiden, der fulgte — fyldte de fleste af de uendelige Dages dræbende langsommelige Timer, — han stirrede i den, som i et Mørkets Dyb, hans Sjæl aldrig vilde kunne lodde.

Mens Dagene trælsomt slæbte sig hen, faldt han dog efter-

haanden nogenlunde til Ro. Men det var en Ro under Svøben. Gud havde ganske vist svigtet ham; men dermed var Troen paa en almægtig Gud ingenlunde udryddet af hans Sjæl. For Gud havde samtidig forfærdet ham saa dybt, at hans Sjæl fuldstændig kom ud af Ligevægt, og hans Evne til konkret Tænkning sprang i Stumper og Stykker. Før havde han, trods al sin Tvivl, været en værdig og trofast Herrens Tjener; — nu sank han, i sin Frygt, ned til at blive hans angstfulde og ydmyge Træl — uden at han dog var klar derover. Thi det lidt af den skete Forandring, der stod ham selv klart, mente han af sin fulde Overbevisning kun var til det gode; han mente, at han blot under Herrens Tugt var blevet en endnu mere nidkær Herrens Tjener, — havde annammet en højere Forstaaelse af hans Væsen, Vilje og Midler.

Af sit angstfulde Hjerte tillagde han i det hele taget Gud alle de samme gode og store Egenskaber, som før. Og troede at mene det fuldt ærligt. Blot forekom Gud Herren ham nu at være strengere, end han før havde tænkt sig ham. — men dog ikke paa nogen Maade strengere, end det var retfærdigt og fuldt foreneligt med hans Algodhed. For ved at gennemgaa sit hidtidige Liv, fandt han saa megen Brøde og Skrøbelighed, at han villigt indrømmede — eller rettere: mente villigt at indrømme —, at selv den allerstrengeste Straf kun havde været retfærdig. Alene det, at han havde dristet sig til saa at sige at udfordre Guds Naade og Almagt, forekom ham nu at være en Synd, for hvilken ingen tænkelig Straf var for stor. Gud var altsaa fremdeles en naadig Gud, at han ikke havde hjemsøgt ham med en endnu haardere Revselse for hans Synd, — for hans ufattelige Hovmod, der havde grænset nær op til Gudsbespottelse. Men Gud var dog nu blevet først og fremmest en nidkær Gud ... en nidkær Gud; den formentlige Kendsgerning bed sig fast i hans Sjæl, som Frost i den strømfri Indsøs stille Flade, og dannede snart en Skorpe af Is omkring hans Gudsforhold, ja omkring hans Hjerteforhold til alle hans Omgivelser, undtagen Datteren Blid; den anden lille Datter for-

maaede han ligesom ikke fuldt at give Plads i sit Hjerte. Han bar sig ad som et klogt Barn, der lægger sig en haard Straf paa Sinde — og samtidigt lukker og omgærder sit Hjerte for den Straffende, uden at vise det i sin Opførsel, og uden selv at være sig det bevidst. Hvis nogen havde hvisket til ham Ordet: „Hykler", vilde han maaske i første Øjeblik være faret sammen — rent uvilkaarligt. Men saa snart han havde faaet tænkt sig om, vilde han have fundet Beskyldningen helt uretfærdig, og have kunnet tilbagevise den med Kraft og i klare Ord, — som i hvert Fald vilde have overbevist ham selv. Thi den Forvandling, der i den sidste Tid var sket i hans Indre, var foregaaet saa dybt i hans Væsens Rødder, at hans ydre Bevidsthed egentlig kun vidste Besked om Resultaterne.

Derfor var hans Forkyndelse, selv om den i Grund og Væsen havde skiftet Ham, og selv om dens Safter nu steg fra en anden Rod, paa en Maade ligesaa ærlig og dybtfølt som før. Hans Prækener var ganske vist ikke saa klare og personlighedsprægede mere; — han forlangte ikke den samme Klarhed af sig selv, som før — ganske simpelt, fordi han hverken ejede den eller Evnen til at skelne mellem Klart og Taaget mere. Men de Folk, der hver Søndag fyldte Kirken, mærkede egentlig kun den Forandring, at nu nedskrev Præsten sine Prækener; — i Stedet for at han før væsentlig havde ladet Inspirationen raade. Den anden Forandring mærkede de ikke; — thi hvad sjera Sturlas Prækener havde mistet i Klarhed, havde de vundet i en — halvvejs undertrykt — indre Voldsomhed. Hans Ord havde faaet en egen mystisk Tyngde — som dens, gennem hvis dæmpede Tale en dyrekøbt Erfaring anes; — hans Forkyndelse var baaret oppe af en al Modstand knusende Vægt — som dens, der taler ud af mere end egen Magtfuldkommenhed. Hans Lidelses Stempel: de sølvhvide Haar, der i Løbet af faa Maaneder og i hans bedste Alder havde paatrykt den kraftige Mand en Oldings Udseende, omkransede hans Isse som en Slags Martyrglorie. Af den Mand, som nu stod paa Prækestolen, forlangte Folk ikke først og fremmest Sammenhæng;

— de slugte hellere end gerne hans Ord som Orakler; sad andægtige under hans taagede, men stadig mere bibelfaste Prækener og lyttede begærligt, som var det Visdommens sande Ord, der flød fra hans Læber, — en Visdom, der ganske vist som oftest var dem ret uforstaaelig, men netop derfor virkede saa over al Forstand overbevisende. Og naar han med sin lidt rystende Stemme, der ikke mere kunde finde sin forrige rolige Kraft forkyndte: — „Skælver for Herren den retfærdiges Vrede," da dirrede Folk i lønlig Gru; — ingen Tordenrøst kunde have frembragt stærkere Virkning. Og mere og mere udmundede al hans Forkyndelse i dette ene og stadig tilbagevendende: „— Frygter Herren!" ...

... Men det var ikke alene sjera Sturlas varslende Ord og de graa Haars Martyrglorie over hans furede Ansigt, der fik Folk til at skælve i Gru og Uhygge. Det var maaske nok saa meget den Baggrund af Mørke og Forfærdelse, Ordene fremtraadte paa. Folk lyttede ind i dem en profetisk Trusel, de i Grunden slet ikke gemte, men som faldt saa naturlig, netop i disse ulykkesvangre Tider. Desuden gjorde det godt, at give sig ind under Ordets Svøbe; der var altid en Haabets Lise i, at kaste sig i Støvet for Guds Fod, og anraabe ham om at afvende den Nød, der hang over deres Hoveder som en Uvejrssky.

Allerede i de første Dage efter at Vareskibet, der skulde have bragt Scheving & Sønners Filial i Holmefjord Forsyning for Resten af Vinteren og Foraaret, var strandet, blev Handelen i Holmefjord tømt for alle Nødvendighedsartikler. Faktor Thordsen havde — efter at have forsynet sig selv — fordelt Resten blandt Sognets Beboere, — saa ligeligt, det paa en Slump lod sig gøre. Og skønt hvert enkelt Hjem i Bygden og paa Handelsstedet straks havde indskrænket sit Forbrug til det mindst mulige, traadte den Dag dog stedse mere truende nær — ja, kunde allerede skimtes — da der ikke vilde være mere at tage af ... Da der ikke vilde være flere Fødemidler at opdrive, hverken for Mennesker eller Dyr.

Ganske vist havde Søndenvinden omkring Midten af Marts set sit Snit til i et ubevogtet Øjeblik at overliste Vinteren, og havde smeltet det meste af den saa længe og taalmodigt neddyngede Sne; men inden den var naaet til at køre Vandmasserne til Søs, var Vinteren blevet opmærksom; Søndenvinden maatte vige for en bidende Nordenstorm, der i Løbet af en Nat størknede baade den vaade Sne og de bag Snevolde opdæmmede Vande til en uigennemtrængelig Skal, hvorigennem intet Straa stak op. Saa der var stadigvæk ingen Vintergræsning til Faar og Heste; det halvt fordærvede Korn fra Strandingen var snart paa det sidste; og der var ingen Udsigt til, at der foreløbig kunde skaffes Levnedsmidler eller Kreaturfoder til Veje. Faktor Thordsen havde ganske vist straks — med Landpost over Reykjavik — skrevet til Scheving & Sønners Hovedkontor i København; underrettet sine Overordnede om Strandingen og den stundende Nød; Brugsforeningens Uheld og Ophør berørte han kun i en Parentes paa et Par Linjer, — og bedt om, at et nyt Skib uopholdelig maatte blive lastet og sendt af Sted. Men det Brev vilde nok bruge mindst en Maaned om at naa frem. De Henvendelser, der nu ogsaa var sket til andre Havne, kunde — paa Grund af Skibsmangel og de lange og vanskelige Veje over Land — ikke ventes at ville bære ret store Resultater. Og inden et nyt Vareskib naaede derop fra København, *kunde* Polarisen have lukket Fjorden. Enkelte Bønder, der var særlig daarligt stillede, begyndte allerede at slagte ned af deres magre Kreaturer, der næsten ikke var andet end Skind og Ben. Og alle gik rundt i en tærende Frygt, der sammen med en Mangel, der grænsede til Sult, aad Farven fra og hulede deres Kinder, sænkede deres Øjne, saa de flød saa underligt løse i de forstørrede Hulninger, og lod den over Pande, Kæber og Næse strammede Hud stadig tydeligere røbe Kraniets Dødningeform.

... I Præstegaarden stod det især daarligt til.

Hverken sjera Sturla eller Finnur fra Vad var erindret, da Faktor Thordsen uddelte Resten af Handelens Beholdning af

Levnedsmidler, hvortil kom, at sjera Sturla slet ikke havde forsynet sig ved Auktionen over Strandingskornet; og Repstyreren havde ikke ment at kunne forsvare overfor sig selv, at købe mere end hvad der forholdsvis maatte siges at tilkomme ham.

Kort efter sin Kones Begravelse havde sjera Sturla, der havde mistet Interessen for alle ydre Ting, faaet overtalt sin Ven Finnur fra Vad til at forpagte Præstegaarden og overtage den med det samme; og havde saa tinget sig og sin Datter Blid i Kost hos ham; — den anden Datter befandt sig stadig i Sigruns, Finnur fra Vads Hustrus Varetægt; det skete ganske stiltiende; sjera Sturla kunde vedblivende ikke faa sig til at tage sig af hende; han saa kun sjælden til hende; kunde ikke udholde hendes Graad, — maatte straks gaa, saa snart hun blev urolig; sløvt gik han ind paa Sigruns Forslag om, at give hende Moderens Navn; og uden at det tilsyneladende rørte hans Hjerte, døbte han hende dermed. Det var langtfra af Lyst, at Repstyreren var gaaet ind paa den af Vennen foreslaaede Ordning. Det skete mest af Medlidenhed med hans haardtprøvede Ven, — han syntes ikke, han kunde faa sig selv til at forlade ham; og hans Hustru tilskyndede ham desuden til at blive. Selv havde Finnur fra Vad, nu, da alting var gaaet saa ynkelig i Stykker for ham, mest Lyst til at rejse til Amerika og begynde et nyt Liv i ukendte og uprøvede Forhold — hans gamle Tanke.

Sigrun forblev sig selv, skønt Sorgen og Modgangen ogsaa havde ramt hende haardt. Det var som om hendes Hjerte kun blev sikrere og fastere under Prøvelserne. Paa en Maade lignede hun sin afdøde Veninde; — besad den Stærkes og Helstøbtes uknækkelige Mod; — uknækkeligt, fordi de kun søger deres Styrke i sig selv. Hendes Hjerte vilde være sluppet uskadt — blot stadig stærkere, varmere og mere vidtrækkende i sin Varme — gennem en hvilken som helst Modgang. Hendes Hjerte var som en Diamant, — Modgangens haarde Gnidning røbede kun stadig tydeligere dets Ægthed.

Hun græd nok lidt i Stilhed, — naar hun var ene og ingen saa det, — men hun hentede Styrke i Graaden; Styrke til stadig at vise en fortrøstningsfuld Mine, — Styrke til at se Elendigheden med et fast Blik lige i Øjnene. Hver Dag var det hende, der med en Haand, der ikke kendte til Rysten, udmaalte hver enkelt paa Gaarden hans eller hendes Del af Maden. Det var hende, der, inden Kornforsyningen endnu var sluppet helt op, bestemte, at nu skulde den fedeste af Køerne slagtes — og samtidigt et Par Faar. Hendes Mand foreholdt hende, at de hellere maatte vælge en magrere Ko. Men hun svarede kun med et Spørgsmaal: — „Og saa vente, til den anden er blevet ligesaa mager?"

Det var ikke noget lysteligt Syn, Folkene i Præstegaarden frembød. Blid holdt sig bedst; thi sjera Sturla tvang hende til at spise en Del af den Føde, han hver Dag, som alle andre, fik tilmaalt, — fik hende til at spise sine Levninger, under Foregivende af, at han ikke kunde faa mere ned. Hans udmagrede Udseende modsagde ham deri. Hans vaklende Gang bar ogsaa tydeligt Vidne om en fremadskridende Underernæring. Han sad nu mest stille inde paa sit Studereværelse, hvor han fremdeles tilbragte det meste af Dagen, — for begyndte han at vandre, blev han straks grebet af Svimmelhed, — det sortnede for hans Øjne, og han maatte gribe for sig, for ikke at falde. Men skønt Blid — saavel som nogen anden — saa, at han var den, der led mest under Sulten, maatte hun dog — for ikke at bedrøve ham — lystre; og hun spiste den Mad, han gav hende, skønt hun sank den med Graad; — undertiden lykkedes det hende at stikke noget deraf til Side til Sølve. Men der var flere i Præstegaarden end sjera Sturla, hvis Gang var blevet vaklende, og som hyppigt blev hjemsøgte af de Svimmelhedsanfald, der følger Overgangen fra fuld Ernæring, til følelig Mangel. Og ikke alene Menneskene; — ogsaa Dyrenes Udseende var medynkvækkende. Hestene bevægede sig, slankmavede som Hunde, paa stive Ben hen til Brønden paa Tunet, hvor de blev vandet, — Ribbenene kunde tæl-

les paa Frastand gennem Vinterens tykke Pels, og Hovene synede paa de afmagrede Ben saa altfor store; fra Faarenes Kæber hang der lange vædskefyldte Hudposer, der rystede og bævrede naar de gik, — forsøgte de at løbe, faldt de over deres egne Ben; og Køerne brølede sig trætte i Stalden, og stod saa og hang med Hovederne, eller slængte deres magre Krop ned og lagde sig opgivende hen.

En Dag skete det utrolige, at Faktor Thordsen blev vist ind i sjera Sturlas Værelse.

Sjera Sturla, der sad henne i den slidte Voksdugssofa, løftede Hovedet da Døren blev aabnet; — Bankningen havde han ikke bemærket. Da han saa, hvem den Indtrædende var, kom der et svagt Glimt af Forbavselse i hans betændte Øjne. Han rejste sig med Besvær; men inden han havde faaet sig skubbet ud forbi Bordhjørnet, var Faktor Thordsen allerede inde i Stuen, havde lukket Døren, og lagde nu sin Haand paa Ryggen af en Træstol paa den anden Side af Bordet.

„Gør Dem ingen Ulejlighed," sagde han. „Tillader De?"

Sjera Sturla nikkede; og lod sig synke tilbage i den knirkende Sofakrog. Han saa spørgende over paa Faktor Thordsen; men Faktor Thordsen blot strejfede Skikkelsen paa den anden Side af Bordet med et Blik, og tog saa rolig Plads.

Saa daarlig havde han dog ikke troet, Præsten var blevet, — han fik ligefrem Medlidenhed med ham. Han bestemte sig til at sende lidt Korn af sin egen Forsyning op til Præstegaarden, hvordan det saa end gik med det Ærinde, han var kommet i, — og hvortil han var tilskyndet af sin Ven Lægen. Selv var Faktor Thordsen ingenlunde hvad man kalder vel ved Magt. Den benede Skikkelse, der altid var mager, og det træede Ansigt med den graa tørre Lød, var imidlertid ingen Forandring undergaaet; — og i dette Øjeblik følte han næsten sin egen uforandrede Tilstand som en personlig Forurettelse mod Præsten. Denne Følelse, og den Beslutning, han havde taget: under alle Omstændigheder at hjælpe, forhindrede ham dog ingenlunde i — paa Købmandsvis — at søge at

drage al den Fordel af Situationen, han kunde, — inden han tillod Hjertet at tale.

„De er vel noget forbavset over mit Besøg," begyndte han lidt vaklende ... „Vi er jo ikke saadan just Omgangsfæller! ... Og efter den Maade, vi skiltes paa sidst, — skønt — jeg forsikrer Dem! — fra min Side er det glemt ... Vi blev nok begge lidt hidsige ... Men — — — Jeg vil da allerførst begynde med at bevidne Dem min Deltagelse i den store Sorg, De har haft" ...

Han kastede et lidt usikkert Blik over paa sjera Sturla, der blot nikkede let med Hovedet til Tak, og blev ved at se lige spørgende paa ham. Faktor Thordsen følte sig uvel under dette spørgende Blik; og stadig vaklende, angaaende hvordan han skulde vælge sine Ord, blev han ved:

„Ja, — — men den vigtigste Aarsag — Grund, vilde jeg sige, til at jeg aflægger Dem dette Besøg ... er dog en anden. Hvad jeg vilde sige ... Der er jo Trang over alt! ... Nød, — kan man vel næsten sige. Men jeg har hørt ... ladet mig fortælle ... at ... at ... Jeg har en Smule tilovers, — — fra mig selv — min egen Forsyning ... hvis ... hvis — —"

„De skal have Tak, Faktor Thordsen," sagde sjera Sturla — hans Stemme var næsten blød, og der kom en fugtig Glans i hans rødrandede Øjne. „Men vil De ikke tale med Finnur fra Vad derom, — lade det gaa gennem ham. Det er jo ham, der nu staar for al den Slags her i Præstegaarden. For min egen Del siger jeg Dem hjertelig Tak!" — han rejste sig og rakte ham Haanden, som Faktor Thordsen lidt genert modtog og kun hastig trykkede.

„Ingen Tak! — ingen Tak!" sagde han. „— Det er jo da ikke noget at takke for. — De fik jo ingenting, da vi delte Resterne af vores Beholdning ud — blandt Sognets Folk, og ... og — — vi er jo alle Mennesker! Men ... hvad jeg vilde sige — — — — der var en Gentjeneste, — en lille ... ringe ... hvad jeg vilde sige, Gentjeneste ... De ved jo, jeg har — i Sinde ... De har jo hidtil været Altingsmand for Kredsen

her. Jeg ... kunde tænke mig, — at De — var ... hvad jeg vilde sige ... lidt træt; — følte Trang til at hvile Dem et Par Aar. Og nu til Foraaret er der jo Nyvalg. Saa ... hvis De — —, Har De i Sinde at stille Dem paa ny?" afbrød han pludselig sig selv.

„Ja—a — Ja, det havde jeg da tænkt," svarede sjera Sturla. „Men selvfølgelig har jeg intet som helst imod at faa en Modkandidat."

Det kunde han lide! tænkte Faktor Thordsen. At knibe sig en Sejr over mig, ovenpaa den Fiasko med Brugsforeningen! Nej, min gode Mand. — Nu maa den springe!

Dog kviede han sig lidt ved at gaa over til det skarpe Skyts, lige ovenpaa den næsten for venskabelige Indledning. Men der var ikke andet at gøre. Præsten havde øjensynligt ikke i Sinde at vige ham Pladsen med det Gode. Han tog sig sammen.

„Det var dog muligvis ikke saa heldigt," begyndte han ... „Om De genopstillede Dem nu til Foraaret, mener jeg. Der er jo ... Jeg tror, De skulde hvile Dem et Par Aar, sjera Sturla. — Der er jo ... denne Historie med Bjørg paa Berg," — hans Stemme blev fastere, nu, da han endelig fik sig overvundet til at tale lige ud.

„Hvad mener De?" spurgte sjera Sturla forbavset.

„Jeg mener: det der Barn, hun fik. Og som nu nok er døbt, — uden at der er fundet nogen Fader til det! Det er jo — lidt underligt! — En eller anden Hemmelighed, formodentlig. — Og De har jo taget Dem saa varmt af baade hende og Barnet!"

Sjera Sturlas gustne Ansigt blev endnu mere gustent. Men han blev ikke vred. Han ejede i Øjeblikket ikke Kraft til at vredes. Og desuden tænkte han straks: en ny Straf, — en ny Herrens Prøvelse! ... Hans Stemme var derfor blot dybt sørgmodig, da han træt lænede sig frem over Bordet og næsten tryglende spurgte:

„Er der nogen, der siger ... det?"

Faktor Thordsen lænede sig ogsaa frem over Bordet; — nærmede sit skarpe Ansigt til Præstens og svarede:

„Nej, — ikke det jeg ved af.“ Saa rettede han sine store, lyse, ubarmhjertige Øjne lige mod Præstens brune bønlige, og Blik i Blik tilføjede han, fast og lavt, med Vægt paa hvert Ord: „— Men det *kunde* siges.“

Sjera Sturla fo'r tilbage, og rettede sig i Sædet. Faktor Thordsen trak ogsaa sine Arme bort fra Bordet, og lænede sig bagover i Stolen, — men ganske roligt. Og inden det Vredesudbrud, som han saa laa Præsten paa Læberne, kom til Udbrud, fortsatte Faktor Thordsen — i det forrige venskabelige Tonefald, som vilde han dermed slaa en Streg over det lidt pinlige Mellemspil:

„Som sagt; — jeg tror De skulde hvile Dem et Par Aar ... Jeg har, som De maaske har hørt, tænkt paa at stille mig. Men hvis De genopstiller Dem, kan jeg jo lige saa godt lade være; — saa skulde der jo ligefrem ske noget, for at jeg skulde kunne vinde! Og jeg har, — jeg kan ikke nægte det, — stor Lyst til at se, om jeg ikke skulde kunne gøre lidt Gavn i den lovgivende Forsamling. Jeg synes, der i Altinget kunde trænges til — hvad skal jeg sige? — flere rent praktiske Elementer! ... Forretningsfolk, om jeg saa maa sige. Handelsstanden har, forekommer det mig, hidtil været for svagt repræsenteret, i Forhold til f. Eks. Bønder og Præster. Det er jo allerede ikke længer nogen Hemmelighed rundt i Kredsen, at jeg nærer Planer om at stille mig ved de kommende Valg. Hvis jeg nu kunde faa Deres Tilsagn om, at De *ikke* agtede at genopstille Dem, og — endnu bedre! — hvis De vilde lade et lille Ord falde derom ... f. Eks. efter Prækenen paa Søndag! — vilde det være af uvurderlig Nytte for min Kandidatur; *uvurderlig* Nytte; — — og jeg vilde være Dem højlig forbunden.“ ...

Den Vredesgnist, der ved Faktor Thordsens temmelig direkte Trusel var blusset op i sjera Sturlas Sind, var hurtigt sluknet. Da Faktor Thordsen igen slog over i den forrige venskabelige Tone, var Præsten træt sunket tilbage, og sad nu oppe i Sofaens

Hjørne og stirrede tankefuldt ud i Luften; og lyttede blot med et halvt Øre til Faktorens Ord, mens hans Tanker arbejdede paa en anden Kant.

Din Tro vendtes imod dig, fordi den var mangelfuld, og fordi du vovede at stille formastelige Fordringer til Gud Herren! tænkte han. Nu skal dine gode Gerninger ogsaa vendes imod dig, fordi du i dit Hovmod har dristet dig til at handle paa egen Haand! Du tog Løgnen i din Tjeneste, for — som du mente — dermed at gøre det Gode. Men Godt og Ondt kan aldrig forenes; aldrig; — og alene Sandheden er god. Hvor vovede du, at ville vise større Barmhjertighed end Vorherre? ... Ja, Gud er en nidkær Gud! ... Og Eftergivenhed er ikke det samme som Barmhjertighed. Men nu forstaar jeg dig, Herre! Du vil at jeg skal ydmyge mig ... ydmyge mig. Du vil knække mit Hovmod; — udrydde det til dets inderste Spire. Du vil træde mig i Støvet under din Hæl! ... Lære mig, at jeg villigt skal bøje mig ... ogsaa for det Onde. Du vil gøre mig forstaaeligt, at kun naar jeg er blevet den ringeste blandt de Ringe, er jeg værdig at kaldes din Tjener. Jeg har formastet mig til at spørge og tvivle; — jeg, som kun har at lystre ... lystre! Men du skal mærke, at jeg er villig til at bøje mig, — saa dybt du ønsker! ...

Og da Faktor Thordsen var færdig med sin lange Replik, svarede sjera Sturla, med en ydmyg og glad Redebonhed, som Faktoren slet ikke kunde begribe:

„Ja! — jeg tror ogsaa ... Det skal ske, som De ønsker det."

Faktor Thordsen sad et Øjeblik maalløs. Denne ubetingede Medgørlighed fra Præstens Side kom fuldstændig bag paa ham. Han saa hurtigt over paa Præsten, — med et Blik, hvori der var en Blanding af fremtvungen Taknemlighed og slet skjult Forbløffelse. Saa rejste han sig.

„Jeg takker Dem," sagde han lidt stammende. „Jeg skal saa tillade mig at sende de Varer herop. Jeg skal sende dem allerede i Dag! Farvel, sjera Sturla," — han rakte Præsten Haan-

den; dog kun halvt, som tvivlede han om, at den vilde blive modtaget.

Men sjera Sturla rejste sig og tog hans Haand.

„Ja Tak," sagde han tøvende. „Hvis De ikke mener, der er andre, der trænger haardere, saa ... Jeg takker Dem mange Gange," — og under gentagne Taksigelser fulgte han Faktor Thordsen til Døren.

Da Faktor Thordsen var kommet udenfor, rystede han paa Hovedet. Hans Udtryk var bekymret. Præsten var sandelig meget medtaget, — meget medtaget. Eller skulde der virkelig være noget ... om det andet? — Saa løstes det bekymrede Udtryk i et Smil: Det gjorde jeg skam godt! tænkte han.

Sjera Sturla vaklede besværligt tilbage fra Døren, og lod sig træt falde ned i sit knagende Sofahjørne. Hans Hænder rystede af Anstrengelse, da han løftede dem for at støtte Hovedet i dem; — han takkede Gud, at han havde givet ham Kraft til at vise den Ydmyghed, som det i alle Forhold — og især hvor der var Tale om at bøde for en Formastelighed — alene anstaar sig en Herrens Tjener at vise ...

Undertiden forekom det sjera Sturla, at det hele kun var en ond Drøm. Kunde det være andet? Da fyldtes hans syge Sjæl af en brændende Længsel; — han vilde rive sig ud af dette djævelske Mareridt! ... vaagne op! — Men ak, ingen Opvaagnen var mulig. Den Drøm, han var inde i, det var Livets egen Drøm, hvoraf der ikke lod sig vaagne.

Han havde ogsaa nu og da en Fornemmelse — der fremtraadte i Form af en til Sprængning grænsende indre Spændthed — som stod han paa Randen af Ubevidsthedens Afgrund, og det stod ham frit, at styrte sig i Dybet ... Som behøvede han kun at give Slip, for med en Gang at staa udenfor det hele. Men da kom han altid i Tanker om Blid ... Og han forfærdedes over sin egen Svaghed, — at han noget Øjeblik havde kunnet lade sig friste, — og klyngede sig af al sin Evne og Kraft til Livsviljen — Bevidsthedsviljen — Lidelsesviljen! Med sin Kærlighed til og sin Ansvarsfølelse overfor sin Datter, jog han

det lurende Vanvid paa Flugt. Og han bad inderligt til Gud, at han vilde tage denne bitre Kalk, disse svage Øjeblikke — Fristelsen til at glive Slip og lade sig synke, synke, i en indre Døds dulmende Dyb — bort fra ham. Og skønt Gud ikke bønhørte ham, — skønt det ikke skete, — skønt Trangen til Opgivelse blev ved at overliste ham, følte han dog — og takkede Gud derfor — at han endnu havde Kraft til at staa imod. Ved Eftertanke og Selvransagelse kom han endog til det Resultat, at Herren havde sendt ham denne nye Prøvelse, blot for at holde hans Sjæl vaagen og hans Tro levende. Og siden frygtede han ikke saa stærkt som før at den Dag skulde komme, da han ikke mere havde Kraft til at modstaa Fristelsen. Han blev fortrøstningsfuldere til Mode. Men han var dog stadig paa Vagt.

Under alt dette var han blevet halvvejs fremmed for sig selv; og følte det — med et flygtigt og forbigaaende Samvittighedsnag — i enkelte Øjeblikke. Der var i særligt stille og ensomme Timer nu og da en Stemme i hans Indre, som hviskede om, at hans Hjerte var snævret ind; at det i Grunden kun rummede ham selv — fordi det rummede Datteren Blid nærmest som en Del af ham selv. Den samme Stemme foreholdt ham ogsaa, at al den Angst og stundende Nød, han saa omkring sig, ikke rørte ham saa dybt, som den vilde have gjort det før. Ja, Stemmen var endogsaa saa paatrængende, at den hævdede, at hvis der *nu* var strandet et Skib, vilde han næppe have sat sit Liv i Vove for at redde nogle Skibbrudne ... Men da Stemmen havde faaet Lov til at hviske en Stund, vendte han sig forarget mod den. — Det var ikke sandt! Hans Hjerte var ligesaa stort og varmt som før; — han var blot naaet til en højere Forstaaelse. Var kommet Gud nærmere; — havde vundet et dybere Indblik i hans Væsen ... Og han gav sig til paa hvert enkelt Punkt at gendrive Stemmens Beskyldninger. — Han vidste med sig selv, at han holdt uegennyttigt af Datteren, sagde han. Gav han hende ikke hver Dag en Del af sin knapt tilmaalte Føde? Var han ikke beredt til at ofre hende alt? — endog Livet, om saa skulde

være. Jo! jo! — Og naar Stemmen saa hviskede, at det blot var fordi det vilde være ham en større Lidelse, at være Vidne til hendes Lidelser og Død, end selv at taale Død og Lidelser — altsaa pure Egenkærlighed! — bad han hidsigt Stemmen tie stille, og gik over til at bevise, at hans Medfølelse med den Angst og Nød, han var Vidne til omkring sig, var dyb og ægte. Besvor han ikke hver Dag i brændende Bøn Herren om at afvende Ulykken? Samlede han ikke hver Søndag alle Sjæle i Bøn og ydmyg Tryglen? — Og angaaende Skibbrudet: Var det saa ganske vist, at det var Herrens Vilje, at han havde reddet de Skibbrudne? ... Skønt — naar det var lykkedes, saa var det vel sket i Følge hans Vilje, — eller i det mindste med hans Tilladelse. Men han var ikke sikker paa, at han den Gang havde spurgt tilstrækkeligt ydmygt og indtrængende om Guds Vilje, inden han gik til sit Redningsforsøg. Og at sætte sig udover Guds Vilje — søge at krydse hans Planer — var under alle Omstændigheder en Formastelighed. Det var os nok tilladt, at *bede* Gud om at afvende en truende Ulykke. Hvis vi bad derom paa den rigtige Maade. For vi maatte kun bede ham derom, saafremt vi samtidigt af Hjertet kunde tilføje: Dog —: din — alene *din* Vilje ske. For Herren raadede for alle vore Kaar. Det var ham, der sendte saavel Lykke som Ulykke. Og det var en stor Hovmodssynd, at ville være barmhjertigere end vor albarmhjertige Fader i Himlen! Fordi han havde indset dette, var hans Hjerte maaske ikke mere saa aabent som før for ubetimelig Medlidenhed. Sult, Nød, Død — det var dog kun ydre Ting; — legemlige Lidelser, som der kun laa ringe Vægt paa. — Fortrøster jer alene til Herrens Naade og Himmeriges Salighed ... Vi var jo dog ikke sat her paa Jorden for at have det godt. Vi skulde gennemgaa tunge Prøvelser, for at blive modne til den evige Lykkens Vandring i Himmeriges Sale, som Herren af sin Naade forjættede sine Udvalgte.

Saadan var nu sjera Sturlas Tanker og hans Forkyndelse.

Hans Hjerte havde ikke bestaaet Lidelsens Ildprøve. Umær-

keligt havde hans Væsen antaget noget af den Herres Væsen — saadan som han nu troede det at være —, i hvis Tegn han kæmpede og led sine Nederlag. Han havde oprindelig dannet sig sit Gudsbillede i sit eget Væsens Form, — men udenfor sig selv. Han havde saavidt muligt set bort fra Det gamle Testamente; stillet sig tvivlende og delvis ligefrem fjendtligt — men aldrig lunkent bortforklarende — overfor dets Haardhed og Umenneskelighed. Han havde udstyret sit Gudsbillede med alle de gode Egenskaber, han af sit Hjertes Fylde blot kunde tænke sig. Og mens han i sine Fordringer til Gud havde holdt sig inden for den menneskelige Erfarings og den klare Fornufts Grænser, var det gaaet ham vel. Han havde nok været naget af Tvivl; men han havde troet ... troet! Troet saa inderligt og hjertegrebet, som kun et tvivlende Sind formaar. Fordi han stadig havde kæmpet med sin Tro, og maattet værge den mod Tvivlens Angreb — som man værger et umyndigt Barn mod Overlast — havde Vishedens slappende Døs intet Øjeblik faaet Lov at tage Magten over hans Sjæl. Og saalænge havde hans Tro holdt sig ren og klar, — som en Bæk, der kæmper sig frem mellem Klipper. Og hvert tilkæmpet Bønnens Ord havde været som en Bloddraabe fra hans Hjerte. Men da han i et Anfald af Svaghed — der for hans Bevidsthed havde forklædt sig som Styrke — havde overskredet sin Tros Grænser ... havde anmodet Gud om det Umulige, — da bebyrdede han sin Gud med et Ansvar, der før eller senere *maatte* knække *ham selv* ... saafremt han da ikke ejede tilstrækkelig Smidighed til i det afgørende Øjeblik at sno sig fra sin Del af Ansvaret — og Frimodighed til bagefter, med Prokuratorkneb og dunkle Bibelsprog, at rense og frikende sin Gud. Og denne gennem Aarhundreder blandt Kirkens Tjenere opøvede Smidighed og praktiske Frimodighed var han ikke i Besiddelse af. Derfor krøb han forfærdet i sig selv, da hans Gud ramte ham — eller rettere: da den Sten, han saa letsindig havde udkastet, kom tilbage og ramte ham selv. I det Øjeblik døde hans Tro. Men han vidste

det ikke! Slaget havde været saa haardt, at det havde bragt ham helt ud af Ligevægt, — ja sprængt hans Sjæl og bragt Forvirring i hans Tanker. Og i sin Svaghed og Fortumlelse, og — især — fordi han havde mere at værge, søgte han vedblivende at holde fast ved Gud — holde sig gode Venner med ham, — for at afbøde flere Slag. Han vidste ikke selv, at derved var det, der før havde været en rig og kærlig Sjæls frit valgte og velsignelsesrige Trosgerning, blevet forvandlet til sin egen Karrikatur: den Ydmygedes og Forkuedes lavsindede Trælletjeneste, — ydet af en i sin dybeste Grund egenkærlig og beregnende Frygt.

Efter den Forvandling, som hans Tro — ham selv delvis ubevidst — var undergaaet, var det kun naturligt, at hans Forkyndelse fjernede sig stadigt mere fra Virkeligheden, — blev livsfjern og livsfjendsk. Før havde han beriget og menneskeliggjort den af eget Indhold, egen Hjertevarme. Nu udviklede han sig mere og mere til at blive blot en Talemaskine, der fremsagde tomme Ord. Thi hans egen udstandne Smerte gav ikke — som Folk syntes — Ordene Indhold; — den var kun en virkningsfuld Ramme omkring hans Ord.

Han levede i den Indbildning, at hans Sjæl som en Svane havde hævet sig til en højere og skønnere Flugt end nogen Sinde før. Og saa var Sandheden dog den, at den flagrede som en halvblind og vingestækt Fugl frem og tilbage i det snævre Rum mellem de to Poler: Forjættelsen, som endda kun skal blive de faa Udvalgte til Del, paa den ene Side; og paa den anden Side den alt Skrab omfattende — men, i Betragtning af at saa faa skal blive udvalgte, dog egentlig temmeligt unyttige — stadig tilbagevendende truende Advarsel: „— Frygter Herren“ ...

... Vinteren lod til at have udtømt al sin Energi til Angreb i det heftige Snefald i Maanederne før og efter Nytaar. Dens sidste Daad af Betydning var, da den omkring Midten af Martsmaaned fik standset Søndenvinden, den lumske Knægt, inden

han endnu havde faaet anrettet nævneværdig Skade. Siden sørgede det kolde Halvaars strenge Enehersker blot for at vedligeholde en anstændig Kuldegrad; og holdt sig forøvrigt passiv. Den Blæst, der nu og da under Hvin og Fløjt fejede henover det frosne Øde, var nærmest kun en Leg; — dens kolde Sang lød et Døgn eller to, og døde saa hen i Stilheden.

April Maaned kom; de klare Dage holdt sig, Solens Bane blev umærkeligt længere Dag for Dag. Dens Straaler, som den vidste at finde Vej for overalt, bragte Trøst og Opmuntring til Menneskene: Se at holde ud ... Jeg kommer! — jeg kommer! Og overalt mødte den taknemlige Blikke. I disse kolde Egne var den udelukkende Menneskenes Ven. Alt godt lignede de ved Solen. Det blideste, det barmhjertigste, det mest straalende, de vidste, var Solen! De vidste intet skønnere at ligne deres Elskede ved. Naar de havde sagt: Mit Livs Sol, — min Lykkes Sol, — saa havde deres naive, soltørstende Hjerter udtrykt den højeste Grad af salig Forventning eller beruset Besiddelse. — Men ak, i disse Aprildage syntes Solen saa langt fra Holmefjord! Magre, udtærede, rystende Hænder raktes frem imod den hver Formiddag; og hver Eftermiddag stirrede betændte Øjne længe efter dens svindende Glød. Og naar de fjerne Isbjerge havde rystet dens Rødme af sig og Himlens Svælg tømt dens gyldne Vin til sidste Draabe, da skjalv mangt et Hjerte; og i mangt et Bryst var der en angstfuld Stemme, der hviskende spurgte: „Vil du mon se den stige over Bjergene i Morgen?“ — Og Menneskene søgte at korte Tiden ved at gøre Natten lang. Men Søvnen vilde ikke altid indfinde sig. Alligevel blev de liggende og fulgte med vaagne Øjne den blege Maanestribes Vandring ad Gulvets Bræder. I den lange Nat herskede Maane og Stjerner over et Land, der syntes uddødt. Maanen besaa sit hornede eller skæve, runde Aasyn i de Isspejle, Solen havde slebet til den; og Stjernerne strøede deres Flitterguld ligeligt over Landets gnistrende Ismarker og Havets dunkle, urolige Flade. Nu og da hævede en Maage sig fra sit ensomme Skær, og fløj skrigende bort. Dens Skrig lød saa uhyggeligt i den

døde Stilhed; — hvor de skar sig frem til et vaagent Øre, virkede de som en Uhyggens Giftdraabe, der fik Hjertet til at krympe sig i Vaande. — Men faldt Natten end nok saa lang, fik den dog altid Ende. Dagen, den Ødeland, fejede med flot Haand Himlen fri for de af Natten flittigt opsamlede Stjerner, og beredte Vej for sin Dronning Solen. Og henad Middagstid kunde Solen skinne saa varmt, at Nattens Blomsterflor smeltede af Ruderne, til Tagdryppets klingre, flittige Sang. Men alligevel var det ikke varmere end saa, at Tagdryppet, paa sin Vej nedad, dannede lange Istapper fra Tagskægget, og hobede sig i smaa Isbolstre, der hvor det faldt paa Jorden.

Umærkeligt, Dag for Dag, spændte Solen sin Bue højere. Men det skete saa altfor langsomt. Og mens Døgnene sneglede sig af Sted, sank Menneskenes Mod, udtømtes deres Kræfter. Nu havde de snart ikke andet end de magre Kreaturer at leve af; — hver Dag blev der slagtet af de allerede dødsmærkede Dyr; nogle af dem foregreb Slagtningen — laa døde af Sult i Stalden, naar Menneskene kom for at bringe dem deres knappe Foder.

— — — Da endelig sidst i Maaneden en Damper en Dag stod ind efter Fjorden, og det viste sig, at den bragte Forsyning til Scheving & Sønner, voldte det, paa Grund af Daglejernes og Fiskernes udsultede Tilstand, store Vanskeligheder — og tog dobbelt saa lang Tid, som nogen Sinde før — at faa Varerne losset i Land. Og Bønderne maatte spænde sig selv for Slæderne og trække Kornet hjem i smaa Læs, thi deres Heste var for udmattede og udsultede dertil.

Mangt et Velsignelsens Ord lød i de Dage over Faktor Thordsen, det elskelige Menneske, der i disse trange Tider — ligeligt til Ven og Fjende — indrømmede Kredit som aldrig før; — om Prisen paa Varerne vilde det være ligefrem upassende at spørge. Selv sin erklærede Modstander, Brugsforenings-Oprørets Leder, Finnur fra Vad, leverede han Varer paa Kredit. Det var da virkeligt Storsind! Det var nok slet ikke saa ilde, at faa saadan en Mand til Altingsmand for Kredsen; — ham

kunde man da være bekendt at lade sig repræsentere af! Ganske vist — sjera Sturla havde været god nok. Men da han nu ikke *vilde* mere, — ligefrem fra Prækestolen havde forkyndt, at han ikke agtede at genopstille sig, — saa var der jo ikke andet at gøre, end at søge at raade Bod paa Skaden paa bedste Vis; den var maaske — hm — heller ikke saa stor ... naar alt kom til alt! Havde han det ikke mest i Munden, den velsignede Gudsmand? ... Nej, saadan en som Faktor Thordsen! ... der ikke sagde ret meget, men nok tænkte desto mere! ... ham kunde de faa Gavn af! Nu havde de i mange Aar ønsket den Bro over Holmefjordelven, — og Vejene over Bjergene til begge Sider trængte saa sandelig ogsaa til et gennemgribende Eftersyn! ... Og Faktor Thordsen havde nok sine Tanker henvendt paa de Ting, — forlød det da ... Sjera Sturla havde nu ogsaa altid været saa fin og pillen paa det; — aldrig villet indlade sig paa det Prangeri, som nok efter en større Maalestok fandt Sted paa Altinget; og — Gud bevares! — det var ikke noget at laste Manden for, — tværtimod! Men hvad opnaaede man egentlig ved at være saa fornem og holde sig for god til almindelig menneskelig Praksis? — Ingenting! ... Nej, det gik nok ikke med den bare Uskyldighed, — ha, ha, ha, — saa lidt i Altinget som andet Steds. Med den kom man let til kort. Og det var da egentlig ærgerligt, at se alle andre opnaa, hvad man selv forgæves attraaede. Nej, Faktor Thordsen, — det skulde nok vise sig, at *han* havde det rette Tag paa den Slags!

Nu, da Hjælpen var kommet, — rigelig Føde til Folk og Fæ, — begyndte Kirkebesøget i Holmefjord efterhaanden at tage af. Folk trængte til at hvile sig og spise sig mætte, efter al den Bønnens Kraft, de i Vinterens Løb havde udviklet. Og man kunde jo lige saa godt takke Vorherre hjemme ... Det faldt saa let, at takke i sit Lønkammer, — hvad saa, om et lille Opstød ledsagede Takken? Det havde været en streng Tid, — en trang Tid; — og et lille mæt Søndagsblund gjorde saa godt ... Sjera Sturla maatte nu Søndag efter Søndag tale for halvtom-

me Bænke. Men han tog det roligt. Det gjorde ikke saa dybt et Indtryk paa ham, som det vilde have gjort tidligere. Det faldt ham ikke ind, af den Grund at genoprette det fælles Kaffebord for Menigheden — hver Helligdag efter Gudstjenesten — der var bortfaldet af sig selv ved hans Hustrus Død, — skønt det *kunde* jo være, at den gamle Skiks Ophør havde *sin* Andel i det formindskede Besøg. Han følte ingen Trang til mere at samles til et saadant personligt Samvær med sine Sognebørn. Havde *det* virkelig været nogen en Spore til at søge Guds Hus, var det kun godt, at det var ophørt. Dem, som „ikke ville høre", følte han nu saare liden Interesse og kun ringe Ansvar for. Thi mange ere kaldede, men kun faa udvalgte.

... Vinterens kolde Stilhed herskede igen.

Men nu sov der mætte Mennesker rundt i Hus og Hytte i Holmefjord; ingen angstfulde Øjne fulgte Maanens blege Stribe paa dens langsomme Vandring i de stille Stuer; intet vaagent Øre opskræmmedes af de Skrig, der fra ensomme Maager nu og da kunde flænge Nattens Stilhed. Ja, det var endog ikke altid, at den lange Nat forslog, — mætte og trygge Menneskers Trang til Søvn kan være saa utroligt stor; — det er saa velsignet, slapt at hengive Sjæl og Legeme i den dejlige Døsighed, der følger fuld Mave og faa Interesser.

Stilheden, den kolde døde Stilhed, syntes til Tider at have lagt sin Haand over alt Liv, ja, stillet Tidens Ur i Staa.

Men det var kun Sansebedrag. Livets Puls kan slaa svagere eller stærkere, langsommere eller hurtigere — den slaar dog bestandig; ja, ikke engang hvad vi kalder Død, magter at standse den. Og Tiden, den evigt vandrende, holder aldrig Rast.

Umærkeligt drejede Aarets Hjul rundt. Dagene var som Trin i en Trædemølle — ingen kunde springes over. Opsynsmanden uden Hjerte, Tilværelsen, piskede sine Slaver frem fra Trin til Trin — de Vaagne og de Døsige, de Glade og de Sørgmodige, de Frejdige og de Bitre, de Træge og de Ivrige, — alle maatte de holde Trit! Forvandlingens tro Tjener, den aarvaagne Død, fulgte utrættelig det drejende Hjul — opsamlede stadig de

Ældste og segnefærdigt Trætte; mejede undertiden vilkaarligt store Skarer ad Gangen; og pillede nu og da, i et grusomt Lune, de kraftigste eller dem, der gik frejdigst paa, ud af Flokken. Dens Ansigt var for alle Tider stivnet i et stort tænderblottende Haangrin, — den fandt det saa ustyrligt komisk, at der stadig var nogle i Slaveflokken, der troede, at Trædemøllens Trin var Vejen til Lykken ...

Men alt, hvad Døden mejede, blev fejet hen paa Fremtidens Mødding ... for at tjene til Gødsel ... eller for at den blinde Hersker, Livet, paany skulde indblæse det sin Aande.

XXIII

Vinteren havde maattet vige. Dens gode Ven Polarisen var ikke kommet den til Undsætning dette Foraar, som mange angstfuldt havde ventet.

Sidst i Maj var Dalene allerede fejet rene; og Tunene, saavel i Bygden som i Holmefjord Handelssted, stod med deres friske kraftige Nygrønne gulspættet af Ranunkler, Følfod og Løvetand. Men Jorden var endnu sumpet og gennemtrængt af kold Væde. Fjorsommerens graa, visne Græsrester gav stadig Farve til Eng og Udmark. Krat og Lyng bar kun smaa uudsprungne Knopper paa de rødbrune, blanke Stængler. Og Elvenes og Bækkenes Vand mudredes vedblivende af Solens og Foraarsbrisens Arbejde med de forsinkede Is- og Sneslakker i Bjergene, og farvede Fjorden graalig et godt Stykke udover.

Men midt i Juni havde Foraaret endelig fuldbyrdet sit Arbejde. Omgærdede af graa Klipperækker nærmest ved, og længere borte af fjerne, blaanende, iskronede Bjerge, laa Dalene og Bjergsiderne grønne, grønne — kun vekslende i Farven fra Engenes og Udmarkens matte til Tunenes og Fugleholmenes saftige Grønne. Solen og den lange Dag havde fremelsket nyt spirende Græs og Blomster overalt, hvor der blot fandtes en Haandfuld nærende Muld, selv i smalle Klipperevner og i Stenenes smaa Fordybninger; og den lyse Nat kvægede og nærede ethvert spirende Planteliv med sin milde Dugg. Stille og blanke flød Elv og Bæk; enkeltvis og i store Horder legede Laks, Forel og Ørred i det klare Vand, synlige selv om Natten mod Bundens graa og spraglede Sten, hvor Vandet stod grundt og det dunkle grønne Dyb ikke gjorde det usigtbart.

Og nu levede Menneskene op, og afrystede Vinterens Søvn- og Dvaledøs. Overalt i By og Bygd pulserede Sommerens travle Liv Dagen lang. Fiskeren stod af Sengen midt om Natten, for at se til sin Line; Bonden var oppe og ved Arbejdet med Faar og i Mark med alle sine Folk, længe inden Duggen endnu var sunket i Jorden eller Morgensolens lave, næsten vandrette Straaler endnu havde faaet den tørret væk eller forvandlet til fugtig Em; og allerede ved fem-seks Tiden om Morgenen havde Koner, Piger og Kællinger taget Plads omkring Karrene paa Strandbredden, hvor de vaskede den gamle Fisk ud — Tunge og Haand beviste ligeligt og tilfulde deres Morgenduelighed. Overalt var Nattens Hvile indskrænket til faa flygtige Timer; og dog forekom Dagene de fleste — og især de Unge — altfor korte. For Solen herskede, — Solen og Lyset; og Luften var gennemtrængt af de kraftige Fjældvæksters friske, berusende Duftaande.

I de lyse Juninætter vaagede Sølve og Blid over Præstegaardens Tun, der laa aabent til alle Sider, uden Vold eller Gærde, og derfor var efterstræbt af Heste og Faar, der nu overalt gik frie omkring og søgte Føden, hvor de kunde finde den. I disse lykkelige Nætter svandt den sidste Rest af Sorgens og Vinterens Mørke fra Blids Sjæl, og kun et uklart, næsten dulmende Savn blev tilbage, — som den milde Fugtighed, der bliver tilbage i Luften, naar Solen har opløst Taagens tætte Skyer. Hun havde taget sig Moderens Død saa nær som et Barn kan, der kun uklart fatter Tabets Omfang, fra alle Sider er omgivet af Omhu og Kærlighed, og har sit Hjerte fuldt af en ny og vidunderlig Følelse. Hun havde grædt meget og fortvivlet i den første Tid, over dette ufattelige, at Moderen var død og borte — ikke nogen Sinde skulde komme igen. Men efterhaanden som Dagene gik og ogsaa hendes Sind blev paavirket af den almindelige Angst for den truende Nød, var Graad- og Fortvivlelsesanfaldene lidt efter lidt blevet sjældnere. Hun fandt stadig større Trøst i, blot at sidde stille lænet op til Sølve, med hans Haand i sin, — for Sølve, med sit blufærdige Væsen, magtede kun at

trøste hende med sin tavse Medfølelse. I den Tid havde Æventyr og Fantasier for en lang Tid været som bortvejrede af begges Sind. Gamle Grjeta havde mange Gange maattet vende sit Hoved bort, for at Børnene ikke skulde se hendes Taarer, naar de i Timevis havde siddet tavse, trykkede ind til hinanden, paa Trappen i Køkkenets skumringsfyldte Hjørne. Kun en sjælden Gang modtog de hendes Tilbud om at fortælle en Historie ... Saa en Aften var de begyndt at synge igen; til en Begyndelse udelukkende sørgmodige Sange, — der tit druknede i Graad og barnlig Snøften; senere lidt af hvert; — men de glade og morsomme Sange var endnu bandlyst. — Først nu, i disse lyse, stille Nætter, var de begyndt paa Fantasi- og Æventyrlegene paa ny; — men det meste af Natten optoges dog af en stadig fortsat Søgen efter Smaafuglenes Reder, og af at se til de gamle Fugleboer, de allerede havde fundet. Og nu, da de nøgne, gabstore, brednæbbede Unger begyndte at bryde og kravle ud af de lyseblaa eller sort- og brunprikkede Skaller, fik de travlt med at fodre dem med Regnorme og Maddiker; det var dog altid Sølve, der maatte besørge Fodringen. Blid nøjedes med at finde Ormene til ham. Men saa kunde de ogsaa sætte sig ned en Gang imellem, og i Timevis sidde tavse ved hinandens Side, stirrende udover Fjorden eller op mod de fjerne, blaa Bjerge, eller følgende de mørke Striber og Figurer, Heste og Faar paa deres Vandring trak i de duggede Enges Sølverslør ... Da kunde deres Hjerter blive saa store og bange, — urolige, vage Længsler vaktes i deres Sind, — og de undgik at se paa hinanden ... Og søgte paa al Maade at dæmpe og skjule for hinanden deres tyngede Aandedræt ...

En saadan Pavse maatte de have Hjælp ude fra til at bryde —: en Hest eller et Faar, der nærmede sig Tunet; en Hjejle, der pludseligt vaagnede og udsendte sit lange, tungsindige og med korte Pavser gentagne Fløjt; en Regnspove, der løb op paa en Tue og rullede sin uendelige Trille ud af det lange, buede Næb; eller en Stenpikker, der smækkende med Tungen fløj op fra et Sted, hvor dens Rede kunde tænkes at være

skjult, — ethvert af disse eller lignende Paaskud blev med Begærlighed grebet, for at bortjage den trykkende Tavshed, der havde indsneget en lønlig, længselssvanger Anelse i de bly, bævende Barnesind. Og skønt denne Tavshed var saa dragende og saa fuld af en hjerteskælvende Lykke, passede de dog paa, ikke at lade sig overliste af den mere den Nat ...

I den tidlige Morgenstund blev de afløst af Folkene, der nu stod op. Saa gik Børnene i Seng; og sov en fem-seks Timer. Mere Søvn havde de hverken Brug for eller Lyst til. De dyre Dage maatte ikke forspildes. Og nu var saa hele Dagen, til Folk igen gik i Seng, helt deres egen; — de kunde løbe og lege, hvor de lystede. De havde utallige Legesteder, — paa Strandbredden nedenfor Tunet; i de smaa Vige langs Stranden, længere ind ad Fjordbunden til; de havde Legepladser ogsaa paa den anden Side af Handelsstedet; og hist og her oppe mellem Klipperne. Udover at passe Maaltiderne, havde de deres fulde Frihed. Og de benyttede den; forsvandt Timer ad Gangen; holdt sig altid for sig selv; og sørgede blot for altid at være hjemme til Spisetiderne, for ikke at faa Ubehageligheder og løbe den Fare, at deres Frihed blev indskrænket eller berøvet dem ...

En stille, solfyldt Junidag havde deres Leg ført dem ud langs Stranden paa den anden Side af Byen.

Om Natten, og Dagen i Forvejen, havde der blæst en ret stærk Storm af Nordøst. Den havde først lagt sig opad Formiddagen; endnu førte det oprørte Hav tunge Dønninger mod Land, hvor de brast i en drønende, hvidskummende Brænding.

Børnene gik, med hinanden i Haanden, ud langs Kysten, — saa nær Havet, at hvert Ord krævede den fulde Stemmes Udfoldelse for at høres gennem Brændingens Drøn.

Sølve var den, der talte; Blid nøjedes med at høre efter og samtykke, og nu og da give sit beskedne Besyv; han nærmede sin Mund til sin Venindes Øre og raabte:

„Jeg tror nok, jeg bliver Verdens største Mand!“

Sølve var aldrig smaaagtig med Hensyn til sine Fremtidsudsigter. Og som han gik der med Blid ved Haanden, i Dagens

Sol og Brændingens Brusen, var han langtfra i sit beskedne Hjørne — hvilket Hjørne for Resten vistnok slet ikke fandtes i hans Fantasiverden. Og det var i den, de nu dvælede. Det var i den, de overhovedet mest havde levet, siden han havde indviet Blid i den, — indtil hendes tunge Sorg og hans dybe Medliden havde afbrudt deres Ophold der for en Stund ... Nu havde de igen fundet Vejen derind; Sølve havde ført an; — og da Blid var hans eneste Fortrolige, maatte hun være det til Gavns. Der var ikke en Fold af hans Hjerte, som han skjulte for hende. Det skulde da være en uklar Drøm, der fortonede sig i en fjern Soldis ...

Blid saa blot op paa ham med sine store, graa Øjne, da han havde talt, og smilede og nikkede, at hun havde forstaaet, og ingenlunde tvivlede om hans Udsigter til at blive Verdens største Mand; for hende var han nok allerede baade det og mere end det; — og strøg saa, ligesom uvilkaarligt, med sin vante og saa besynderligt paa en Gang voksent og barnlig yndefulde Bevægelse det gule Haar fra Panden, — de lange, frie Lokker vilde saa gerne falde hende ned i Øjnene.

Sølve havde fæstet sit Blik paa hendes Ansigt, og tog det ikke straks bort. I hendes Hjerte fandtes der ikke Tvivl, — det saa han ... Det friske Ansigt med de halvt aabne rige Læber, udtrykte kun sikkert Haab og udelt Beundring. Han trængte saadan til den Sikkerhed og Forvisning, som han drak af hendes straalende Øjne. Han trængte til selv at styrkes i Troen paa dette store ... overvældende —: Verdens største Mand —, som det pludselig i Dag var faldet ham ind, at han *vilde og maatte* blive. Det var næsten altfor enestaaende til, at han rigtigt turde tro paa det ... For Resten havde han slet ikke faaet tænkt over endnu, *hvordan* det skulde gaa til; — han var, som sagt, ikke smaalig; ikke uvant med at springe de vanskelige Mellemled over. Men nu tog han sit Blik til sig; og hans Barnepande rynkedes i anstrengt Eftertænken ...

De var naaet ud dertil, hvor den stenede, flade Strandstrækning nærmest Handelsstedet afløses af Klipper, der saa fort-

sætter udover, nu og da aabnende Havet smalle Indløb til smaa sandede Vige.

De klatrede op fra Stranden, og gik saa hen og satte sig paa en Afsats paa den nærmeste Klippe, med fri Udsigt over den grønne, brusende Brænding. Klippen rystede svagt for Brændingens tunge Slag. Haand i Haand blev de to Børn siddende, og stirrede tavse udover. Her var Brændingens Drøn saa stærke, at alle Forsøg paa Samtale maatte opgives. Blid greb uvilkaarligt fastere om Sølves Haand, og trykkede sig sagte ind mod ham. Han mærkede det ikke, — sad med rynket Pande, stirrede med synforladte Øjne, og spekulerede paa dette ene, store ... Han kunde ikke rigtigt finde Vejen. Valgte han det ene, maatte noget andet, som han syntes var ham lige saa kært, opgives. Og det tilfredsstillede ham ikke helt nu længer, at bevæge sig i bare himmelblaa Fantasier! Han tænkte paa Historiens store Mænd: én havde vundet Storhed og Berømmelse som Kriger, en anden som Opfinder, en tredje som Digter, en fjerde som Komponist, en femte som Maler, en sjette som Billedhugger ... Men naar man nu skulde blive den *største*, — hvordan skulde man *saa* bære sig ad? ... Hans Hjerne arbejdede. Men han saa ingen Mulighed. Jo, — maaske! Hvad om man var det hele paa en Gang? ... Men Tanken overvældede ham; — det turde han slet ikke drømme om. — Aa, blot man havde Vished! ... Vished! ...

Han fik pludselig en Idé. Han rejste sig, og trak Blid med sig — bort fra Brændingens Larm, hen hvor han kunde faa Ørenlyd.

„Nu gaar vi derud igen," sagde han; — „og sætter os paa Stenen. Og saa synger jeg, og du hører efter. Og *hvis* jeg saa kan synge saa højt, at du hører det gennem den aller allerstærkeste Støj fra Brændingen ... *saa* bliver jeg Verdens største Mand!"

De løb ud til Stenen igen; kun han tog Plads, — hun stillede sig lige foran ham. Og saa gav han sig til at synge, — tilfældige Vers og Visestumper, alt hvad der faldt ham ind, blot det

laa højt nok. Men hans Stemme hørtes kun i Pavsen mellem de drønende Brændinger, — hver Gang Havet rullede en ny Dønning ind mod Klippen, og knuste den der, under øresønderrivende Brag, overdøvedes hans Stemme uvægerligt af Larmen, — druknede deri saa sikkert som en Mus i en Vandtønde.

Men han blev ved; — det kunde aldrig falde ham ind at give tabt. Han rejste sig, for lettere at faa sine Lunger fyldt med Luft, — og *skreg* ... for Sang kunde man ikke længer kalde de Lyde, der udgik af hans Strube. Og Blid lyttede ... af alle Kræfter; Taarerne stod hende i Øjnene, og Graaden sad hende helt oppe i Halsen; hun *vilde* saa gerne høre hans Stemme overdøve Drønene; — men hver Gang han spørgende saa paa hende, maatte hun ryste paa Hovedet. — Sølve blev ved ... Hans Ansigt var blevet rødt og opsvulmet af Anstrengelse, og Øjnene stod ham stive og blodskudte i Hovedet. Han lagde alle sine Kræfter i Skrigene, — skreg, saa han rystede. Sveden løb i store Draaber nedad hans Pande, og videre nedover Ansigtet; han ænsede det ikke, — rev blot Huen af Hovedet og skreg videre ...

Da han havde skreget sig helt hæs, indsaa han endelig Nødvendigheden af, at tage sig et lille Hvil. Han saa mismodig udover Havet, hvis tungt glidende Dønninger kom saa kraftbevidst og selvfølgeligt rullende indover, dybt grønlige i Solen. Han var ligeved at opgive Haabet om, at han nogen Sinde vilde blive Verdens største Mand. Blid stod ved hans Side og svælgede Graaden; Fornemmelsen af, at han i dette Øjeblik vist slet ikke vidste af hendes Nærhed, — helt havde glemt, at hun var tilstede, — laa saa tungt paa hendes Sind.

Mens han stod der, helt optaget af sit eget, saa han pludselig en Bølge, højere og vægtigere end de to foregaaende, komme rullende og — med haanlig Overlegenhed, ligesom triumferende, syntes han — smide sin tunge Vægt med frygtelig Kraft mod Klippesiden. I samme Nu som dens Larm drønede gennem Luften, satte han begge Hænder som en Tragt for Munden — og *skreg* ... af alle Kræfter, lige imod den.

Bølgen knustes mod Klippen og sank. Hans Hænder faldt ned som lammede af Overraskelse, — hans Hals kildrede, saa han Gang paa Gang maatte rømme sig. Tungen laa ham som en død Klump i Munden, — han følte sig overbevist om, at han aldrig mere vilde kunne faa en Tone frem, — men ... han *syntes*, at han midt i Brændingens Brøl havde opfanget Lyden af sin egen Stemme ... Og pludselig huskede han paa Blid; og vendte sig hurtigt om mod hende; — og paa hendes glade, grædende Ansigt læste han Bekræftelsen — hun havde kunnet spare sig de ivrige Nik, der fulgte til yderligere Forsikring.

De gik Haand i Haand opover.

„Saa bliver jeg altsaa Verdens største Mand," sagde han stille, da det endelig var til at faa Ørenlyd. Det modsatte vilde ogsaa have beredt ham størst Overraskelse ... Blid gik tavs ved hans Side; hun græd saa smaat.

De fulgtes, ad en smal Sti, ned i Vigen paa den anden Side af Klippen. De gik uden nogen bestemt Hensigt. Det var blot altid saa morsomt at se Bølgerne skylle opover den glatte, sandede Bund dernede. Enkelte store, flade Sten stak opigennem Sandbunden, mørke af den stadig skyllende Brænding, — glatslebne som Sælhunderygge, af Bølgernes aarhundredlange Dans.

Gult, snavset Skum i lange, lave Volde og enkelte Totter, markerede den vaade Kant i Sandet, hvor Brændingens sidste svage Bølgeslag maatte give op og trække sig tilbage. Denne Skumvold paa Grænsen hvor Bølgernes Kraft brast, skælvede for den mindste Brise, som et kuldskært levende Væsen. Undertiden huggede et særlig kraftigt Bølgeslag et Skaar i Skumvolden, — løftede en Del af den, og skyllede den længere opover. Uafbrudt, med nogenlunde jævne Mellemrum, kom Bølgerne rullende over den glatte sandede Bund. Men hernede i Vigen larmede de ikke saa højt, at de overdøvede Børnenes Stemmer.

Sølve og Blid morede sig en Tid med at løfte store Haandfulde af Bølgeskummet saa højt, de kunde, og saa lade Brisen

faa Tag i det, — saa fløj det som gullige Uldtotter i Luften. Det gjaldt om at fange dem, inden de naaede Jorden.

Hver syvende Bølge var større og tungere end de øvrige; som Følge deraf trak Udsuget sig, naar den var i Vente, et godt Stykke længere tilbage end ellers. Under et saadant Udsug fik Sølve langt ude Øje paa en flad, glat Sten, der kun naaede at komme til Syne i det lange Udsug, der blev, inden den syvende Bølge brød indover. Med en Gang forandrede han Legen, uden at tale med Blid derom ... Det gjaldt stadigvæk at skaffe sig Sikkerhed for, om det virkelig skulde lykkes ham, at blive Verdens største Mand. Han begyndte at følge Udsuget, hver Gang det trak sig tilbage; og saa vende og flygte, naar de høje Bølger kom farende. Blid opdagede snart hans Leg, og saa ængsteligt til, uden at deltage. Hun raabte til ham. Men han gav ingen Agt paa hendes advarende Raab, — hvis han da hørte dem. Pludselig var det, som hendes Hjerte stod stille; hun saa ham løbe længere ud end ellers; standse et hastigt Nu paa en Sten, der som en Ø kom til Syne langt ude, omgivet af Udsugets glatte Vand til begge Sider, og saa vende sig og komme styrtende indover. En høj, grøn, tangfyldt Bølge fulgte ham med rasende Fart ... vandt ind paa ham. Blid holdt Aanden, greb sig til Hjertet, — stivnede, stod ubevægelig ... Der faldt han — fremover — kastet omkuld ... Og Bølgen skyllede over ham og videre opefter ... Hun satte i Løb hen mod ham, følte det kolde Vand om sine Fødder og Ankler, — ænsede det ikke ... Nu kom han til Syne ... han søgte at faa Fæste, ved at bore Fingrene ned i Sandet, — men Udsuget trak ham udover. Blid paaskyndede sit Løb; — raabte og skreg af Angst; kastede sig over ham ... Det lykkedes hende at standse ham; — han fik sig rejst op; — men de stod fortumlede ... To Par angstfulde Øjne mødtes og slap ikke hinanden ... En ny Bølge var allerede over dem, — kastede dem omkuld; — de naaede lige at gribe fat i hinanden. Saa forsvandt de i den grønlige Syden.

XXIV

Der spistes Middag i Præstegaarden Klokken tre. Idag var Børnene, undtagen Sølve og Blid, allerede forsamlede i Spisestuen, da Sigrun var færdig med at dække Bordet. Hun sendte et af dem af Sted efter sin Mand; selv bankede hun paa Døren til sjera Sturlas Studereværelse, aabnede den sagte og meldte, at Bordet var dækket; saa skyndte hun sig ud paa Gaardspladsen og raabte paa Sølve og Blid, som hun plejede, naar de ikke sammen med de andre Børn stod og ventede i Køkken eller Spisestue. Men i Dag lød der ingen lystig Tak til Svar paa hendes Raab; og ingen smaa travle Fødder kom hurtigt trampende. Hun kaldte igen, højere end før. Gik saa rundt om Gaarden og kaldte, nu lidt ærgerlig i Stemmen. Men der kom stadig intet Svar. Saa opgav hun det, og gik ind igen. Sjera Sturla og Repstyreren var kommet til Stede og tog nu Plads; de talte om, at det saa ud til at det vilde blive et godt Græsaar. Sigrun vendte sig mod Børnene.

„Har I ikke set Sølve og Blid?" spurgte hun.

Jo, jo; de havde set dem; men det var længe siden, — omtrent ved Middagstid.

Sjera Sturla blev opmærksom.

„Naa, de kommer vel," sagde Sigrun, og tog nu ogsaa Plads. Maaltidet begyndte.

Men sjera Sturla var blevet saa sært urolig. Han spiste Suppen; men da Fadet blev rakt ham, holdt han det længe, som vragede han mellem Stykkerne — og lod det til sidst gaa videre, uden at have forsynet sig. De to tomme Pladser med de urørte Tallerkner havde berøvet ham al Madlyst.

Husfruen saa forbavset paa ham, da han sendte Fadet bort.

„Spiser De ikke noget, sjera Sturla? Det er frisk Laks," sagde hun.

Men han rystede blot paa Hovedet; stak den allerede sammenrullede Serviet i Ringen og rejste sig.

„Velbekomme," sagde han — og med en Bøjning mod Husfruen: „Tak for Mad. — Jeg tror jeg gaar ud og ser efter Børnene," tilføjede han.

Alle vilde nu gaa i hans Sted; Finnur fra Vad rejste sig ogsaa. Sigrun bad Præsten endelig blive og spise videre, — hun skulde nok faa Børnene kaldt hjem. Men sjera Sturla stod allerede henne i den aabne Dør.

„Nej, nu gaar jeg," svarede han, og kæmpede for at skjule sin Uro. „Bliv I bare siddende!"

Da han kom udenfor, raabte han Børnenes Navne — gentagne Gange. Da han intet Svar fik, gik han op paa en Klippe, hvorfra der var nogenlunde Udsigt indover langs Fjorden. Han skyggede med Haanden for Øjnene; Solen stod omtrent lige paa; men han kunde ingen Steder faa Øje paa Børnene. Han vidste, at de ofte legede oppe mellem Klipperne, og gik længere opover. Han kaldte igen — lyttede længe bagefter, men forgæves; det eneste Svar, han fik, var Ekkoet af hans egne Raab, der bares fra Klippe til Klippe, stadigt svagere, og saa døde hen i Stilheden. Da han ikke længere kunde ses fra Præstegaarden, begyndte han at løbe, — sprang fra Klippe til Klippe. Han raabte igen, — men hver Gang lukkede Stilheden sig ligesom tættere og tungere om ham bagefter. Da han endelig troede at være sikker paa, at Børnene ikke fandtes mellem Klipperne, gik han hjemover igen. Han prøvede at gaa langsomt; — han var blevet saa underlig tungt forpustet. — Nu er de nok kommet hjem! søgte han at berolige sig selv.

Men de var ikke kommet hjem.

Han greb sin Hat.

„Jeg gaar ned i Byen og spørger," sagde han. „Og saa skal jeg nok gaa udover langs Stranden, hvis I vil sende én indover

— jeg har søgt mellem Klipperne," — han gik skyndsomst sin Vej.

Sigrun og Finnur fra Vad var nu ogsaa blevet urolige. Repstyreren gik selv indover langs Stranden. Paa Vejen stødte han paa Præstegaardens Heste, — gik hen til en af dem; bandt den en Stump Sejlgarn, han havde i sin Lomme, i Munden; fandt en sejg Rod i en Grøft; snittede den løs med sin Lommekniv; svang sig saa op paa Hestens Ryg, og nu gik det i Galop, — ind til Bunden af Fjorden, og tilbage igen, længere oppe mellem Klipperne; Hesten stod i ét Skum og græsgrøn Fraade faldt i store Flager fra dens Mule.

Sjera Sturla var imens gaaet udover til Byen. Han gik ind i det første Hus, han kom til.

„Har I set Blid?" spurgte han, — endnu var hans Stemme rolig; men den ligegyldige Tryghed, han søgte at lægge i sit Blik, var ikke helt ægte.

Nej; — om hun da var forsvundet?

Nej, nej! Børnene, det vil sige hun og Sølve, var blot ikke kommet til Middagen, som de plejede. Nej, de gik nok og legede et Steds, og havde glemt Tiden! Saa bad han undskylde, og sagde hurtigt Farvel.

Han gik fra Hus til Hus.

„Har I set Blid?"

Ingen havde set hende for nylig. Men der var nogle, der før paa Dagen havde set hende og Sølve paa den eller den Vej i Byen. — „Hvornaar omtrent?" spurgte Præsten. — „Aa, saadan omkring ved Middagstid, tror jeg nok, det var!" lød Svaret gerne.

Han gik videre.

„Har I set Blid?"

Men ingen vidste, hvor hun var.

Han naaede hen til den halte Sadelmagers Hus. Et af Vinduerne stod aabent. Da sjera Sturla stod omtrent lige udenfor, standsede han, ved at høre den magre Sadelmagers klingre Diskant. Der var ellers intet usædvanligt i, at Sadelmageren

sang ved sit Arbejde, — som Regel lavede han selv Viserne. Men denne Gang fangedes sjera Sturlas Opmærksomhed; han blev staaende og lyttede. Han hørte tydeligt hvert Ord af Sadelmagerens Sang:

Den lange Præst han vandrer rundt
alt i sin sorte Kofte;
han gaar jo nok saa stram og strunk,
me-n .... falder dog ret ofte!
For der er disse smaa Guds Lam ...
selv om en Præst er from og tam.
Ak ja, ak ja,
— de smaa Guds Lam!

Sjera Sturla var faret sammen. Han glemte et Øjeblik Børnene; men Angsten blev siddende inderst inde, — som en uvedkommende Uro bag de Tanker, som meldte sig ... Den lange Præst, — det maatte være ham! Men hvordan? ... Han mindedes, at han allerede for nogen Tid siden havde faaet en Mistanke om, at Bjørg fra Berg paa ny var i Omstændigheder. Men han havde ligesom ikke gidet tænke videre over det, — end mindre spørge hende, — havde slaaet det hen. Og glemt det igen ... Hun boede jo stadig i Præstegaarden med sin Dreng. Men nu var det altsaa kommet saa vidt, at det, Faktor Thordsen havde antydet, var blevet den almindelige Mening blandt Byens Folk ... Det svimlede et Øjeblik for sjera Sturla.

Sadelmageren, der havde gjort en kort Pavse, begyndte igen paa den samme Vise. Derved reves Præsten ud af sine Tanker; og huskede igen, hvad han gik her for. Angsten for Børnene — og især for Blid — meldte sig med fordoblet Styrke. Han gjorde en Omvej, for at slippe forbi Sadelmagerens Hus, uden at gaa forbi det aabne Vindu, hvorfra Sangen lød.

Og han gik videre — fra Hus til Hus i den lille By.

„Har I set Blid?"

Det samme Spørgsmaal alle Vegne. Tonen, hvori det blev fremsat, var ikke mere saa rolig. Og uden at han vidste det, var hans Blik blevet utrygt og flakkende.

„Har I set Blid?"

Men intet Steds kunde han faa noget bestemt at vide om, hvor Børnene befandt sig.

Tilsidst havde han spurgt alle, undtagen Sadelmageren — og saa Kvinderne omkring Karrene nede ved Stranden. Han havde ondt ved at overvinde sig til at gaa derned. Men saa sagde han til sig selv, at det kunde jo være, de kunde give ham Besked. Han gik derned.

Alles Øjne vendtes imod ham, da han kom. Der laa noget nysgerrigt undersøgende, noget ubehageligt befamlende i Blikkene. Den før saa livlige Samtale hørte helt op, da han nærmede sig.

„I har vel ikke set noget til Blid?" spurgte han Kvinderne omkring det første Kar, han kom til. Kvinderne svarede ikke straks; — men de holdt op at skrubbe og saa til hinanden. Samtlige Kvinder ved Stranden lod Arbejdet hvile saa længe, — stod og saa skiftevis til hinanden og hen paa Præsten, der uroligt ventede paa Svar. Sale Pakhuskarl, der oppe fra et af Pakhusene overvaagede Kvinderne, havde allerede lagt Mærke til Standsningen i Arbejdet. Da han saa at Præsten var dernede, vilde han ikke straks skride ind; — men de kunde vente sig, de dovne Mære!

Da Præsten ikke fik noget Svar, gentog han sit Spørgsmaal. Han syntes, han kunde se paa Kvinderne, at de vidste noget; — og der bævede Angst i Spørgsmaalet, nu da han maatte gentage det.

Og endelig svarede Kvinderne, — trægt og langsomt.

Jo—o; de havde nok set de to Børn — hans Datter Blid og Repstyrerens Sølve. Da de gik hjem for at spise Middag, ved Tolvtiden, var Børnene gaaet udover langs Stranden, — udover langs Stranden, ja; — de fulgtes jo altid ad; — siden havde de ikke set noget til dem! Nej, de havde ikke ... De havde vel *deres* for! — lagde en af Kvinderne til; — og Blikkene, som stadigt vandrede, fik en Bitone af noget underforstaaet. Der var ogsaa noget i Stemmerne, der ligesom fik det til at krybe sjera Sturla henad Kroppen.

Han lettede paa Hatten; sagde hastigt Farvel; og gik udover. Han var ikke sikker paa, at han ikke bag sig hørte en Melodi, han havde hørt før den Dag, — og et Omkvæd —: de smaa Guds Lam; — men det kunde være en Fejltagelse ... Gruset skreg under hans hastige Skridt; — nu hørte han kun Brændingens Kogen. Denne stærke Brusen og Grusets Skuren øgede hans Frygt; — han glemte, at han havde opmærksomme Øjne paa sig, og gav sig til at løbe. Og for første Gang i al denne Angst, kom han i Tanker om Gud; eller rettere: han lagde pludselig Mærke til, at han var begyndt at sige ganske sagte hen for sig:

„Aa Gud, — aa Gud ...“

Han blev ved dermed, — forandrede det blot, nu, da det blev ham bevidst, til:

„Aa min Gud, — aa min Gud.“ ...

Men ind imellem de blide Bønnens Ord, lød det med haard Stemme:

„Du vover det ikke! ...“

Og saa igen, ydmygt og forsagt:

„Aa min Gud, — aa min Gud ...“

Han naaede den nærmeste Klippe. Sprang saa hurtig op ad den stejle Sti, at Vejret forgik ham og han maatte standse for at aande ud. Saa ilede han med hastige Skridt videre, — kiggede blot ligesom i Forbigaaende ned i den lille dybe Vig. I første Øjeblik fangedes hans Opmærksomhed ikke af noget særligt dernede. Han vilde til at gaa forbi; havde allerede sine Øjne andre Vegne. Da var det som hans Synsnerver kom i Tanker om noget, de før ikke rigtigt havde faaet Rede paa, — en uklar Mindelse om, at der havde været noget underligt ved Skumkanten henne mod Klippen paa den anden Side Vigen.

„Noget Tang blot,“ sagde han uvilkaarligt beroligende hen for sig; men saa dog derhen igen. Standsede, — stirrede, — kom til at ryste; men tog saa atter Blikket til sig ... Denne Klump der henne, som stadig overskylledes af Vandet? ...

„Nej, nej,“ sagde han igen højt. „Bare noget Tang.“

Men han gik dog nedad Stien, der førte ned i Vigen. Og greb den Anledning, at Stien var stejl, til ikke at se *derhen* under Nedstigningen.

Da, mens han gik ned ad den stejle Sti, stadig uden at se *derhen*, og inden han endnu havde set noget sikkert, greb Visheden ham, som med Vold, — den frygtelige Vished.

„Aa Gud, aa Gud," mumlede han sløvt; og nu lukkede han næsten Øjnene. Gik vaklende videre, — faldt; og gled det sidste Stykke nedover. Han rejste sig besværligt; kunde næsten ikke flytte sine Fødder henover Sandet; turde stadig ikke løfte sit Blik.

„Aa Gud, — aa Gud ..."

Men hvor langsomt han end gik, bar hans vaklende Ben ham dog stadigt nærmere ...

Saa standsede han pludselig ... Dér, — lige for hans Fødder ... Han blev staaende, ubevægelig, — havde næsten ikke Kraft til at se. Men saa dog ... De to Hoveder laa der saa matte i Sandet, lige i Skumkanten. Kun Sølves Øjne var aabne. Med Hænderne havde de begge fat i hinandens Klæder. Kroppene var viklede ind i noget Tang, — og overskylledes stadig af Bølgerne.

Sjera Sturla blev staaende urørlig. Det var lige paa Grænsen, at han kunde holde sig oprejst. Et Par Taarer brød lindrende frem; — saa kom der ikke flere. Hans Bryst gik saa smerteligt tungt; — den Hulken, som arbejdede derinde, kunde ikke løsgøre sig. Da han havde staaet ubevægelig i nogen Tid, bøjede han sig ned, og forsøgte at løfte de to smaa Legemer. Han maatte opgive det, — ejede ikke Kræfter nok til det. Langt om længe fik han dem dog trukket længere op i Sandet, saa Bølgerne ikke mere naaede dem. Saa satte han sig ved Siden af dem, udmattet; han skjulte Ansigtet i sine Hænder og blev siddende. Hans Aandedrag gik saa tungt. Han fik Kvalme; og kastede op den Suppe, han havde spist, og bagefter noget besk Galde. Sad saa badet i Sved, — knust og tankeforladt.

„Aa Gud, — aa Gud," mumlede han; igen og igen; fuldstændig ubevidst.

Saa blev hans Aandedræt efterhaanden noget lettere. Tankerne meldte sig. Besindelsen vejede Ordene.

„Aa Gud, — aa Gud ... din Djævel! ..."

— — — — Lidt efter kom Finnur fra Vad sprængende ud paa Klipperne ovenfor Vigen. Da han fik Øje paa Præsten, sprang han af sin skumsvedte Hest og lod den løbe. Styrtede ned ad den stejle Sti; og kom tungt løbende hen over Sandet.

Sjera Sturla saa op paa ham, da han kom. Deres Øjne mødtes, men der blev ingen Ord vekslet. Taarerne løb uafbrudt Repstyreren ned ad Kinderne og blev borte i det store Skæg. Der gik ogsaa nu og da nogle med Møje bekæmpede Trækninger henover hans Ansigt. Da han ikke kunde faa vristet Børnenes Hænder løs fra hinandens Klæder, greb han efter sin Kniv og skar Tøjet i Stykker. Sjera Sturla var da kommet nogenlunde til Kræfter; de tog hver sit Barn og bar det hjemover. De gik tavse; Finnur fra Vad gik foran, indtil de var kommet op ad Vigen. Da kunde han ikke beherske sig længer; — med Vilje trak han sig lidt bag sjera Sturla; og gik saa videre, bagefter den tavse Præst, højt og vildt hulkende.

XXV

Hele Natten sad sjera Sturla ved Datterens Lig.

Han havde faaet det vandtrukne og snavsede Tøj af hende, — hist og her havde han maattet klippe noget i Stykker. Saa havde han vasket hendes lille Legeme; ogsaa hendes Haar, som han redte med øm Varsomhed, som om han var bange for, at det skulde gøre ondt paa hende, havde han vasket. Han havde prøvet at rette Arme og Ben ud, men maattet opgive det, — kunde heller ikke faa sig selv til at tage haardt. Tilsidst havde han væltet alt hendes Tøj udover Sengen, og søgt ud de bedste Stykker. Da hun endelig laa der, iført sin hvide Kjole med det røde Baand i Halsen, kunde hun godt se ud, som om hun i Leg havde kastet sig bagover i Sengen og lukket Øjnene; — det stille Ansigt mindede dog mere om en Sovende — hvad de krumme Ben og Arme imidlertid straks modsagde.

Saalænge sjera Sturla puslede med at vaske og klæde Datterens Lig, kunde han holde Tankerne borte, — de frygtelige Tanker, som han følte vilde trænge sig paa — og som han vidste før eller senere vilde faa Overtaget. Han var bange for de Tanker. Det var Nat, inden han var færdig med at klæde hende paa og havde givet hende det sidste kærtegnende Strøg over det gule, bløde Haar og den blege, kolde Kind. Indtil nu havde hans Sind været roligt, — fraregnet den første stærke Ophidselse, da han fandt Ligene. Han havde tænkt alene paa Datteren; — hvor meget han og hendes Moder altid havde holdt af hende. Hun havde ogsaa været en Slags Levendegørelse af deres stærke indbyrdes Kærlighed; og da de havde været dømt til Forsagelse i Følelser og Længsler, havde

de levet al deres dybeste og inderste Liv i hende. Hvilke Begivenheder af alt overskyggende Betydning havde det ikke været for dem, blot at se hendes Haar vokse og næsten umærkeligt skifte Lød, — at se de smaa hvide, skarpe Tænder bryde de lyserøde Gummer, — at følge Udtrykkets Udvikling fra sløv Ubevidsthed til optaget Forbavselse, og senere til klog Beskuen og bevidst Overvejen, — at aflæse det stigende Pundantal paa Vægten, og kassere og hengemme de Klædningsstykker, der efterhaanden blev for smaa, — at se Lemmerne antage slankere og smukkere Form, og Hænderne langsomt faa Sjæl ... Saadanne og lignende Tanker og Minder havde fyldt hans Sind, saalænge han blot kunde finde en Sløjfe at ordne eller en Lok at lægge til Rette. Nu og da greb han sig i at have lukket begge sine varme Hænder om hendes smaa knyttede kolde — for ligesom at faa Varme i dem. Hver Gang han greb sig deri, begyndte det at arbejde tungt i hans Indre og han var ligeved at tabe Beherskelsen. Men saa fandt han noget, som endelig maatte gøres, inden — inden ... han vidste ikke hvad.

Og da der saa ikke *var* mere, satte han sig pludselig, ligesom magtstjaalen, paa Sengekanten foran det lille krumme, kolde, pyntede Lig ...

Og Tankerne kom, først ligesom ad Omveje.

„Herren gav, Herren tog!“ tænkte han. „Men hvorfor gav Herren? — hvorfor tog Herren? ... Overalt den samme Vilkaarlighed; i det Mindste som i det Største! Dog, — hvad er Stort og hvad Smaat? ... Maaske burde man vænne sig til at møde Død og Fødsel med de samme Følelser? — eller maaske burde man gaa endda videre —: sørge ved et Menneskes Fødsel, glædes ved dets Død! ... Saa maatte vi først — — lære at hade dette Liv ... Før kan vi ikke sætte *al* vor Fortrøstning til en hinsidig Salighed. Vi mangler øjensynligt en paalidelig Maalestok for, hvad der er Stort og hvad der er Smaat. Og vi faar den aldrig! Thi vi er svage, lader Hjertet tale —: dét er stort for os, dét smaat. Men for Livet er intet

stort, — intet smaat! Det er blot os — *os selv* — der har forvansket Livet. Lagt ind Følelser og Begreber, som Naturen ikke ejer, ikke anerkender. — — Hvad er det for noget Sludder," afbrød han pludselig sig selv, rejste sig og gik hen til Vinduet.

Den blide Sommernat — Duggen over Græsset, den stille blanke Fjord — han følte det pludselig som noget uvirkeligt, noget forbigangent, han engang havde levet med i og kunnet sanse, men som nu laa ham saa uendelig fjernt. Alt hvad han saa paa, syntes ham at have faaet et fremmed, næsten fjendtligt Præg.

„Nu er jeg lukket ude," faldt det ham sagte ud af Munden, uden at han selv var klar over, hvad han mente med de Ord.

Et Maageskrig lød. Og lidt efter saa han en ensom Maage svæve over Fjorden, udover mod Havet.

„Spejdende Maage," mumlede han. „Spejdende Maage ... hvad sér du i Dybet? ... Fattede *du* Livets Visdom? — du Rovfugl med det kolde Hjerte, de altid vaagne Øjne, og den umættelige Appetit? — Fattede *du* Livets Visdom? ... Er Dybet intet Dyb? — og Livet intet Liv? — og Døden ingen Død? ... Du har kun dit Skrig til Svar! Og til et Spørgsmaal uden Fornuft, passer et Svar uden Mening ... Du flyver videre, — og Spørgeren spørger videre: — Hvad ser du, spejdende Maage?"

Som han stod der, fik han pludselig en Følelse, som var han selv en Maage, der fløj udover ...

Han rystede paa Hovedet; rev sig løs fra Vinduet; — gik igen hen og satte sig paa Sengekanten foran Datterens Lig.

„Lille Blid," sagde han. „Elskede lille Blid!" ...

Og han strøg hendes Hænder, klappede hendes Kind og glattede det gule Haar.

„Elskede lille Blid," gentog han ømt og blev ved at klappe hende. „Nu maa du vaagne! ... Er du træt og sover fast? ... Nu maa du vaagne. Jeg kan ikke undvære dig, — kan umuligt undvære dig ..."

Hans Øjne fyldtes med Taarer; og han begyndte med bævende Stemme:

„Kære Gud ... kære Gud ...“

Men saa brød han haardt af:

„Der er ingen Gud!“ ...

— — — — Folkene i Præstegaarden var allerede oppe og beskæftigede ude paa Tunet, da de saa Præsten komme ud fra Gaarden, bærende sin Datters hvidklædte Lig i Armene. De saa til hinanden med Forfærdelse i Blikket, og alle Øjne standsede ved Husbonden, Finnur fra Vad. Den Rive, han havde holdt, var faldet ham af Hænderne; — han stirrede uafbrudt paa Præsten, som saa han et Genfærd, eller ikke vilde tro sine egne Øjne. Sjera Sturla gik lidt omkring paa Gaardspladsen, som søgte han noget, tog saa en Spade, han fandt sig, og gik videre, — drejede om bag Gaarden.

Finnur fra Vad satte pludselig i Løb efter ham! — han kaldte ikke; men da han naaede ham, lagde han Haanden paa hans Skulder.

Sjera Sturla vendte sig imod ham og saa ham roligt i Øjnene.

„Jeg vil blot begrave min Datter,“ sagde han.

Finnur fra Vad veg tilbage for hans Blik, saa roligt det end var, — standsede et Øjeblik, og veg saa uvilkaarligt længere tilbage, skønt Præsten stadig ikke rørte sig, blot trykkede Liget tættere ind til sig.

„Jeg vil blot begrave min Datter,“ gentog Præsten og gik roligt videre.

Finnur fra Vad blev staaende et Øjeblik; — saa vinkede han til Folkene, der ikke havde rørt sig af Pletten. De kom løbende. Intet Ord blev sagt; — men nu vidste alle, hvad der var sket. Kvinderne græd, Mændene var tavse.

Finnur fra Vad saa fra den ene til den anden af sine tre Karle.

„Vi maa have flere Folk,“ sagde han saa. „Løb og hent Hjælp!“

Og næppe havde han talt ud, før Karlene løb, som gjaldt det Livet, udover mod Byen.

Sjera Sturla var imidlertid gaaet sin Vej, uden at se sig tilbage. Han gik ikke mod Kirkegaarden; — lagde Vejen tværs over Tunet, opover mod Klipperne. Finnur fra Vad løb efter ham og indhentede ham lidt ovenfor Tunet.

„Hvad har du i Sinde?“ spurgte han med bævende Stemme, da han naaede ham.

Præsten vendte Hovedet mod ham uden at standse.

„Jeg vil bare begrave min Datter.“

Finnur fra Vad indsaa, at det var ingen Nytte til, at søge at overtale ham. Saa fulgte han blot efter ham. Præsten ænsede ham ikke. Nu og da standsede han og saa sig omkring. Gik saa videre. Indtil han naaede en skraanende Græsslette, med vid Udsigt over Fjorden.

„Her er smukt!“ hørte Finnur fra Vad ham sige.

Præsten blev staaende og saa sig omkring, længere end ellers. Gik lidt frem og tilbage, — fandt endelig en Plet, som han bestemte sig for. Lagde saa Datterens Lig varsomt fra sig paa Grønsværet; — skulede imens hen til Finnur fra Vad; — og hug saa Spaden i Jorden.

Finnur fra Vad nærmede sig. Præsten hug de første Græstørv løs. Saa vendte han sig om imod sin fordums Ven — gik ham to Skridt imøde, — og spurgte roligt:

„Hvad vil du her?“ — og efter et hurtigt Blik hen paa Datterens Lig, tilføjede han lige saa roligt:

„Jeg vil bare sige dig, at det koster Livet, at komme for nær.“

Repstyreren veg et Par Skridt; — det var jo en gal Mand, han havde med at gøre, tænkte han. Bedst ikke at opirre ham. Han blev staaende og saa til, mens sjera Sturla begyndte at grave Graven.

Folk kom til, Mænd og Kvinder, — stadig flere. Alle Præstegaardens Folk; de fleste af Byens Folk; — selv Kvinderne fra Karrene nede ved Stranden, Sale Pakhuskarl, Faktor Thord-

sen og Lægen Pall Brandsson. Men de holdt sig paa Afstand; — ingen rørte en Finger; — Finnur fra Vad rystede blot paa Hovedet, naar han blev spurgt; — og ingen anden følte Trang eller havde Mod til at overtage Føringen.

Sjera Sturla gravede roligt videre; — men hans Øjne var vagtsomme, som et Rovdyrs, der fortærer sit Bytte. De Øjne var nok til at holde Folk paa tilbørlig Afstand.

Da han havde faaet Graven saa dyb, som han vilde have den, rakte han efter Liget, der laa oppe paa Kanten af den, og tog det ned til sig.

I det samme lød der et mangestemmigt Skrig af Angst og Uhygge fra de Folk, der havde samlet sig omkring Graven; flere Mænd nærmede sig.

Sjera Sturla, der hurtigt havde lagt Liget fra sig paa Bunden af Graven, var med et Spring oppe af den; — han holdt Spaden i Haanden, — de hvide Haar flagrede for Vinden, og Øjnene baade lyste og stak. De, der havde nærmet sig, trak sig igen tilbage.

Saa vendte han sig beroliget, tog en Skovlfuld Muld og kastede den ned i Graven.

„Til Jord skal du blive ... det er hele Sandheden."

Men nu lød der et Skraal fra Folkemængden; — Børn skreg som gale, Kvinder hvinede og raabte — og nogle af dem besvimede. Og flere Mænd med udspændte Reb imellem sig nærmede sig igen Graven.

Sjera Sturla vendte sig mod dem; saa paa dem med et Blik fra fjerne Dybder — og de standsede.

Som han stod der, med Ryggen til Graven, og saa ud over den store brogede Forsamling, var det som der tændtes en sidste Forstandens og Bevidsthedens Gnist i hans Sjæl. Det var som hans Øjne pludselig aabnedes og han saa Livet for sig, — al dets grænseløse Gru, al dets vanvittige Vilkaarlighed, al dets forfærdelige Jammer og haabløse Usselhed ... Livet, der intet giver, intet — *intet*, undtagen for at tage det mangedobbelt igen ... Livet, denne i kold Grusomhed uovertrufne

Bøddel, denne hjerteløse Martrer, denne samvittighedsløse Bedrager! ...

Og Ordene flød fra hans Læber, i en rivende Strøm — bitre, grufulde Ord:

„Forbandede Liv! — er der en Gud, der har skabt dig og som styrer dig, da er det en ond Gud, en afmægtig Gud, en dum Gud! Men der er ingen Gud — ingen Gud! — *ingen Gud!* ... Hvad hjælper det, at I kommer med Markens Lilje, sigende: se den har Gud skabt, — er den ikke vidunderlig? — og et Tegn paa hans Almagt? Jeg siger: nej! nej! *nej!* For har Gud skabt det ene, har han ogsaa skabt det andet! Har han skabt Markens Lilje, har han ogsaa skabt Havets grumme Uhyrer! Har han skabt det Gode, saa har han ogsaa skabt det Onde! Vil han undertiden *det*, vi kalder godt, saa vil han mindst lige saa ofte *det*, vi kalder ondt. Og en god Gud — en algod Gud — *kan* ikke ville det Onde! Og det onde kan heller ikke ske *uden* hans Vilje, — hvis han er almægtig! Men det er kun en Indbildning, at der findes en saadan Gud! Den Gud, vi tror paa — eller bilder os ind at tro paa — er en Gud, vi selv har skabt os; — det vil sige: vore Forfædre; vilde Folk og Barbarer! Nej, der findes ingen Gud! I det mindste ingen Gud, vi kender og forstaar; ingen Gud, vi kan „tro paa", „bede til", „knæfalde" — som de Slaver, vi er! Nej, Livet ... Livet!" — han var igen ved at miste Magten over sine Tanker; — „Livet er kun en Strand, vi alle skylles op paa; og lider Skibbrud paa — hver paa sin Vis! Livet leger med os, som den lumske Bølge, — smiler mod os, blot for at gøre Faldet, Fortvivlelsen endnu større. Vi er alle blot Strandvaskere! ... Strandvaskere — paa — Livets — Strand! ..."

Kun de nærmeststaaende hørte de sidste Ord. Han var faldet sammen; sunket ned paa Jordhøjen ved Siden af Graven. Der sad han nu, sløv, med dødt Blik, og gentog næsten uhørligt:

„Strandvaskere ... Strandvaskere" ...

Folk nærmede sig. Han ænsede dem ikke, — saa dem ikke.

Mens han talte, havde de staaet som lamslaaede. Enkelte havde nu og da hvisket: „Han spotter jo, — han bespotter Gud!“ De følte, det var deres Pligt at skride ind — eller idetmindste holde Hænderne for Ørene, for ikke at høre. De vilde ogsaa saa gerne have gjort begge Dele, — eller en af Delene; — men de kunde ikke! Hans Øjnes Blik og hans Tales Strøm bandt dem.

Nu, da han var sunket ned paa Jordhøjen, var der Kvinder, der raabte — vildt, hysterisk:

„Slaa ham ned! — prygl ham! — bind ham! — den Slyngel og Gudsbespotter!“

Nogle saa sig om efter Sten.

Sjera Sturla rørte ikke en Haand, da Mændene nu nærmede sig. Finnur fra Vad tog ham under den ene Arm, Lægen Pall Brandsson under den anden; han rejste sig, da de løftede ham op; og slap og viljeløs, med sløvt, dødt Blik, fulgte han imellem dem hjem til Gaarden.

Blids Lig blev taget op af Graven og baaret hjem til Kirken; — der lagde de det paa Baare, og laaste saa Kirken af.

Da Finnur fra Vad og Pall Brandsson havde ført sjera Sturla til Sæde i den knirkende Gyngestol i hans Studereværelse, løftede han langsomt Hovedet og der vaagnede noget i det sløve Blik.

„Hvor er Blid?“ spurgte han. „Har I set Blid?“

Saa sluktes hans Blik paa ny, og hans Hoved faldt igen slapt forover.

XXVI

Tiden gik. — — — — — Dryp, dryp, sagde Minutterne, og faldt som tunge Draaber i Timernes Sump ... Bobel, bobel, sagde Timernes Sump, der hvor den grumsede Strøm fra dens mudrede Pytter fandt frem til Dagenes Bækkeleje ... Og Dagenes Bæk bugtede sig langsomt af Sted med Aarenes Elv ... Aarenes Elv skød værdigt sine brusende Vande mod Tidernes Flod ... Men tavs gled Tidernes Flod, indtil den udtømte sin dunkle Masse i Evighedens døde Hav, hvor al Bevægelse ophører.

... Den sidste halve Snes Aar har ikke medført stor Forandring i Holmefjord Handelssted. Udover at enkelte Huse er revet ned, andre blevet lidt skrøbeligere, og et Par nye kommet til, er der ingen ydre Forandring at se. Jo, de mørke Telegrafpæle, der nu bærer en tynd, skør, syngende og dirrende Traad derfra, over Bjergene — ud i den vide Verden. Men saa er der heller ikke mere. I Holmefjord ved man endnu ikke, at man kan bruge en Telegraf til andet end at bestille sig en Ladning Salt, naar man uventet kommer til at fiske godt; og saa forøvrigt staa ved Enden af den og lytte sig til alt det urolige Liv, der pulserer ude i Verden — fjernt fra Holmefjord.

Om Sommeren samles Kvinderne omkring Karrene ved Stranden; om Vinteren falder Sneen, — aldeles som før. Kun har Scheving & Sønner, der vedblivende er den eneste Handel paa Stedet, anskaffet et Par Motorbaade, og samtidig indskrænket Robaadenes Antal noget.

Sale Pakhuskarl, under hvis agtsomme Blik Kvinderne ved

Stranden stadig skælvende slider og slæber, er blevet lidt mere før, vralter lidt mere paa sine Hjulben, men er stadig lige arrig.

Finnur fra Vad rejste straks efter Ulykken til Amerika med sin Familje og lille Helga — Præstens Datter — og er saa godt som glemt.

Bjørg fra Berg har faaet mange Børn — med forskellige Fædre.

Markus, ogsaa kaldet „Enkens Trøst", ved ingen hvor opholder sig. Han har ikke ladet høre fra sig.

Enken er død; og hendes tre Døtre blæst hen i hver sit Vindhjørne.

Pall Brandsson, Lægen, er efter Ansøgning blevet forflyttet, og en ny og yngre Læge er kommet i hans Sted.

Faktor Thordsen, der nu i ti Aar har været et tavst Medlem af Altinget, brugbar i de mindre betydende Kommissioner, synes stadig ikke at blive ældre. Han gaar endnu sine ensomme Morgenture og fører bagefter indbildte, men ganske særligt betydningsfulde Konferencer paa sit Kontor. Men nu har han en Gang imellem en Tilhører, — en høj, kroget, ranglet Mand, med langt hvidt Haar og Skæg, han sidder sløv, lytter til Faktorens vidtløftige Forklaringer, uden at høre dem, og ser paa hans ivrige Armbevægelser, uden at se dem. Men Faktoren er glad for sin tavse Tilhører, — han bringer intet videre!

Denne Tilhører er den „gale Præst", ogsaa kaldet „Strandvaskeren", ogsaa kaldet „Maagen" — fordi han undertiden bilder sig ind, at han er en Maage, basker med Armene og vil flyve —, men aldrig mere kaldt ved sit fordums Menneskenavn: sjera Sturla Steinsson.

Den „gale Præst" bor i Krites gamle Hytte; har faaet Lov at beholde den Jolle, Krite aldrig naaede at faa betalt, ror paa Fiske og lever deraf; men vilde dog forlængst være død, hvis ikke gode Mennesker — og især Faktor Thordsen — tog sig af ham, og gav ham Mad, naar han er ved at sulte ihjel: thi før beder han ikke.

Forøvrigt er han ganske uskadelig. Gør aldrig en Flue Fortræd. Gaar udenom selv Ormene paa Gaden. Samler Vandmændene, der ligger og flyder i Stranden, i en Spand, — som han saa ror udover med i sin tunge Jolle og tømmer i Havet.

Naar han har sine mørke Øjeblikke, gaar han rundt fra det ene Hus til det andet og spørger alle Vegne:

„Har I set Blid?"

Da skjuler Folk gerne deres Blik og ryster paa Hovedet; — nej, de har ikke set hende.

„Ja, for hun har ikke været hjemme til Middag," siger han saa blot, ligesom undskyldende, og gaar videre.

Det kan ikke nytte, at Folk vil forsøge at overhøre Spørgsmaalet og aflede Samtalen om det pinlige Emne, ved at byde ham Mad og Drikke; — han ryster blot paa Hovedet, og gaar videre — fra Hus til Hus. Ingen Dør gaar han forbi. Og alle Vegne stiller han det samme Spørgsmaal. Naar han har spurgt i alle Huse, og alle Vegne faaet det samme Svar, gaar han hjem til sin Hytte. Og kan saa sidde længe, med tunge granskende Øjne ... Men det er ham ikke muligt at komme paa det, han forsøger at huske ...

Meget ofte og i al Slags Vejr kan Folk se ham paa Stranden nedenfor Præstegaarden. Han sidder i Sandet, vendt mod Fjorden, og leger med nogle kulørte Sten, som han gemmer i en Hule i Klipperne ovenfor Stranden. Og mens han sidder der og leger med sine Sten, synger han altid, og altid den samme Sang. Folk undgaar gerne at nærme sig ham. Men hvis det er stille Vejr, kan de skelne Ordene. Og for Resten kender de Sangen, som hans bedrøvelige, halvt brustne Stemme bærer saa ensomt og forladt udover det i Stemninger og Farver vekslende Vand:

Maane, Maane hent mig
og bær mig højt mod Sky,
der sidder Mor og karter
den Uld saa hvid og ny.

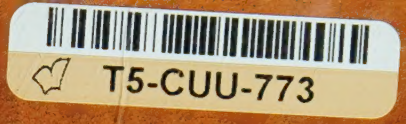
T5-CUU-773